

АРЧИБАЛА

КРОНИН

СЕВЕРНА СВЕТАИНА

АРЧИБАЛД КРОНИН

СЕВЕРНА СВЕТЛИНА

Превод: Борис Миндов

chitanka.info

Хенри Пейдж, собственикът на най-стария и уважаван вестник в Хедълстън, получава щедра оферта да продаде „Северна светлина“ на лондонски магнати, които искат да наложат в родния му град всекидневник на име „Кроникъл“. Когато разбира, че новият вестник ще бъде пълен с жълти сензации по лондонски образец, Хенри, който вярва, че пресата трябва да отразява честно и почтено новините, отказва офертата и започва дълга и трудна борба с конкуренцията — борба, която ще го изправи не само срещу „Кроникъл“, но и срещу по-голяма част от населението на областта, в това число и собственото му семейство. Но дали си струва да пожертваш всичко в името на своите идеали?

ЧАСТ ПЪРВА

I

Тази мъглива февруарска вечер часът минаваше осем по часовника на черквата Св. Марк. Хенри Пейдж, както обикновено, каза лека нощ на помощник главния си редактор Мейтланд и напусна редакцията на „Северна светлина“. Уводната статия за понеделник го бе задържала по-дълго от други пъти — въпреки двадесетгодишния си опит, той не излагаше мислите си особено леко, а и това необичайно обаждане на Вернон Сомървил по телефона го бе забавило и разсеяло.

Жена му беше взела колата и той възнамеряваше да се приbere пеша — напоследък д-р Бард настойчиво му препоръчваше да се движи повече — но сега, поради напредналото време, реши да вземе трамвай.

Тъй като беше събота вечер, нямаше много хора по Житния пазар — старата търговска част на Хедълстън, лабиринт от тесни криволичещи улички и пасажи, които излизаха на Виктория скъуеър. Там редакцията и печатницата на Пейдж заемаха част от редица стари сгради, чиито произход от осемнадесетия век личеше по дебелия слой отколешен дим и влага. Затихналият стар квартал, чиито каменни улички бяха толкова загълхнали, че далеч зад него се чуваше ехото на стъпките му, в този час се стори на Хенри повече от всяко здравото сърце на това кралско нортъмбрианско градче, където от пет поколения насам бе живял и работил неговият род. Инстинктивно той пое дълбоко от влажния и възлют въздух.

Той мина през двора на църковното настоятелство и излезе на главната улица. На спирката нямаше опашка, трамваят за Уътън беше полупразен и все пак, когато Хенри по стар навик преброи пътниците, които бяха разтворили „Северна светлина“, оказа се, че са четириима. Занаятчия на около шестдесет години, със сандъче инструменти до крака, вдигнал вестника към слабата електрическа крушка в ъгъла, четеше днешната му уводна статия през очила с металически рамки и помръдваше устни при всяка прочетена дума. Той сигурно бе пропуснал футболния мач, за да поработи до късно, и Хенри си помисли: старите, че пак старите. Макар и да не си правеше никакви

илюзии за своя стил — синът му Дейвид беше склонен да се присмива на неговите „мъдрости“ — той изпитваше ободряваща топлота при мисълта, че понякога успява да се доближи до обикновените хора на този град и да им влияе, а към тях той изпитваше чувство на загриженост и отговорност.

Той слезе на Хенли Драйв. Вилите по този път, построени с червен бигор от Елдонските кариери, не се отличаваха с кой знае какво, като изключим общите им полудървени фронтони. Входът, обаче, на неговата къща беше обезобразен от два силно извити чугунени фенера, върху които личеше в релеф и позлата градският герб на Хедълстън — три сребърни чукчета върху небесносин щит. Пейдж беше човек, който не обичаше да парадира; но тъй като два пъти е бил кмет на града, той се бе почувствал задължен да се съобрази с обичая и да приеме тези внушителни спомени от годините на неговата служба.

Градината, в която с особена радост прекарваше повечето от свободното си време като чоплеше тук-там, показваше вече насычителни признания на запролетяване. Той се изкачи бавно по стълбите пред входната врата и бръкна в джоба си за секретния ключ. Във вестибиюла, като окачи палтото си, той се ослуша за момент и се успокои, като неолови никакъв шум от гости. Влезе в трапезарията, където мястото му на масата бе оставено готово за вечеря и като опира с крак по килима, натисна звънеца. Тутакси една висока кокалеста жена с изпито лице и червени напукани ръце, облечена строго в черно, донесе нарязано овнешко месо, картофи, зеле и като застана права, наклони глава малко встрани, повдигайки леко крайчеца на устата си и с недомълвка, отличителна черта през двадесетгодишната ѝ служба, каза:

- Като че ли малко попрестоя във фурната, мистър Пейдж.
- Ще го опитам — каза Хенри.
- Да ви сваря две яйца — предложи тя след малко.
- Не си правете труд, Ханна. Но все пак, донесете ми малко сухар и сирене.

Тя го погледна незабелязано, с очи, изпълнени с иронично съчувствие. Това бе поглед на привилегирована домашна прислужница, която съзнава, че домакинството дължи всичко на нейната съобразителност, благоразумие, пестеливост и усърдие в

работата ѝ. Той еднакво изразяваше привързаност и напомняне, че тя познава отлично характера на работодателя си.

При това, за попрестоялата храна, Хенри можеше да упреква само себе си — той съзнаваше, че никой не може да се справя с толкова нередовно време за ядене като неговото и отдавна се бе съгласил седем часа да бъде определено време за вечеря. Във всеки случай тази вечер не беше особено гладен; задоволи се напълно със сухар и сирене, и когато Ханна му донесе чехлите, отиде в библиотеката, като това правеше обикновено, преди да се качи да работи в кабинета си в горния етаж на къщата.

Алис, жена му, все още не бе снела специалната си шапка за бридж, гарнирана с кичур череши — тя имаше навика да се заседява разсеяно тъй както идваше от улицата, понякога дори стиснала свития си чадър в ръка, от която не успяваше да свали ръкавицата — седеше на дивана с Дороти. Двете решаваха кръстословицата на вестника. Приятно беше на Пейдж да свари дъщеря си в къщи: откак бе започнала да посещава тези курсове за изкуства в Тайнкасъл, тя излизаше доста често за едно шестнадесетгодишно момиче, току-що завършило училище, и закъсняваща твърде много.

— Папа — заоплаква се тя, без да повдигне очи, когато той влезе, — вашите кръстословици са наистина невъзможни.

— Те са направени за средно интелигентни хора. — И като се наведе, Пейдж стъкна огъня в камината, който бе започнал да загасва.
— Какво те мъчи?

— Името на Роберт Луи Стивънсън в Южното море.

— Опитай Тузитала... А ако прочиташе от време на време по някоя книжка, щеше да знаеш нещо повечко за него.

Тя тръсна косата си, вързана в екстравагантна конска опашка.

— Хващам се на бас, че си видял отговорите в редакцията. А пък аз видях неговия филм — „Островът на съкровищата“.

Хенри замълча, като се питаше, както често правеше това, как бе възможно децата му да бъдат съвсем различни едно от друго — Дейвид, толкова даровит и ученолюбив, а Дороти съвършено лекомислена. Той показва твърде голям оптимизъм, предполагайки, че тя внезапно се е привързала към къщи, когато жена му каза:

— Дори е поканена тази вечер на телевизионно предаване у Уелсби. — С изискан маниер Алис отдаде дължимото на това име —

сър Арчибалд Уелсби, банкер и фабрикант на обувки, беше местният благородник в Хедълстън, а жена му Елинор — най-интимната приятелка на Алис.

— Е да, разбира се... — Хенри погледна часовника си: — Но вече наближава десет!

— Не ставай дребнав, Хенри. Щом не искаш детето да има телевизор в къщи, не бива да го спираш да отива другаде да гледа телевизионно предаване.

Дороти се беше запътила вече към вратата. Когато излезе, той не можа да се въздържи да не възрази:

— Изпушчаме я! Защо за бога ѝ позволи да ходи в това училище за изкуства... Тези деца нищо друго не правят, а само седят по кафенетата в Тайнкасъл, бъбрят и пият кафе, когато не си прахосват времето по кината... Знаеш, че тя няма нито капка талант.

— Може би няма, но там се среща с добри младежи. Някои са от най-видните семейства в графството. Синът на лейди Алертън е в курса на Дори... и дъщерята на Дъю Креси. Това е много важно. Най-след една беда ни стига, нали, драги мой?

Тъй като Хенри не отговори, тя сложи настрана кръстословицата и взе ръкоделието си. И изведенъж, между бодовете, почна да разказва подробно за следобедния прием, на който бе присъствала, като описваше всички, които са били там, дрехите, шапките, ръкавиците, различните прически — истинска поема, при която от дълъг опит Пейдж можеше да си запуши ушите, давайки вид на заинтересуван слушател. Случаят, по който му бе телефонирал Вернон Сомървил, още не му излизаше от главата. Това предложение го озадачаваше. Той се бе запознал набързо със Сомървил на една вечеря на издателите в Лондон — това бе преди три години, по случай благотворителната вечер на сдружението на вестникопродавците — но никога не си бе въобразявал, че една толкова изтъкната личност ще си спомни за незначителен провинциален издател като него, нито пък че в случая мнението му за „Северна светлина“ ще бъде толкова благоприятно. Собственикът на „Морнинг газет“ би трябвало да бъде по-скоро на обратното мнение.

— Хенри, слушаш ли?

Пейдж се стресна:

— Извинявай, мила.

— Действително... ти си твърде нелюбезен.

— Истината е — почна той да се оправдава, — че нещо ме беспокои тази вечер.

— Нещо те беспокои? За бога... какво?

По правило Хенри никога не обсъждаше в къщи въпросите, свързани с вестника. В ранните дни на брака си той бе постъпвал така, макар и с най-тежки последици, но тази вечер чувстваше нужда да сподели с някого.

Той погледна към Алис, която имаше слабичка и стройна фигура, бяло, тук-таме покрито с лунички, повехнало, но все още красиво лице, което подхожда на боядисана в пясъчен цвят коса. Разсияните й сини очи сред продълговатото й лице, под извитите и като че ли в постоянно учудване вежди, се бяха отправили към него с недоумяващ интерес, с поглед на жена, която полага усилие да се отнася снизходително към своя съпруг, въпреки всички изпитания и разочарования, които, по нейно дълбоко убеждение, той й е причинил през двадесетгодишния им семеен живот.

— Всъщност, днес получих предложение за вестника.

— Предложение? За покупка? — Тя се понамести на дивана, черешите се заклатиха, забрави приема. — О, много интересно! От кого?

— От Сомървил, от „Газет“.

— Верно Сомървил! Бланш Джилифлауер беше негова жена... Разделиха се миналата година. — Основно запозната с родословието, роднинските връзки и интимностите на хайлайфа, Алис се позамисли и след малко каза на изискания говор от родния й Морнингсайд — най-хубавата част на Единбург — който тя всяко подчертаваше в най-светските за нея моменти: — Хенри, това е наистина трогателно! Беше ли предложението...? — И тя благоразумно спря.

— Драга моя, тъй като аз не приех, нямам нищо против ти да узнаеш. Предложението възлизаше на петдесет хиляди лири.

— Боже мой! Каква сума! — Погледът ѝ се зарея нейде надалеч.

— Помисли само какво може да се направи с тези... пътешествия... да обиколи човек света. О, Хенри, ти знаеш, винаги съм искала да видя Хаваи.

— Съжалявам, драга моя! Хаваи ще трябва да почака.

— Искаш да кажеш, че не ще приемеш?

— Сомървил има вече три вестника — освен „Морнинг газет“, още оня булеварден седмичник и „Сънди Аргъс“. Не виждам да се нуждае от друг. Освен това — и Хенри се спря за малко, — Сомървил ще бъде твърде съвременен за нашия малък вестник.

Настъпи кратко мълчание.

— Но това предложение, струва ми се, е цяло щастие — подхвана тя, като вдяна отново иглата си и продължи с лек, убедителен тон: — Ти знаеш, че не си добре напоследък. А и д-р Бард постоянно ти напомня, че такова силно напрежение и претоварване в работата не са за теб.

— Ти би искала да се оттегля навярно в някоя вила в Торкей? Бих се чувствал неизразимо нещастен.

— Съвсем не искам да кажа такова нещо. Ти си още сравнително млад и ние не би трябвало да останем приковани за цял живот в провинцията. С връзки лесно би могъл да получиш някакъв пост... да кажем в Обединените нации.

— Да се затворя в тази Вавилонска кула? Никога.

— Но, Хенри... аз не мисля за себе си, макар да знаеш, че съм ужасно отегчена от Хедълстън и хората му. Не заслужава ли да помислим... един удобен случай? Знаеш, че никога не си използвал докрай възможностите си.

Пейдж поклати глава, без да обърне внимание на този намек за действително оправданото натякване в семейството, че „ако бе наистина опитал“, би могъл да си осигури благородна титла в края на втория си мандат като кмет.

— Целият ми живот е във вестника, Алис. И аз все пак направих нещо от него.

— Дейвид би могъл да го поеме.

— Не говори абсурдни неща, Алис! Ако Сомървил го купи? Та Дейвид няма да погледне вестника. А ти знаеш колко мога да възлагам на него... сега, когато е вече здрав.

— Да, но... петдесет хиляди лири...

— Мила моя, ако тази сума те заслепява, позволи ми да те уверя, че това, което притежаваме, струва най-малко двойно.

За миг тя остана като втрещена.

— Е, добре тогава — каза тя след кратко мълчание, през време на което разочарованието по лицето й отстъпи място на деловитостта,

едва напомняща оная прозорливост, с която баща ѝ обобщаваше доказателствата в Единбургския Върховен съд, но която у Алис беше толкова наивна, че трогна Хенри, — може би, ако позабавиш отговора си, той да предложи повече.

— Не, Алис — каза той меко. — Аз му отговорих категорично, че никога няма да продам вестника.

След това тя мъкна. Взе отново ръкоделието и продължи да прехвърля в главата си новината. Тъй като все още не знаеше какво точно да мисли за всичко това, тя беше и въодушевена, и недоволна от становището на Хенри. Както винаги израз на нейното недоволство бе продължителното ѝ и упорито мълчание — колкото и странно да бе то за бъбrikva като нея. То се проявяваше и в сърдитите погледи, които от време на време отправяше към него, в изражението ѝ на човек, който се е отказал от нещо без да е напълно убеден.

Пейдж се сърдеше на себе си. Опитът би трябвало да го научи колко безполезно бе да открива сърцето си пред Алис. Но никаква нездадоволена нужда в природата му го тласкаше към това и все със същия резултат — липса на разбирателство и съгласие, тъй че той оставаше нездадоволен и огорчен, подобно на човек, който, мислейки да се освежи в хладка вода, вижда, че се е гмурнал в плитко блато.

Най-после тя запита твърде отсечено:

— Ще отидеш ли утре в Слидън?

— Разбира се... краят на месеца е. Не искаш ли да дойдеш и ти?

Тя поклати глава. Той знаеше, че тя ще откаже. Алис не бе доволна от женитбата на Дейвид; у нея остана смътно чувство на разочарование, последица от нездадоволена амбиция, нещо, което тя в интимен кръг наричаше „бедата“. Едно от добрите ѝ качества беше, че винаги бе желала най-доброто за своите деца, а Кора, която по мнението на Хенри имаше нещо много повече, отколкото се изисква от една жена, не отговаряше напълно на онези придирчиви условия, които Алис бе поставяла към съпругата на своя син. Ударът от първата среща, когато Дейвид неочеквано се появи под ръка с непозната млада жена, висока, бледа и малко уплашена, бе преминал, но все още съществуваха трудности и възражения. Особено думата „проста“, макар че никога не се изричаше, се задържаше сякаш с усилие, при което Алис трябваше да прояви целия си такт на благовъзпитана дама.

Но сега тя беше толкова раздразнена, и то по вина на Хенри, че внезапно избухна:

— Желая да се опиташ да ги убедиш да идват по-често в града. Да идват на танци, на концерти. Да ги виждат с нас. Хората говорят какво ли не. Съвсем неестествено е да живеят там сред дивотията. Изтръпвам като си представя какво си мислят нашите приятели за всичко това.

Той благоразумно отбегна дължимия отговор.

— Много добре, драга моя — каза той. — Ще им кажа.

II

Следният ден беше ясен и свеж, само няколко облачета изпъстряха синьото небе. Ободряващо време. Въпреки че миналите поколения от рода на Пейдж бяха строго религиозни евангелисти, той не ходеше редовно на черква. И когато жена му и Дороти се запътиха за утринната служба в единадесет часа, той откъсна за Кора няколко ранни цветя от задната част на градината, взе една книга, представена за рецензия, която мислеше, че ще заинтересува Дейвид, и се качи в колата. Като изкара безшумно автомобила от гаража и подкара по тесния път зад къщите, за да не дразни съседите, той все пак не успя да избегне окото на мисис Харботъл, вдовицата на Боб Харботъл, който бе близък приятел на баща му, и старата лейди, запътила се бавно с празнична тържественост към черквата Св. Марк, отговори на поздрава на Хенри с поглед, изпълнен с упрек.

Не след дълго той излезе на широкия път за Слидън. Лошото му настроение от предишната вечер бе преминало; чувстваше се необикновено волен. Прикован към работата си, Пейдж имаше малко време за развлечение. Не го интересуваше нито голф, нито тенис; всъщност той не беше създаден за спорт и при все че нямаше повече от четиридесет и девет години, сега беше предразположен към някакво сърдечно заболяване, което той, въпреки предупрежденията на д-р Бард, приемаше по-скоро като нещо досадно, отколкото сериозно. В действителност Хенри беше тих и спокоен човек, с вродена склонност към усамотение и дисциплиниран още от ранна възраст от родители, които смятаха строгостта и редовността за основа на доброто възпитание. Дори когато стана кмет, обществените задължения бяха за него винаги истинско изпитание и Алис често с основание го упрекваше в това, което тя наричаше „липса на похват“. Той обичаше своята градина и отглеждаше твърде хубави герани в малкия см. цветарник. Друго невинно развлечение за него бе да обикаля и да издирва предмети от стар стафордски порцелан, от каквито си правеше колекции. Изпитваше и безгранично удоволствие да урежда есенните оркестрови концерти, които станаха ежегодно явление в Хедълстън. Но

той се чувстваше най-щастлив, когато понякога слизаше до морето, особено до Слидън. Макар и в близост с Хедълстън, Слидън си оставаше най-непоквареното рибарско селце по цялото североизточно крайбрежие. Той го знаеше още от дете, а сега там живееше неговият син. Но независимо от тази привързаност, прелестта на това село се одухотворяваща за Хенри от факта, че там бе оцеляла част от стара Англия.

Това бе страстта, религията и, ако щете, идеята фикс на Хенри: Англия такава каквато бе и каквато един ден трябва да бъде отново. Той обичаше с топла сърдечност своята страна, недрата на нейната земя, та дори и солта на морето, от което се мие тя. Той не беше сляп към упадъка, който от войната насам бе променил структурата на националния живот. Но това несъмнено и безусловно е само временна горчилка от тази епична борба. Англия ще се възроди отново. Нейната история е доказала, че тя е оцелявала и при по-разрушителни бедствия, когато страната е лежала изтощена и обезкървена, когато изгледите са били съвсем безнадеждни. И все пак, понеже е била това, което е, тя е пораждала нов живот, подновявала е цикъла на своите велики традиции, и отказвайки упорито да потъне в мрака, в края на краишата е изплувала ликуваща.

Сега долу пред него лежеше Слидън. Вълните с ярост се разбиваха на хиляди капчици о вълнолома, когато той мина край пристанището, край завързаните рибарски лодки и съхнещите мрежи, когато сви край варосаното здание на бреговата охрана и се изкачи на възвищението, където беше къщата на Дейвид.

Като превали пясъчната дюна, той забеляза Кора, застанала на пътната врата. Гологлава, с веещи се по зачервените ѝ от вятъра бузи — синкавочерни коси, с тъмночервената си рокля, която прилепваше пътно по дългите ѝ бедра, тя сякаш излъчваше оная топлота и нежност, които бяха възродили неговия син. Кора стисна ръката му в двете си ръце и преди още да продума, той разбра, че тя бе щастлива, че го вижда.

— Как е той? — запита Хенри.

— Тази седмица е много добре. Горе е... пише. — И когато влязоха в двора, тя погледна горе към таванския прозорец, откъдето долитаха слаби звуци от Барток концерт. — Ще го повикам.

Но Пейдж внимаваше да не обезпокои Дейвид. Неговата книга за предислямската поезия — въпрос, към който той бе проявил интерес още от времето, когато бе в Балиол, беше трудна и сериозна задача. Последните шест месеца той бе научил сам три арабски диалекта и сега превеждаше *Kital al-Alhani*, Книга за песните. По-добре да не прекъсва неговата задълбоченост.

Кора забеляза това колебание. Усмихна се.

— Обедът в никакъв случай няма да закъсне повече от половин час.

Нарцисите ѝ харесаха повече, отколкото Хенри очакваше. След като им се нарадва и ги свърза в стегнат букет, тя го заведе в градината, която се намираше зад къщата, защитена от постоянния морски вятър с каменна стена и му показва какво бе направила предната седмица. Тук в това малко каменисто място беше подредена и спретнато разположена нова зеленчукова градинка.

— А кой я прекопа?

— Аз, разбира се! — и тя щастливо се засмя.

— Не се ли преуморяваш? Не ти ли стига къщата, готвенето... и Дейвид?

— О, не... не. Аз съм издръжлива, да, да. И си обичам градинката! — Тя погледна към него свенливо, с истински възторг. — Никога не ми е падало такова нещо.

Когато го остави, за да отиде в кухнята, Хенри закрачи нагоренадолу по тясната, посипана със сгурия пътечка, и си мислеше не с лошо чувство за израза ѝ „не ми е падало такова нещо“. Е, та какво от това? Той самият би предпочел да има млада добросърдечна жена, отколкото никаква безпогрешна познавачка на езика, особено ако тази жена е Кора.

Не мина дълго и тя го повика от задната врата.

В предната стая масата беше покрита с току-що изпрана и изгладена покривка; приборите, ножовете и порцеланът — с една дума всички дреболии, които им бе дал, бяха важно разположени по масата; а едно крехко печено пиле лежеше апетитно в подноса. Кора вършеше всичко с бодра вещества, с отзивчиво усърдие, което напълно отразяваше стремежа ѝ да доставя радост на другите.

Докато чакаха, грамофонът в горната стая спря и миг след това влезе Дейвид — малко затворен, както обикновено, но Пейдж веднага

забеляза, че той беше в добро настроение. При това Дейвид изглеждаше добре и въпреки чудатия екип, който носеше обикновено — пуловер с висока яка, жълти панталони и износени обувки от шведска кожа — човек не можеше да не си помисли колко спретнат и изискан момък беше той: извънредно висок, като Кора, макар и слаб, дори твърде слаб, с мека руса коса, бяла кожа и хубави равни зъби.

— Върви ли работата? — запита Хенри, докато Кора режеше пилето.

— Доста добре. — Дейвид пое разсейно чинията със съблазнителното съдържание от крилце, брюкселско зеле и картофено пюре, която тя му подаде, огледа я изпитателно за миг и тогава взе небрежно вилицата.

— В редакцията се получи една нова биография на Едуард Фицджералд.

Дейвид повдигна вежди.

— Помислих си, че може да поискаш да я прегледаш — промълви Пейдж, сякаш се оправдаваше.

Дейвид погледна насмешливо към баща си.

— Не ми казвай, че се възхищаваш от Халифа на Източна Англия... от човека, който написа този безценен куплет:

*Топката не пита къде да се търколи,
А скача там, където сам играчът я изпрати.*

Пейдж се поусмихна. Той не обърна внимание на наставническия тон на Дейвид: това не беше нещо повече от поведение, на което той, като класик, който наスマлко щеше да завърши Оксфорд с отличие, безсъмнено имаше право. Образованието си, което трябваше да прекъсне внезапно, за да постъпи в редакцията поради болестта на баща му, Хенри бе попълнил с много четене. Но все пак той бе прекарал само две години в Единбургския университет, където Роберт Пейдж, който сам беше следвал там, бе настоял да го изпрати.

— Хайям не е толкова лош — възрази той меко. — Ръскин го е харесвал.

Дейвид направи гримаса и изрече нещо на арабски.

— Ето мнението ми за стария Омар.

— Какво значи това? — запита Кора.

— Не те познавам още достатъчно добре, за да ти го кажа — отговори Дейвид и избухна в такъв необикновен и буен смях, че Хенри отправи към него бърз и смутен поглед. Но, като си спомни ония дни, когато синът му седеше с наведена глава, силно стиснал ръце между коленете, с поглед впит в пода, прикован от ужасна депресия, сега за него беше облекчение да го слуша как се смее. Нощите бяха още пострашни, безкрайни и без сън, изпълнени с ужаса от неизвестен враг. Участието му във войната не бе необикновено тежко — той се бе сражавал в Крит и при отстъплението бе боледувал от дизентерия — но напрежението бе причинило прекомерна чувствителност, която продължила и през годините прекарани в Оксфорд и бе завършила преди близо година и половина със сериозно нервно разстройство. Невроза за преследване със следи от параноя, бе казал д-р Бард, но Хенри не можа да се съгласи с твърдението на лекаря, че бил забелязал прояви на невротични тенденции у Дейвид още като момче — осърбително мнение, което наスマлко не развали старото им приятелство.

Но сега това нямаше никакво значение. Наблюдавайки повишения дух у Дейвид, Пейдж почувства, че този брак, толкова необикновен и все пак толкова щастлив, го бе спасил. Една случайна среща по брега в Скарбъро, където бе изпратен на трудово лечение и ето че след това плетене на кошници, блед и хилав, той се завърна у дома си все още слаб, но възстановен и с нова вяра в бъдещето. Толкова по-странно, тъй като никога преди той не бе проявявал сериозен интерес към жени, и най-малкото към непросветени, съвсем противоположни на него жени. Но може би именно поради факта че на Кора липсваше образование, бе станало възможно те да се сближат. Потънал в дълбините на мрака, той инстинктивно бе протегнал ръка към най-простото същество близко до него. Какво щастие, че ръката, която хвана, бе тая на Кора.

Следобед, докато тя разтребваше масата, Пейдж и сина му седяха до прозореца и разговаряха. Обикновено Дейвид не обичаше да говори за своята работа, но днес неговата въздържаност бе изчезнала; той беше весел и отkrit. Преводът на едно от неговите есета, „Страната на нощта“, написано през време на войната, току-що бе излязло в „Меркюр дьо Франс“ и той показа на баща си писмо, с което издателят

лично го поздравяваше. Това признание на таланта му, необходим за него стимул, бе тайно насърчение и за Пейдж, който се надяваше, че Дейвид ще може скоро да отиде при него и заедно да направят нещо по-хубаво от „Северна светлина“.

Те бяха свикнали да излизат заедно на разходка, но този следобед Дейвид се извини и се качи да работи — той искаше да използва до край книгата, която бе взел от Лондонската библиотека и която на следния ден трябваше да върне. Кора обаче бе вече облякла палтото си, тъй че тя и Хенри се отправиха към пристанището.

Отначало мълчаха. Тя притежаваше дарбата на негласното общуване, която го караше да мисли, че я познава от години наред. Когато прекосяваха малкото пясъчно заливче, под краката им хрущяха сухите, изхвърлени от водите водорасли, а като свиха към вълнолома, тя го хвана под ръка и се обърна към силния морски вятър с чувство на радостно облекчение.

— Би трябвало да имаш по-топло палто. — Той бе забелязал, че нейното палто от тънък вълнен плат бе вече износено.

— Никак не ми е студено. — И добави: — Нали ви харесва тук?

— Да! — каза той. Присъствието й му действаше винаги ободряващо.

Към края на запустелия кей те застанаха под заслона на спасителната станция и наблюдаваха как чайките кръжаха и се спускаха стремглаво надолу. Пред тях се простираше безкрайното море; вятърът беше напоен със солта и хладината на вълните. Той изпита странното чувство, че би могъл да остане тук завинаги. Най-после Пейдж прекъсна мълчанието:

— Ти направи много за Дейвид.

— Той направи много за мен — отвърна бързо тя. И след кратко мълчание го погледна и премести погледа си встрани: — Аз не бях толкова щастлива, когато се срещнахме.

Хенри почувства от това просто изказване, че тя го бе удостоила с доверие от сърце. Нейната сдържаност, липса на онай празна общителност, която той ненавиждаше у жените, го бе привързала към нея от самото начало. Той бе забелязал тихия й копнеж за сърдечна близост, желание да се привърже към семейството, в което бе влязла с женитбата си и това му навяваше мисли за нейни минали неволи. Покъсно това се потвърди, когато тя му разказа нещо из своя живот, как

преди няколко години загубила родителите си, как живяла при една своя леля в Лондон и се издържала сама, като често сменяла нископлатени служби. В разказа ѝ нямаше и нотка на оплакване. Но сега всичко бе тъй, сякаш през настоящето ѝ щастие долитаše само слабото, но все още ясно ехо от тъга.

— Била си твърде самотна?

— Да! — отговори тя. — Вярно е.

Тъй като вятърът задуха по-силно, Хенри я защити като сложи ръка на раменете ѝ.

— Бих искал никога вече да не се чувстваш така. Ти сега си наша. А ние никога няма да те оставим да се чувстваш самотна. Жена ми точно снощи говори за това... като се питаше дали не ви е скучно тук понякога, на Дейвид и на теб. Би трябало от време на време да идвате до Хедълстън, и двамата, да потанцувате.

— Танцът не ме влече, не — каза тя и добави, сякаш забележката ѝ бе прозвучала странно, — нито пък Дейвид... Той не е такъв.

— Тогава на театър или концерт?

Тя се обърна към него:

— Вие знаете, че на мен ми харесва тук. Тишината е точно това, което обичам. Нощно време, в леглото — и тя се изчерви изведнъж, сякаш бе казала нещо погрешно, но продължи, — когато вятърът вие около къщата и слушате вълните, като че ли сте в замък, разбирате, нали, какво искам да кажа. Не бих заменила Слидън, не, сега не бих го заменила вече за никое друго място, където и да било то.

Стана време да вървят. Когато се върнаха до автомобила на Хенри, от таванската стая долитаха звуци на музика; стори му се Брукнер, четвъртата симфония в ми bemol мажор, не по неговия вкус, обаче сигурен признак, че Дейвид търсеше вдъхновение, и той реши да не се качва при него. Незабелязано той плъзна във външния джоб на Кора плика, който оставяше всеки месец. Това беше винаги малко неудобен момент, макар той да се стараеше да бъде ловък като фокусник, който скрива една карта, и обикновено прибавяше набързо по някоя глупава забележка. Тези млади хора бяха горди, но те трябваше да живеят. Този път той каза:

— Това е за някои семена за твоята градина.

Но Кора не се усмихна. Нежното ѝ скулесто лице, със слабо хълтнали бузи, придоби странен вид. Тъмнокафявите ѝ очи бяха

овлажнели от вята и една черна къдица падаше косо през веждата й.

— Вие сте толкова добър към нас, особено към мен. Карайте ме да чувствам... карайте ме... — Тя не можа да продължи. Внезапно се приближи до него и бързо, несръчно притисна меките си устни до студената му буза.

Когато Хенри потегли обратно в сивия полумрак към Хедълстън бавно — той нямаше никакво основание де бърза — мисълта за тая поривиста ласка го топлеше през целия път.

III

Понеделник беше винаги напрегнат ден — натрупваха се много новини от края на седмицата — и затова Пейдж отиде отрано в редакцията. Вместо да се изкачи направо по стълбите, той влезе в апаратната. В тази стая с изглед към каменния двор, голяма, със стара мебелировка, но твърде светла, работеха повечето от репортерите. Изобщо помещението не бяха големи — впрочем Хенри трябваше да наеме съседната сграда за печатарските си машини — нито бяха модерно обзаведени, останали бяха такива, каквито са били от години наред. Те му допадаха и той ги харесваше. Питър Фенуик, помощник-редакторът, стоеше с коректора Франк при телетипа на Асошиейтед прес.

— Какво ново от Египет? — запита Хенри, след като се поздравиха с „добро утро“.

— Каналът все още блокиран — отговори Фенуик, — американците не могат да получат разрешение да изтеглят корабите си с цимент. Крал Сауд разговарял с Айзенхауер. Ще получи реактивни самолети и повече танкове. Насър продължава да бълва заплахи наляво-надясно... израелците не отстъпват. У нас почва да се чувства липса на петрол. Идън пристигнал със семейството си в Панама...

Пейдж слушаше мълчалив, всяка дума отваряше още пресните рани, които му бе причинило това позорно поражение.

— Какви са вътрешните новини?

— Една гнусна история от Белфаст. Двойно убийство и самоубийство... съпруга, любовник и съпруг, всички с прерязани гърла.

Подробностите, които Хенри набързо прочете, бяха наистина ужасни.

— Махнете я! — каза той.

— Няколко реда на последната страница? — предложи Фенуик.

— Не, нито ред!

Останалите новини, които той набързо прегледа, нямаха нищо ободрително. Положението в Средния изток се влошаваше: без

съмнение, в Кипър назряваха нови усложнения.

— Нещо друго? — запита той.

Франк, чиято работа беше да „пресява“ новините от телетипа и да подбира тия, които засягаха североизточната част на страната, каза:

— А това?

Листа, който подаде на Хенри, беше един телепис от протоколите на парламентарните дебати в събота вечер. Той бе подчертал два реда със син молив.

В отговор на едно запитване от страна на мистър Бърни Кедмъс, депутат от североизточната избирателна колегия, мистър Филип Лестър отговори от името на правителството, че доколкото му е известно слуховете за това, което почитаемият член на Парламента благоволи да нарече проект APA са лишени от всякакво основание.

— Проект APA? — погледна Хенри въпросително ту единия, ту другия.

— Никога не съм чувал подобно нещо — каза Фенуик.

— APA — повтори Франк и сви вежди. — Да не е нещо за Администрацията на реактивната авиация?

— Не е вероятно — отговори Фенуик. — Възможно е да е празен шум. Този Кедмъс все се изсилва.

Хенри му върна телеписа.

— Все пак някой да проучи. Младият Люис, ако може да го освободите.

Той се изкачи по витата каменна стълба в кабинета си. Мис Мофат, неговата секретарка, която завеждаше също и абонаментите, подреждаше в това време пощата. Вече в доста напреднала възраст, с неутрална външност, напомняща по-скоро пенсионирана учителка, с безцветно лице и прошарени коси, тя носеше лете и зиме сива пола и сива плетена жилетка. Мофат беше фактически незаменима, тъй като изпълняваше всякакъв вид случайни поръчения, а също и сериозни задачи и то без ни най-малък шум. Назначена в редакцията от Роберт Пейдж още преди тридесетина години, тя никога не бе признала напълно сина за приемник на бащата. Тази сутрин имаше нещо

особено в нейното държание. Хенри схвани изведнъж, че тя има нещо да му казва. Тя го остави да прегледа писмата и се зае да развързва възлите на едно парче канап от колет, като го навиваше в хубавичко стегнато кълбо — страдаше от манията за дребни икономии и събираще връвки, половинки листа хартия и всякакъв вид дребни неизползвани марки, сякаш представляваха банкови авоари. И когато Хенри се приготви за диктовка, тя каза:

— Той пак телефонира.

— Кой?

— Сомървил.

Хенри я погледна изненадан.

— Какво искаше?

— Да говори с вас. Когато му казах, че още не сте дошъл, а той очевидно знаеше, че не ще ви намери толкова рано — телефонара в седем и половина от Съри — поръча да ви предам това съобщение.

— Да?

Тя взе бележника си и прочете стенограмата: „Моля предайте моите лични поздрави на мистър Пейдж. Съобщете му, че идната седмица двама от моите чиновници ще пристигнат в града ви. Кажете, че ще се чувствам особено щастлив, ако бъде така добър да им разреши да го посетят“.

Настъпи кратко мълчание. За да събере мислите си, Хенри каза:

— Прочетете го още веднъж!

Тя го прочете отново и този път то звучеше дори още по необикновено училиво. Недоумението, което го бе овладяло в събота, се възвърна с нова сила. Той изпитваше някаква смътна тревога.

— Какво значи това?

Като стисна устни, Мофат тръсна глава с жест на гняв и презрение.

— Иска да купи „Светлина“.

— Той поиска вече. Бил с впечатление, че вестникът се продава.

Казах му, че се лъже.

— Той не е от тия, които се лъжат.

— Е, та какво... — каза Хенри и продължи: — Дори и да сте права, това няма значение. Той може да иска да купи. Но аз съвсем не мисля да продавам.

— Нима това е толкова просто?

— Разбира се! — Пейдж беше разтревожен и цялата тази работа започна да му досажда. — Щом като вестникът не е обявен за продан, как „може“ да бъде купен?

— Познавате ли Вернон Сомървил?

— Да... всъщност срещал съм го веднъж.

— Тогава вие го познавате толкова, колкото аз познавам хората на Марс. Но поне познавате изданията му. Прегледахте ли тазсутрешния „Газет“?

В редакцията се получаваха всички лондонски ежедневници; те се подреждаха върху дългата махагонова маса с бронзова обшивка, която стоеше до прозореца. Мис Мофат взе „Газет“ и го сложи пред него. Тази сутрин по цялата първа страница беше поместена зловещо ретуширана фотография на три окървавени трупа, двама мъже и една жалка полугола жена, прострени на пода в скромна квартира, а отгоре с едър шрифт стоеше кресливото заглавие „Цената на страстта“.

— Нали е симпатично? — каза Мофат с неописуем тон. — Добре би изглеждало на нашата първа страница.

Макар че Мофат лесно изпадаше в мрачно настроение и винаги беше готова да се обижда, Хенри не можа да разбере какво я бе прихванало. Както и да е, той трябваше да сложи край на този безсмислен разговор. Подаде ѝ обратно вестника.

— Пригответе се за диктовка! — каза рязко той.

Когато Пейдж завърши писмата, тя мина в съседната стая при пищещата си машина, а той излезе и се отправи по коридора към старинната зала с колони, където всяка заран в десет часа събираще редакционния си персонал на конференция, за да обсъждат статиите и разпределението на новините за следния ден. Малкълм Мейтланд, помощник главният му редактор беше вече там и разговаряше с Хартли Слейд, който завеждаше културния отдел; и когато Пейдж влезе, след него дойдоха спортният редактор Пул, заедно с Хорейс Балмър, шефът на рекламния отдел.

Когато седнаха пред дългата полирана маса, Хенри почувства внезапен подтик да спомене за случая Сомървил, но като съзна, че това би било слабост от негова страна, се въздържа. Започнаха да обсъждат съдържанието на вестника, като прехвърляха заглавие по заглавие представената от Мейтланд схема за новините и решаваха какво да остане, какво да отпадне.

Линията на „Северна светлина“ беше от край време резюмирана в мотото, което стоеше отпечатано най-отгоре на първата страница в обикновен цицер: „Всяка информация, която заслужава да се чете“. Непреклонно твърд срещу всякакъв вид сензации, вестникът си беше създал от пет поколения насам репутация на честно и добросъвестно списван вестник със здрава информация. Той бе влязъл повече или по-малко в бита на областта. Днес главният интерес в информацията неизбежно се насочваше към Средния изток. Пейдж и неговите помощник-редактори разгledаха подробно новините от тази част на света, прехвърлиха съобщенията, които бяха постъпили от цялата страна и от областта и най-после стигнаха до темата, която представляваше винаги интерес — времето. Поройни дъждове се бяха изсипали миналата нощ над Линкълншир и за случая бе изпратен един репортер заедно с главния фоторепортер. Имаше, разбира се, и не малко местни събития, за които трябаше да се съобщи, и за тях дадоха съответни редакционни разпореждания. Боб Люис бе вече изпратен за случая АРА. След като в продължение на един час обсъждаха свободно всичко, постигна се съгласие и стана възможно да се определи окончателно външният вид на вестника.

Когато другите излязоха, Малкълм Мейтланд тръгна заедно с Хенри по коридора. Притежаваш изключителна вещина и характер, твърд и упорит нортъмбрианец, Мейтланд беше човекът, чието мнение Пейдж дълбоко уважаваше. Син на работник „бомбаджия“ от миньорското селце Бедлингтън, той беше роден в типична миньорска среда. Разчитайки само на себе си, той се бе издържал сам и бе завършил Дърамския университет, където бе спечелил две стипендии и през последната си учебна година — наградата Уитингам по политическа икономия. Отначало се учителствал в Тайнкасъл, където, вдъхновяван от идеи за обществени реформи, отдавал свободното си време на основаното от него училище за младежите от местната корабостроителница. По-късно, на два пъти бе участвал в парламентарните избори като кандидат на либералната партия в Северен Дърам, но и двата пъти е бил бит с малко. Тогава, принуден от парични несгоди, след като загубил част от младенческите си илюзии, но не и чувството си за хумор, той напуснал политическата кариера и преминал към журналистика. С червендалесто, некрасиво лице и куц с единия крак — последица от злополука в каменовъглената

мина, когато бил момче — той привличаше не с външността си, а с ума и сърцето си. Закоравял ерген, той живееше сам в един апартамент в Уътън и, както казваше, „карал я много добре“. Подобно на хубава северна ябълка, той беше груб, но иначе изцяло запазен. Здравата жизненост на този човек се проявяваше дори и в неговата слабост, една отколешна страсть към коне за надбягване в тръс, подхранвана без съмнение от живата още от детските му години обич към миньорските коне — дори плащаше за отглеждането на два расови бегачи в конезавода Мосбърн. Мейтланд беше по-близък на Пейдж, отколкото всеки друг в редакцията.

— Има толкова проблеми. — Те разговаряха по темата на уводната статия и Хенри, мрачен и раздразнен повече от всяко, говореше възбудено: — Има толкова много неща да се кажат, а времето за това е толкова малко.

Мейтланд поклати глава:

— Изглежда здравата сме затънали, повече от всяко.
— Ако можехме поне да се отърсим от нашата проклета апатия.
— Е, ние се пообъркахме малко, тъй е. Но бивали сме и по-зле.
— Само ако имахме кой да поеме... някой истински държавник... като Дизраели, например...

Мейтланд се спря до вратата на Пейдж и със съчувстваща усмивка го изгледа изпод вежди.

— Ето ви уводната статия. А и заглавието ѝ: „Ако днес Дизраели беше жив“.

Когато си тръгваше, той погледна часовника си и каза сухо:

— Не забравяйте, че в единадесет часа имате среща с нашия божи служител.

Сега вече наближаваше единадесет часа и преди още Пейдж да успее да слезе в рекламиращия отдел за обичайната си конференция, в кабинета му влезе Джилмор, енорийският свещеник от черквата Св. Марк. Този енергичен, добре избръснат християнин, от когото лъхаше доброжелателност, му стисна ръка.

— Добре сторихте, че ме приехме, Хенри. Вие сте зает като мен.

Той бе дошъл във връзка с камбанариите на Св. Марк, която през януари бе почнала да се наклонява. Червеи дървояди разяждаха дървената ѝ конструкция и тъй като стariят ѝ оствър връх беше особено красив, а представляваше и една от отличителните черти на

града, Хенри бе открил подписка в „Северна светлина“ за нейното възстановяване.

— Току-що направих окончателната сметка — продължи енорийският свещеник като шумолеше с книжата си: — Опасявам се, че ще излезе много повече, отколкото предполагахме. Четиринаесет хиляди лири.

— Това е голяма сума.

— Наистина, голяма е, приятелю мой. Особено когато постъпленията по вашата подписка не превишават пет хиляди.

Това никак не тревожеше Хенри. Начинанието на вестника беше съвсем доброволно и макар че той не бе крезовски богат, бе открил лично подписката със сто гвинеи^[1]. Все пак, той каза:

— Страната преживява сега тежки времена; данъците са високи, а и този сезон никак не е за благотворителност. Почекайте до идната Коледа. Тогава може би ще върви по-добре.

— Но, драги Хенри, нуждата е крещяща.

Той продължи да говори още известно време все в същия дух, а Пейдж все повече губеше търпение. Та не разбираше ли той, че всички лични интереси, всички ненужни проекти, целият този вечен вой за повече и повече, трябва да престанат, преди още страната да е изпаднала в пълна разруха? Все пак Пейдж положи усилие да го търпи, да слуша и обсъжда разни начини и средства, обеща му място на вътрешната страница, но бе доволен, когато най-после свещеникът стана. На излизане Джилмор плъзна стеснително върху бюрото на Пейдж един лист, написан на машина.

— Простете ми, ако ви оставям тези няколко пасхални стиха, Хенри. Вярвам, че по този случай може би ще ги намерите достойни за отпечатване.

Когато вратата се затвори зад свещеника, по силата на навика Пейдж взе листа. Погледът му се спря на първия жалък стих: „Лилия, най-хубавото от всички цветя“ — когато телефонът иззвъня. Беше гласът на Мофат, която от вътрешната централа вния етаж винаги го предупреждаваше, когато го търсеха.

— Пак Лондон.

— Да не е Сомървил? — възклика неволно той и тутакси се засрами от себе си.

— Не! Търсят ви от Мигхил Хаус. Някой си мистър Джонс.

След един миг той каза:

— Дайте!

— Мистър Хенри Пейдж? Как сте, сър? — Този глас имаше галски акцент. — Говори Тревор Джонс, частният секретар на сър Итъл Мигхил. Нямам удоволствието да ви познавам, сър, макар че се надявам в скоро време да имам случая да ви се представя. Мистър Пейдж, сър Итъл би желал да го посетите в Лондон... или във вилата му в Съсекс. В най-близкото удобно за вас време.

Хенри интуитивно предугади какво щеше да следва.

— Съжалявам, но нямам свободно време.

— Сър Итъл би бил щастлив да ви изпрати частния си самолет.

— Не, не ми е възможно.

— Уверявам ви, мистър Пейдж, във ваш интерес ще бъде да дойдете.

— Защо?

— Поради очевидни причини.

— Питам ви защо?

— Доколкото е известно на сър Итъл, „Северна светлина“ е обявена за продан. Той особено желае да не предприемате нищо преди да е говорил с вас.

Внезапен гняв стисна гърлото на Хенри. Той тутакси прекъсна връзката. Но какво означаваше всичко това? Защо двама от най-мощните вестникарски магнати в страната внезапно обръщаха поглед към един малък провинциален вестник? Макар да премисляше всички възможности, той не можа да намери смислен отговор на нито един въпрос.

С особено напрежение на волята той отхвърли смътното чувство на тревога, което го овладяваше и си наложи да започне уводната статия. Внезапно телефонът иззвъня отново. Хенри едва не подскочи на стола. Но сега беше асистентът на д-р Бард, който му напомняше за уговорения по обед ежемесечен преглед. При нормални условия това прекъсване би го раздразнило; днес то бе добре дошло; нещо го теглеше навън от редакцията. Като се съредоточи, той написа статията на първа ръка и позвъни за Мофат.

Тя влезе, донесе писмата и след като Пейдж ги подписа, подаде ѝ черновата.

— Искам да я прегледам отново, когато я напишете на машината.

— Добре.

От хладния ѝ тон Хенри схвана, че тя не бе забравила предишната му рязкост. Макар че Мофат вече не се мусеше, тя по свой маниер го наказваше за случайните му прегрешения.

— Желаете ли кафето? — попита тя. — Минава обед.

— Не, излизам. Ще се върна в два.

— По-добре прочетете това преди да излезете.

И равнодушно му подаде една телеграма.

В ДОПЪЛНЕНИЕ ТАЗСУТРЕШНОТО ИЗВЕСТИЕ
ОТ СОМЪРВИЛ УВЕДОМЯВАМ, ЧЕ ЩЕ ВИ ПОСЕТЯ
СЛЕДНИЯ ВТОРНИК. ОЧАКВАЙКИ С УДОВОЛСТВИЕ
НАШАТА СРЕЩА СЪРДЕЧНО ВАШ ХАРОЛД СМИТ.

Този път вече Пейдж не се изненада, но пръстите му здраво стискаха жълтеникавата хартийка.

— За бога, да знаехме поне какво са си наумили!

Нито нейният израз, нито нейният отговор му донесоха никакво успокоение. Тя каза кратко:

— Скоро ще узнаем.

Тъй като той не отговори, тя излезе от стаята му.

Останал сам, Хенри повдигна очи и намръщен спря погледа си върху окачената на отсрещната стена старинна фотография на основателя на „Северна светлина“, неговият прапрадядо, стария Даниел Пейдж, седнал в черно облекло и заел поза, изразяваща твърдост, мушнал едната си ръка под ревера на редингота, а с изправения показалец на другата подпрял челото си. В разстроеното си въображение той като че ли видя в това сериозно заповедническо лице още и загриженост. Бързо взе шапката си и излезе от стаята.

---

[1] 100=105 лири. — Бел.ред. ↑

IV

Самолетът кацна на летището навреме — дванадесет и четиридесет и пет по подарения на Смит от Младежкото християнско дружество часовник, който той поддържаше винаги точен до секунда.

— Вземете и двата куфара — каза той на носача. — Има поръчана кола за нас. На името на мистър Харолд Смит.

Пътуването със самолета бе приятно и като се протегна и изпълни гърдите си със свежия въздух, той се почувства щастлив, че бе отново в Тайнкасъл. Пристигна една изрядна черна „Даймлер“ с шофьор в униформа. Сложиха куфарите в багажника, Смит мушна десет шилинга на носача, нанесе сумата в тефтерчето, в което отбелязваше разходите си, и заедно с Ленард Най се качиха в колата.

— Отдавна не бях идвал тук — забеляза той, след като потеглиха. — Петнадесет години.

Най палеше втора цигара: той беше пушач, който пушеше цигара след цигара — навик, който по мнението на Смит никога не е донасял добро на някого. Най-после отговори:

— Трябваше да те посрещнат с градската музика.

Смит леко се намръщи. Въпреки че когато пожелаеше Най можеше да смайва хората, той имаше твърде неприятен език и едва ли би бил колегата, когото Смит би изbral за това, което им предстоеше. Той се опита да преглътне обидата. Едър, но хилав човек, той се считаше за „голям“ във всяко отношение. „Моето мото — обичаше да казва той — е да издирвам най-хубавото у всеки човек и да поддърjam добри отношения с моите събрата.“ При това днес имаше основание да бъде доволен от живота. Не спомена нищо, когато минаха по Харкорт стрийт, макар в действителност да не бяха на повече от половин миля от бедняшкото жилище, където майка му, останала вдовица, когато той бе едва на седем години, се бе борила здравата с живота и се бе пожертвала, за да може синът ѝ да се сдобие със свидетелство за счетоводителска правоспособност. И сега, едва ли не на един хвърлей от този беден квартал, той се връщаше — към решителния момент в своята кариера.

След като прекосиха града, Смит се наведе напред и окачи слушалката.

— Как се казваш, мой човек.

— Първис, сър.

— Не, не. Малкото ти име. — Той беше завел практика да се държи приятелски с всеки, който работеше за него.

— Фред, сър.

— Така. Е, добре, Фред, недей кара по прекия път за Хедълстън. Свий при Банкуел и карай през Атли Мур.

— Много се обикаля, сър. А пък и пътят е лош.

— Няма значение, Фред. Карай по него.

Тук Смит беше у дома си. Той никога не бе държал особено много за Лондон, въпреки че там бе направил добра кариера след завръщането си от Австралия през четиридесет и девета година. Ако по някакво щастие човек притежава хубава къща на Кързън стрийт, като мистър Сомървил, и едно извънградско имение в зеления пояс на града, тогава има какво да се каже за живота в Лондон. Но предградие като Мъсуел Хил, където живееше Смит, беше по-малко приятно, особено след като го напусна Мини... но, той сега нямаше вече да живее там, откакто с божия помощ лечебното средство не беше далеч.

Вече наблизаваха Атли. Най дремеше, а непокритата му глава — той никога не носеше шапка — клюмаше и потъваше в палтото му от камилска вълна. Предишната нощ бе гулял и през целия път бе спал в самолета, като не се сметне времето за обед. Незабелязано Смит наблюдаваше одобрително хубавата му фигура и изящна външност — светлокестенява къдрева коса с една-единствена избелена къдица, изряден маникюр, строг тъмен костюм, който си бе шил при Пул и който носеше с жълтеникавокафява жилетка от най-фина шотландска вълна, едноцветна сива вратовръзка, на която беше забодена игла с черна перла, ръчен часовник с тясна верижка и най-после пръстен, който представляваше частния му печат с герб, за какъвто си бе мечтал и който най-безцеремонно бе измъкнал от хералдиката на Бърк. Той беше истински денди, дори и красив, като се изключат въздебеличките му устни и зеленикавите му изпъкнали очи, с няколко малки бръчки под тях, които го правеха да изглежда по-възрастен от тридесет и двете му години. Ако съдеше по неговите изискани, уверени и спокойни маниери, по вида му на съвършено безразличие, вкуса му към

разточителство и небрежността му към парите, а също и по вида, който така успешно си придаваше, сякаш нищо на този свят не го интересуваше, човек не можеше и да подозира незаконния му произход. А това за Смит, с неговия протестантски морал, би било чисто и просто непоносимо. Но той трябваше да го приеме такъв, какъвто е. Макар да не бе нито задълбочен, нито пък нещо да го вълнува истински, той беше хитрец и имаше набито око, което, въпреки че правеше съжителството с него трудно, ви караше да чувствате, че при нужда не ще е зле да го имате под ръка.

— Събуди се, Ленард. Изкачваме се вече на Атли.

Смит поиска да спре колата, но си помисли, че шофьорът би се запитал какво може да ги интересува в този затънтен край. Щеше да бъде твърде приятно, но тези момчета трябваше да се държат настрана от работата. И те продължиха бавно, като подскачаха на седалките, а пред тях се откри пълна гледка над местността — широко отворена дъга, обрасла с папрат и хвойна, пресечена тук-там с ниски каменни стени — истински северен пейзаж.

— Ето, това е мястото — отбеляза той полугласно. — Красивичко, като илюстрована картичка. Срамота е да го обезобразят така. Комини и фабрики навсякъде.

— Та какво ти влиза в работата? За нищо друго не го бива. А пък и дяволски студено е тук. Кажи на Фредерик да кара по-бързо.

— Още е само един и четвърт. Пейдж ще ни чака едва следобед. Преди да отидем при него, да минем в хотела.

— Сигурно някакъв обикновен провинциален хан?

— Не, не. Първокласен Тръст хотел. „Червеният лъв“.

— Толкова по-добре. Имам чувството, тази работа ще продължи повече, отколкото мислиш.

— Не му мисли — каза Смит. — Сега, след като се отказа Мигхил, сигурно няма да е толкова трудно.

— Чудя се, защо така бързо се отказа — каза Най, като изведнъж стана сериозен. — Не е по нрава на стария Итъл.

— Новият му „Сънди Илюстрейтед“ му струва много; не може да конкурира със сумата, която сме готови да изхарчим.

— Много просто я представяш. Мигхил и нашият Вернон се обичат като куче и котка. А колкото до парите, и на Вернон напоследък не му текат из ръкавите.

— Но той ни отпусна порядъчен кредит.

— А знаеш ли защо?

— Иска „Северна Светлина“.

Най погледна своя събеседник, сякаш бе изрекъл някаква глупост.

— Искаш да кажеш, че му трябва?

След това и двамата мълкнаха, а в това време колата превалаляше хълма. Под тях в ясната долина, блеснала в измития от дъждъа въздух, лежаха керемидените покриви на Хедълстън, над които стърчаха зеленият купол на Градския дом и нежният сив връх на камбанарията на Св. Марк. Парата от локомотива на гарата се виеше нагоре като бяло перо.

— Ето нашият град — поясни Смит. — Хубаво градче. Имат пълна заетост и две много добри индустриални предприятия — Северното машиностроително дружество и фабриката за обувки Стрикланд.

Това не направи никакво впечатление на Най. Като минаваха из покрайнините на града, той правеше саркастични забележки, някои от които — Смит трябваше да признае — бяха твърде забавни. Смит не проговори до „Червения лъв“. Като стигнаха до хотела, той каза:

— Слушай, Ленард, този обед, който рано ни сервираха в самолета, беше доста тънък. Какво ще кажеш, ако хапнем пак, след като се настаним?

Най отговори хапливо:

— Какъв си ненаситник, Смит. Та това е ненормално! То е защото светът те е отриннал, когато си бил дете.

— Но сега не ме отрита — отвърна Смит и се усмихна, но се засегна. Подобно на повечето преуспели без чужда помощ хора, той се гордееше с тъмните си първи стъпки, нещо, което в разговор преувеличаваше.

В приемната на хотела той каза на чиновника, че желае две съседни стаи с по едно легло и със салон помежду им.

— Ще останат ли господата по-дълго?

Най го изгледа:

— Не бързай, приятелю! Почакай, ще видиш! Накъде е барът?

След като Най се запъти към бара, Смит се качи в стаята си. Тя беше чиста и лъхаше на миризмата на току-що изльскан под. При

умивалника бяха поставени чисти кърпи и когато той натисна леглото, пружината не поддаде. Смит разопакова багажа си, сложи грижливо дрехите си на една страна и постави върху ношното шкафче обградената в кожена рамка снимка на жена си. Това беше увеличена моментална фотография отпреди няколко години на една хубавичка, простишка млада жена с наставнически вид и анемично лице, облякла най-хубавите си празнични дрехи и стиснала една библия в облечените си в дълги ръкавици ръце. Смит я погледна любовно и доволен от начина, по който се бе подредил — той беше уреден човек и обичаше всяко нещо да бъде на мястото си — позвъни и поръча двоен сандвич с шунка и чаша мляко. Никак не се беспокоеше от това, че Най бе отишъл да пие; той можеше да изпие голямо количество алкохол, без да му личи. Ленард Най бе изпечен хитрец и без съмнение дори твърде изпечен, ето защо Смит реши да избере удобен момент, в който да му даде да разбере, че мистър Сомървил бе натоварил не Най, а него с общата им задача.

С големи хапки той изяде закуската си, изми се, изчетка се и дълго се оглежда в огледалото, като размишляваше върху поведението, което възнамеряваше да възприеме спрямо Пейдж. В главата му бяха всички факти и цифри — през последните три седмици той бе работил над тях — и сега той беше оптимист. Той познаваше силата на парите. И дори да не се дойдеше веднага до покупка, за всички възможни положения бяха предвидени алтернативни действия, които бяха начертани в цяла серия конференции в главната дирекция. Той не беше „някакъв интелигент“ — Смит казваше това с гордо самодоволство — но когато става дума за работа, той знаеше да пипа. И наистина, как другояче щеше да превъзмогне лошата орисия, която наスマлко беше катурната кариерата му?

След смъртта на майка му, търсейки щастие в колониите, той отплувал с парахода „Орест“ от Ливърпул за Мелбърн. По пътя попаднал на някой си мистър Гленденинг, австралийски бизнесмен, който търгувал главно с мляко на прах, но имал и много други интереси — притежавал няколко овцевъдни станции, един вечерен вестник с име „Мелбърн еко“ и едно морско казино в Бонди Бийч, вън от Сидней. В навечерието на тяхното пристигане, той предложил на Смит да отиде в Бонди и да види в какво състояние се намирали работите на казиното.

Младият счетоводител намерил работите на казиното съвсем объркани, счетоводните книги били в ужасно състояние, а директорът толкова явно непочтен, че първата му работа била да предложи подкуп на новодошлия. Това предложение било отхвърлено с възмущение и Смит се заел да стегне предприятието и то с толкова добри резултати, че година и половина по-късно Гленденинг го продал с прилична печалба и за да възнагради своето протеже, го преместил в редакцията на „Еко“. Вътрешен подтик да напредне накарал Смит бързо да научи всичко и в края на третата година той бил повишен и назначен за търговски директор на мелбърнския вестник. По това време именно той се оженил за Мини Ланглей, дъщерята на пастора, с която се запознал по време на един пикник, организиран от Викторианското християнско дружество, на което станал ръководен деятели.

През следващите девет години той работил с успех в „Еко“: по негово предложение започнала да излиза една седмична илюстрована притурка, която носела на вестника годишно двадесет хиляди лири печалба. На Смит започнало да се струва, че въпросът за неговото участие не можел повече да се протака, когато внезапно Гленденинг умрял и вестникът бил продаден на конкурентната компания Меркюри, тъй че за няколко седмици Смит останал на сухо, без перспективи, без служба, без дори да бъде споменат в завещанието на стария човек. Жесток удар, който го засегнал „някак си“ — тъй се изразяваше той, защото не можеше да си спомня за своя провал без чувство на дълбоко унижение.

Около три месеца по-късно той решил да се върне в Англия заедно с жена си. Между пасажерите на кораба бил и Вернон Сомървил, който насъкоро бил откупил „Морнинг газет“. На наказания Смит се сторило щастлив жребий, сякаш прекъснатата нишка на неговата съдба можела да бъде отново свързана с нов контакт от борда на кораба. Макар че Сомървил избягвал запознанствата, една вечер след вечеря Смит успял да се приближи до него на палубата. Отначало Сомървил проявил нетърпение, бил дори груб, но когато Смит продължил предварително приготвената си малка реч, той го загледал отстрани с усиливащо се любопитство; в края на краищата като се усмихнал по свой собствен маниер, сякаш наблюдавал нещо, което се нуждаело от допълнително проучване, подал му картичката си и му поръчал да отиде при него в Лондон.

Първите служби на Смит в редакцията на „Газет“ не били кой знае какви, но с постоянно прилежание през последните седем години той израснал в службата до пръв помощник на Кларънс Грили, главен търговски директор на Сомървил. И като такъв, сега на него се паднала неоценимата възможност да поеме и ръководи „Северна светлина“. Той и не мислеше да остави случая да му се изплъзне.

Беше време да слезе. Прав, той склопи очи и като прибра ръце, отправи богу молитва да му дари успех в предстоящата среща с Хенри Пейдж.

Завари Най в бара да допива халба бира и да разговаря с бармана.

— Наближава три. Не искаш ли да се поосвежиш?

— Защо? — каза Най. — Туземците ще трябва да свикнат да ме харесват и такъв. — И когато излязоха той добави: — Измъкнах нещо от този дърдорко. Пейдж имал светска жена, която била своеобразна и претенциозна персона, млада дъщеря, която обичала да танцува, а също и един дангалак син, който не искал да работи във вестника.

— Жалко! — каза просто Смит. — Искаше ми се да задържа младия човек, когато поемем.

Най го изгледа сърдито.

— О, стига! — каза той.

Колата чакаше, Фред поздрави и след миг потегли в добър ход. Смит си бе научил да бъде спокоен, но когато минаваха по Куин стрийт, пот започна да избива по врата и по дланиете му. Той изобщо се потеше много по природа и колкото повече се приближаваше до срещата, толкова по-съдбоносна му се струваше тя. Най, напротив, имаше вид на напълно безразличен. Пет минути по-късно те пристигнаха пред редакцията на „Северна светлина“ и без да ги карат да чакат — любезното, която им се стори знак на добро предзнаменование — ги въведоха в кабинета на Пейдж.

V

След като влязоха, Хенри освободи Мофат, която в това време класираше квитанциите от абонатите, и ги покани да седнат. Като разкопчаваше палтото си и стискаше чантата между коленете си, Смит хвърли бърз поглед върху Пейдж и остана изведенъж с благоприятно впечатление от външния вид на собственика на „Северна светлина“. Той видя един не много висок, сериозен мъж със спокойни обноски, на възраст, когато човек започва да пълне в кръста и да изглежда по-слаб в раменете. Очите му бяха тъмнокафяви — в съответствие с цвета на костюма, който бе облякъл — и от малките бръчки по ъглите им лъхаше топлота и благодушие. Окуражен, Смит седна, изкашля се, за да проясни гласа си, започна с няколко любезни забележки и тактично премина към темата.

— Мистър Пейдж — каза той, — разрешете ми да кажа, че ние идваме при вас с най-сърдечни и приятелски намерения. Вие разбира се, знаете причината за нашето идване. Групата Сомървил е чистосърдечно заинтересована от вашето издание.

За миг Хенри сякаш се замисли.

— Това, което не мога да разбера, е откъде идва този интерес към „Северна светлина“.

Тъй като Пейдж явно не беше осведомен за проекта АРА, Смит не сметна за необходимо да го уведомява. Той само добави с тон, като че ли говори самата истина:

— Ние силно желаем да разширим нашата дейност. Ние също така знаем с какво име се ползва вашият вестник, мистър Пейдж.

— Вие мислите, че това име е добро?

— Напълно, сър. — Сега се удаваше случай на Смит да направи комплимент: — Ние считаме „Северна светлина“ за абсолютно първокласен вестник в своята категория.

— Тогава защо да го преотстъпвам?

— Ще ви кажа, мистър Пейдж. — Смит се наведе напред и заговори бавно, с тон, който трябваше да направи впечатление: — Досега, благодарение на изключителни обстоятелства, вие можахте да

издържите конкуренцията на големите лондонски ежедневници. Но това положение не може да продължи.

— Не мисля така. Ние все повече се затвърдяваме. Последните ни данни показват увеличение от четири хиляди в сравнение със съответния период от миналата година. Нашият тираж възлиза на осемдесет хиляди броя, а доколкото зная в този край вие не продавате повече от девет хиляди от вашия „Газет“. А колкото до „Глоуб“ на Мигхил, тук идват по-малко от седем хиляди и много от тях се връщат непродадени.

— Признавам. Ние знаем, че работите добре, мистър Пейдж; ние и не омаловажаваме вашите успехи във вашия край. Времената обаче бързо се менят. С новата техника, която непрекъснато въвеждаме, специалната железопътна и самолетна транспортна служба и най-вече нашето определено решение да разширим нашата дейност, конкуренцията ще стане още по-жестока. В провинцията няма повече от половин дузина независими вестници като вашия, и аз ви уверявам, че за две-три години и те ще бъдат погълнати.

— Те може би, но не и „Северна светлина“.

— Разбира се, вие сте самоуверен, мистър Пейдж. Но без да искам да навлизам в стари истории, вие сигурно не сте забравил годината, когато само в Средна Англия пет провинциални вестника прекратиха съществуването си.

— И стотици работници, включително и повече от стотина журналисти, изхвърлени като ненужна вещ.

— Точно така, сър. Вземете например Хенбридж. Само преди три години в този град имаше един сутрешен вестник, два вечерни вестника и един седмичник. Сега те всички изчезнаха, с изключение на един вечерен вестник, а и той вече не е местно притежание, както беше.

— Хенбридж не е Хедълстън.

— Мистър Пейдж, имайте търпение и вие ще се уверите, че аз съм действително на ваша страна. Вие си спомняте случая с Уест Кънтри Бюлтин миналата година.

— Спомням си го и то много добре. Беше крайно несправедливо.

— Разбира се, вие си спомняте, че това извърши групата Джонатан, а не ние. Беше наистина печален случай... малък вестник да се опитва да се бори срещу всемогъща лондонска корпорация —

хората загубиха своето препитание, местните акционери се разориха и всичко това, защото липсваше малко здрав разум у тия, които стояха начело. Сега, струва ми се, всеки разумен човек би се отвратил да види подобно нещо отново.

Хенри погледна Смит право в очите и той си помисли, че може би бе отишъл твърде далеч.

— Това заплаха ли е?

— Драги мистър Пейдж — каза бързо Смит, — няма и помен от това. Искам само да изтъкна колко благоприятен е настоящият момент за вашите лични интереси. А сега, ако смея да помоля за вашето внимание. — Той отвори чантата си, измъкна цял куп книжа, прегледа набързо цифрите, които бе събидал през последните три седмици от различни източници за стойността на инвентара, машините, фирмата и различните активи на предприятието, и каза: — Ние оценяваме цялото имущество на седемдесет и пет хиляди лири. Естествено, първото ни предложение бе само за сондаж. Сега аз съм упълномощен да удвоя първоначалната сума и да ви направя твърдо предложение от сто хиляди лири за „Северна светлина“.

Хенри не отговори веднага. Той гледаше ту единия, ту другия, а в това време Смит беше уверен, че той ще приеме. Тогава Хенри каза спокойно:

— Нямам основание да ви се сърдя, господа. Вие очевидно изпълнявате вашето задължение. Но... вие трябва да разберете какво става днес с нашия печат. Няколко мощнни групи в стремежа си на всяка цена да разпрострат своето влияние навсякъде, се домогват до всеки вестник, който си набележат, без да преследват друга повъзвищена цел, освен да увеличат тиража си и по този начин да задушат своите противници в конкуренцията на живот и смърт, каквато съществува и днес.

Смит искаше да го прекъсне, но Хенри продължи:

— Ние всички познаваме силата на печата... за добро или зло. Тази сила е безгранична. Тя може да създаде или да погуби човека, да качва и сваля правителства; тя може дори, не дай боже, да подплаши и война. Някои вестници с огромно разпространение в страната прилагат тази сила, без ограничения и отговорности, към цели, които са напълно недостойни и това е именно проклятието, което тегне днес върху нашата страна и което утре може да я доведе до гибел.

Докато Пейдж говореше, Най бе почнал да нервничи. Той знаеше, че финансовата страна на предложението беше работа на Смит и понеже никак не вярваше, че Пейдж ще приеме изведнъж, досега благоразумно мълчеше, изтегнат на креслото с вдигната яка на палтото и с безразличен израз. Но сега внезапно се намеси.

— Предполагам, че вие изключвате вашето непорочно творение от тази водеща към гибел дейност.

— Изключвам го, да — отговори спокойно Хенри. — В своята ограничена сфера нашият вестник следва великите вестници, които са запазили своите принципи — вестници, които водят и възпитават народа и се мъчат да създават интелигентни граждани, а не нация от прозявящи се примитиви, възпитавани в смесица от еротика, сензация и скандални клюки.

— Изглежда, не обичате еротиката?

— Не, когато ми се навира всеки ден в очите, по сутиен.

— Чакайте, чакайте! — побърза да каже Смит, като се опитваше да изглади нещата. — Не е необходимо да се спори, господа.

Но Най беше започнал да се надига от креслото си.

— И да ви го кажа — продължи той с язвителен тон, — докато не е проникнало още във вашето целомъдрено и опазено кътче, че някои наши граждани обичат да гледат малки дамички в неглиже, иска им се да прекарат една нощ с тях, вместо със старата си домашна дебелана. Пол и пари — това са двете главни цели на човечеството. Защо да бягаме от тях? Би трябвало да знаете, че нищо не продава така добре един вестник, както дяволски изпипаната пикантерия. Дайте им я. От какво мислите се нуждаят трудовите хора, които в шест часа на някоя мъглива сутрин пият чаша чай? Не от лигавата и лицемерна проповед, която вие им сервирате, но от малкото сол и пипер, които ние им даваме в „Газет“.

— Действително. Така вие действате на нервите им, както това сторихте миналия понеделник с трите окървавени трупа. — Пейдж беше побледнял и вратната му вена бързо биеше, но когато взе няколко изрезки от бюрото си, той все още беше спокоен и въздържен: — Вие ме удостоихте с проучвания, които сте направили на вестника ми. Аз от моя страна събрах няколко откъси от вашия през последните четири дни. Ето няколко от заглавията: „Голи жени в Мон Мартър примамват самотни туристи; «Свенлива младоженка заловена в бигамия»;

«Елегантни младежи от Оксфорд се къпят в парфюм»; «Кабаретна артистка отива в манастир»; «Шестдесетгодишна жена ражда близнаци»; «Нападната дойка без рани»; «Хомосексуалист изпаднал в амок»; «Бели робини в хarem»; «Русокосата шпионка», която съблазнила един крал“; „Мома заявява, че родила девствена: — Никога не съм имала любовник — казва мис Томпкинс“; „Женен мъж променя пола и става жена“. Аз не бих искал да продължа с вашия зловреден брътвеж. Искам само да ви кажа, че дори да изпаднеш в отчаяно състояние, никога не бих продал вестника си на „Газет“.

— Вижте, мистър Пейдж. — Стигнал до ръба на креслото, Смит действително се тревожеше; нещата, изглежда, бяха взели лош обрат. — Нека да не бързаме. Помислете си няколко дни.

— Не, решението ми е окончателно.

— Значи — каза Най — ще трябва да се погрижим да ви пригответим още малко конкуренция. И повярвайте ми, ще ви стане ужасно горещо.

— Струва ми се, че вършите сериозна грешка, мистър Пейдж. — Смит погледна Най, като се опитваше със закъснение да го накара да мълкне. — Ние сме твърдо решени да се установим тук по почтен и законен начин. Предлагаме да откупим вестника, даваме ви великодушна цена. Вие отказвате. Следователно, ние сме принудени да пуснем конкурентен вестник. Нашата страна е свободна страна. Вие допускате, разбира се, че ние имаме пълното право да дойдем тук.

— Вие имате това право — каза Хенри по-бавно, отколкото преди, — но вие никога няма да успеете. Първо, населението на нашия град не е толкова голямо, че да понесе два вестника, и второ, „Северна светлина“ е така здраво утвърден тук, че нищо не може да го извести. Нима не ви е известно, че ние сме тук от 1769 година, когато вестникът бе основан от Даниел Пейдж, човекът, който заедно с Уилкинс се бори за свободата на печата и за правото да се публикуват парламентарните протоколи... И Джеймс Пейдж, моят прадядо, който води борбата за премахване на несправедливия данък върху вестниците, данък върху знанията, както го наричаше той — и за което бе преследван? Не, не, вие никога не ще успеете. Съветвам ви да не се и опитвате.

— Не бързайте, ще видим — каза Най. — Ако искате да се обзаложим, аз ще заложа две срещу едно, че след година и половина няма да сте вече на този стол.

— Аз не се обзалагам. А и не можете ме уплаши. Тук ваш вестник никога няма да преуспее.

— Със съжаление трябва да ви уведомя, че по този въпрос малко се лъжете, мистър Пейдж — каза Смит. — Ние разполагаме със средства и начини, които, струва ми се, вие дори не подозирате. Променете си решението, моля ви.

— Не — каза Хенри и поклати глава.

Настъпи мълчание. Смит въздъхна дълбоко и стана.

— Е, добре, сър, дълбоко съм огорчен, че не успяхме да постигнем съгласие и трябва да влезем в конфликт, но ако ми разрешите да се изразя така, макар че нашата среща бе кратка, вие сте ми симпатичен и аз ви уважавам. И мога да ви обещая едно — ние ще се борим срещу вас честно и открыто и във всичко ще бъдем прямии и откровени. Мога ли да ви подам за това ръка, сър?

Смит протегна ръка и когато Пейдж подаде своята, той здраво я стисна. Най, разбира се, не предложи подобна любезност. Той запали цигара, хвърли клечката в кошчето в ъгъла и тръгна пред Смит към вратата.

Щом се качиха в колата, той изрече няколко благовъзпитани ругатни.

— Казах ти, че няма да го продаде.

— Ти с нищо не помогна — каза рязко Смит. — Накара го да се опъне.

— Все едно, той никога не би продал. Това е един упорит стар дурак, който държи здравата, отчасти от сантименталност, отчасти от суетност. Ще трябва да го смачкаме. Сладкодумен лицемер, който служел на читателите! Видя ли им обстановката? Сякаш от каменния век. И асансьор нямат в това купище вехтории. Забеляза ли старата мома в дъното? Като духа на Хамлетовата майка. И брадатите прадеди по стените... и оная мухлясала литография над бюрото — „Откриването на Манчестърския канал. 1894“.

Смит не го прекъсна. Занимаваха го собствените му мисли. Естествено, той беше дълбоко разочарован — вместо незабавен резултат, на тях сега с месеци наред им предстоеше работа и тежка отговорност — той обаче не губеше кураж. Така му се удаваше по-добра възможност да докаже способностите си пред Сомървил.

Щом пристигнаха в хотела, той влезе в телефонната кабина и се свърза с главната дирекция. Направи доклад на прекия си началник мистър Грили. След продължителен разговор, по време на който се потвърдиха инструкциите, които той бе вече получил, Смит отиде при Най.

— Наредиха да почнем... точно по плана. Не се беспокой, Най, може би ще продължи малко повечко, но ние с тебе ще свършим работата.

— Ние! — каза Най. — Отсега нататък ние сме само две марионетки. От Лондон ще дърпат конците, а ние ще се мъдrim тук и всичко ще се струпа върху нас.

— Не е така, ние ще решаваме тук на място. Точно така нареди Грили сега.

— Решавай, Смит. Нека да е така. Но господ да ни е на помощ, ако не сполучим.

Смит погледна часовника си. Минаваше четири, и макар че му се пиеше чаша хубав северен чай, сега нямаше време за губене.

— Да вървим направо в Мосбърн. Колкото по-рано свършим там, толкова по-добре.

VI

Малко след като Смит и Най си отидоха, Хенри напусна редакцията и се отправи с колата си направо в къщи. Жена му и Дороти бяха излезли. Както го уведоми Ханна, те бяха отишли с мисис Бард на новия филм в Одеон. След като хапна нещичко, той се качи в кабинета си — приспособена мансардна стая с прозорец към задната част на градината; в тази стая той съхраняваше книгите си и различните грънчарски съдове и други дребни изделия от стафордширски грънчари. Вечерта прекара тук, като премисляше всичко, което се бе случило, и се опитваше, въпреки известна тежест в главата си, да свикне с мисълта за едно положение, което щеше да промени из основи установения му начин на живот и което най-малко предвещаваше едно помрачено от неизвестност бъдеще.

Той се опитваше да си внуши, че заплахата да пуснат в града конкурентен вестник не е реална. Но не, той знаеше, че те бяха обмислили всяка дума. По-възрастният, Смит, който действаше като представител на лондонската група, тромав, недодялан човек, с купешка външност и с валчесто като месечина сериозно лице, му направи впечатление на човек смислен, не особено интелигентен, макар и сигурно добър в работата си, и като се изключи известна превзетост в маниерите му, в основата си честен и не мислещ зло. Сумата, която предложи, никак не беше неизгодна. Другият, за нещастие, изглеждаше по-опасна личност: загладен, но рязък, с хаплив език и замрежени изпитателни очи, той имаше вид на човек, който живее ден за ден. Хенри инстинктивно почувства, че той беше по-силният и по-хитрият от двамата, именно той, който му вдъхваше страх.

Като осъзна, че действително бе формулирал тази дума „страх“, Пейдж внезапно се стресна като от нещо абсурдно и се върна изведенъж към по-устойчиво и уравновесено състояние на духа, в което тревогата изглеждаше по-малка, изгледите — по-светли. Здраво утвърден, вестникът се ползваше с подкрепата, ако щете дори и с любовта на града. Как би могъл да бъде изместен от някакъв

новооснован вестник, зад който стои най-поквареният от лондонските булевардни ежедневници! „Светлина“ е преживявал и други кризи в миналото. Той и тази ще преживее.

На следната утрин Хенри отиде в редакцията в добро настроение, готов за всяка изненада. Той не чака дълго. Като поздрави с „добро утро“, Мофат му подаде един влажен и силно зацапан позив за ръчно раздаване и каза:

— Купили „Мосбърн Кроникъл“.

Това бе вероятно и той можеше да го предвиди. В Мосбърн, на не повече от дванадесет мили от Хедълстън Рикби, възрастният вече собственик на „Кроникъл“ — седмичник, който се бе посветил изцяло на местна информация из областта на земеделието — от известно време насам силно желаше да преотстъпи вестника си. Макар и началото да беше, без съмнение, ограничено, то представляваше база за непосредствена дейност и настъпление. Като гледаше позива, Хенри видя, че това бе обява, с която се известяваше за покупката и се заявяваше, че в бъдеще вестникът щеше да се нарича „Дейли Кроникъл“ и щеше да бъде широко разпространяван в Хедълстън и околията. Следваха няколко преувеличени обещания за качествата на бъдещия вестник.

Мофат наблюдаваше изражението му.

— Взели половин дузина хора от трудовата борса, които ги пръскат със стотици из града. А около гарата — цяла процесия носачи на реклами плакати.

— Е добре — каза Пейдж, — така поне знам къде сме.

Първата му мисъл бе да събере всичките си хора и да им отправи нещо като призив, но тази идея му се стори толкова безвкусно театрална и бе толкова чужда на характера му, че той я отхвърли. Вместо това той почака до десет часа и се отправи по коридора към обичайната сутрешна конференция. Завеждащите петте отдела се бяха вече събрали, и когато той влезе и седна, те така внезапно се смълчаха, че той се усмихна, макар никак да не му беше до смях.

— И тъй, господа, изглежда, ще имаме конкуренция в града. Надявам се, всички да сте видели това. — И той показа позива.

— Не може да не ги види човек. Пръснали ги навсякъде из града — каза завеждащият рекламата Хорейс Балмър. — И по оградите на

новостроящото се здание на Хали Брадърс. След всичко, което направихме за тях. Неприятна работа.

— Парите на Сомървил не са по-лоши от парите на другите — каза рязко Мейтланд. — А явно, той е намислил да харчи.

— Интересно колко ли са платили на Рикби? — подхвърли Пул и тъй като никой не му отговори, той продължи: — Басирам се, че не е било много. Старицът душа даваше да се отърве от вестника си.

— Но какво ще правят с тези стари машини? — запита Балмър като повдигна рамене тъй, че колосаните му ръкавели с тежки копчета излязоха от китките навън. — Фенуик каза, че имали единичен валяк Уерфидейл. Тиражът никога не е надхвърлял шест хиляди.

— Те ще се справят, не им бери грижата — каза Мейтланд. Той беше единственият, който обмисляше случая с нужната сериозност — другите, заинтригувани, любопитни, намираха дори нещо забавно в тая история и бяха далеч от всякакви тревоги. Той продължи: — А ако смятате, че ще продължават да печатат цените на масти, бюлетини за времето и изгледите за картофите и цвеклото, много се лъжете.

— Съгласен съм с Малкълм — каза Хенри. — Предстои ни дълга и тежка борба. Тези хора ще отпечатват всички специални репортажи на „Газет“, статии из живота на синдикатите, ще имат на разположение недостъпните външни бюлетини и всичко това ще получават от Лондон. Освен това ще надуват и местните събития и ще прилагат всички трикове, за да привлекат читателите. Вярвам, че не ще успеят. Аз дори ще отида по-далеч и ще кажа, че ще се провалят. Но ние трябва да бъдем нащрек повече от всякога, и то през цялото време. Поради това, ако някой има предложение, готов съм да го изслушам.

Като погледна насядалите около масата, той видя, че спортният редактор Пул, който седеше с ръце в джобовете си с простирана напред крака, искаше да каже нещо. Пул беше висок слабичък младеж, с жълтеникави, грижливо поддържани мустаци и с доста надменни маниери, неща, които му бяха останали от службата в десантните части, заедно с манията към гимнастически упражнения, която го караше редовно всяка заran да става в шест часа и да пробягва пет-шест мили със състезателен часовник в ръка, преди да отиде на работа. Понякога той ставаше мъчен за общуване, имаше нещо от онова държане на бивши офицери, които се чувстваха пренебрегнати в следвоенната обстановка, спадаше към ония избухливи млади хора,

които се сърдят на всеки друг, но не и на себе си. Но въпреки всичката му своенравност и самомнителност Хенри го обичаше и знаеше, че можеше напълно да се осланя на него. И сега с присъщия си менторски език той каза:

— Аз мисля, че трябва да им отвърнем със същото. Да освежим малко вестника. Да оживим малко информацията.

— Мисля, че не е нужно — каза Хенри. — Именно сега ние трябва да поддържаме характера на „Северна светлина“. Ще се задържим или ще пропаднем такива каквито сме.

Сред останалите се чу възклици на одобрение.

— Но вие трябва да се съгласите... разбира се, аз не казвам това, защото се касае до моя отдел, но читателят обича спорта. А понякога ние не му поднасяме повече от две колони. Следва да даваме по-пълни репортажи от състезанията на Северната лига и от боксовите мачове в Тайнкасъл. И повече информация за конните надбягвания.

— Но това няма да увеличи рекламата! — възрази Балмър.

— Те обаче ще го направят.

— Ако слезем до техния уровень — каза остро Мейтланд, — все едно, ние сме свършени.

— Добре, ясно — рече Пул с малко обиден тон и процеди през зъби: — Но малко свежа струя няма да ни навреди.

— Не би ли могла една съботна илюстрована притурка да се окаже примамлива?

Това бе казано от Лоуренс Хедли, дребен, пълничък и кротък човечец на петдесет години, с розова, лъснала плешива глава, който завеждаше фоторепортажа и то с такава скромност, като че никой не го забелязваше, докато не се появеше със своя фотоапарат на триножник „да снеме компанията“ по време на пикниците, които редакцията уреждаше всяка година.

Мейтланд се усмихна:

— Ако всички гледаме на тази работа от собствените си гледища, не ще отидем много далеч.

— Правя едно предложение! — съмнка Хедли.

— Добре, Лоуренс — каза нежно Пейдж. — Но може би при друг случай.

Последва мълчание, след което Мейтланд заговори отново, като замислено дърпаše напред долната си устна, а плоското му

керемиденочервено и поресто лице се навеждаше над гърдите му:

— Тъй както аз виждам тази работа... а от опит зная, че това е тъй, някой в щаба на „Газет“, вероятно самият Сомървил, по кой знае какви съображения, си е наумил... да заграби „Северна светлина“. Сега, при тези големи финансови групи, нищо не се оставя на голата случайност... Всичко е обмислено в най-големи подробности като хладнокръвна финансова сделка... изгответи са планове, изработен е и календарен план, подбрани са хората и... — което е най-важно от всичко — отпуснат е специален кредит за целта. Тази сума ще се похарчи до последното пени, но запомнете ми думите, веднъж достигнат ли границата, няма да отпуснат нито стотинка повече и целият проект ще бъде захвърлен, затрит, изкастрен като сух клон — или, както щете го наречете — и тия, които са забъркали кашата, също ще бъдат изхвърлени. Сега, тъй са поставени нещата, трябва да запазим спокойствието си, да не се поддаваме на нищо и да продължаваме да издаваме вестника. Може би ще ни ударят малко, но това ще им струва пари, дявол да го вземе. Не зная колко време ще продължи, но някой ден, ако имаме късмет, може би след година или да кажем година и половина, касата ще пресъхне и нашите приятели ще трябва да си стягат куфарите и тихично да си заминат.

Приятно бе на Пейдж да слуша това спокойно и делово заключение върху цялото положение, особено когато то идваше от Мейтланд. Той направи одобрителен жест и каза:

— Само още нещо — нашата генерална линия към тях. Мисля да не им обръщаме никакво внимание.

— Точно така! — кимна с глава Мейтланд. — Да се държим тъй, сякаш не съществуват.

— Няма ли да е добре да пуснем някой по тях? — попита Пул. — Трябва да знам какво вършат. А и те сигурно ще ни шпионират.

Хенри не беше възхитен много от това предложение; той считаше мълчаливото проследяване за шпионаж; а освен това Смит го бе уверен, че ще действат коректно.

— Да оставим това засега.

— Ние и без това ще ги разберем — каза сухо Мейтланд, когато конференцията завърши. — Нека да изчакаме първия им брой.

През следните няколко дни това бе събитието, което всеки в редакцията на „Северна светлина“ следеше с все по-голямо

напрежение. Докато вестникът не излезе, те нямаше да знаят кого имат срещу себе си. Не липсваха интриги и слухове. Най, който бе открил кампанията, ги пущаше, като слагаше ударението върху бързината и умението, с което се вършеше всичко, каквото той предприемаше. От Лондон бяха вече пристигнали голям брой сътрудници — между тях и Тина Тингъл, репортерка, известна в цялата страна със статиите си за жените в „Газет“, и всички веднага започнаха да търсят квартири както в града, така и в Мосбърн. Всичко това бе последвано от една раздута разгласа, на първо време посредством огромни афиши по дървените огради и най-после, в събота, на 16 март следобед, през града премина цяло шествие носачи на плакати с голямо заглавие:

НЕБИВАЛА НОВИНА ЗА ХЕДЪЛСТЪН
„ДЕЙЛИ КРОНИКЪЛ“
ОТ ИДУЩИЯ ПОНЕДЕЛНИК

Краят на тая седмица не беше спокоен за Хенри. Обилни дъждове се изсипаха и мрачното дъждовно небе сякаш съответстваше на душевното му състояние. Той никога не бе имал добър сън, но сега едва ли почиваше повече от шест часа в дененощието. Най-после дойде понеделник. Когато караше към редакцията, погледът му нервно търсеше признания на необикновено оживление из улиците и наистина, срещу Северната спестовна банка, цяла шайка вестникарчета разграбваха пакети вестници от новия светложълт камион на „Кроникъл“. Като се изкачваше по стълбите към своя кабинет, той чувствуващо сърцето си силно да бие в гърдите. Мофат, той знаеше това, сигурно е взела вестника — разбира се, той беше вече на бюрото до вазата с цветя, които тя всеки понеделник носеше от градината си. Погледна бързо, почти крадешком, и дъхът му спря.

Половината от първата страница представляваше едно футуристично изображение на атомен сепаратор, а под него в едър шрифт върху червено и бяло поле можеше да се прочете:

АТОМЕН РЕАКТОР ЗА НОВИЯ АТОМЕН ЦЕНТЪР
В ХЕДЪЛСТЪН

АТЛИ МУР — НОВИЯТ АТОМЕН ГРАД

В Атли, близо до Хедълстън, предстои да се изгради голям нов атомен център заедно с многобройни жилищни постройки. „Кроникъл“ се гордее, че може да донесе до знанието на своите читатели още в първия си брой тази изключителна новина, която дължим на високопоставено длъжностно лице в Комисията за атомни проучвания. Тази грижливо пазена тайна, но сега вече разкрита, ще се окаже, независимо от националното й значение, от огромна полза за благосъстоянието, възхода и стопанското бъдеще на общината.

Хенри не можа да продължи и погледна безпомощно Мофат. Да, това беше новина от първостепенно значение, едно от най-големите събития в Хедълстън през последните петдесет години, и не само че той я бе пропуснал, но те я имаха.

Последователността на събитията сега беше вече ясна като ден. Още в самото начало фактът, че Сомървил е знал предварително за този проект с огромно значение за развитието на областта, е бил определящият фактор за неговите постъпки, а не както той мислеше, някакво специално отношение към „Северна светлина“. Давайки си сметка за стопанските последици и за увеличението на населението, което неминуемо щеше да последва, Сомървил не се бе спрял пред неговия отказ да преотстъпи вестника си — той на всяка цена щеше да дойде в града. Макар че новината, която бе узнал, беше безсъмнено секретна, той не бе се подвоумил да я използва и да я вика в работата, и то в най-удобен момент, когато реши да нанесе удара си върху „Северна светлина“.

Хенри си помисли за главното съобщение, което той предлагаше в тазсутрешния брой на вестника си: пълен репортаж за Пролетната земеделска изложба в Уътън, събитие, което без съмнение имаше своето значение всяка година, но как можеше то да се сравнява с другата новина! И за първи път, както седеше като прикован от тези мъчителни размишления, съзнанието за тази неизчерпаема мощ, която стоеше зад добре замислената стратегия, се стовари върху него като огромна тежест.

Някой почука на вратата.

— Влез!

Младият Люис влезе с унил и съкрушен вид.

Съжалявам, сър, но нищо не можах да доловя по случая АРА — започна той. — Единственото, което открих, то е, че А значи Атли...

Пейдж рядко губеше търпение. Той обичаше Боб Люис, многообещаващо и трудолюбиво момче, което бе ходило заедно с Дороти в основното училище и поради това от време на време ѝ телефонираше да я моли да излизат заедно. Но в този момент, когато го видя в младежката му неопитност, олицетворяваща сякаш напълно провинциалната неосведоменост на „Северна светлина“, Пейдж избухна. Той съмъри Люис и го отпрати.

Като се овладя, той се обърна към Мофат, която, приготвила се за диктовка, в същност го наблюдаваше, сравнявайки го отново с баща му, с човека, който бе за нея идол, на когото тя бе робувала, който, разбира се, никога не би изпаднал пред такава дилема.

— Боб не е виновен — каза тя. — Той няма никакви връзки в Атомната комисия.

Пейдж вече съжаляваше за своята постъпка, но не обърна внимание на забележката.

— Интересува ме колко броя са продали от това. — Той не можеше да изрече името „Кроникъл“. — Помолете мистър Мейтланд да изпрати човек.

— Не е необходимо. Преди петнадесет минути Фенуик изпрати бележка. Нито един брой не са продали.

— Как!

— Десет хиляди са докарали тази заран в шест. Други десет хиляди се очакват в девет. И всичко се раздава бесплатно. Искаха читатели, имат ги.

В стаята настъпи мълчание.

— Както и да е! — каза твърдо Пейдж. — Лошото начало води до добър край. Да поработим!

Като отиваше към бюрото си, той чу стария Том Гърлей — слепия вестникопродавец, който още от времето на Роберт Пейдж се бе установил пред редакцията — да вика: „Северна светлина“. В този момент този глас му се стори slab и самотен.

VII

Ударът, който „Кроникъл“ нанесе с първия си брой, причини по-малко пакост, отколкото Пейдж се бе опасявал. Гражданите, макар и да не възразяваха срещу начина, по който вестникът се представи, негодуваха срещу самата новина. Като се изключат неколцина, които очакваха материални облаги, никой не искаше атомен реактор пред вратите на Хедълстън, нито пък голямото ново предградие, което сигурно щеше да обезобрази естествената прелест на Атли Мур. И когато няколко дни по-късно парламентарният подсекретар съобщи, че изпълнението на проекта се отлага до следния януари, толкова прехвалената сензация загълхна.

Дори и при това положение натискът върху „Северна светлина“ бе започнал и продължаваше с треска интензивност. Никога Хенри не бе допускал, че е възможно да се използват такива долни средства, за да се пласира един английски вестник. „Специални“ дни със специални номера, които даваха на читателя право да получи прибори, сервизи или други домашни принадлежности; безплатни излети със самолет — „светковични“, както ги наричаха — до залива Уитли и обратно; състезания, при които наградите бяха билети за кино; конкурс за мис Хедълстън 1956, в бански костюм; нямаше край тази креслива кампания, нито изобретателността на Най, който я ръководеше.

Самият вестник беше в стихията си — наситен със сензации в духа на „Газет“ и подсилван от единствените по рода си писания на оная репортерка, чийто крещящ псевдоним Тина Тингъл прикриваше факта, който Мейтланд равнодушно разкри пред Хенри, че истинското й име е Елзи Киджър. Тази дама беше наистина забележителна личност по тихите улици на северното градче. Там мажеше да се види зелената ѝ тиролска шапка върху ниско подстригана глава, пътно прилепналия по мъжката ѝ фигура тъмнобежов вълнен костюм и мъжкото ѝ държане, което заедно със специалните за голф тежки и подковани обувки с дълги езици напомняше на някогашен шампион по голф. Всеки ден тя пишеше по нещо из своята област и тъй като нейните теми тръгваха от родилните мъки и стигаха до страданията на

климакса, тия статии бяха явно предназначени за читателите от собствения й пол, но Хенри долавяше, че те съставляваха и любимото четиво на младежите, които посещаваха билярдните салони на Антонели. Освен това тя с неусмирима енергия завеждаше отвратителната рубрика за въпроси и отговори, озаглавена „Трибуна на Тина Тингъл“, в която по най-гаден начин се разголваше интимният живот на хората и където кореспондентките попадаха автоматично в една от двете категории: първата, в която се предвкусваше блаженството от брачния живот, и втората, в която се оплакваха мизерии на брака.

При това състояние на нещата беше трудно да се поддържа спокойствие и да се следва определената линия на безразличие. Единствената утеша Хенри намираше в мисълта, че без съмнение Най и неговият колега пилееха парите без сметка. Но и той от своя страна губеше тираж, засега не в отчайващи размери, но постоянно, всяка седмица с по няколкостотин; Хенри с растяща загриженост се питаше до къде може да отиде това.

Тази утрин, след обичайната конференция, която не се отличаваше с веселост, той се зае мрачно да прелиства страниците на „Кроникъл“, който Мофат никога не пропускаше да остави на бюрото му. Мис Тингъл беше, както той с отвращение констатира, в отлична форма. В отговор на тревожния въпрос, който започваше с „Драга Тина, моят приятел, с когото постоянно ходя, не вижда нищо лошо в това да имаме интимни отношения преди брака...“ тя важно отговаряше: „Мила моя Глейдис, вашият приятел иска просто да използва вашето тяло за свое собствено полово задоволяване. Достатъчно е да го отстраните и да му кажете кротко: «не прелюбодействай». Вашите приятелки, които вършат «такива неща» и ви се подиграват, задето сте морално устойчива и здрава, вероятно ще развият невроза за виновност. Последна вие ще им се смеете“. И отново, отговаряйки на оплакването: „Драга мис Тингъл, от двадесет години насам моят съпруг ме навиква вследствие на демоничния си и зъл характер...“ тонът й не беше еднакво приповдигнат: „Драга моя, вашият съпруг е душевноболен, но въпреки трагичните ви преживявания, привържете се с любов към него и вие ще познаете радостта и удовлетворението от изпълнен дълг. Ние никога не знаем какъв дълбок смисъл може да се крие в положения, които изглеждат

безнадеждни. Тампонирайте си ушите, това може да помогне. Отдайте се на някоя страст. Пеене или пиано“.

Хенри рязко отмести погледа си върху съобщенията, където новото изобретение на един механичен сutiен се описваше под заглавие: „Девойки, опитали ли сте пневматичния сutiен? — Благодарение на него вашият чар изпъква по-добре“. По-долу той откри, без това вече да му направи особено впечатление, че някой си мъж в Бредфорд през тридесетгодишния си брачен живот целувал жена си 52 000 пъти и че една мексиканка родила дете с две глави. В този момент се почука на вратата и в стаята влезе Хорейс Балмър. От неговото изражение Хенри догади, че ще има да му съобщи нещо неприятно и тъй като самият той не беше в добро настроение, може би го изгледа по-критично отколкото друг път. Балмър беше от тези гръмогласни мъже, които на пръв поглед правят впечатление; известен със своята общителност ротарианец, той „принадлежеше“ към висшите кръгове на Хедълстън, като се почне от Масоните и се стигне до Почтения орден на шотландските благородници. Склонен към напълняване, той обичаше да носи двуредни костюми в по-светло от обикновеното синьо; имаше своеобразна самонадеяна походка, като се плъзгаше по петите си, повдигаше едното си рамо, клатеше се и така размахваше другата си ръка, малкото пръстче на която натежаваше от массивен пръстен, че разперената му длан приличаше на бяла перка. Никой не можеше да стиска ръка така поривисто, нито пък да казва цветисти баналности така картино като него.

— Не зная какво да правя, Хенри — започна той с обикновения си другарски тон. — Не мога да пласирам обявите по тарифата.

Тъй като Пейдж не отговори, той продължи:

— Навсякъде подкопават цените ни. Струва ми се, че в някои случаи просто поместват и безплатно.

— Но те положително вършат глупост.

— Не мисля така. По мое мнение, пипат много ловко. Навсякъде разправят, че щели скоро да останат единственият вестник в града и предлагат дългосрочни договори на намалени цени. Миналата седмица загубихме Хендерсън и Байлс. Някои от нашите най-стари клиенти започват да се колебаят. Когато тази сутрин отидох в кантората на Уелсби, а вие знаете колко важни са те за нас, наистина получих

поръчката, но Холидей ме изгледа някак си особено. Струва ми се, че ни остава само едно.

— Какво?

— Да намалим и ние малко нашите цени.

— Не.

— Но защо?

— Не е етично. А няма и смисъл. Ако ние намалим, и те ще намалят още. В продължение на сто и петдесет години сме били винаги акуратни към нашите клиенти. Ние имаме твърди цени. Аз не бих ги намалил и не бих се ангажирал така в убийствена ценова война.

Балмър се натъжи.

— Опасявам се да не грешите. Но разбира се, това е ваша работа. Аз съм длъжен да ви предупредя. Оня ден случайно срещнах техния мистър Смит — той бил наш ротарианец, знайте — и уверявам ви, че този човек е истински бизнесмен.

— Радвам се, че чувам това, Хорейс. Но и вие самият сте добър в сделките. А сега вървете и се постараите да работите по нашата тарифа.

Техният мистър Смит... наш ротарианец, си помисли Хенри, когато Балмър излезе — тези другарски изрази звучаха тревожно. Един-два пъти Балмър бе срещал Смит по Хай стрийт близо до Пруденшъл Билдинг, където се помещаваше редакцията на „Кроникъл“, и Смит го бе поздравил изискано и с уважение, сякаш искаше да манифестира желание за приятелство. Друг беше обаче интересът на Смит да се сближи със сътрудниците на Пейдж. Впрочем, този разговор с Балмър беше за Хенри начало на лош ден, през който сякаш нищо не вървеше както трябва. Мофат му додяваше, продажбите спаднаха с още двеста броя, а болното му сърце започна да го смущава с внезапни промени в ритъма, като ту биеше бавно и тежко, ту препускаше като някой спринтьор на сто метра бягане. Той се пазеше да свиква много с нитроглицериновите хапчета, които д-р Бард му бе дал, и минаваше и без тях. Но към пет часа реши да остави всичко и да се опита да намери малко спокойствие в къщи.

За нещастие, през последните месеци домашната атмосфера се бе променила. Наскоро след своята женитба, Хенри, съзнавайки, че бе извършил грешка за цял живот, че Алис не му подхожда нито физически, нито духовно, бе решил философски, както казваше, „да

направи възможно най-доброто“. Алис не отговаряше на идеала му, но какво в живота съвпада с идеала? И в течение на годините той бе успял с такт и самоограничение, понасяйки капризите на Алис, нейната непоследователност и лекомислие, както и честите й пристъпи на истерия, да запази към нея приятелски отношения и да поддържа сравнително спокоен семеен живот. Но сега в държането на жена му и разбира се, в това на Дороти — защото, по израза на Ханна, Дороти „слуша“ майка си — можеше да сеолови дух на враждебност, изразяваща се в хладния тон, с който те се обръщаха към него, както и в многозначителните погледи, които понякога си разменяха. И така, когато тази вечер влезе в дома си, той бе изненадан, че го поздравиха с нотка на радушност. Те бяха в салона, пиеха чай, и когато той се появи, Алис дори се усмихна.

— Ела и вземай чашка чай, Хенри. Колко е хубаво, че се връщаш рано! Имаме такива чудни новини.

— Много добре — каза Хенри. — Да чуем.

Той взе чашата си, седна и я разбърка.

— И тъй, колкото и да мислиш, никога няма да отгатнеш, никога.

— Алис пое дълбоко дъх. — Нашата Дороти спечелила двадесет гвинеи.

— Не съм ли щастливка! — възклика Дороти. — И колко съм умна.

Хенри беше уморен; просто не можеше да мисли; питаше се дали тя по някакъв див каприз на случайността не е спечелила някаква награда в училището за изкуства.

— Добре си направила — каза той разсеяно. Тогава му мина през ума, че това е невъзможно. Погледна Дороти: — А за какво?

— Това стана така. Връщах се от гарата както всеки ден. Когато стигнах до нашата улица, видях двама младежи на ъгъла, не бяха тухашни, разбиращ ли, говореха си сякаш се бяха загубили. И тъй като дойдох до тях, единият с малка черна чанта ме попита: „Извинете, мис, това ли е Хенли Драйв?“. „Да, това е“ — казах аз и тогава забелязах на ревера му лентичка в червено, бяло и синьо и светковично казах: „Вие сте Човекът на съкровището!“. Той така хубаво ми се усмихна. „Вярно — каза той, — а вие сте умно младо момиче, щом ме открихте.“

— Нали е много интересно, Хенри? — Докато той седеше като замаян, Алис, неспособна да се въздържи и да не вземе участие в

разказа, прекъсна Дороти и продължи: — И нещо повече. Този младеж ѝ казал: „Тъй като от четири дни насам никой не ме откри, вие печелите не пет, а двадесет гвинеи“. Отворил малката си чанта и наброил чисто новички двадесет и една банкнотки в ръцете на Дори.

— Небивала сензация! — намеси се Дороти. — И тогава заговорихме. Другият беше дори още по-хубав от първия. Истински красавец... един такъв спокоен и безразличен, със слаб американски акцент. И ме фотографираха. Защо, какво има...?

— Как можа да вземеш парите...? — Гласът на Хенри беше неестествен и рязък. — За да спечелиш наградата, трябвало е да носиш един брой на „Кроникъл“.

— Да, носех.

— Остава още да ми кажеш, че редовно купуваш вестника им.

Видът на Алис леко се промени, слаба руменина плъзна по лицето ѝ.

— Но, Хенри — каза тя, — не повишавай тона. Искам да знам какво става.

— Значи Дороти купува вестника за теб?

— Защо не! — Сега вече лицето ѝ пламна, но тя се защитаваше, като повика на помощ най-светските си похвати: — Харесват ми новините, които дават за обществото. За бога, толкова малко научавам от вашия вестник. А освен това и Тина Тингъл е толкова забавна. Не виждам какво лошо има в това?

— Какво лошо! — Макар да знаеше, че незадоволените ѝ светски амбиции я теглеха към колоните на вестника, където се изнасяха разни сплетни из висшето общество, Хенри едва се въздържа.

— Тези хора са дошли, за да ни разорят, а ти спокойно поддържаш вестника им. Никога не съм виждал такава нелоялност. А ти — обърна се той към Дороти — дето се перчиш като някоя малка глупачка, че си щастливка... не разбираш ли, че те теб са чакали? Цялата работа е била нагласена уловка. Приятен разговор! Ужасявам се, като си помисля какво са измъкнали от тебе. Но както и да е, утре ще узнаем всичко. Само да не им давам основание да извършат повече пакост, иначе бих те накарал да им върнеш мизерните пари.

Когато той стана, и, задушаващ се от гняв, се запъти към вратата, Дороти се разплака.

— Колко си нелюбезен! Всичко похабяваш.

Този път Алис, която стоеше объркана и се спотайваше, не взема нейната страна.

— Не разбирам — каза тя, сякаш разсъждаваше сама — как така... ако са толкова срещу тебе... искам да кажа, защо пък ще дават на Дороти двадесет гвинеи?

Безполезни бяха по-нататъшни обяснения; Хенри се упрекваше вече за това, че се подаде, мислейки с огорчение, че тази мизерна вражда, макар и непредизвикана от него, сигурно ще трохи и деморализира всеки, който се докосне до нея. Той знаеше какво трябва да очаква от тази най-нова случка и на следната утрин неговите опасения се потвърдиха напълно.

На средната страница на „Кроникъл“ се мъдреше в цял ръст фотографията на дъщеря му под заглавие „ДОРОТИ ПЕЙДЖ ПЕЧЕЛИ ГОЛЯМАТА НАГРАДА ДЖУМПО“. Тя се усмихваше, самодоволно разгънала един „Кроникъл“, и поемаша с другата си ръка ветрилообразно подредените банкноти. Като се поуспокои, Хенри прочете това, което следваше:

Седемнадесетгодишната Дороти Пейдж, очарователна, жива и прелестна брюнетка (Защо не взехте участие в нашия конкурс за мис Хедълстън? Вие, непослушно девойче, можехте и там да спечелите голямата награда) вчера успя да открие нашия Човек на тайнственото съкровище и офейка в къщи като малка лудетина с двадесетте златни гвинеи. Ние най-сърдечно Ви поздравяваме, Дороти!

Мис Пейдж, известна сред своите близки като Дори и дъщеря, между другото, на мистър Х. Пейдж, издател на нашия любезен конкурент „Северна светлина“, направи пред нашия репортер някои интересни коментарии. Както тя, така и майка ѝ — благодарим ви, мисис Пейдж — са редовни и предани читателки на „Кроникъл“, който, по мнението и на двете, внася толкова необходимата жива струя в Хедълстън и околията. От младежкото общество в града, студентка в училището за изкуства и съвсем не бездарна на дансинга, Дори обича хубавите филми,

записите на Джеки Дибс и, извиняваме се отново, „Кроникъл“. Подобно на толкова много други, които роптаят срещу мудния и монотонен живот, тя не може повече да понася оня затъпляващ и закостенял дух, който от години наред задушава всичко ново и напредничаво в града. „В края на краищата — усмихна се Дороти — ние сме в атомната, а не в каменната ера. Би трябвало да живеем малко по-бързо, отколкото в доброто старо време на дилижанса. Аз съм за рокендрола. Смятам, че «Кроникъл» допринася много.“ Добре казано, Дори! Ние високо ценим вашите думи, още повече че идват от дъщерята на Хенри Пейдж. Надяваме се, че нашите читатели ще се съгласят, че те са действително висока похвала.

Когато Хенри влезе в съвещателната зала, във въздуха се чувстваше униние. Мейтланд, без да повдигне глава, го погледна бързо изпод вежди. Пул, задърпал нервно мустасите си, беше забил поглед в тавана, сякаш проучваше нещо по него, а Хедли се мъчеше да изглежда тъй, като че ли съвсем не беше там. Единствен Балмър седеше изправен на стола си и едва ли не искаше да каже, че думите му се бяха потвърдили. Пейдж беше благодарен на Мейтланд, когато той прекъсна общата потиснатост.

— Това е, разбира се, много неприятна работа, Хенри. Но станалото — станало, няма какво. Направиха си хубавичък номер с бедната Дороти.

— До известна степен и тя е виновна.

— Да, но, естествено, тя не е могла да подозира какво се крие зад всичко това.

— Добре че поне не злословят по наш адрес, а само подхвърлят, че сме били старомодни.

Навъсен, Балмър се намеси:

— По мое мнение, това е нещо по-лошо от оскърбление.

— Това е работа на оня Най — каза Пул. — Той е там главният.

Видях го онай вечер да играе билярд в „Златния лъв“. Мазен тип.

— Ще трябва просто да им се надсмеем — каза Мейтланд.

— Как да им се надсмеем — разгневи се Пул, — щом ще трябва да се държим сякаш не съществуват? Само като си помисля, че докато аз се пържех в Северна Африка, този тип си живееше преспокойно в Ню Йорк и уж работел за информационната служба, идва ми да му избия зъбите.

— Слушайте, слушайте! — усмихна се Мейтланд. — Някой да поддържа това предложение?

— Аз, не! — каза кисело Балмър. — Ако те са достатъчно хитри да измислят такива неща, ние би трябвало да помислим за нещо по-хубаво. Насилието тук не прави пари.

Хенри видя, че трябва да сложи край на спора, преди да се скарали.

— Естествено е да поиска човек да им отвърне на удара — каза той — и аз никак не се съмнявам, че тези нападки срещу нас ще ни вредят известно време. Но аз съм уверен, че линията на въздържане накрая ще докаже своите предимства. Градът ще ни уважава за това. И единственото, което ще ни даде сили да преодолеем всички тези насмешки и евтини подигравки, цялата кал, която са способни да хвърлят върху нас, това е уважението на обикновените хора.

— Обикновените хора! — избухна в смях Пул и отметна глава назад.

— Не ги отписвайте — каза спокойно Мейтланд. — Уверен съм, че те ще ни подкрепят в най-трудния час. И аз съм съгласен с Хенри, че ние всички трябва с все сила да се отдадем на вестника и да изчакаме събитията.

— Дано сте прав — каза Пул. — Но ако продължаваме да губим тираж, някой ден може да видим, че сме чакали твърде дълго.

Настъпи тягостно мълчание; след това, без повече разисквания, всеки се зае с работата си.

През целия ден обаче Хенри не можа да се примери с мисълта, че не само се бяха подиграли с него, но го бяха направили и за смях на всички, които го познаваха. Ето защо, когато напусна редакцията в шест часа, той се отби за малко в Клуба на северните графства. Напоследък гледаше да отбягва всянакъв излишен допир със своите познати. Противно му беше да говори за неприятностите си, а и не търсеше нито окуражаване, нито съчувствие — но сега, в интерес на

вестника, той сметна за необходимо да демонстрира публично отношение на безразличие към неотдавнашната случка.

Клубът на северните графства, известен в Хедълстън само под името Клубът, беше старо и почтено заведение със слаб либерален оттенък, общопризнато място, където се срещаха първите граждани на малкия град. Построен от сив дялан камък, с плосък покрив, централният портал от две массивни карнатиди, Клубът приличаше отвън на мавзолей; и наистина, когато през време на войната Хенри служеше там в противовъздушната отбрана, той често се бе питал при свистенето на бомбите, дали в края на краишата това здание нямаше да оправдае външния си вид.

Вътре обаче беше светло, уютно и във въздуха се носеше ободряващ аромат на първокачествен тютюн. Хенри кимна на портиера Дънкън, по навик се спря на таблото за обяви и там, измежду многото забодени известия, погледът му съвсем неочеквано бе привлечен и задържан от името Харолд Смит. Да, това беше директорът на „Кроникъл“, предложен за член от Херберт Рикби и препоръчан не от друг, а от настоящия на църквата Св. Марк. За миг Хенри остана като прикован, напълно замаян. Това, че Смит бе успял да си осигури толкова скоро достъпа в Клуба, благодарение на двама от ръководните му членове, беше още един, и то непредвиден удар. Но той събра сили, и като реши да не коментира случая, се отправи към салона. Когато влезе, имаше само няколко членове, но все пак той почувства, че появяването му бе предизвикало слабо смущение. Между помпейските колони от изкуствен мрамор, които подкрепяха орнаментирания викториански потон, той забеляза сър Арчибалд Уелсби и д-р Бард, застанали прави до камината. Хенри се отправи към тях.

— Е! — поздрави го Уелсби, като го потупа сърдечно по гърба.
— Ето го и самият горд татко.

Нисък, охранен, плешив и червендалест, Арчибалд Уелсби, или както обичаше да го наричат, сър Арчи, въртеше добродушни, насмешливо цинични кървяси очички. Той беше добряк и шегобиец, макар да не му липсваше остра делова проницателност, благодарение на която бе направил състояние в производството на обувки и която, той тайничко вярваше, щеше да го изведе още по-нагоре.

— Чувам, че съвсем сте сплашили тия момчета от „Кроникъл“, Хенри. Няма още три месеца откак са в града и вече сипят гвинеи в ската ви. Как постигнахте това, приятелю?

— Трябва да питате Дороти — усмихна се Хенри.

— Била е твърде находчива, за да го открие — намеси се шеговито Бард.

— И твърде добре се описала — прихна да се смее Уелсби. — Бих искал и някоя от моите да има такова вдъхновение.

Пейдж, естествено, знаеше, че под шеговития тон те и двамата разбираха добре неговата болка; предричаха му победа в тази борба, но техните предричания му се сториха прекалени и неискрени. Едуард Бард, който беше най-старият му приятел, промени с присъщия си тakt темата на разговора, но на няколко пъти Хенри забеля за премрежените погледи на Уелсби, с които проникваше в него и оценяваше щетите, нанесени върху престижа му и върху вестника. Той винаги бе чувстввал снизходителното пренебрежение, с което Уелсби се отнасяше към него като към човек, който нито пие, нито пуши, не ходи на риболов и лов, нито пък разказва пикантни историйки — на всичко това Уелсби се отдаваше с ненадмината енергия и страст. Пейдж чисто и просто не беше от неговия тип. И все пак, додето разговаряха и по-късно, когато към тях се присъединиха други членове на Клуба — майорът от гражданская отбрана Ситън, директорът на машиностроителното предприятие Харингтън, адвокатът Патън и банкерът Франк Холден — Хенри успя да позаглади нещата и когато излезе, половин час покъсно, той беше убеден, че усилията му не бяха отишли напразно.

Д-р Бард напусна Клуба заедно с него. Двамата се спряха за малко на улицата. Изведнъж, някак си неловко, докторът каза:

— Ние сме на ваша страна, Хенри. Комитетът не беше много възхитен от приемането на Смит. Но — Бард повдигна рамене — той изглежда порядъчен човек. А има и добри препоръчителни писма. — След това добави бързо с обичайния си тон: — Вие сега изглеждате съвсем добре. Гледайте да не се преуморявате. Със здравето шега не бива.

— Пазя се.

— Как е Дейвид?

— Чудесно! Напълно възстановен.

Бард погледна встрани, като почукваше по паважа с железния връх на чадъра си. Побеляващите му слепоочия, продълговатото му и сериозно лице, нежни ноздри и стиснати устни изразяваха повече от всяко впечатлението, че е човек със спокойна разъдливост и добре обмислена предпазливост.

— Внимавайте и с него, Хенри. Не забравяйте какво съм ви казвал: винаги има опасност от рецидив.

— Но защо? — попита Пейдж, раздразнен от тази настойчивост.

— Той вече прекара кризата.

— Да, но предразположението остава.

— Какво предразположение?

Едуард Бард се поколеба, погледна приятеля си и след това отмести погледа си встрани. Той си спомни мнението, за което бе загатнал веднъж и по повод на което те насмалко не развалиха приятелството си. Сега обаче Хенри нямаше никакво желание да спори по този въпрос. Той каза отсеченно:

— Вие сте непоправим черногледец, Ед. Само да видите момчето... той е съвършено здрав.

— Хм... — Бард се спря. — Радвам се, че чувам това.

Те мъкнаха, а след малко си пожелаха „лека нощ“ и тръгнаха — докторът към Виктория стрийт за вечерните си прегледи, а Хенри в обратна посока към Хенли Драйв.

VIII

Тази година лятото беше дъждовно и хладно. И в редакцията, и в къщи животът на Пейдж беше така сив, както и времето. При неговото състояние на преумора и тревоги, поведението на огорчено благоразумие, което Алис сега възприемаше, започна да му дотяга. По природа с детински нрав, тя му се сърдеше задето не успява да се нагажда към нейните желания и най-чистосърдечно вярваше, че е неразбрана и онеправдана жена. Когато към края на месец юни той й каза, че тази година ще му бъде невъзможно да отиде на почивка и й предложи да заминат заедно с Дороти в любимия ѝ Торкей, тя се усмихна укорително и поклати глава.

— Не, драги. Ако не можем да отидем заедно, „както си е редно“, бих предпочела да не отивам изобщо.

Негодуването на Дороти беше още по-явно и тя подскачаше покрай Хенри по стълбите, като измърморваше по нещо. Той нямаше никакви желания да се отдава на семейни чувства, но все пак чувствуващо остро липсата на сърдечна близост и подкрепа. А с течение на времето, когато познатите му в града го срещаха, почнаха да се стесняват; в действителност ли беше така или само му се струваше?

През първата седмица на месец август една среща с преподобния Джилмор по Виктория стрийт донесе отговора на този въпрос. Настоятелят твърде късно забеляза Хенри, за да го избегне и изненадан, когато явно се готвеше да прекоси улицата, се опита да заглади смущението си с изближ на сърдечност.

— О, Хенри, приятелю мой, как сте?

От известно време Пейдж бе обмислял постъпката на Джилмор да подкрепи кандидатурата на Смит в Клуба и сега той реши да се обясни с него.

— Преживявам тежки времена — каза той направо. — Толкова тежки, че бих бил щастлив, ако имах вашата морална подкрепа.

— Но как? — попита предпазливо Джилмор, като изтърсваше дъждовните капки от чадъра си.

— Като вземете моята страна срещу този парцал „Кроникъл“. Аз съм ви помогал в миналото... Защо вие да не ми помогнете сега?

Настоятелят, след като изтърси чадъра си и огледа небето, за да се увери, че се бе прояснило, погледна косо Пейдж.

— Вижте, Хенри, църквата не се меси в политиката — вие знаете, че не ни се разрешава — и аз ще изпадна в големи затруднения пред епископа, ако не се държа настрана. Впрочем, не смятате ли, че сте малко предубеден? В наши дни би трябвало да бъдем някак си полилберални в нашите възгледи. Допускам, че понякога нашите приятели от „Кроникъл“ малко прекаляват, но такова е новото време. Техният мистър Смит е човек с най-добри намерения. Той ми се обади веднага след като пристигна и ние имахме много интересен разговор по неговата дейност в Младежкото християнско дружество в Австралия. Виждам го всяка неделя редовно в Св. Марк. И може би знаете... изпратиха ми една твърде прилична вноска във фонда за камбанарията.

— Сега разбирам — каза сухо Пейдж.

— Естествено, ние всички сме с вас, Хенри, но трябва да бъдем справедливи. Нека съвестта ми бъде спокойна. Напоследък — и той погледна свенливо Пейдж — те отпечатаха няколко от моите малки вдъхновени творби. И то с успех, да, с успех. Получих от мистър Най писмо, в което той употребява думите „небивал успех“.

Вбесен, Хенри продължи пътя си към редакцията. Единственият му близък човек оставаше, изглежда, Мейтланд, но неговата мълчаливина и упорита самонадеяност, макар Хенри да я ценеше много, го правеше понякога неприятен.

Мрачната есен премина в зима. Дъждове, градушки и обилни снеговалежи през февруари, които седмици наред покриваха улиците с отвратителна киша, малко спомагаха да се поддържа духът на хората в „Северна светлина“. Никога през живота си Пейдж не бе работил толкова много — той обмисляше и планираше, насырчаваше другите, бореше се за икономии, които все още се свеждаха само до значително съкращаване на разходите, идваше пръв в редакцията и последен я напускаше, ставаше сред нощ, когато не можеше да заспи, да пригответя и изглежда уводните си статии, напрягаше се до последни сили, за да докара до най-голямо съвършенство всеки брой на вестника. И все още продължаваше безпощадната и монотонна борба. В началото той бе казал на Смит, че в Хедълстън няма място за два вестника. Месеци

наред финансите му бързо се разстройваха и макар да беше убеден, че загубите на „Кроникъл“ са много по-големи, собствените му загуби през последните пет седмици бяха нараснали с тревожно темпо.

Първата цел, която Пейдж поставяше на „Светлина“ — впрочем традиция на целия му род — винаги е била да служи на обществото и никога за лично забогатяване. Той продаваше вестника на костуема цена, употребяваше висококачествени материали и беше щедър към своя персонал, особено що се касае до пенсиите на старите чиновници. Той самият теглеше минимална заплата от хиляда и петстотин лири годишно и освен къщата на Хенли Драйв, която беше на името на жена му, нямаше никакво лично имущество. Вън от доброто име, с което се ползваше фирмата и което той високо ценеше, всички активи на предприятието бяха вложени — по патриотичното решение на баща му след Първата световна война — в един Военен заем в размер на сто хиляди лири. Той винаги бе считал тази сума за подходящ и достатъчен резерв.

Но сега, тази сутрин на първи март, като преглеждаше последния баланс на „Северна светлина“, Хенри можа да види съвсем ясно, колко дълбоко бе накърнил своите фондове. Той дълго обмисля това състояние на нещата и тогава, използвайки един момент, когато Мофат не беше в стаята си, с потиснатата въздишка взе телефона и уговори среща с Франк Холден, директора на Северната банка.

В единадесет часа същата сутрин той беше в бюрото на Холден, малък мрачен кабинет, преграден зад гишето на касиера с махагонови прегради и матови стъкла и постлан с козяк, изльскан от краката на солидните шотландски скъперници.

Когато Хенри влезе, директорът освободи чиновника, с когото разискваше нещо, сърдечно му стисна ръка и му предложи стол. Висок и слаб, с рогови очила и ниско подстригани мустаци, Холден имаше вид на прозорлив и приятен човек, който се старае да се харесва, но знае и интересите си. Дванадесет години по-млад от Хенри, той произхождаше от стара хедълстънска фамилия и от същата среда като Хенри — дори баща му, Роберт Холден, е бил някога най-добрият приятел на бащата на Пейдж и заедно с Роберт Харботъл са имали тясна дружба, поради което в разговор ги наричали „тримата Боб“.

Ето защо Хенри изпита по-малко неудобство да засегне въпроса, по който бе дошъл, и след няколко общи забележки, каза:

— Франк, дойдох да поговорим за един заем.

— Да? — отвърна Холден. — Аз пък си помислих, че сте се отбил да си поприказваме малко.

Последва кратко мълчание и тъй като Пейдж не продължи, директорът леко се усмихна, сякаш за да омекоти това, което се готвеше да каже:

— Вие знаете, мистър Пейдж, че напоследък теглите доста големи суми. Случайно в понеделник попаднах на вашата сметка. Тя... в същност предполагам да знаете с колко сте я превишили.

— Разбира се — поклати глава Хенри. — Малко попревиших. Но нали имате за гаранция военния ми заем?

— Да, вярно, военния заем... — Холден изглежда малко се замисли. — На колко ги купихме... не беше ли на сто и четири?

— Струва ми се, да.

— А сега са паднали под шестдесет и пет... точно шестдесет и три и половина. И аз мисля, че ще продължават да падат. Защо не ги продадохте, когато ви казах?

— Защото сметната за мой граждански дълг да ги държа.

Холден изгледа Пейдж някак странно.

— Добрият гражданин в наши дни се интересува за себе си, мистър Пейдж. Нима не виждате, че инфлацията, с която не можем да се справим, ще опрости всички държатели на тези правителствени заеми? Няма що, първостепенни книжа... такива доверчиви патриоти като вас се разоряват.

Хенри беше готов да възрази, но Холден продължи:

— Както и да е, вие сте загубил повече от тридесет и девет хиляди лири от капитала си и, ако разбирам нещо от паричния пазар, може да загубите още. Съответно на това ще расте и пасивната ви сметка и не ще минат и два месеца и вашият залог не ще представлява вече достатъчно покритие.

— Всичко това ми е напълно ясно — каза Хенри. — Затова и дойдох да уредим един заем.

— Срещу какво?

— Как, естествено срещу „Северна светлина“... сгради, машини, името на фирмата.

Холден взе една линийка от абаносово дърво, която беше върху бележника му и като се загледа в нея с привиден интерес, започна да я

върти между пръстите си. Настипи продължително мълчание и тогава, без да поглежда към Хенри, каза:

— Съжалявам, мистър Пейдж. Повече от всичко бих искал да ви помогна. Но това именно не може.

Това беше удар за Хенри. Никога нито за момент той не бе допускал мисълта за отказ.

— Но защо? — едва ли не несвързано възклика той. — Вие ме познавате... „Светлина“... насреща е нашето име... притежаваме активи. От толкова години поддържаме сметка при вас.

— Зная, зная... трудно е да ви се откаже. Но днес паричният пазар е крайно затегнат. Ние се впуснахме в безразборно финансиране и сега банките са фактически в невъзможност да кредитират. Правителството не иска да отпускаме заеми.

— Но в случая се касае за местен, почти личен въпрос — възрази Хенри. — Нека поне го обсьдим.

— Ще бъде безполезно. — Той погледна Хенри, сякаш се извиняваше. — Не съм упълномощен да задължавам банката. Ще трябва да се отнесете към моите шефове. — Той се спря и отново погледна линийката. — Защо не минете при председателя на управителния съвет?

— Уелсби?

— Да. Вие го познавате добре. Той сигурно е във фабrikата сега. Да му позвъня ли, че ще отидете?

Хенри мълчеше. Той имаше тягостното чувство, че Холден иска да се освободи от него по възможно най-деликатния начин. Бавно се надигна, мислейки си: Уелсби... може би последният човек, пред когото той би желал да изложи затрудненията си. Но друг изход нямаше — той се нуждаеше от заем и трябваше да го получи.

— Добре — каза той. — Моля, телефонирайте му.

Двадесет минути по-късно той пристигна в канторите на Уелсби във високото административно здание, което бяха издигнали напоследък върху пустото място непосредствено до фабrikата. Този парцел, известен от дълги години в Хедълстън като Ливадите, бе закупен от фабrikанта за обувки в резултат на твърде хитра спекулация и няколко пъти бе увеличил първоначалната си стойност, благодарение на едно улично отклонение от Виктория скуеър.

Когато Хенри влезе, Уелсби стоеше с пура в ръка до големия прозорец с дебело стъкло, от който се виждаше цялата Виктория стрийт, усмихваше се и покашляше.

— Елате насам, Пейдж, и погледнете това.

Навън, като спираше движението, около площада бавно обикаляше дълга колона жени, които тикаха малки и големи детски колички и всякакъв друг вид превозно средство, годно да побере дете, а начало на процесията се движеше кола с високоворители, които проглушаваха площада. Колата носеше един голям плакат:

ГОЛЯМ ПАРАД НА ДЕТСКИ КОЛИЧКИ
КОНКУРС ЗА НАЙ-ХУБАВОТО БЕБЕ
ДНЕС
В ОБЩИНСКИЯ ДОМ
ЧЕТЕТЕ „ДЕЙЛИ КРОНИКЪЛ“

— Не е лошо, а? — Уелсби потупа Хенри по гърба. Той беше с голф и чорапи на червени и жълти карета, от които още повече изпъкваха огромните му прасци. Изглеждаше по-червендалест, по-нисък и по-плешив, а също и много по-жизнерадостен от когато и да било, изгарящ в онова самодоволство, което създаденото в сделки благосъстояние придава на преуспелите бизнесмени. — Как ви се струва това?

Пейдж с усилие се усмихна.

— Без съмнение, остроумно. Не особено достойно.

— Защо, дявол да го вземе, какво не е в ред? Та това е майсторски изпипана реклама. Влияе на майките. Те просто се стараят да пласират стоката си, както и аз пласирам моята. Слушайте, там е оня момък Най. Това са все негови идеи. Другият, Смит, е празна глава. Но Най наистина представлява нещо. Миналата събота моят Чарли го завел с колата си в Тайнкасъл и се върна в къщи възхитен от него.

— Наистина? — каза сухо Пейдж, който намери за твърде вероятно Чарли Уелсби, младеж от първо коляно в града, и Най да са си допаднали лика-прилика.

— Разбира се. Прекарали си времето извънредно приятно. Тъй че внимавайте с него — прибави шаговито Уелсби. Като напусна

прозореца, той потъна във въртящия си стол и с мъка кръстоса късите си крака. — Кажете сега, какво мога да сторя за вас? Приготвил съм се за голф следобед, тъй че да минем на въпроса.

Хенри мина на въпроса, кратко и колкото може по-убедително. Но още докато говореше той разбра, че Уелсби бе вече предизвестен за целта на неговото посещение и дори знае за състоянието на неговите работи не по-малко от самия него. Под радушното му държане, неговите дълбоки очи го наблюдаваха и внимателно проучваха. Когато Пейдж завърши, Уелсби сне пурата си и се загледа в запаления й край.

— Доста сте затънал, Хенри. Говорите за вашите активи. Но предположете, че фалирате... каква стойност ще имат те? Вашите кантори са твърде извехтели; всички тези стари сгради отпреди два века би трябвало да се разчистят и вие едва ли ще получите нещо за вашето здание. Печатарските ви помещения имат известна стойност, вярно, но те пък са собственост на Харботъл, вие сте само наемател. Тъй че и с тях не може нищо да се направи. Колкото до фирмата ви, кой би дал за нея пени, ако „Кроникъл“ ви докара до фалит?

— Това няма да стане!

— Това казвате вие. Но какво сте направил досега? Възможно е тези момчета да не се държат много изтънчено, но си знай работата. А и вестникът им в края на краищата не е парцал. Естествено, не може да се сравнява със „Северна светлина“ — побърза да вмъкне той. — Но „Кроникъл“ дава... как да кажа... — малко по-друг оттенък на информацията. — По стиснатите му устни пробяга усмивка, сякаш си спомни за нещо: — Вчера имаше един дяволски изпипан репортаж, наистина пикантен, но забавен, по онази клевета... сигурно знаете, ей там за оня италиански граф, който се занимавал с контрабанда на хероин, бил заловен заедно с приятелката си гол в банята.

— Да — каза с горчивина Пейдж. — Те преуспяват благодарение на... шантажа и блудството... и клеветата. За бога, приятелю, журналистиката е благородна професия. В тая професия е имало и още има велики хора... хора на принципите и на разума, с истинско чувство за своето призвание и дълг към читателите. Но този тип Най... нима не виждате, че такъв вестник е истински позор за града?

— Чакайте, чакайте, Хенри. Вие прекалено строго го съдите. Искам само да ви кажа с кого имате работа. Миналата година с жената видяхме в Кан океанска яхта на Сомървил, казвам ви, грандиозна

работка. — Гласът му слезе един регистър по-никко и взе назидателен тон: — Като приятел и съсед, не бих искал да видя да си окачите сам въжето на врата. Защо не се откажете, докато е още време? Бъдете благоразумен. Отървете се, докато можете. Стига да желаете, ще се заинтересувам и ще кажа две думи, за да получите още цената, която искате.

Хенри видя, че той откровено иска да му помогне и е убеден в правотата на това, което казва. Но сега вече никаква логика не можеше да го помръдне. Той вече бе преминал този етап.

— Не! Моето решение е окончателно.

Уелсби взе отново пурата си и като заглаждаше с показалеца един отлепил се влажен тютюнев лист, не пропускаше да поглежда от време на време към Хенри, сякаш ревизираше мнението си за него и явно се мъчеше да го види в нова, по-благоприятна светлина, ако можеше да се съди по изражението на лицето му. Означаваше ли това, че той щеше да се смекчи? Тревогата, всички тия съмнения, неизвестност и унижения, които Хенри бе преживял в последно време, не само се изостриха, а изведнъж избуха до такава степен, че никаква дума не можеше да се отрони от устата му. Той чакаше, едва дишаше.

Най-после Уелсби заговори.

— Винаги съм ви смятал за умен човек, Хенри, макар и, моля да ме извините, за малко наивен. Сега вече мисля, че сте съвършено неблагоразумен, но затова пък щастието ви закриля. И между нас казано, уверявам ви, аз се възхищавам от вас.

— Но тогава наредете да получа заема. Двадесет хиляди лири. От началото на идущия месец.

— Не, не! Не мога да обещая. Ще поговоря с Холден и останалите. Ще ви съобщим.

— Кога?

— По-късно... по-късно.

Уелсби стана от стола си, махна неопределено с ръка, сякаш решението му да отпрати Хенри не беше окончателно. Фабрикантът на обувки наистина бе обсъдил и собственото си положение в случая. От известно време насам той живееше със самочувствието, че е станал вече твърде голяма риба за плитките води на Хедълстън и естествено се стараеше да излезе в открито море, или по-точно казано, да се кандидатира за Парламента и да стане известен на нацията като сър

Арчибалд Уелсби, член на Парламента. Решил да участва в следващите избори, той много добре разбираше нуждата от поддръжка на местния вестник. Но щеше ли този вестник да бъде „Северна светлина“ или „Кроникъл“? Почти сигурно, последният. Тогава защо да оставяме чувствата да се намесват? При такива обстоятелства един заем би бил нещо неразумно.

Макар тези разсъждения да бяха дълбоко спотаени, все пак нещичко от тях се появи по лицето на Уелсби и надеждата, която бе облъхнала Хенри, изгасна изведнъж. В очите на Уелсби той видя отказ, впечатление, което се потвърди от изключителната сърдечност, с която последният го потупа по рамото, стисна го за лакътя, запита с приятелски интерес за Алис, и най-после му показва вратата.

Напразно би било да се отрича, че този отказ се стовари върху Пейдж като гръм от ясно небе. В същото време, по никакво странно уравновесяване на духа, душевното му състояние стана по-устойчиво, умът му по-смело и по-трескаво търсещ пътища и средства за продължаване на борбата. Той ще се бори, ще се бори, ще се бори. Дори и банката да не му отпусне заем срещу редакционното здание на „Светлина“, Хедълстънското строително дружество сигурно ще бъде по-благоразположено и ще предложи нещо срещу мястото. Но тъй като това щеше да изисква време, той трябва преди всичко да поиска от Алис да ипотекират къщата. Такова нещо му беше противно, но нямаше друг изход. Колкото повече съпротива срещаше, толкова повече укрепваше неговата решителност, толкова повече се затвърдяваше у него необикновената вяра, че в края на краищата ще победи.

Само един господ знае каква нужда има той от това упование. Не бяха минали и пет минути, откак се бе върнал в кабинета си и Мейтланд влезе.

— Изглежда — каза той, — че от днес нататък ще бъдем с един по-малко на съвещанията. Балмър си отишъл.

— Как си отишъл?

— Заминал... напуснал... избягал... както щете. Ето му оставката.

Хенри впи огорчен поглед върху плика, който Мейтланд подхвърли на бюрото му. Но това не биваше да бъде изненада за него.

Напоследък Балмър бе станал невъзможен; Хенри все по-трудно и по-трудно работеше с него.

— Но... той трябва да ни предупреди един месец преди да напусне.

— Не в такъв случай... когато отива направо на друга работа.

— Да не би... в „Кроникъл“?

— Нещо такова. — Мейтланд се спря. — Изглежда е нямал смелостта да ви го каже, та ви е написал едно мило, учтиво писмо, с което изказва съжаленията си. Аз предвиждах това. Вие знаете, че той се беше сприятелил с техния мистър Смит... Балмър ще отиде навсякъде, където има повече пари. А явно там има повече.

Тъй като Пейдж мълчеше, той продължи:

— Много неприятно, но има и друга лоша новина, Хенри. Двама от словослагателите, Пъркинс и Додс, също са напуснали.

Това вече Пейдж не можеше напълно да проумее.

— Какво значи това? Толкова ли са сигурни, че пропадаме?

— Не... не вярвам да е така... макар да знаят, че сме на тясно. Работата вероятно е пак в парите... освен това предлагат и дългосрочни договори... гарантирани от „Газет“. Сигурно мислят, че там ще бъдат по-добре.

Хенри силно прехапа устни в стремежа си да се овладее. Ако имаше нещо, на което бе разчитал, това бе предаността на хората, които работеха при него. Дори в най-добрите времена „Северна светлина“ не поддържаше излишен персонал, а добри работници трудно се намираха.

— Ще трябва незабавно да се обърнем към трудовите борси — най-после каза той.

Мейтланд, който беше застанал близо до него и замислено почесваше брадичката си, се запъти към вратата.

— Ще отправя светковично запитване в Тайнкасъл.

— Вижте и в Ливърпул и Манчестър.

Мейтланд кимна.

— Ще се оправим. Ще ви се обадя пак.

Целият този ден те положиха големи усилия да намерят заместници и за щастие успяха да си осигурят един словослагател от Ливърпул и обещание за още един от Тайнкасъл за началото на идущата седмица. Хенри се поободри, когато при него влезе младият

Люис и предложи да работи извънредни часове, като каза, че бил готов да върши всякаква работа, за да помогне. А също и на Пул, въпреки сприхавостта и непостоянния му характер, сигурно можеше да се разчита за никаква допълнителна работа, си помисли Хенри — та нали той бе заявил, че ще отмъсти на Най и сега ходеше намръщен из града, като търсеше случай да го спипа някъде? Също и Хедли, въпреки че имаше измъчен вид на човек, който трябва да се грижи за издръжката на три деца, заслужаваше пълно доверие и на него можеше да се възложи работата с местните клиенти на обяди. А колкото до непосредственото ръководство, той ще трябва сам да се нагърби с него за през следващите няколко седмици. Тези мерки облекчаваха положението, но бяха все още твърде недостатъчни и в края на краищата, като помисли добре, Хенри реши, че е дошъл моментът да повика и своя син. Той нямаше друг избор. Дейвид трябваше да напусне Слидън, поне временно, и да попълни празнината.

IX

В пет часа Хенри преустанови работата си и потегли за Слидън. Събитията от сутринта му бяха причинили тежко главоболие, което бе продължило целия следобед, но сега освежаващият хлад от крайбрежните блата му донесе известно облекчение. Като караше по познатия му извиращ нагоре път, първите повеи на вечерника бяха започнали да надиплят нежната тревна покривка на дюните. Тъй като не бе предизвестил за своето идване, Кора не го чакаше на пътната врата. И наистина в къщата сякаш цареше необикновена тишина. След малко той я видя седнала до прозореца, навела се над нещо. При шума от неговото приближаване тя повдигна глава и лицето ѝ, погълнато от странни мисли, просия от приятната изненада. Тя скочи и след миг беше вече на вратата. Сега Хенри се зарадва повече от всякога, че я вижда. За първи път от толкова дни насам той почувства истинско облекчение.

— Реших да дойда за малко. Преча ли?

— Никога. — Тя хвана и двете му ръце. — На човек му олеква, като ви види. Тъкмо се бях приготвила да се наскучая тази вечер.

— Не мога да повярвам. На теб никога не ти е скучно.

— Беше ми. Но сега ми мина. Влезте!

— Къде е Дейвид? — попита Хенри, съблизайки палтото си.

Той очакваше да чуе, че Дейвид работи. Тя обаче го погледна и се подвоуми.

— Отиде в Скарбъро... замина тази сутрин, отиде... да види доктор Ивънс.

Това съобщение беше толкова неочеквано, щото Хенри остана като замаян в малкия тесен вестибиул.

— Толкова ли е зле? — попита той след малко.

— Не. Не, че не е добре. Но нещо започна да се тревожи напоследък.

— За какво?

— За себе си. Ей тъй, тревожи се.

— Че няма да е все така добре? — попита Хенри. — Искам да кажа, страхува се да не би да го повтори?

— Отчасти и това. — Тя говореше бавно и мъчително, сякаш се освобождаваше от някакво бреме. — Започна някак постепенно, преди около две седмици. Най-напред престана да се интересува от книгата си. После почна да ми разправя колко много страдал преди да се срещнем. Опитах се да го отклоня да не мисли за това; знаех, че не е добре за него. Но той продължаваше — „ако стане пак така с мен, Кора“ — все такива неща приказваше. Тогава, миналия понеделник слезе от стаята си и ме запита: „С кого говореше?“. Отговорих му, с никой. „Но аз чух някой, сигурен съм, че чух — рече той. — Да не би да си си говорила сама?“ Разбира се, не, отговорих и се опитах да обърна цялата работа на шега. Но той не се задоволи; започна да търси по всички ъгли в къщата, по шкафовете и навсякъде, като искаше да види дали има някой. Разбира се, нямаше никой... ама никой. Тогава ме погледна някак особено и каза: „Кора, чувам всевъзможни неща“. Казах му, че само се заблуждава. Но днес следобед каза, че трябало да отиде при доктора. Искаше да не ви казвам нищо. Дори не искаше да го придружа. Аз поисках... но той не искаше. Каза, че трябало сам да се грижи за себе си, да не зависел от другите, иначе никога нямало да оздравее.

Настъпи мълчание, през време на което Хенри се мъчеше да се примери с мисълта за провала на своите надежди. Той бе дошъл за помощ, а ето че той трябваше да окаже помощ. Тогава забеляза да проблясват сълзи в очите на Кора и тутакси се усъмни дали нещо нередно не се бе случило между Дейвид и нея, нещо повече от онова, което тя бе разкрила в това кратко и колебливо обяснение. Изведнъж той я хвана за ръката.

— Ела да се поразходим. Малко чист въздух ще ни подейства добре.

Разходиха се както обикновено по кея и макар да си разменяха само по някая дума, тази разходка бе благотворна и за двамата. Вятърът бе престанал, когато стигнаха до фара, в здравината на тази тиха привечер въздухът беше прозрачен. Слаба мъгла забулваше хоризонта, тъй че надипленото, но все пак гладко като стъкло море сякаш стигаше до безкрай. От някая забулена в мъглата невидима рибарска лодка, сред тишината долиташе едва доловимият тревожен

зов от рог. Като стоеше безмълвен до Кора, Хенри почувства по-силно от когато и да било колко си допадаха един на друг. И когато наблизиха до къщата, тя го погледна в очите, сърдечно и признателно.

— И при вас не върви добре — каза тя. — И вие си имате не малко неприятности.

— Аз се справям с тях. — Той се спря до вратата и погледна часовника си: — И тъй... май че трябва да вървя.

— Не, не бива. Иначе никога няма да си прости. — Тя беше категорична: — Ще влезете и ще хапнем нещо.

Тя не би приела никакъв отказ — собственно и протестите на Хенри не бяха никак настойчиви. Той не искаше да си отиде толкова рано, а нейната покана го накара да почувства, че е гладен. Отвътре във вестибиула тя уверено затвори вратата, сякаш за да го лиши от всякаква възможност да си отиде.

— Седнете в стаята, докато пригответя това-онова.

— Не, ще седна в кухнята, за да мога да те гледам.

За него това беше удоволствие, което отчасти облекчи потиснатостта, причинена от лошите известия за сина му. Нейните похватни и изящни движения галеха безкрайно окото. Напрежението, при което бе работил от толкова седмици, се смекчи от някаква тайнствена сила, която се изльчваше от нея. И изведнъж, съвсем неуместно, той се чу да казва:

— Кора... караш ме да се чувствам отново млад.

— Боже господи. — Тя се обърна към него и му се усмихна. — Та вие не сте стар. Нищо подобно. Никога не съм ви мислила стар... не... никога.

Вечерята, която тя приготви, беше скромна и се състоеше от бекон с яйца, чай и препечен хляб с масло и най-после малко равен от градината. Тя не преставаше да се оплаква и да съжалява, че „нямала нищо в къщи“. Често като младеж, когато е бил през лятото в Слидън, след ден прекаран в риболов към края на пристанището, точно такава вечеря са слагали пред него. И с нещо повече от младежки апетит, поддържан от прилив на спомени, той седна на масата и започна да яде.

Той накара Кора да вечеря с него, тъй като отдавна бе забелязал у нея дарбата всичко да дава и нищо да не взема. Освен това знаеше, че ако не бе дошъл, тя сигурно щеше да се задоволи само с онай

престояла кифла и чашата мляко, които прибра от масата, когато влизаха в кухнята. В желанието си да я ободри, той поддържаше разговора далеч от тревогите, които тегнеха и на двама им. Бе решил да телефонира следната утрин на д-р Ивънс, а дотогава и без това не можеха да сторят нищо повече. Колкото до собствените му проблеми, този час на избавление, откраднат, както му се струваше, от някакъв друг свят, беше твърде ценен, за да се пропилява в невесел разговор. Той не преставаше да се пита как бе възможно да настъпи такъв отдих. Това кратко време му стигаше, за да се освободи от бремето, което носеше месеци наред и да забрави, че ще трябва отново да се прегърби под него, щом напусне този дом.

Докато си приказваха, погледът му се спря върху една книга, „Сартор Резартус“ от Томас Карлайл, разтворена на стола до прозореца, където Кора обикновено сядаше. Тя проследи погледа му и по лицето й се появи слаба руменина, сякаш почувства някаква вина.

— Днес не можах да си прочета главата — каза тя. — Дейвид ще се сърди. Глупаво, но ето, просто не мога да свикна да чета.

Той я погледна учудено. Нима Дейвид наистина ю бе възложил такава задача в старанието си да развие умствените ю способности? Явно да, защото тя мрачно продължи:

— Сякаш не е за мен. Драго ми е само когато върша нещо. Никога няма да стана учена.

Сърцето му се разтопи от умиление.

— Ти си изпълнена със здрав разум, Кора, което е много важно. А тая книга ще доскучае на всеки.

Тя не отговори, но когато свършиха, стана и подпали дървата в камината.

— Става хладно през тия мартенски вечери — каза тя. — Обичам огъня. Приятно е. Пък и мирише на хубаво. Като се сетя за всички малки стаички, дето съм живяла... само с по една ръждясала горелка от светилен газ. Дейвид пък не обича топло. Поне така разправя, че не му трябвало топло. Това е сега изглежда новата му идея.

— Каква идея?

Тя не отговори веднага, наведе очи и след продължително мълчание, колебливо, сякаш се силеше да говори, каза:

— Нещо, което напоследък му е хрумнало. Да гледа, както казва, да се въздържа. Искам да не прави това. Не е никак естествено да се отказваме от всичко. Нека да отстъпи малко от своите идеи и да взема живота такъв, какъвто е... не е добре за никого от нас да отива против природата... нито за него, нито пък за мен. — Тя спря, като бързо и смутено погледна Хенри, сякаш бе казала нещо в повече.

Той, естествено, разбра за какво намекваше тя и това му причини остра и странна болка. До този момент той бе мислил за този брак само дотолкова, доколкото беше от полза за сина му. Но сега той се замисли за Кора и тутакси попита:

— Щастлива ли си, Кора?

— Да — отговори бавно тя. — Стига Дейвид да е щастлив. Правя каквото мога за него. Но той понякога върши такива неща, сякаш не държи много на мен...

— Това е просто негов маниер. Уверен съм, че те обича.

— Дано — каза тя.

Те отново мълкнаха. Тогава, като махна нервно с ръка, сякаш за да пропъди мислите си, тя се наведе и разбута огъnya.

— Тия дървета можеха още да поизсъхнат. Събирам ги при прилива по брега. Така пестим... а пък mi прави и удоволствие.

— Ти обичаш да си навън, на открито.

Тя кимна с глава.

— Понякога се разхождам с мили по брега... няма жива душа наоколо. Ще се чудите какви неща намирам.

— Какво например?

— Не можете отгатна.

— Стари моряшки ботуши? — Той се осмели да се пошегува в желанието си да я развесели.

— Не... тази седмица една хубава малка кошничка с яйца.

— Не думай, Кора!

— Наистина... Сигурно е паднала от палубата на някой парадход.

— А не бяха ли развалени?

Лицето ѝ се просветли. Тя би се усмихнала със своята тиха, нежна усмивка, ако в очите ѝ все още не личеше следа от тъга.

— Тази вечер с чая изядохте две. Щастлива съм, че останаха за вас. Това е то приливът. Идва така буйно. Всичко измива по това Северно крайбрежие... всичко.

Каквото и да казваше, беше просто, откровено и подобно на всичко, каквото вършеше — непреднамерено, съвършено естествено. Пламъците, които подскачаха от огнището, образуваха дълги езици светлина в полумрака на стаята и покриваха лицето й с топлота.

Те дълго мълчаха. Години наред Пейдж бе живял в своето семейство без истинска любов. Със своя младежки egoизъм, фантазьорство и самонадеяност, с безмилостните си и нездрави възгледи за живота. Дороти малко се интересуваше от него. С цялото лекомислено коравосърдечие на новото поколение тя не искаше и да знае за него, или в най-добрия случай беше готова да го понася, доколкото той продължаваше безропотно да посреща разносците й в училището за изкуства, където тя и други като нея си губеха времето, като мацаха всевъзможни петна по блоковете си под предлог, че се учели на абстрактно изкуство. Тя надали щеше никога да се промени.

Също и с Алис, отношенията им си оставаха такива каквито бяха, неизразимо вяли. Пейдж винаги бе ненавиждал ония мъже, които се обявяват за неразбрани и недооценени от своите жени. Той съзнаваше своите собствени недостатъци и бе направил всичко възможно, за да поддържа с Алис гладки и приятелски отношения. Но сега, кой знае защо, в един миг на просветление, той разбра колко безжизнен и вял е бил неговият брак, принуден да живее години наред в една изцяло изкуствена атмосфера. Колко рано бяха изчезнали младежките му илюзии за любовта — още през краткия им и безрадостен меден месец някъде из Северозападна Шотландия, когато петнадесет дни непрекъснато бе валяло дъжд и Алис се бе държала като някоя оскърбена девица, чиято главна грижа бе, поради обстоятелствата и времето, дали да телеграфира да й изпратят подебело бельо, или не. Бракът отдавна бе станал за нея ако не никакво изпитание, то поне това, което тя наричаше „безкрайна досада“. И заедно с охлаждането, което настъпи у нея, увеличи се и нейният egoизъм. Колко често той трябваше да понася капризите й, нейните оплаквания и детински цупения, да търпи вятърничавите й идеи, мимолетни възторзи и ужасяващата й липса на логика, както и страстното й влечеие към дреболии и пълната й незаинтересованост от неговата работа, избухванията й в неоправдан гняв, които опъваха както нейните, така и неговите нерви.

Колко различна, си мислеше той, беше тази висока, спокойна млада жена и колко невъзмутима, а същевременно надарена с такава чувствителност, седнала там, приковала в огъня изпълнен с тревога поглед, спокойно отпуснала ръце. Тя щедро предлагаше сърдечност, сякаш молеше да ѝ отвърнат със същото. В радушното ѝ спокойствие се долавяше отзивчивост и разбирателство. Под гнета на борбата за съществуване, напоследък у Хенри се бе породило почти болезненото желание да бъде разбран. Той схващаше, че това бе мекушавост, слабост в характера му, но не можеше да го потисне — това бе копнеж за нежност, която да даде и да получи. Точно това равновесие на чувствата можеше да се намери у Кора, нещо толкова рядко и ценно, нещо, което му бе липсвало толкова много.

Най-после Пейдж реши, че трябва да си върви. Без да проговори, тя го придружи до колата. Под студеното тъмносиньо небе, по което блестяха звезди, огромни вълни връхлитаха с грохот на брега. Те послушаха как вълните прииждат и се разбиват о брега и след това бавно се прибират при шумола на едрия морски пясък. Лунната светлина придаваше синкав оттенък на Елдонските възвищения. Дъхът ѝ едва се забелязваше, гърдите ѝ се повдигаха и спадаха. Внезапно тя промълви:

— Наистина ли трябва да вървите?
— Става късно — каза той.
— Не е толкова късно... Ще бъда много тъжна, когато си отидете.

Сякаш някакво внезапно вълнение я бе обзело изведнъж. Тя трепна. Ръката ѝ, която още държеше неговата, беше мека и хладна.

— Какво ти е? — попита я Хенри. — Пръстите ти са като лед.
Тя се задави в загадъчен смях.
— Знак за топло сърце, казват хората. Каква нощ! Грехота е да се прибере човек. Не бихме ли могли да се поразходим малко по брега?
— Но, мила, ние вече се разходихме.
— Да... но, толкова е хубаво и светло. — Гласът ѝ потрепваше.
— Там, към края има малка колибка... с мрежи в нея. Ще ви заведа. Няма никой нататък... съвсем е сухо... бихме могли да седнем и да гледаме вълните.

Тя бързо, нервно го погледна и в погледа ѝ се четеше странен, тревожен въпрос. Когато той поклати глава, тя наведе очи.

— Наистина е късно, скъпа Кора... наближава десет. Съжалявам, но трябва да вървя. Ще отидем някой друг ден.

— Да?

— А сега, не губи кураж, Кора. Всичко ще се нареди... за теб и за Дейвид... и за всички нас.

Чу ли го тя? Не отговори. Повдигна ръката му, която беше още в нейните ръце и като я притисна силно към гърдите си, каза:

— Вие сте добър... много сте добър. — И добави: — Елате скоро пак... моля ви!

Тези думи проникнаха право в сърцето му. Той нежно я целуна по косата.

Тя стоеше неподвижна, гледаше как той запали мотора и потегли.

Може би пет минути Хенри караше сред разлятата лунна светлина, която превръщаше дългото право шосе в истинска млечна река и тогава изведнъж и така силно натисна спирачките, че закова колата.

Мисълта за Кора, застанала сама до пътната врата, за тъжния ѝ и чезнещ поглед, прободе сърцето му. Защо я остави? Той не бе направил достатъчно, за да ѝ помогне. Някакъв див импулс го овладя да обърне колата и да се върне при нея, за да я ободри. Но не, това е невъзможно, това вече не е разумно, подобна постъпка би се изтълкувала зле, сигурно би я компрометирала. Гърлото му пресъхна и се стегна от вътрешната борба срещу това неудържимо желание да бъде отново при нея, па дори и да размени една-единствена дума. Той въздъхна и след дълъг мъчителен унес запали отново мотора, включи на скорост и продължи пътя си за Хедълстън.

X

Цялата тази вечер мисис Пейдж седя в библиотеката у дома си, на Хенли Драйв, неспособна да прогони скуката от самотата. Този следобед бе почивен за Ханна, Дороти бе настинала и си бе легнала рано, а Кетрин Бард, жената на доктора, която тя бе поканила след вечеря на кафе и на партия бридж за двама, в последната минута бе съобщила, че не може да дойде, като изтъкна твърде подозителната причина, че леля й неочеквано пристигнала от Тайнкасъл.

Алис беше от тия жени, които обичат общество и никога не ѝ беше приятно да остава сама. Сега тя не беше в особено добро настроение — чувстваше се пренебрегната и незачетена — и по липса на нещо по-интересно, желаеше Хенри да се върне по-скоро. Къде ли е, се питаше тя? Напоследък държането му бе станало съвсем особено. Той не беше в редакцията, когато тя телефонира малко след седем. По някой път, в почивните дни на Ханна, той вечеряше в Клуба, но в осем часа, когато Алис телефонира на портиера, нямаше го и там. Оставаше само една вероятност, по-скоро сигурна възможност — Слидън. Сигурно пак е отишъл там. Наистина, това е вече прекалено, да я пренебрегва така и щом му се удае случай да хуква нататък.

Алис пооправи възглавничката на гърба си и тъй като не бе успяла да се оправи с кръстословицата, за трети път се залови с ръкоделието си. Дребните бодове обаче уморяваха очите ѝ — този модел и без това вече ѝ бе омръзнал и тя бе решила да го даде на Ханна да го довърши през свободното си време. За да събере мислите си, тя си направи пасианс. Но и това не помогна; разочарованията от тази вечер я бяха твърде много разстроили и потискана от растяющо чувство на самосъжаление, тя изпадна в едно от своите бленувания, изпълнени сега не с мечти за бъдещето, а с приказни спомени из миналото. И както седеше още с карти в ръце, спомените връхлетяха върху нея и я понесоха галъвно назад към ония дни на нейното моминство, когато животът беше светъл и безгрижен.

Колко щастлива бе тя тогава, в Банксхолм, малкото имение, което баща ѝ бе купил в Източен Лотиан. Там отидоха да живеят след като

напуснаха Морнингсайд Терас. Новото имение бе толкова тихо и китно, с изглед към Форт и Бас Рок и при това близко до приятния и забавен живот на столицата. В широкия кръг на техните приятели влизаха все видни хора — баща й дори още преди назначението му в касационния съд бе един от най-известните адвокати от единбургската колегия — и макар смъртта на майка й, когато Алис беше на седемнадесет години, да хвърли временна сянка върху семейството, по-голямата й сестра Роза съумя успешно да се справи със задълженията на домоуправителка и домакиня. О, тогава бъдещето беше пълно... пълно с обещания; Допускаше ли тя някога, че животът щеше така да се обърне или пък че бракът й, от който тя толкова много очакваше, щеше да се сведе до това монотонно провинциално ежедневие, при което тя щеше да бъде толкова незачитана и сега — в това вече никой не можеше да се съмнява — изправена пред финансова катастрофа.

Сълзи смъднаха очите на Алис, когато тя изживя наново своята първа — толкова неочеквана, но толкова съдбоносна — среща с Хенри. В университета, който тя посещаваше не за да вземе диплома, а само защото филологията се смяташе за „нешто прието“ за девойки от нейното общество, Хенри беше съвършено чужд на средата й, състояща се от най-изтъкнатите младежи на нейна възраст. Колко весели биваха всички те, когато след сутрешната лекция, хванали се ръка за ръка и зачуруликали като ято врабци, отиваха по Принцес стрийт на обед при „Мак Вити“, където сядаха все на същата кръгла маса до прозореца, запазвана за тях от келнерката, австралийка, с къдрявите черни коси — но как се казваше тя? — а, да, точно така, Лизи Диур, небивало хубава девойка, която си знаеше мястото. И след това все имаше нещо интересно и забавно; кога ще урежда следващата танцова забава, кога ще организира срещата на кръжока по реторика с колежа Куин Маргарит, тя беше вечно заета, нищо не се предприемаше без нея.

Именно тези упражнения по реторика станаха причина тя да заговори на Хенри, тогава свенлив, тих, несръчен младеж, на когото никой не обръщаше особено внимание, макар той да бе писал една-две хубави статии в студентското списание. Поради това тя го помоли да предложи тема за дискусията и да й даде някои идеи за встъпителното й слово... ей богу, тя никога не бе претендирала за умение в такива

работи. Той направи това с такава готовност, че у нея се породи никакво желание да се заинтересува по-отблизо за него — тя бе научила, че той живее в пансион и е много добре материално. И така, тя го покани в Банксхолм.

След това, разбира се, го канеше отново и двамата дълго се разхождаха по игрищата за голф в Гълайн, но не играеха голф, защото той изобщо нищо не играеше, а просто си говореха и то често пъти за най-обикновени неща. Понякога, когато заваляваше, те се подслоняваха в някоя барака и седнали един до друг гледаха оттатък Фърт. Той не бе от тези дръзки младежи, нещо което ѝ харесваше, защото тя никак не можеше да търпи волности... никак. След това изпиваха по чаша горещ чай с бисквити, сухари или малки хлебчета със стафиди в едно съвсем обикновено малко заведение, което Хенри много обичаше и което се наричаше Нойк, близо до старата мелница по пътя за Норт Беруик.

После се прибраха и баща ѝ, завърнал се от Единбургския съд или от обиколката си из Северна Шотландия, потупваше Хенри по рамото и се шегуваше с него: „Млади момко, не е ли крайно време да ми кажете, че намеренията ви са съвсем нечестни?“. След това баща ѝ умело го увличаше в дълги спорове по политиката, по книги, а после, когато Хенри се прибираше в стаичката си в Белхейвън Крешънт, тя улавяше погледа на баща си и той ѝ казваше: „Струва си този млад човек, Алис. Ако си с ума си, няма да го изпуснеш“.

И тя действително повярва в Хенри, макар и да знаеше, че той никак не е нейният тип. Но тя съзнаваше, че благодарение на общественото си положение или по някакъв друг начин ще може да му помогне да си създаде име и когато старият мистър Пейдж съвсем внезапно се разболя и Хенри трябваше да напусне университета и се върне в Хедълстън, за да постъпи в редакцията, в последната минута, точно преди заминаването му, те се сгодиха. Уви, тогава и през ум не ѝ минаваше, че след повече от двадесет години вярност и преданост ще изпадне дотам да бъде подминавана и пренебрегвана от мъж, който понякога изглежда и не забелязва дори нейното съществуване.

Алис беше готова отново да се разплаче, когато чу да се отваря външната врата. Тя едва успя да се съзвземе, да сложи картите настрани и да вземе ръкоделието си, когато Хенри влезе в стаята.

— Още не си легнала? — попита той, сякаш се бе изненадал. — Дороти прибра ли се?

— Тя си легна отдавна. — Алис погледна многозначително към часовника на камината, който показваше десет и четвърт и с наложена сдържаност добави: — Започнах вече да се беспокоя за теб.

— Не ти ли съобщиха от редакцията? — Той седна уморен, като закриваше очите си пред светлината. — Бях в Слидън.

— Предполагах. — Тази единствена дума ѝ се стори достатъчна — тя нищо повече не добави.

— Дейвид го нямаше. Отишъл да види доктор Ивънс... Не ми се вярва да е нещо сериозно. Ще позвъня утре сутринта в Скарбъро. Но Кора е много съсипана, бедната, тъй че останах малко с нея.

Алис направи няколко бързи бода, до един погрешни. Тя стоеше с наведена глава и почувства кръвта да нахлува в лицето ѝ. Значи така той е прекарал последните пет часа! Помъчи се да говори със спокоен глас.

— Останал си сигурно малко повечко там.

— Да, вярно, постоях. Разходихме се по пристанището, след това тя настоя да вечеряме. И чудесно ме нагости. А после седнахме до камината и си поговорихме.

Спокойният, почти безразличен тон, с който той каза това, накара Алис да си помисли, че той се опитва да ѝ хвърля прах в очите и тя пламна отвътре. От известно време тя подозираше, че неговите чувства към Кора минаваха всяка граница на разум и мярка. Още от първия момент, когато тя се появи на прага, такава хрисима и смиренна, с очи, които сякаш казваха „обичайте ме“, той винаги бе проявявал към нея прекомерна нежност, при всички случаи вземаше нейната страна, подаряваше ѝ разни неща, буквально я глезеше. Но сега той наистина бе отишъл твърде далеч. Да бъде при нея в селската им къща, двамата сами цялата вечер, докато тя седеше забравена в къщи, та това е вече истински скандал. И Алис реши. Тя трябва да говори и веднъж завинаги да сложи край на всичко това. Но когато вдигна очи тя видя, че той я гледа втренчено, със странен и смирен поглед. Преди да успее да промълви дума, той каза:

— Алис, мила... трябва да поговоря с теб... нещо по работа, което не ми дава мира. Късно е вече, но ще потърпиш ли да ме изслушаš?

— Какво има пак? — запита тя машинално, като за момент забрави Кора.

— Ти знаеш — започна той колебливо, — че когато купих къщата, записах я на твое име. Исках да имаш нещо. Но сега... ето че имам нужда от твоята помощ. Все отлагах, колкото можех. Бих направил всичко друго, отколкото да те моля за това... но ти разбираш какво преживявам сега. Трябват ми налични средства. Ако подпишеш този документ, ще мога да получа значителна сума срещу ипотека.

Без да сваля очи от нея той извади от вътрешния си джоб един лист и го приглади на коленете си. За миг Алис онемя. А после такава вълна на възмущение я връхлетя, че тя едва можа да се овладее. Цялата се разтрепери.

— Не се ли срамуваш? — каза тя. — Дори да споменеш такова нещо...

Той бе навел глава, подпрял я с ръка.

— Да... действително. Това ми е крайно противно.

— И би трябвало. Каквото и да съм си мислила за теб, никога не съм предполагала, че ти ще ми дадеш нещо и след това ще си го искаш обратно.

— Но, Алис — той се наведе напред и говореше търпеливо, от което тя още повече се дразнеше, — ти сигурно добре схващаш положението, в което се намирам.

— И то как! От месеци наред ни водиш към разорение и гибел... след като отхвърли онова великолепно предложение, което щеше да ни извади веднъж завинаги от тази мрачна дупка и то при най-изгодни условия. Но не, ти трябваше да продължиш с твоето твърдоглавие, с твоята себичност. Дори сега, когато те докараха вече до края и си пред фалит, все още не си доволен. Искаш да вземеш и покрива над главите ни и да ни изхвърлиш на улицата.

— Но, Алис...

— Къщата е единственото сигурно нещо, което ни е останало. И ти се опитваш да ми я измъкнеш, за да я пропилееш заедно с всичко друго.

Той въздъхна дълбоко и мъчително.

— Зная, че за теб е тежко това, Алис. Но опитай се да ме разбереш, моля те. Та как може човек да се остави да го тероризират и да заграбват правата му? Аз не можех да се примиря с такова нещо.

Сега не мога да се откажа от борбата. Дори и да претърпя поражение, макар все още да вярвам, че това няма да стане, аз трябва да вървя докрай.

— Докрай, разбира се! — Гласът ѝ потрепваше. — А какво ще стане с Дороти и мен?

Той погледна встрани и не отговори. Със съвсем различен тон, сякаш мислеше гласно, той каза:

— Дори и най-лошото да се случи, все ще мога да се грижа за вас. — И след малко добави: — Мислех, че ти, като моя жена, ще погледнеш другояче на нещата.

— Като твоя жена! Нима ме третираш като твоя жена, освен когато искаш нещо от мен? Цяла вечер съм седяла тук сама, а ти прекарваш времето си с онова същество Кора в Слидън.

Той се поизправи, отначало бавно, сякаш не беше съвсем сигурен какво искаше да каже тя, а после изведнъж вдигна глава:

— За бога, какво говориш?

— Не се преструвай, че не разбираш. Виждам аз как те гледа с тия нейни големи очи, как ти стиска ръката когато ѝ дадеш нещо, да, как се захласва по теб, сякаш си най-очарователният мъж в света.

Той остана като гръмнат, но каза бързо:

— Но това са глупости, Алис. Та защо да не ме обича... както и аз нея? Тя е наша снаха.

— Значи не отричаш?

— Не мисля и да отричам. Аз ужасно обичам Кора.

— С други думи ти си влюбен в нея.

— Ако щеш, да. Най-после, тя е член от нашето семейство.

— Хубаво оправдание! — Тя едва дишаше, но не можеше да спре. — Всяко дете би забелязало това. Не виждаш ли как се самоизмамваш... като все повече и повече затъваш с нея всеки ден?

Той я погледна с умоляващи очи.

— Да не правим скандал, Алис. Стигат ни тревогите, които имаме.

— Ти наричаш това скандал, когато защитавам само положението си и се мъча да те спася от самия теб. Зная аз какви стават мъжете на твоята възраст...

— Как можеш да говориш такива неща! — Той почервя. — След децата, когато поискам да си имаш отделна стая, аз се отдаох

телом и духом на вестника. Никога не съм поглеждал дори друга жена. Ти знаеш какъв е моралният климат, в който живеем тук, в този малък град... Това, за което загатваш, е немислимо...

— Не за Кора обаче. — Алис започна да се тресе, думите ѝ излитаха все по-бързо и по-бързо от устата. — Може би ще кажеш, че имам някакво предубеждение, че никога не съм я обичала, но у нея има нещо... тя е една пристрастна жена и аз не съм много сигурна дали е добра. Тя има твърде многоекс... това мога да ти кажа, защото знаеш колко мразя такова нещо. Тя ще омотае всеки когото си пожелае. Ако не се лъжа, би предпочела теб пред Дейвид. И аз не се съмнявам, че и ти със сърцето си, си повече при нея, отколкото при мен.

Потресен, Хенри отвори уста, но я затвори пак. Алис се уплаши, като видя колко тежко го бе наранила. Той беше така побледнял, сякаш бе чул нещо, за което никога не бе помислял преди, но което сега никога вече нямаше да излезе от главата му. Тя не можеше повече да издържи. Искаше ѝ се да викне, съзнаваше, че наближава един от нейните „пристъпи“ и желаеше той да настъпи. Клепачите ѝ започнаха да потрепват, а бузата ѝ заигра. Тя почувства как започна цяла да се вцепенява и преди още да успее да стане, токчетата ѝ забарарабаниха по пода.

Хенри бързо прекоси стаята и се наведе над нея.

— Не бива, Алис, моля те... не така високо... ще събудиш Дороти.

— О... Хенри... Хенри.

— Успокой се, Алис... знаеш колко ти вредят тези атаки.

Пред вида на бледото му разтревожено лице, съвсем близо до нейното, внезапно у Алис настъпи промяна в чувствата — специфичен и толкова пълен обрат, че тя обви ръце около врата му.

— Не искам и да знам. Заслужавам си го. Аз съм една ревнича, глупава жена... но аз трябваше... трябваше да ти го кажа... Прости ми, Хенри. Всичко ще направя за теб... ще работя за теб, ще гладувам за теб... ще мина през огън и вода... всичко. Ти знаеш какво преживях аз, когато се раждаха децата. Знаеш как страдах, Хенри, аз съм толкова малка. Доктор Бард би могъл да ти разправи. Както се казва... бях в сянката на смъртта. Това всичко бе заради теб, Хенри. Още когато те видях в аудиторията на професор Скот аз разбрах, че ти си единственият. Ти си спомняш нашия Нойк, нали, Хенри, и малките

хлебчета, и игрището за голф в Гълейн? Ще подпиша този лист. Искам. Искам. Дай ми го сега... и перо, бързо... бързо.

— Утре сутринта, Алис. Ти си твърде... твърде уморена сега.

Косата ѝ се беше разчорлила; изглежда наблизаваше нова криза, но за щастие Ханна току-що се бе върнала от своята полудневна отпушка и сега, без да губи време за разсъблиchanе, влезе в стаята. Веднага, с присъщата си мъдра и спокойна деловитост, тя донесе амоняк и валериан и мълчаливо, без ни най-малка припряност, помогна на Хенри да възвърне спокойствието на Алис.

— А сега, мисис Пейдж — каза тя най-после, — полежете спокойно малко тук, и тогава се приберете в леглото си.

— Благодаря ви, Ханна. Вие сте много добра с мен — прошепна Алис. — Вие всички сте добри с мен.

Тя се усмихна на Хенри. Сега всичко се бе променило; в нежния пламък на настъпилата реакция тя искаше от цялата си душа да направи каквото той желаеше, да му се подчинява във всичко.

Тя си почина няколко минути на дивана, а после, докато Ханна топлеше мляко в кухнята, той ѝ помогна да се изкачи по стълбите. Когато донесоха млякото, Алис беше в леглото. Тя го изпи с благодарност, ръката ѝ все още потрепваше леко и разля малко мляко върху съвсем чистата пухена завивка. След това глътна трите брома, които Хенри ѝ даде. И когато Ханна излезе от спалнята ѝ, тя каза съвсем спокойно и тихо, сякаш шепнеше:

— Документа, Хенри!

Той я погледна по същия странен начин и без да проговори, ѝ подаде документа и отвори перодръжката си. Като се облегна настрани върху възглавниците, Алис сложи подписа си на реда, където бе отбелязано с молив едно малко кръстче.

— Ето, Хенри. Виждаш какво правя за теб. Лека нощ, мили, и Господ да те благослови!

Когато Хенри угаси лампата и излезе от стаята, тя затвори очи. Тя се почувства спокойна и облекчена, но също и причестена, съзнавайки, че бе изпълнила своя дълг. Заспа веднага, като си мислеше покрай другото и за старата мис Тагарт, която държеше чайната „Нойк“ по пътя за Норт Беруик и която носеше голяма брошка с топаз във форма на магарешки бодил^[1].

[1] Шотландска национална емблема. — Бел.пр. ↑

XI

Няколко седмици по-късно, малко след десет часа на 21 юни, ден, който трябваше да стане паметна дата, Ленард Най влезе в редакцията на „Кроникъл“, която се помещаваше в новата сграда на Пруденшъл Билдинг. Сутрин Най никога не биваше разговорлив — той дори не отговори на поздрава на Питър, младежа, който стоеше на телефонната централа.

Когато минаваше по коридора, Смит, който го бе чул да идва, се провикна през отворената врата.

— Ти ли си, Ленард? — И добави по-високо: — Искам да те видя.

Най не обърна внимание на това тревожно повикване. Опитите на Смит да си придава важност, колкото и да бяха намалели напоследък, трябваше да се задушават в зародиш. Ако му трябва съвет, или някой, който безропотно да слуша постоянно растящите му вайкания, Най реши, че той може да дойде при него.

Той продължи към кабинета, отреден за него в редакцията — приятна, приветлива стая с изглед към булевард Виктория, която той бе направил уютна с кожени кресла, телевизор и кушетка. Поръчана в един от малкото моменти на оптимизъм, тази кушетка се бе оказала донякъде недоходна инвестиция.

Тази сутрин в държането на Най, което външно беше както винаги небрежно, личеше известно вътрешно напрежение, усиливащо се сякаш от някакво очакване. Наистина, свалийки ръкавиците си от чортова кожа, той отиде направо към писалищната маса и като застана прав, прерови бързо получените за него писма, като че ли очакваше някакво съобщение от особена важност. Едно писмо в жълтеникав плик с надпис „Служба на градски надзор“, подпечатано на гърба с градския печат, изглежда бе това, което търсеше. Той го взе бързо, разкъса плика с палеца си. И като четеше писмото по лицето му се изписваше задоволство.

„Добре е“ — си каза той. Точно както бе очаквал; в същност както бе предвидил. След като го прочете отново, този път по-бавно,

той грижливо сложи плика в портфейла си, запали цигара и като застана до прозореца, вдишвайки дълбоко дима, се отдаде на сериозна размисъл. След няколко минути той поклати глава, извърна се и се настани на бюрото си, за да прегледа останалите писма, които явно не съдържаха нищо важно. Най-после се зае с вестниците, като взе най-напред „Светлина“ и остави „Кроникъл“ за най-накрая. Сега „Кроникъл“ фактически се списваше стереотипно, във всеки случай той знаеше точно какво беше поместено в този брой. Тъкмо свърши да чете една статия от Хенри за музикалната програма в парка през сезона, която го накара да се усмихне иронично, когато вратата се отвори и Смит се втурна в стаята.

— Не ме ли чу?

— Кога? — попита Най равнодушно. — Повика ли?

Смит го погледна недоверчиво, придърпа един стол — обикновения твърд стол — и демонстративно погледна ръчния си часовник.

— Малко си закъснял за работа, а?

— Е, та? Нали знаеш, че не съм от ранобудните. Не ми е по нрава. Нещо ново?

— Има — каза Смит и мрачно се умълча. — Телеграма от Грили. Пак идва.

— Кога?

— Днес. Влакът му пристига на гара Тайнкасъл в два и двадесет. Трябва да изпратя колата. Разбира се, ще отида да го посрещна. Безпокоя се, Ленард, струва ми се не за добро.

Търговският директор Грили — Най трябваше да признае — беше лоша новина във всяко време. Като истински булдог откриваше неудобните пера на баланса, беше смърт за разходните сметки. Но в това му идване, вече третото през последните шест седмици, се криеше нещо много, много повече — Най го бе очаквал и знаеше, че то означава окончателна катастрофа.

— А защо ли пък не идва със самолет? — Огорченият Смит вторачено гледаше телеграмата, която държеше в ръка, сякаш се опитваше да я научи наизуст. — Летището е малко по-наблизо.

— Господин търговският директор никога в живота си не е пътувал със самолет. Той е от предпазливите като теб.

— Стига, Най. Не виждаш ли колко е сериозно положението и за двама ни. Освен ако успеем да го убедим. Ние кажи-речи изчерпахме отпуснатия ни кредит. Вчера от Лондон бяха много резки. Когато отзоваха Тингъл, аз разбрах, че това е лош признак. А миналата седмица Сомървил наистина е поставил въпроса на разглеждане пред главната дирекция. Достатъчно ни гази, когато ни повика и двамата през март. Тогава отряза накъсо: трябва на всяка цена да свършим работата, или ако не... Ужасно съм отчаян.

Най погледна Смит с едва прикрито презрение. За няколко месеца след тяхното пристигане в Хедълстън, резкият отказ, който те бяха получили от Пейдж, бе послужил за спойка помежду им. Но тия двама мъже бяха коренно различни, и тъпотата на Смит, неговите мудни похвати и пессимизъм сега вече бяха напълно отблъснали Най. И действително, той си бе губил времето да се влачи със своя тромав колега, без да му казва какво мисли за него, собствено какво знае за него. А печалната истина бе, че кариерата на Смит беше малко повечко помрачена, отколкото той признаваше, и неговите маниери да замазва това, кога със скромност, кога с бомбастични хвалби, дразнеха чувствителността на реалист като Най. Той смяташе този човек за тъп като пън, а при това за убийствено отегчителен със своята сладникава честност и тъпа самонадеяност, които караха хората да остават с погрешно впечатление, че той е тип на човек спокоен и делови, докато в същност през цялото време се потеше от страх, всичко проваляше, напразно хабеше нерви да направи нещо по-добро, непрекъснато мечтаеше да завързва приятелства и да си придава важност пред хората.

— Изглежда, не се тревожиш много? — прекъсна мълчанието Смит.

— За бога, стига си хленчил! — избухна Най. — Още ли не можеш да разбереш, че съвсем сериозно съм намислил да затрия този Пейдж? В момента, когато зърнах този благороден покровител на морала и на британската конституция, реших да го ликвидирам, край. Но не холя да пропищявам света с това; просто не е по вкуса ми да върша това.

Настъпи мълчание, а после Смит, който все още продължаваше да мисли за Грили, с най-отчаян тон се осмели да забележи:

— Интересно дали ще пренощува този път. Или ще се върне със спалния?

— Няма да остане.

— Би трябало да му пригответим нещичко за забавление. Но защо си така сигурен?

— Защото знам — се усмихна презирително Ленард. — Не си прави труд да му уреждаш спектакли.

Смит погледна подозрително Най, но не каза нищо и току стана и се запъти към вратата.

Когато Смит излезе, Най бутна вестниците настрана и се вдълбочи в по-нататъшни сериозни размишления. Макар да бе тренирал да остава невъзмутим и апатичен при всички обстоятелства, той можеше, когато се наложи, с демонична сила да съсредоточава мислите си. Още от самото начало му беше напълно ясно, че движещата сила и инициативата в работата ще трябва да изхождат от него — Смит не се справяше зле с финансовата част, но вън от това нищо повече не допринасяше. Начинът, по който Най движеше работата и организираше рекламата, беше наистина първокласен. Той бе лансиран „Кроникъл“ с голям шум и с неуморната си работа, едновременно като главен редактор и очеркист, бе обърнал, както сам се изразяваше, това замряло градче с главата надолу. Но от няколко месеца се появиха несъмнени признания, че е потребно още нещо, ако трябва „Кроникъл“ да изведе борбата до добър край. Докато Смит упорито продължаваше финансовия натиск, надявайки се да изнемохи Пейдж, Най бе разbral, че за тях тази война на изтощение не може да продължава вечно. Всички сведения от главната дирекция, които сега се потвърждаваха от внезапното пристигане на Грили, показваха съвсем ясно, че Сомървил не възнамерява или пък не може да продължи. И наистина, Най знаеше, и то от вътрешни хора, че сега Вернон преживяваше финансови затруднения. Налагаше се следователно да се предприеме незабавно нещо решително, линия на поведение напълно различна от обикновената изтъркана рутина, някакъв блестящ удар, който да изкара от строя Пейдж веднъж завинаги.

И тъй, още през март, след първото повикване при Сомървил, Най бе поставил в действие цялата си изобретателност. Работата обаче не бе лека. Но той беше твърде находчив и към края на миналия месец

попадна съвсем случайно на нещо, което го вдъхнови. Като проследи с такт и умение тази нишка, той стигна дотам, че сега можеше безпристрастно да смята това като нещо положително. Като седеше на бюрото си и обмисляше една след друга всички подробности, той не виждаше причини да се провали. Нямаше намерение да разкрие плана си толкова скоро — щеше да бъде забавно да държи Смит още малко в неведение — но сега, поради внезапното довтасване на Грили, настъпи моментът да разкрие тайната си.

Около един час по-късно Смит замина за Тайнкасъл с колата, шофирана от Фред. Щом тръгна, Най отиде на обед, като каза на Питър къде може да го намери. Културните придобивки в този провинциален град бяха за него, да не кажем нещо повече, твърде осъдни. Той например не можеше да се подстриже прилично и трябваше да отива в Тайнкасъл за маникюр. Храната обаче в „Червения лъв“ не беше никак лоша — там имаха и изненадващо добра изба.

Макар Ленард да обръщаше внимание на фигурата си и винаги да държеше сметка за калориите, които поглъща, този ден той беше в настроение да си угоди добре. Когато работеше за Джотам в Париж през четиридесет и девета година, той бе развил вкус на изтънчен гастроном и твърде често обядваше в Максим или Лаперуз. И, разбира се, в Ню Йорк той успяваше благодарение на няколко кратки, умело вмъквани в статиите хвалебствия да се храни бесплатно в най-луксозните ресторанти и нощи заведения. Днес той поръча консервириани моркамбски раци, след това — великолепно филе миньон със зелена салата, и накрая — посиняло чеширско сирене. С филето той пожела да изпие бутилка Пуйи 47 г., със сиренето — чаша доуско порто и чаша бренди с кафето.

Фактът, че бе заредил бомба под Пейдж и вече са готвеше да я възплами, увеличаваше охотата към и без това отличния му обед. В елегантния Най имаше вечно буден зъл дух, извор на неукротима отмъстителност, които водеха началото си ако не от наследствени първоизточници, то поне от социалния му произход и възпитание. В същност Ленард бе дошъл на този свят без покана, случаен плод на една от ония връзки, основани, както се предполага, на духовна общност, каквито от време на време се създават сред литературния свят. Баща му, Огъстъс Ниуол, грамаден, набит моден мъж с жълти зъби и със слабост към меки широкополи черни шапки, бе станал в

началото на двадесетте години литературна знаменитост с едно томче футуристична поезия, излязло под заглавие „Черният жребец“, което, ако се изразим с терминологията на конезаводите, би могло да бъде приплод на Бодлер и Гертруда Щайн. Майката на Най, Шарлота Най, с твърде свободни възгледи за живота, излязла преди няколко години от Джиртън Колидж, интелектуалка донемайкъде, с твърда вяра в своя собствен талант и със самонадеяна ненавист към буржоазните предразсъдъци, не бе устояла и бе грижливо написала до новото литературно светило едно възторжено писмо, което постигнало целта си и ги събрало.

Това бе среща на сродни души. Отначало тя седяла в краката на маестрото, а след това ги стопляла в леглото. Те си създали дом. Но Шарлота имала избухлив нрав, а не била и достатъчно хубава, за да задържи изключително за себе си любвеобилния Огъстъс, който през време на краткотрайната си слава, когато се задоволявали всичките му капризи, честичко и престокойно овладявал без насита своите обожателки върху най-близката кушетка, впрочем понякога и на килима в салона. След близо година и половина нещастният случай със зачеването на Ленард прекъснал духовната връзка, която, започната на плоскостта на естетичния захлас, сега се изродила в бурни взаимни обвинения и завършила наскоро след раждането на Ленард във взаимна омраза на двама разочаровани egoисти.

В началото Ленард живял при майка си, която напук на всичко отишла на сцената и започнала с малки роли в провинциалните театри. Винаги считано като неканен гост, детето било влечено неохотно из страната, докато най-после сметнали, че е достатъчно пораснало, за да го върнат на баща му, който, след като се пресушил изворът на поетичното му вдъхновение, се зael с литературна критика и с професионално озлобление пишел рецензии за трудовете на свои съвременници. Оттогава нататък детето бивало подмятано от единия родител към другия, посрещано с прикрита досада и изпращано обратно с явно облекчение, докато най-после бащата, решил да живее в чужбина, го настанил на пансион при никаква дотогава непризнавана леля, която държала една съмнителна тютюнопродавница на Фълемроуд.

Добрата жена не третирала зле своя питомец, тя продължавала да го храни дори когато нищожните парични преводи на Огъстъс

започнали да идват все по-нарядко и по-нарядко. До това време лошото влияние от подхвърлянето на детето тук и там намерило благоприятна почва в неговия характер, изостря и огорчава младия Най. Той видял, че на никого нищо не дължи и с течение на годините у него се утвърдило едно обяснимо, макар цинично решение — на никого да не се доверява, никога да не се съобразява с чувствата на другите и в бъдеще да живее сам за себе си. И когато на двадесет и една годишна възраст той интуитивно се заел с журналистика, тези именно качества, свързани с унаследените му умствени способности и естествената дарба да изразява хапливо мислите си, положили основите на неговия успех.

След като се наобядва, Ленард почвства пълно вдъхновение, готов за всичко, което можеше да се случи този следобед. Тъй като още нямаше два часа, а Смит щеше да се завърне не по-рано от три, той се втурна в билярдния салон и изпълни няколко трудни карамбola с понт. Маркировачът Джоу му предложи да изиграят една серия, но Най не искаше да се захваща и каза на Джоу, че ще играят вечерта. После, в два и половина той влезе в телефонната кабина и като затвори добре вратата, набра Хедълстън 70-34^[1].

— Ало, ало! — Той трябваше да почака няколко минути, докато получи връзка и тогава с най-мекия си и сладников тон продължи: — Ало, вие ли сте, мисис Харботъл? Как сте? Добре? Много съм щастлив да чуя това. Но ревматизъмът... разбира се... е да, неприятна работа. Вижте сега, драга мисис Харботъл, исках да ви кажа, че почти сигурно днес следобед ще намина у вас, аз и още двама други господа... да, и двамата много прилични хора... за да уредим нашата малка работа. Чувате ли ме? Какво? За бога, не, това никак няма да бъде подло. Напротив, вие сте в правото си. Вижте, мисис Харботъл, ние бяхме уговорили всичко това преди още да подпишете оная книжка. Спомняте си, нали? Сега не можете да се оттеглите; ще стане много сериозен въпрос; ще трябва да повикаме нашите адвокати. А вън от всичко, това е такъв великолепен случай. Какво има? Да, разбира се, старите приятели са винаги най-добри, но не когато ви подвеждат и ви изнудват. Години наред вие фактически сте бивала измамвана и отсега нататък никога няма да получите нито пени от тях. Значи това е

уредено... Ще наминем у вас. Чудесно. Не, не си правете труд да ни приготвлявате чай. Ще дойда да пием заедно чай по-късно, през седмицата, и за вашите великолепни пирожки... Те са прекрасни. Добре... Отлично... До следобед, мисис Харботъл.

Когато Най излезе от малката душна кабина, където се изкриви от гримаси в стремежа си да убеди „старата пъстьрва“, както той наричаше мисис Харботъл — която беше не само скъперница и упорита жена, но и глуха като пън — той почуства нужда от още едно бренди, за да се отпуснат лицевите му мускули. След като изпи и него, той се запъти към редакцията.

Дойде навреме. Едва се беше настанил отново на бюрото си, когато Грили и Смит пристигнаха.

Търговският директор беше човек над петдесет години, прекомерно висок и извънредно слаб, с продълговато, изпито, ледено лице. Той винаги правеше впечатление на Най на току-що възкръснал от гроба, истински мъртвец, но постоянно изльчващ благоприлиchie и ритуалност, сякаш бе приготвен за погребение от известен погребален церемониалмайстор. Дори страничните му интереси бяха из задгробния живот: по време на отпуските си той посещаваше развалини, изследваше катакомби, а миналото лято се бе заел с разкопки из пещерите в Южна Италия да търси черупки от кой знае коя ера. Макар че този ден времето беше топло, той бе облякъл палто, от което сега се измъкна, като най-напред педантично постави във всеки един от външните джобове по една кожена ръкавица, с вълнена подплата. Той беше все със същия черен костюм и колосана пречупена яка а ла Гладстон, над която изпъкваше адамовата му ябълка, сякаш бе навряна в гърлото му, и която се движеше нагоре-надолу всяко, когато прегъръщаше. Но въпреки чудатата си външност и известна ексцентричност в маниерите, той притежаваше оствър ум на юрист, тъй като е бил адвокат от завидна висота, преди да бъде изкушен от Сомървил да влезе в бизнеса.

— Вие не намерихте време да придружите мистър Смит. — Строгият му поглед съдържаше намек на упрек.

— Все някой трябва да пази крепостта — обясни Най.

Съвещанието започна с преглеждане на сметките и постъпленията от продажбите през миналия месец. Най седеше и наблюдаваше, а в това време двамата експерти прехвърляха цифрите. И

докато сухите като на скелет пръсти на Грили тракаха по натрупаните книжа, лицето му се удължи и постепенно придоби израз на следовател. Най-после той свали роговите си очила и се облегна назад.

— Повече от обезкуражаващо. По-лошо от колкото предполагах.

— Намалихме персонала — предъвка Смит — и съкратихме всички излишни разходи. Само да пристъпят към осъществяване на проекта Атли! Вие знаете, че разчитахме на този проект за голям приток на нови читатели. Но те все отлагат... Ей богу, не съм виновен аз.

— Не месете Атли. Вие фактически губите тираж, който вече сте спечелили веднъж. А това значи, че Пейдж си възвръща читателите.

Смит веднага се впусна в дълги, предварително подгответни обяснения, като изтъкваше всичко, което бяха извършили, трудностите, които бяха срещнали и в заключение — обещания за по-добри резултати в най-близко бъдеще. Грили го остави да се изкаже докрай, отчасти защото беше благоприятно разположен към Смит, но също и защото искаше да изслуша и да прецени всички доказателства. Тогава, като размърда встрани челюстите си, сякаш предъвкаше всяка дума преди да я изхвърли, той каза:

— От сумата, която отпуснахме за този нещастен проект, налице е един остатък от по-малко от десет хиляди лири. Държейки сметка за приходите и разходите при сегашното им равнище, аз считам, че вашите вероятни загуби ще погълнат този остатък в по-малко от шест седмици. Какво, ако смея да запитам, ще правите тогава?

— Ние се надяваме, естествено... ние сме толкова близо до целта, тоест... ние разчитаме, разбира се, на допълнителни кредити.

Грили поклати тържествено глава.

— Съчувствам ви твърде много, Смит, зная, че сте трудолюбив и съвестен, но за съжаление, не виждам възможност да посъветвам мистър Сомървил да попълни първоначалния бюджет. По мое мнение, цялото това предприятие ще трябва да се отпише, освен ако не настъпи нещо съвсем непредвидено. — Като повдигна очи, той срещна втренчения поглед на Най и добави със скептичен тон, с какъвто обикновено се обръщаше към него: — Може би мистър Най има никакво предложение?

— Да — отговори Най, — действително имам.

Той не продължи веднага, а спокойно запали цигара. Нямаше намерение да се остави да бъде газен от Грили, който можеше да присъства на обедите в Ивър Темпъл и да заседава в Кралската комисия, но по негово мнение не беше нещо повече от изкуфял скъперник; веднъж, докато беше в Америка, се бе опитал да съкрати разходите му, а друг път го бе виждал да разваля един шилинг на гишето на Падингънската гара, за да може да даде шест пенса бакшиш на носача. Но сега той нямаше никакво желание да го дразни. Благоразумно и с такт той заговори:

— Струва ми се, че вие и двамата гледате едностранично на положението. Толкова се задълбочавате в нашите цифри, разходи, проценти, че не виждате нищо зад тях. Трудна работа беше да се пусне „Кроникъл“ — този Пейдж се оказа по-сilen, отколкото очаквахме — и въпреки че се представихме отлично, впрочем за което аз трябваше да работя буквально като негър, ние загубихме доста средства и още не сме разчистили пътя. Това именно вие виждате сега. Но, мистър Грили, докато вие отгоре, в главната дирекция гледахте нашите цифри и чупехте ръце, аз насочих погледа си на друга страна. И това, което не можех да видя, заех се да го издиря. Мога да ви кажа, че загубите, които понесе Пейдж, не са по-малки от нашите и през последните два месеца той е правил отчаяни опити да си осигури ликвидни средства. Преди пет седмици отишъл в банката и молил за заем. Не го е получил. Отишъл и при председателя на управителния съвет на банката и оттам нищо. А после, какво? Започнал да използва колкото може личния си кредит. Когато полиците се натрупали, ипотекирал къщата си, заложил личната си осигуровка, продал порцелановата си колекция, заел няколкостотин от помощник-редактора си, дори поискал от някои от своите стари чиновници да се съгласят с двадесет процента намаление на заплатите. Всичко това обаче не означава, че той не ще удържи още известно време и не ще ни създава трудности. Но това действително показва, че той е в твърде лошо положение, готов за онова последно кроше, което ще го ликвидира.

Грили слушаше доста внимателно, а сега нетърпеливо се размърда на креслото си, сякаш бе подбуден от някакво любопитство.

— Дори да има нещо в това, което казвате, това положение може да продължи до безкрайност. А откъде, ако смея да заимствам вашия спортен израз, ще дойде това последно кроше?

Най се наведе напред и продължи да говори бавно и логично. Колкото повече ненавиждаше търговския директор, толкова повече искаше да го убеди; той трябваше да се спечели на всяка цена:

— Зданието на „Северна светлина“, такова каквото е, е собственост на Пейдж. Той обаче не е собственик на печатарските помещения. Те са принадлежали на мистър Харботъл, близък приятел на бащата на Пейдж, а сега се притежават от вдовицата на Харботъл. Дълги години тия помещения са били предоставени на „Светлина“ за един повече или по-малко формален наем по силата на едно ежегодно подновяващо се дългосрочно приятелско споразумение — притежавам фотокопие от наемния договор.

Сега вече Грили слушаше крайно внимателно, но с подозрение — Най навлизаше в неговата компетентност. Колкото до Смит, той слухтеше, зяпнал като хипнотизиран.

— Добрах се до всичко това преди повече от месец и мога да ви кажа, че трябваше доста да поработя, докато разкрия всичко. Но какво предприех? Нищо. Аз не исках да се заемам толкова рано с мисис Харботъл. Но към началото на юни, посредством оня Балмър, който премина при нас, се запознах със старата лейди. Не ми беше леко да любезница с нея, ходих при нея на чай и между другото докарах разговора до наемните й отношения, изтъкнах й как е измамвана с ниския наем и с голямо усилие я доведох до там, че тя сега е готова да продаде помещенията си... на нас. Сега можете ли да си представите какво би означавало това за Пейдж, който и без това е вече в ужасно затруднение, ако изведнъж, без никакво предупреждение, той се намери пред невъзможността да печата вестника си?

— Що за безсмислици говорите? — каза Грили. — Дайте да видя копието от договора.

Най извади фотокопието и почака, докато Грили го прегледа. Не мина дълго и Грили сне очилата си и изпърхтя с презрение.

— Това е един напълно валиден, ежегодно подновяван договор. Срокът за подновяването изтича едва след четири месеца. И дори да допуснем, че за търговските помещения не важи режимът за наемите, наемодателят е длъжен да спази тримесечен срок на предупреждение. Всичко седем пълни месеца. Вашата идея нищо не струва.

— Почакайте малко — каза Най. — Тук имаме работа със Закона за фабричните помещения от 1901-ва.

Грили погледна изненадан, както очакваше Най, и най-после каза:

— Е, какво?

— Казах ви, че помещенията са в старо здание. Повтарям — старо. Аз го обиколих цялото и това, което казвам сега, можете да вземете за библейска истина. По три отделни пункта тия печатарски помещения нарушават предписанията на Закона за фабричните помещения. Първо, прозорците не възлизат на десет процента от площта на пода. Второ, зданието няма два отделни изхода — следователно няма помощни изходи в случай на пожар. Трето, отвътре стените и коридорите не са варосвани последните четиринадесет месеца. Следователно — Най продължи бързо, преди Грили да успее да го прекъсне, — след като купим помещенията, ние, собствениците, веднага поемаме задължението да извършим ремонт, за да бъдем в съгласие със закона. Отиваме при градския инженер, когото вече заплаших, че ще пиша във вестника за проявената немарливост, и той веднага обявява помещенията за негодни. Той е длъжен да направи това и ще го направи. Такъв е законът. Докато извършваме ремонта — а няма за какво да бързаме — помещенията ще стоят затворени. „Светлина“ е все едно на улицата и Пейдж, поставен пред невъзможност да намери нови помещения, си вдига машините — с една дума е ликвидиран.

Настъпи мълчание, чу се само дълбоката и сподавена въздишка на Смит.

— Това е то — каза той. — Готово. И всичко напълно законно.

Грили гледаше въпросително Най. Заинтересуван мимо волята си, той не искаше да покаже интерес към това, което слушаше.

— Той би могъл да намери други помещения... и да пренесе машините си.

— Без стотинка... както е потънал в дългове?...

— Не, не — побърза да каже Смит. — Той никога няма да се съвземе. Никога.

— Но това не е много етична процедура.

— Тя е напълно законна. И нещо повече — прибави невинно Най. — Ние ще бъдем единствените, които спазваме закона.

Грили поклати неодобрително глава, но продължи да почесва брадичката си, като премисляше предложението, но си мислеше и за

онези строги инструкции, които бе получил от Сомървил преди заминаването си.

— Можете ли да дадете приблизителна оценка за ремонта?

— Кръгло хиляда и петстотин лири, може би дори и по-малко.

Помещенията ще бъдат тогава като нови. Готови да се нанесем в тях.

Ново мълчание. Грили гледаше проницателно Най.

— Каква цена иска тази особа за своята собственост?

Погледите им се срециха. Най бе готов с отговора си.

— Естествено, аз се сдобих с обективна оценка. Сумата беше малко под четири хиляди лири. Мисис Харботъл се съгласи да приеме три хиляди и петстотин лири. Готова е да подпише договора за продажба още днес следобед.

Като проточи врата си, Грили потъна отново в сериозна размисъл. Той бе един от първите, които бяха благословили проекта за покупка на „Северна светлина“. Беше против неговите интереси този проект да се провали. Като се изкашля предпазливо, той каза:

— Не мога да кажа, че съм напълно съгласен. Макар че, както изглежда, законни пречки не биха се явили, ако положението е такова, каквото го описвате, все пак това предложение не е твърде редно.

Лицето му се сви внезапно в мъртвешка усмивка. Той стана.

— По никакъв начин не се присъединявам към каквито и да било по-нататъшни действия, които вие можете да предприемете, но при настоящите обстоятелства мисля, че би трябвало да видим случая по-отблизо.

Той облече палтото си и сложи ръкавиците със същите бавни педантични движения и се запъти към вратата. Като го последва, Смит тайничко хвана ръката на Най и я стисна до залепване:

— Ти ни спаси, Лен — прошепна той с пресипнал глас. — Бога ми, наистина имаш глава.

Най го погледна с изморените си очи и рязко дръпна ръка.

---

[1] Телефонните номера в Англия са с букви и цифри. — Бел.ред.

XII

Сутринта на първи юли Пейдж отиде в редакцията по-рано от обикновено. Денят беше ясен и обещаваше да бъде горещ — напоследък бе настъпило знойно време, редуваха се силни горещини с краткотрайни топли валежи. Първото, което Пейдж направи бързо и неволно, беше да хвърли поглед върху постъплението. Тогава той въздъхна бързо и със задоволство. Пласментът отново показваше съвсем ясно увеличение, наистина само с 900 броя, но все пак продължаваше оня положителен обрат, който го бе крепил и насърчавал през изтеклия месец. Обзет от боязлива надежда, стори му се, че не може да има никакво съмнение в това — тенденцията на увеличение беше повече от сигурна. Само да може да издържи още малко и той е спасен.

При това никой по-добре от него не знаеше с какви трудности трябваше да се справя, за да се крепи. Последните четири седмици бяха истински кошмар. Как ги бе преживял? Дори с най-строги икономии, използвайки личния си кредит до крайна степен, като по всевъзможни начини отлагаше натрупващите се текущи плащания и съществуваше от ден за ден благодарение на обещания, отсрочки и предаността на своите служещи, разчитайки все повече и повече на упоритата поддръжка на Мейтланд, той бе стигнал почти до крайния предел на своите възможности. Какво положение, с остра болка в сърцето си помисли той — това равновесие на надежда и неизвестност беше вече непоносимо.

Мофат още не се бе появила; той можеше да я чуе, когато сваля шапката и палтото си в съседната стая. Без да чака, Хенри събра неотворените писма от нейното бюро, сложи настрани тия, които очевидно съдържаха фактури, разкъса първия по-тежък плик, който носеше манчестърски печат. И тогава трепна като ужилен. Писмото беше от Дружеството на северните заводи за целулоза и хартия, което през изтеклите двадесет години бе доставяло печатарската хартия на „Северна светлина“. В това писмо се изказваше съжаление, че поръчката от 25 юни не можела да бъде изпълнена.

Той седеше още с впит в писмото поглед, когато Мофат влезе в кабинета. Беше заведен обичай тя да следи за доставките, като всеки месец, след като получеше от Фенуик бележка за нужното количество, изпращаше поръчка, която се изпълняваше през следната седмица. Без да вдига глава, Хенри каза:

— Свържете ме с мистър Спенсър от Северните заводи.

— Аз вече опитах да говоря с него вчера късно, след като нашата поръчка не постъпи... Казаха, че го нямало.

— Нямало го? Да не е в отпуска.

— Съмнявам се.

Нейният тон накара Хенри изведнъж да вдигне рязко глава.

— Повикайте ги!

След няколко минути той беше свързан с Манчестър. Изглежда, не можеха да намерят Спенсър и той беше принуден да говори с главния счетоводител, който, отклонявайки каквато и да било отговорност в случая, повтаряше настойчиво, мимо всички аргументи, че доставката не можела да бъде изпълнена.

Изпаднал в крайна тревога, Хенри окачи слушалката. Хартия... той трябва да има хартия... без хартия не би могъл да отпечата нито дума. Загледала се нарочно встрани, Мофат все още стоеше там, като потракваше с молива по стенографския си бележник, очаквайки с болезнено примирение следващата му постъпка. Напрежението се бе отразило и върху нея; изглеждаше по-тънка, изсушена, по-грозна от всякога. Тя продължаваше да работи с неотслабваща енергия и героична преданост. Но сега нервите ѝ се бяха изопнали като струни и отношението ѝ към Пейдж бе станало толкова критично, че понякога стигаше до открита враждебност.

— Вие разбирате, че те си искат парите — каза го някак си небрежно, сякаш да му напомни най-елементарен факт.

— Кога им платихме?

— Не сме плащали от края на април. Писаха няколко пъти.

Сумата е голяма.

— Колко?

— Миналата седмица ви дадох точната цифра.

— Зная. Но не мога всичко да помня.

— Хиляда деветстотин шестдесет и пет лири и десет шилинга.

Да донеса ли фактурата от папката?

— Няма нужда.

Той нямаше защо да поглежда в чековата си книжка, за да узнае, че наличността на „Северна светлина“ в банката беше точно седемстотин и девет лири и пет пенса. Към това се прибавяха и неизплатените за една седмица надници на работниците в печатницата, а някои от хората в разносната служба не бяха получили заплатите си за петнадесет дни. Пул и Люис се бяха съгласили да продължат да работят до ново споразумение, без да теглят заплати, а Мейтланд не само че не бе получил чека си за изтеклите четири месеца, но бе дал и двеста лири в заем.

— Вижте от Фенуик колко хартия имаше в наличност.

Тя се върна почти веднага.

— Точно за осем дни. Не повече. Фактически нямаше никакви запаси.

— Невъзможно! Защо не ми казахте!

— Вие наредихте да се намалят разходите до минимум... да не се запасяваме за повече от три седмици. Поради това сега имаме малка наличност.

Това беше истина; той бе принуден да вземе такива мерки поради острата липса на ликвидни средства. Хенри силно прехапа устната си, за да не изстене и напрегна мозъка си, за да измисли най-доброто, което можеше да се направи. Въпреки че бяха отменили режима на контингентиране на печатарската хартия и го бяха заменили с картелната система, положението беше все още трудно. Дори и да разполагаше с пари в наличност, биха минали седмици, докато установи връзка с друга фирма. Той трябваше да отиде лично при Спенсър.

— Вижте кога е следващият влак за Манчестър!

— Не можете да пътувате. Председателят на синдиката ще дойде тази сутрин да говори с вас по неизплатените надници на хората.

— Отложете по някакъв начин срещата... поне до идущата седмица.

— Но той може да вземе хората.

— Няма да направи това, ако му кажете, че ще говоря с него в понеделник.

— А какво ще стане в понеделник? — подхвърли тя.

С голямо усилие Хенри се въздържа да не й викне.

— Моля, дайте ми разписанието!

Сутрешният експрес бе заминал и тъй като до вечерта нямаше друг бърз влак, той трябваше да вземе пътническия. В един часа и половина, след едно отчайващо бавно пътуване, той пристигна в Манчестър и отиде направо във фабриката на Роуз стрийт.

Там го познаваха повечето от чиновниците и обикновено той влизаше направо в кабинета на директора. Днес го помолиха да почака в стаята, където излагаха мостри. След петнадесет минути чакане вратата се отвори и в стаята влезе Спенсър.

— Не се надявах да дойдете, Хенри.

— Какво значи всичко това...?

— Да запазим спокойствие. Седнете!

Той седна на масата до Пейдж. Набит, наближаващ възрастта за пенсиониране, с обмислени движения, откровен и с бавен говор, Спенсър приличаше на човек, който не обича да говори напразно. В израза на лицето му личеше загриженост и смущение.

— Исках да избягна тази среща. Ето защо наредих да не ви въвеждат.

— Но защо?

Спенсър избърса една несъществуваща прашинка на масата.

— Трудно е за човек като мен да каже това на човек като вас, Хенри. Трябва ли да говоря?

— Аз зная, че съм изостанал малко в плащанията. — Пейдж се поизчерви. — Но моето име е още добра гаранция. Неведнъж сте ми давали шестмесечен кредит.

— Положението сега е различно.

— Не виждам защо. Вие знаете, че ще получите парите си.

— Да?

Хенри почувства как горещата кръв на унижението се изкачваше по-високо към челото му.

— Вярно е, че имахме известни временни трудности, но сега се правим отново. Трябва да ни улесните малко. Ние сме едни от вашите най-стари клиенти.

— Имаме пред вид това. На нас това положение не ни е по-малко неприятно. Но в тези трудни времена търговията си е търговия. А принципите са си принципи. При картела ние не можем да доставяме на клиенти с големи дебитни салда. Такива са инструкциите от

управлението и не мога да не ги спазвам. Безполезно е да спорим, Хенри, това е абсолютно окончателно.

Без да проговори, Хенри се взираше в него, като се опитваше да овладее вълнението си, да сложи в ред и насочи мислите си. Но в момента това не се оказа по силите му. Най-после той каза:

— Аз трябва да имам хартия. Толкова, колкото да мога да прескоча трапа, докато уредя вашата сметка. Къде мога да получа хартия?

Спенсър повдигна рамене.

— Къде, наистина? Вие знаете, че бих искал да ви помогна. — Той помисли и след малко продължи неуверено. — На две места в града бихте могли да опитате. Това са в същност комисионери. Ще ви ги запиша.

Като взе парче молив от джоба на жилетката си той написа две имена и два адреса.

— Жалко, че така се обърнаха нещата — каза той. — Надявам се, че отношенията ни ще останат непомрачени.

Той стана, протегна ръка и след кратко сбогуване Пейдж излезе на улицата.

И сега за Хенри започна един следобед, какъвто той и с най-необузданото си въображение никога не би могъл да си представи. Разговорът със Спенсър го бе поставил в състояние на нервна възбуда, която растеше през целия ден. Всичките му други грижи загубиха всякакво значение пред неумолимия факт, че ако не се направи нещо „Северна светлина“ ще трябва да ликвидира през идните десет дни. Мисълта, че трябваше на всяка цена, и то тук, и веднага, да намери печатарска хартия в количество достатъчно да го спаси от това внезапно настъпило критично положение, разкъсваше мозъка му. Покъсно можеше да се предприемат други мерки. Но те изглеждаха, в разстроеното състояние в което се намираше той, далечни и илюзорни. Това, което важеше преди всичко, беше непосредствената сигурност.

Той отиде на първия адрес, който му бе дал Спенсър — далеч към източната част на града — и там намери порядъчна посредническа фирма. За нещастие те бяха продали своите щокове още в началото на миналата седмица и не можеха да дадат никакви обещания за доставка. Тогава той се отправи към втория адрес и след дълги лутания попадна на един огромен западнал склад в Хасокс Лейн. Един поглед върху

склада и неговият собственик беше достатъчен — всичко миришеше силно на черна борса. Но човекът имаше хартия и при тая крайна нужда всичко друго беше без значение. След безкрайни пазарльци и едно посещение в банката на продавача, откъдето Хенри телефонира на Холден да изпрати един авалиран чек за шестстотин и петдесет лири, той си осигури 12 тона печатарска хартия с гарантиран срок за доставка два дни.

Наближаваше три часа, когато сделката бе сключена, и тъй като той не можа да намери такси, трябваше да бърза за гарата, за да вземе експреса в три и десет. Хенри скочи във влака точно когато той тръгваше от перона и съвсем задъхан намери място в ъгъла на едно от купетата.

Пейдж се чувстваше изтощен и унизен, но поне бе свършил това, за което бе дошъл. Свали шапката си, избърса челото си и се опита да поотдъхне. Няколко минути всичко беше добре, а после почна да се чувства не на себе си. Дишането му се бе нормализирало, но внезапно му се зави свят и по лявата му ръка премина странна болка, която стигна до върха на безименния и малкия му пръст. Това беше мъчителна и остра болка като при зъбобол. Отначало помисли, че вероятно бе изкълчил рамото си, на което отаде и тези невралгични болки, но тъй като шеметът му се усили и пулсът му се ускори, той разбра, че през този изнурителен следобед бе преуморил сърцето си. Инстинктивно той потърси из джобовете нитроглицериновите хапчета, но видя, че в бързината тази сутрин бе забравил да ги вземе. Нищо друго не оставаше, освен да се облегне на седалката със затворени очи, и тъй като забелязваше любопитните погледи на своите спътници, да се помъчи да не изпадне в смешно положение.

Така или иначе той издържа пътуването. На гарата в Хедълстън, щом слезе от влака, пресният въздух го поосвежи. Той взе такси за редакцията. Трябваше да ги успокои по въпроса за хартията, а освен това знаеше, че щом вземе едно-две хапчета, отново ще бъде съвсем добре. При „Северна светлина“ изкачи предпазливо стълбите и отвори вратата на своя кабинет. Там Мофат небрежно подреждаше някакви книжа.

— Помолете мистър Мейтланд да дойде. — И тъй като тя не се помръдна, той добави: — Осигурих хартията.

Тя се обърна бавно, изразът на лицето ѝ беше така необикновен, че той се стресна.

— Бихте могли да си спестите труда.

— Какво искате да кажете?

— Ако бяхте прегледали тази сутрин цялата си поща, щяхте да видите това. — С мрачен и осъдителен поглед тя пристъпи към бюрото, подаде му едно писмо и дори преди той да го погледне, продължи със същия безразличен и изгаснал тон:

— Купили печатарските помещения и ги обявили за негодни. Най-малко за три месеца не можем да ги ползваме; осветление, вода и индустриски ток — всичко е прекъснато. Вън стои на пост полицай. Това е краят.

Това, което каза мис Мофат, не проби изведенъж мъглата, в която се намираше отпадналият от умора Хенри. Но когато тя достигна до него, изведенъж му са зави отново свят. Нищо в стаята не се движеше, но той никак странно се завъртя и се сгромоляса като въртележка, която най-после престава да се върти.

XIII

Когато дойде на себе си, Пейдж се видя на пода с разкопчана яка и с мокра кърпа на челото, която Мофат беше поставила кой знае от какви съображения. Двата прозореца бяха отворени, а до него на едно коляно беше приклекнал Мейтланд и развяващ пред лицето му един брой от „Светлина“.

— Сега сте добре — каза Малкълм. — Само не се вълнувайте.

— О, господи — промълви Хенри. — Как можах да изпадна в такова глупаво положение?

Той се ядосваше за своята слабост и гневът му се засили още повече, когато узна, че Мофат бе телефонирала за д-р Бард.

— Не биваше да правите това — каза той, като се понадигаше и в знак на протест започна да оправя връзката и дрехата си.

Мофат, готова за отговор, се навъси и стисна устни.

Докторът пристигна точно в момента, когато Мейтланд помагаше на Хенри да отиде до стола.

Бард влезе безшумно, кимна на Мейтланд и Мофат, и без да проговори, придърпа един стол и сложи двата си пръста върху китката на Пейдж, като го наблюдаваше със спокойствието на научен изследовател, което му придаваше вид по-скоро на професор по висша математика отколкото на лекар.

— Това е от горещината — каза Хенри, който се чувстваше неловко от мълчанието на доктора.

— Да, днес беше твърде топъл ден.

— Бях в Манчестър и се преуморих малко... това е всичко. — Той не можа да превъзмогне себе си и да разкрие причината на своя припадък.

— Да, естествено.

Бард продължаваше да държи ръката на Пейдж, като само поглеждаше от време на време към Мейтланд, който стоеше загрижен настрана.

— Ще ви заведа до вас — каза той най-после. — А по пътя ще се отбием в моя кабинет.

В колата Хенри не направи никакъв опит да поведе разговор, защото отново беше погълнат от собствените си мисли. Краткият припадък бе притъпил остротата на внезапния и неочекван удар, който му бе нанесъл „Кроникъл“. Мозъкът му сега работеше ясно и логично и той вече бе решил какво ще трябва да предприеме. Под заплахата на преследване нежната му натура се бе закалила, бе станала способна за безкрайна съпротива, неогъваема. Когато вземаше своето решение, слепоочията му биеха със силата на неговата непоколебимост.

Като пристигнаха в кабинета, Бард го накара да легне на кушетката. Макар да не обичаше да се суети напразно около пациентите си и да се отвращаваше от клишираните похвати на общоизвестните лекари, д-р Бард имаше най-добра практика в Хедълстън, тъй като постоянно следеше най-новото в медицината. Той измери кръвното налягане на Пейдж, и докато Хенри си налагаше търпение да наблюдава всичко това и поглеждаше с едно око към часовника, доктор Бард придърпа към кушетката един електрически апарат на колелца, с вертикален регистратор към него.

— Пак ли това? — каза Хенри. — Защо не вземете просто слушалката и да свършим?

— Чакайте, не ми се бъркайте, ще опитаме и това само в името на старото ни приятелство.

Хенри трябваше да се подчини, а в това време Бард налагаше малки оловни плочки по китката на лявата му ръка и на различни места по гърдите и включи апаратът, с който тези плочки бяха свързани посредством жица. Най-после докторът откъсна лентата карирана хартия с начупена линия по нея и продължително я разглежда до прозореца.

— Хенри — каза той, като се приближи и седна при него на ръба на кушетката, — спомняте ли си какво ви бях казал, когато бяхте в противовъздушната защита?

— Отчасти... да.

— Тогава не ме послушахте. Но сега трябва да ме послушате. Искам да напуснете работата веднага и да починете най-малко шест седмици.

— По-късно, може би.

— Настоявам.

— Ед, ценя всичко, каквото правите за мен, но точно сега не мога просто да ви обещая нищо.

Те и двамата мълкнаха, а след малко Бард каза със сериозен тон:

— Слушайте, Хенри. Сърцето ви се нуждае от повечко грижи. Ако го пазите, вероятно ще ме преживеете. Но ако не... — Той направи лек, но изразителен жест.

— Аз се старая да бъда предпазлив.

— Така мислите, но се лъжете. Външно, как да е, изглеждате спокoen, но всъщност сте премного напрегнат и преуморен. От месеци насам живеете при ужасно напрежение. За вас това е все едно самоубийство. — Той снижи гласа си и продължи, сякаш се молеше да се съгласи. — Всеки разумен човек винаги знае кога трябва да спре. Аз съм вашият лекар и най-добрият ви приятел и трябва да ви кажа, че здравето ви не позволява да продължавате тази борба. При такива обстоятелства да се откаже човек, не значи поражение. Спомнете си стария Сократ: „Не е поражение, ако по неизбежност сложим оръжие... да знаем кога да се откажем от борбата... е също така един вид победа“.

— Предлагате ми лесен изход?

— Във ваш собствен интерес... да.

— Не, Ед — каза Хенри. — Аз трябва да продължа.

Отново настъпи мълчание, което се нарушаваше само от шума на движението по улицата.

— Е, добре, ако искате да се самоубивате, продължавайте. — Бард спокойно стана от кушетката, счупи една ампула и започна да пълни малка спринцовка за подкожна инжекция. — Междувременно ще ви дам това слабо успокоително. И тогава ще си отидете направо в къщи в леглото.

След като докторът му направи инжекцията, Хенри стана и започна да се облича. Песимистичното предвиждане на Бард не го бе много разтревожило, съзнанието му сега беше заето с много други неща; освен това той винаги бе считал Ед за човек прекалено предпазлив. Но той не можеше да го остави с чувството, че ще пренебрегне напълно съвета му.

— Ще понамаля работата — каза той — след някоя и друга седмица. — И със странен тон добави: — А може би и по-рано.

— Това ще бъде добре. — Бард повдигна вежди. — Вие сте лош пациент, но иначе не сте лош човек. Наминете утре при мен; ще започна да ви слагам дикумеролни инжекции. Вземете това — и той подаде на Пейдж една кутийка с ампули, покрити с памук — и ако отново се почувствате зле, счупете една от тия ампули и инхалирайте.

Той телефонира за такси, изпрати Хенри до колата и каза на шофьора да кара в Хенли Драйв. Пейдж почака колата да излезе на Виктория стрийт по посока на неговия дом и когато стигнаха до светофара на ъгъла на Парк стрийт, каза на шофьора да свие вдясно и да кара към редакцията на „Северна светлина“. Той се чувстваше сега напълно възстановен от припадъка, по-добре дори отколкото през последните седмици. Главата му се избистри, болката премина, не се задъхваше вече, а може би поради инжекцията, която му бе направил Бард, чувстваше се преизпълнен с небивало спокойствие, което сякаш проясняваше и укрепваше проницателността му. Надали по-лоша съдба можеше да сполети „Светлина“, вестникът беше на прага на пропастта — кредиторите напираха, фондовете бяха заложени, ведомостите неплатени, хартия се доставяше вече само в брой, председателят на синдиката бе казал: „продавайте или плащайте“, а ето и сега... печатарските помещения бяха затворени. Но Хенри нямаше никакво намерение да се прибира в къщи точно сега, за нищо на света. Той погледна часовника — наблизаваше пет. Имаше още предостатъчно време.

Той плати таксито, качи се спокойно, без мъка по стълбите. Завари Мейтланд, унесен в мрачни миели, седнал на бюрото му да драчи разсеяно по бележника. Като видя Хенри, той скочи изведнъж.

— Какво пак? — Очите му изразяваха изненада и тревога. — За какво се връщате.

— Да пуснем вестника.

Грозното румено лице на Малкълм побледня. Той си помисли, че Пейдж е загубил разсъдъка си. Блъсна назад стола, на който седеше, и направи няколко крачки напред.

— Вижте, Хенри. Днес имахте тежък ден. Трябва да полежите.

— По-късно — каза Хенри.

Мейтланд още повече се уплаши. С видима тревога той извика:

— Слушайте, човече! Знаете, че машините не работят. Не можем да отпечатаме нито ред.

— Това няма никакво значение. Но, за бога, не ме гледайте така! Та не знаете ли, че „Светлина“ никога не е пропускал ден, никога, цели сто осемдесет и осем години? Нито дори тогава, когато Джеймс Пейдж е трябало да издава саморъчно написани бюлетини по време на Наполеоновите войни? Докато съм жив и в джоба ми се валят две петачета, тъй или иначе ще го издавам.

— Тъй или иначе? — машинално повтори Мейтланд. — Не виждам как.

— Ще пуснем съкратено издание на циклостил. Текста ще напишем на пишеща машина на восьчен лист и ще го изкараме на нашия циклостил в редакцията.

Лицето на Мейтланд видимо се просветли; той вече не смяташе Хенри за луд, но все още продължаваше да го гледа неуверено.

— От вашия циклостил ще получите най-много осемстотин броя и последните двеста вероятно ще бъдат съвсем зацепани.

— Ще вземем повече листове. Ще намалим размера до минимум. С шест машинописки, които ще работят цяла нощ, ще изкараме пет хиляди броя на две страници. Но стига сме приказвали, да почваме работа. Мофат да телефонира в бюрото на мис Реншоу да изпратят всички машинописки и пишещи машини, които могат да отделят. Ще платим с петдесет процента повече за извънредното време. Донесете ми всичко от телекса на Асошиейтед прес. Кажете на Фенуик, Пул и младия Люис да дойдат веднага при мен.

Петнадесет минути по-късно Пейдж съблече сакото си и седна на бюрото. Изпълнен с тихо опиянение, сякаш в момент на проблясък, заобиколен от Фенуик, Пул и Боб Люис, той беше готов да диктува съкратения брой на вестника. Мофат, която бяха лишили от обичайния ѝ стол, бе донесла столчето от пишещата си машина. Мейтланд седеше до Хенри и жестоко масажираше долната си устна, а в очите му проблясваше лъч на надежда.

— Нека целият град узнае какво ни сториха тези разбойници.

— Не, нито дума, Малкълм. Този брой ще говори сам за себе си и цялата страна ще го чуе. — Див, свиреп възторг кипеше у Хенри — може би в този момент той беше наистина малко луд. — Той ще заговори толкова силно, че ще накара да замъкне „Кроникъл“ завинаги. Да, за бога, те се смятат хитри, но запомнете ми думите, този път се изльгаха. — Той се обрна към Мофат, която го гледаше с

опулени очи сякаш виждаше някакъв призрак. — Заглавието с големи букви — „СЕВЕРНА СВЕТЛИНА“ — и под него: „Всяка информация, която можахме да отпечатаме“.

XIV

Следната сутрин, като завърши в кухнята обичайната си конференция след закуска, мисис Пейдж излезе да се поразходи из града. Въпреки постоянните настоявания на Ханна „да не се трови“, Алис беше в лошо настроение не толкова защото беше напълно убедена, че я водеха към нищета, отколкото поради мъчителните й предчувствия, че най-после е дошла дотам, хората да я отбягват.

Миналата седмица лейди Уелсби бе дала голям прием и нито тя, нито Хенри бяха поканени. За Алис това бе горчив хап — тя винаги се бе гордяла, че е особено близка с Елинор Уелсби — и това сякаш зловещо предвещаваше подобно влошаване на нейните отношения и с Кетрин Бард, и с другите й приятелки. Нещо повече, почнало бе да й се струва, че търговците се отнасят към нея с по-малко уважение отколкото преди. Мистър Скейд, месарят, бе твърде нелюбезен миналата събота, когато тя забрави да поръча предварително месото и го помоли да й изпрати мясо още същия ден. Поради това Алис не беше склонна да рискува и минава по шумните улици, но пък искаше да се поразсее и сега се бе запътила към малката си шивачка, мис Джени Робинзон, която й поправяше сивото моаре — единственото, което си бе купила при Дженер, когато беше в Единбург при сестра си миналата пролет — понеже, както обясняваше на Ханна, „никак не обичала рюшчета по ръкавите“.

Разходката й по Парк роуд беше приятна и без премеждия, но като наближи към центъра на града погледът й бе привлечен и задържан от едно съвсем необикновено зрелище. При вестникарската будка на Виктория скуеър се бе струпала голяма група граждани, които разговаряха възбудено помежду си и се тълпяха около будката да купят някакъв бюлетин.

Това възбуди любопитството на Алис. Тя се нареди заедно с другите и не много лесно успя да се сдобие с един екземпляр от тези бюлетини, написани на едната страна на листа на пишеща машина и при това леко зацепани. И тогава тя видя заглавието: „СЕВЕРНА СВЕТЛИНА“. Най-напред тя нищо не можа да разбере, помисли си, че

това е сигурно някаква обява, но изведнъж през обърканото ѝ съзнание премина лъч на просветление. Това е самият вестник! Тръпки от ужас я побиха. Тя направи няколко нерешителни крачки напред, като подплашена кокошка, позавъртя се, а след това се спря като си казваше: „Не издържам“. Тя забрави мис Робинзон, върна се и тръгна бързо назад към Хенли Драйв, като избягваше главните улици и постоянно си повтаряше: „Това е краят“.

В това време смущението около будката не намаляваше и от прозореца на своя кабинет, откъдето се виждаше част от площада, Арчибалд Уелсби наблюдаваше с особено внимание и съсредоточеност тази необичайна сцена. Никой, ласкаеше се той, не можеше по-добре от него да преценява настроението на града, но реакцията, която бе предизвикана от появяването на „Светлина“ на циклостил, го бе поразила. През време на редовната си сутрешна обиколка из фабриката, която току-що бе завършил, този случай се коментираше във всички отдели с възмущение. Директорът Холидей, който го придружаваше, бе осъдил възбраната, наложена от „Кроникъл“ върху печатарските помещения, като несправедливо дело — срамота беше една стара хедълстънска институция да се притиска така до стената от външни хора. Джим Дейвис, неговият шест фута висок надзирател, капитан и полузащитник в националния отбор по ръгби, истински човек и любимец на всички, към когото дори Уелсби се отнасяше любезно, бе обобщил чувствата на всички, казвайки ядосано:

— Това е истински мръсен номер, сър Арчи. Точно когато Пейдж ги биеше вече. Нещо трябва да се направи, но изглежда, че никой нищо няма да направи.

Тези забележки, особено това многозначително и насырчаващо изказване: „точно когато ги биеше вече“, обикаляха гънките на мозъка на Уелсби, когато, все ще застанал замислен до прозореца, запали първата си пура за този ден. Той лично не се вълнуваше кой знае колко от това събитие; в това положение обаче имаше нещо, което силно привлече вниманието му на хитър и преуспяващ бизнесмен. Неговата суетност, която беше значителна, го изпълваше с увереност, че той е най-изтъкнатата личност в градчето. Когато връчваше купата на местните спортни състезания или раздаваше наградите в основното училище, трикратното сърдечно „ура“ за сър Арчи беше винаги сладка музика в неговите уши, също както смеховете и ръкоплясканията, с

които го поздравяваха, когато той с пура в ръка и чаша порто произнасяше някоя от своите знаменити речи на годишния банкет, устройван от Почтения орден на благородните шотландци. Често, когато се завръщаше от подобно събитие, сгущил се уютно под дебелото одеяло с кожена подплата на задната седалка на своя „Даймлер“, той радостно казваше на жена си: „Ели, ти си се оженила за най-популярния човек в Хедълстън“, мнение, което може би тя споделяше най-малко от всички негови слушатели.

И сега, примижавайки сякаш за да постави всичко в перспектива, той започна ясно да вижда каква възможност му се представя да изпъкне още по-високо сред всеобщото уважение, тласкан все пак от основния за него мотив: „да направи между другого нещо добро и за себе си“. Той би могъл да отпусне от собствени средства един заем от десет, петнадесет, да, дори от двадесет хиляди лири без това да значи нещо за него, но затова пък почти сигурно би спасил Пейдж и „Северна светлина“. Новината за това ще се пръсне мигновено из града. Ей богу, целият град ще говори за него, за Уелсби, който нищо не жали и непоколебимо се бори за правда и справедливост и брани правата и престижа на Хедълстън. Независимо от това, хладнокръвно разсъждаваше сър Арчи, този заем ще се окаже напълно доходна инвестиция, когато ще дойде времето да се кандидатира за Парламента. Макар че Пейдж не беше от тия, които се обвързват предварително, той сигурно ще го подкрепи напълно при следващите избори. Преди всичко на Хенри можеше да се разчита, нещо, което не можеше да се каже за оня тип Най, който изглеждаше твърде голям хитрец, за да му оказва доверие. Човек на бързите решения, Уелсби смукна няколко пъти от пурата си — знак на дълбока умствена задълбоченост — и натисна копчето за секретаря.

— Свържете ме със „Северна светлина“. — И тъй като секретарят продължаваше да стои чинно, нова мисъл премина през ума на сър Арчи: — Не... дайте да поговоря с лейди Уелсби.

По това време мисис Пейдж се беше прибрала вече и по една от онези невероятни промени, които й бяха присъщи, беше изчезнало и мрачното ѝ настроение, с което бе тръгнала назад към къщи по страничните улици на града. Това се дължеше на обстоятелството, че тя се чувствува чиста пред съвестта си. Отиде в библиотеката и седна, поддържана от растящото съзнание в своята правота, решена, каквото

и да се случи, да запази хладнокръвие, да остане спокойна и сдържана. За всичко това бе виновен, разбира се, Хенри — още от самото начало тя го предупреждаваше; той не бе обърнал никакво внимание на нейните предупреждения; ето, това е сега резултатът. Като изпадна в умиление, тя си позволи една печална, едваоловима усмивка и се унесе в простонароден северен говор, както правеше понякога, когато си говореше сама: „Ей ти на, милейди, сега вече като видиш Хаваи, ела се похвали. Пък и миличкият ти прием с филхармонията, и той отиде, та се не видя“. След това смело и деловито се обърна към бъдещето. Тя ще остане лоялна към Хенри въпреки всичко, тя винаги му е била добра съпруга — и ако не може да се въздържи да не му натякне с някоя и друга думичка, ще омекоти тези упреци с някои изрази на състрадание. Готова за всякаква саможертва, в главата ѝ вече се въртяха конкретни планове за издръжката и духовното възраждане на семейството. Естествено, първото, с което ще трябва да се прости, бяха нейните бижута; не че ги имаше много — Хенри никога не е имал вкус за такива неща — но поне с малкото дреболии, които притежаваше, тя ще може да осигури хляба на всички. За разлика от Елинор Уелсби, тя никога не е била от тия жени, който обичат да се кичат.

Но имаше нещо повече, много повече, което тя можеше да стори: колкото въображението ѝ растеше, толкова трогателни възможности се откриваха пред нея. Нима не може да отвори едно магазинче за продажба на своите ръкоделия или, може би, една сладкарничка, където със спокойните си и изтънчени маниери на дама от висшето общество ще може да привлече всеки следобед отбрана клиентела? След като помисли малко, тя реши да назове тази чайна „Лавендула“ и във фантазията си започна да си чертае прелестна униформа за Дороти и за себе си в оня убит цвят, който винаги така добре е отивал на нейния тен. След това ѝ дойде една блестяща идея, когато си спомни онези чудесни домашни курабийки от пшеничено брашно, които Роза правеше в Банксхолм и които сигурно ще се окажат неотразим специалитет за новото заведение. Тя ще пише на Роза, на милата Роза, да ѝ прати рецептата, ще пише още днес... Но ето че мисълта за нейната сестра и за бащиния ѝ дом я върна отново към миналото. Сега тя изпадна в своя лъжовен мир, който се подхранваше от мечти, и в който тя можеше да бъде отнесена от една-единствена дума, от една-единствена миризма, от ехото на някой далечен вик, слабия звън на

църковните камбани, нежните звуци на пианото в тих неделен следобед и тутакси съзнанието ѝ пропадна в лабиринт от спомени за родния ѝ край. Тя се върна назад, далеч към своето детство, подушваше вече приятната миризма в голямата и мрачна кухня, виждаше се как взема от пещта една топла курабийка, от която капе златисто масло, и как огейква засмяна към люлката зад храсталака. Тя чуваше скърцането на люлката, равномерния тръс на бащиното ѝ конче, когато кабриолетът минаваше по тясната алейка, слабото нежно блеене на агънцата по шотландските хълмове, звънкия и разточен вик на селската рибарка, когато, прегърбена под рибарския си кош, минаваше по пътя и викаше: „Прясна риба... съвсем прясна риба... Току-що извадена от Фърт...“.

Почука се на вратата и Ханна влезе.

— Няма ли да обядвате, мисис Пейдж?

Изведнъж Алис се върна в Хедълстън, премига няколко пъти, отново стана спасителката на семейното огнище и съвсем спокойно каза:

— Ще хапна само малко препечен хляб със сиренце и чашка мляко.

— Нищо друго?

— Нищо, благодаря ви, Ханна.

„Знае“, си каза Алис, когато Ханна излезе, и тя почувства как старата ѝ прислужница шотландка ще я уважава не само заради нейното смирение, но и за тази първа стъпка към самоограничение. Но когато препеченият хляб със сиренето пристигна хубавичко положен в подноса, порцията се оказа богата и Алис я прие с наслада. Впрочем, това беше любимото ѝ ядене и Ханна вероятно затова го бе приготвила особено добре. Тя го изяде до последен залък, а след това се качи на горния етаж да си почине както обикновено.

За нейна почука тя заспа и часът минаваше три, когато телефонът иззвъня и я събуди. Тя взе слушалката и изведнъж позна гласа на лейди Уелсби.

— Алис, мила, вие ли сте? Тук Елинор Уелсби. Алис, искаме да дойдете на вечеря идущия четвъртък, вие и Хенри. Не е прием, просто една приятна интимна вечер за нас четиридесетата. Нали ще дойдете?

Стресната, но още сънлива, Алис не можа да повярва на ушите си. Тя едва успя да каже:

— Да... да... мисля, че сме свободни.

— Отлично, тогава ще ви чакаме. Точно тази заран Арчи казваше колко рядко се виждаме напоследък.

— Да, наистина. — И Алис не можа да устои да не добави: — Трябва да призная, бях твърде засегната, задето не получих покана за вашия прием миналата седмица...

— Мила моя, та това беше една такава скуча! Впрочем, ние знаехме какви неприятности има Хенри, разбира се, и вие, тъй че едвали щяхте да пожелаете да дойдете. Но сега, естествено, очакваме ви и двамата. Боже, какъв човек е вашият съпруг... буквално обърна града с главата надолу! И така, до четвъртък. Елате по от раничко.

Приятна възбуда обзе Алис, когато окачи слушалката. Ето на, уважаваха я, дори когато беше на дъното на своята злочестина, уважаваха я и то заради самата нея. Че единствена от всичките й приятелки Елинор Уелсби ѝ подаваше ръка в този съдбоносен момент беше за нея най-големият комплимент, който някога бе получавала.

Алис оправи косата си, поогледа се на огледалото и слезе в долния етаж, където Ханна ѝ донесе чаша силен чай и няколко леки бисквитки.

— Овнешкото за довечера ли е, мисис Пейдж?

Алис отново долови тон на съчувствие, но и този път остана безучастна. Тя каза на Ханна да сготви месото както обикновено. В края на краишата то беше в къщата, а кой знае от къде щеше да дойде обедът им за следващия ден?

Денят превалаше. Освежена от дългата почивка и от чая, Алис реши да се заеме с работа. Хенри още не се беше приbral; целия ден не ѝ се бе обаждал. Докато го чака, тя щеше да напише писмото до сестра си не само за да поиска рецептата за курабийките, но също да ѝ съобщи новината за сполетялото я нещастие. Тя седна на бюрото, взе един лист за писма и след като помисли малко, решена да разкрие сърцето си, започна:

Мила Роза,
Случи се най-ужасното нещо...

Шум от кола откъм улицата прекъсна хода на мислите й. След малко, като вдигна глава, тя чу щракането от ключа на Хенри във входната врата. След няколко мига той се появи. Тя тъкмо си бе научила да му каже сума неща, не толкова с гняв колкото с печал, но преди още да успее да заговори, той отиде право при нея, целуна я и взе ръката ѝ. Той беше твърде блед, само по бузите му се виждаше едно слабо червено петно.

— Алис — започна той направо, сякаш не можеше да се овладее, — възвърна се вярата ми в почтеността, здравия разум и безграничната човешчина на хората.

Тя отвори широко очи при това възторжено начало, нещо толкова типично за Хенри в минути на повишен дух, но все пак така неочеквано, че я учуди. Но когато Хенри продължи, тя съвсем се смяя.

— Тази сутрин банката — ако щеш Уелсби, защото всъщност от неговия джоб излиза — ми отпусна заема. Бяха много по-щедри отколкото очаквах. И срещу каква гаранция мислиш? На името на „Северна светлина“.

— Не разбираам — започна да заеква тя, изумена от неговия възторг. — Видях онova мизерно малко листче.

— То именно свърши работата, мила моя. — Сега той говореше по-спокойно, опитваше се да се владее, но все пак тя никога не го бе виждала така възбуден. — Усилията, които положихме да издаваме вестника, накараха в края на краишата хората да прогледят. Цяла заран ни отрупват с телеграми и телефони. Във вечерното издание на „Тайнкасъл Еко“ ще излезе великолепна редакционна статия... Утре излиза друга в „Манчестър Куриер“. — Той се усмихна нервно, за първи път от толкова седмици насам. — В дванадесетия час дори и църквата ни оказва подкрепа. Джилмор ми телефонира, че неговата проповед в неделя щяла да бъде за нас... на тема: „Да бъде светлина“.

— Но, Хенри — възрази тя все още неубедена, — как ще печатате?

— До идущия понеделник съкратени издания на циклостил и това ще бъде от голяма полза за нас. — Той се усмихна отново. — Том Гърлей ми казва, че хората му плащали по два шилинга и половина за един брой като колекционерска рядкост — човекът прави състояние. От понеделник почваме отново да печатаме редовно. Майор Ситън ни предоставя зданието на арсенала за колкото време имаме нужда; утре

пренасяме машините. Пул и Люис и всички останали, дори и Хедли, се стягат да отиват там.

— Но, Хенри, не можеш да печаташ вечно в арсенала?

— Разбира се, не. Това е само временна мярка, докато намерим нещо постоянно. Впрочем, уверен съм, че ще се върнем в старите си помещения още преди края на годината. Не виждаш ли как се обърна работата срещу „Кроникъл“? Те купиха печатарските помещения, но аз съм все още наемателят. По закон те са длъжни в срок от три месеца да извършат ремонта. А дотогава, ако не съм лош съдник, с тях ще е свършено и те ще бъдат доволни да се отърват от тези помещения. Казвам ти, Алис, никога не съм бил толкова щастлив. Уредих сметката със Северните заводи. Изплатих на персонала и уредих всичките си полици. Слава богу, сега съм на чисто и нищо вече не ми тежи, а ако си малко търпеливичка, няма да мине дълго и къщата ще бъде отново на твоето име.

— Ти наистина мислиш, че...? — каза тя все още недоверчива, сякаш не ѝ се искаше да вярва в този обрат, след като вече се бе така мило примирила с катастрофата.

— Да, Алис, изпълнен съм с най-светли надежди... и съм дълбоко признателен. А сега — капнал от умора той сложи ръка на челото си — трябва да вървя в арсенала. Имам там среща в шест часа със Ситън. Но трябваше да се отбия и ти съобщя хубавите новини.

— Ако наистина са толкова хубави, Хенри — тя отправи към него питащ поглед, — искам да кажа, например, ще можеш ли и тази година да се грижиш за концертите на филхармонията?

— Разбира се. Концертите ще продължат и занапред. Това е най-хубавият вид реклама, а освен това те ни доставят удоволствие.

— Тогава... дали ще мога и аз да дам моя прием както друг път?
Той се засмя щастливо и я докосна по бузата.

— Да, мила моя, непременно ще можеш. Ти знаеш колко искам да си щастлива. А ставало е и дума да уредят тържествена вечеря в моя чест. Това за теб ще бъде също удоволствие.

Когато той излезе, Алис дълго стоя в безмълвно общение със себе си. После тя поклати глава сякаш признаваше, че не може да разбере известни неща, бавно скъса писмото, което бе започнала, и като взе друг лист, започна отново:

Мила Роза,
Случи се най-чудното нещо...

ЧАСТ ВТОРА

I

Валеше дъжд, когато Ленард окачи щеката си и погледна през прозореца на билярдната към стичащата се вода по замрялата улица, която се обливаше от дъжда. Маркировачът Джоу стоеше до него и прехвърляше между пръстите си парче зелена креда.

— Силно вали — каза той. — Бихме могли да изиграем още една до сто, мистър Най.

Той обаче бе играл достатъчно — нямаше настроение, пък и билярдът беше така силно наклонен на една страна, че топките бяха образували пътека и отиваха все към една и съща от крайните дупки. Навън, във вечерния здрач, няколко работници бяха прилекнали под един опънат брезент и пиеха чай около кокосов мангал. Те сякаш непрекъснато пиеха чай, който един от тях се бе заел да вари в голям тенекиен съд. Дупката, която преди две седмици бяха изкопали сред улицата, все още стоеше незарита и беше заобиколена с извадени павета, на които бяха закачени ветроупорни фенери.

При друг случай тази гледка на стоическо спокойствие би забавлявала Най, но сега, кой знае защо, тя подсили лошото му настроение. Той и Смит бяха затънали в същата каша, тяхната чаша обаче изтичаše и то твърде бързо.

„По дяволите всичко!“ — си помисли той. Взе мушамата и чадъра си от гардероба, излезе от хотела и се запъти към редакцията — не му оставаше друго. През последния месец те бяха твърде много занемарили „Кроникъл“ — тиражът бе спаднал до някакви си двадесет и шест хиляди, докато „Светлина“ се продаваше в не по-малко от седемдесет хиляди, почти до нормалното. Съвършено ясно беше за Най, че те никога не ще могат да догонят преднината, която Пейдж бе спечелил. Повечето от сътрудниците се бяха завърнали в Лондон, но Смит беше останал тук с него, и двамата представяха работата тъй, сякаш вестникът продължаваше да излиза нормално, като хранеха илюзорни надежди, че все някой може да се изльъже да го купи. Те се бяха опитали да го продадат обратно на Рикби, той обаче не искаше и да чуе за такова нещо. В главната дирекция имаха „блестящата“ идея

да се спасява каквото може от загубите, но по мнението на Най, никой не се хващаше на въдицата и никой нямаше да се хване. Макар да знаеше, че всичко е напразно, Смит продължаваше да важничи, сякаш развиващ кой знае каква дейност, която ставаше все по-безсмислена и по-нервна. При темпото, с което тиражът спадаше, Сомървил нямаше да се церемони повече с тях и от сега нататък Най всеки ден очакваше да им видят работата.

Най не преставаше да си повтаря, че за него такъв край няма да е от голямо значение; та той да не би да е от ония обикновени журналисти, които гледат началството в очите, получават някакво мизерно възнаграждение и рядко имат случая да напреднат. На Флийт стрийт всички го признаваха за отличен репортер, макар невинаги да вървеше по правите пътища, но какво пък лошо има в това, стига да се добере до информацията по-рано от другите? Той знаеше, че не му липсва ум, талант, характер — всичко му идваше отръки. Без да вдига шум, бе научил френски и немски и сега говореше свободно тези езици. Беше запознат и с модерното изкуство и можеше набързо да напише статия за Пикасо, Бюфе или Модриан не по-зле от другите. Имаше понятие и от музика и въпреки че никога през живота си не бе вземал нито един урок, можеше да седне на пианото и да изsvири каквото и да било по слух. Тенис играеше по-добре от средните играчи, а на билиard можеше когато поиска да изкара серия от сто. Стига да пожелае, винаги можеше да смайва хората, и малко бяха тия, мъже или жени, на които да не се хареса: казваха, че навсякъде му били отворени вратите. Когато беше чужд кореспондент на Джотам в Европа, той бе развел блестяща дейност сред международните среди в Антиб и Довил и всичко това благодарение на неговата способност да се вмъква в такива места като „Идън Рок“ или „Норманди“ и да се чувства там като у дома си, докато от такива заведения други посредствени репортери изхвърляха за ухoto. Именно по това време той разви удивителната си способност да преиначава интервютата, като съумяваше, служейки си с думите на своите жертви, да създава превратни впечатления, които гъделичкаха нервите на читателите му. Колко го забавляваха бледите опровержения, които всяка поместваха някъде в някой забутан край на вестника! За него не беше по-малко забавно понякога да публикува остра критика срещу някоя нашумяла в момента книга, като с отделни цитати от съдържанието ѝ изопачаваше

идеята на автора и го изкарваше некадърник или празна глава. Покъсно, на работа вече при Сомървил, талантът му процъфтя в кореспонденциите, които изпращаше ежеседмично от Ню Йорк по време на стопанската стагнация. Тогава с тенденциозните си коментарии за американския просперитет бе допринесъл много за раздухване на огорчението, което по онова време бе обзело Великобритания. Той сигурно би могъл да получи сега нов ангажимент за Америка, вероятно от Мигхил и така да се отърве от тази проклета английска зима. Или пък, може би, ще съумее някак да се вреди да го изпратят на филмовия фестивал в Кан... ето една идея, над която си заслужава да се помисли малко; та той в Ривиерата имаше всевъзможни връзки, гордееше се с това, че там бе интервиуиран всички изтъкнати личности, като се почне от сестрите Гabor и се свърши с Ага хан. Да, той бе обикалял много, знаеше си работата и винаги ще съумее пак да се нареди.

Въпреки усилието да повиши самочувствието си, фактът, че тук се провали, а главно, че претърпя поражение от човек като Пейдж, беше за неговата гордост злъч и отрова, постоянен източник на огорчение, което го разяждаше. Още когато за пръв път видя Пейдж, ненавистта му към собственика на „Светлина“ непрекъснато растеше и сега бе израснала до мания. Разбира се, с диво злорадство си мислеше той, ако Смит не се пипкаше като някоя проклето тактична кокона, те отдавна щяха да ликвидират „Светлина“. Вярно е, че онай негова идея за печатарските помещения бе рикоширала срещу тях — само като се сещаше за това той се гърчеше от злоба — но в основата си този план беше правилно замислен. Борбата не търпи полумерки. Всичко или нищо. А Смит никога не отиваше до край. Всъщност, Смит бе оня, по чиято глава ще се стовари всичко. Той си въобразяваше, че тази работа ще бъде много лесна и всичко залагаше на очаквания успех. Особено разчиташе, че ще може да се събере отново с жена си, а сега беше толкова умърлушен, че представляваше истинска комедия. През последните седмици важният му вид се бе изпарил и въпреки че все още продължаваше да се навърта насам-натам и да търси някакъв изход от положението, дори и слепецът би видял, че той бе загубил ума и дума.

На път за редакцията Най дойде до Житния пазар. Срещу стария Градски дом бяха залепили афиш, с който се известяваше за концерта

— първия от серията концерти на филхармонията — който Пейдж бе организирал в полза на фонда на камбанариета на Св. Марк и който щеше да се състои в неделя на 15 септември. От имената на солистите, които Пейдж бе поканил, Най заключи, че това са съвсем посредствени, второстепенни самозванци, но въпреки това настроението му не се подобри. Обърна гръб на афиша и като прекосяваше площада видя Пейдж да слиза по стълбите пред редакционното здание на „Светлина“. Напоследък Най гледаше да го избягва, защото просто не можеше да го понася. С Пейдж вървеше някаква млада жена. Беше красива, стройна, закръглена, не прекалено, точно колкото трябва. Дори от такова разстояние човек можеше да каже, че не е за пренебрегване. За момент Най се позамисли коя ли може да е тя, когато зад тях се появи синът на Пейдж — той го бе виждал вече два пъти: висок младеж, с дълга коса и с вид на поет — и тя му се усмихна и го хвана под ръка. Никой от тях не забеляза Ленард — той и не искаше да го видят — и като продължаваше да ги наблюдава с крайчеца на окото си, той се извърна към една витрина и запали цигара. Те се качиха в петгодишната „Воксхол“ на Пейдж и потеглиха. За Най тази малка старомодна кола беше също така някаква игра от страна на Пейдж.

Ленард продължи пътя си към редакцията. Както и очакваше, той завари Смит, който седеше на бюрото си и се мъчеше да си придава вид на човек вдълбочен в работа, а всъщност пишеше писмо до своята Мини — че писмото беше до нея, Най разбра от начина, по който Смит го мушна под папката, когато той влезе. Не беше възможно човек да не забележи колко Смит бе отслабнал; той беше омършавял, сякаш гарги го бяха кълвали.

— Нещо ново? — попита Най и се тръшна в едно кресло.

— Нищичко.

Смит каза това с такъв патетичен тон, сякаш все още хранеше някаква далечна надежда. Това раздразни Най; стига е хвърчал в облаците, реши той.

— Няма ли нищо от многоуважаемия Вернон?

— Нищо. — Смит се изсекна няколко пъти — той пак беше хремав. — Добре че няма, щом няма нищо, значи сме добре. Само да...

— ... можеше нещо ей тъй да стане изневиделица — завърши Най вместо него, като имитираше неговия глас.

Смит почервена.

— Блестящата ти идея не помогна нищо. Фактически тя ни опрости.

— Как можех да предположа, че Пейдж ще измисли този мърляв циклостил? Никога не знаеш какво ти готви такъв фарфарон като него. Ей богу — Най кипна, — никога не ще забравя оня ден, когато взе да ми чете морал за светостта на печата. Ако има хора, които не мога да понасям, това са тия сладкодумни благотворци, които хвърчат в облаците и с мизерните си позивчета искат да създават утопия по земята. Мисля, че познавам човешката природа. А колкото до нашия занаят, познавам го във всичките му тънкости. Дяволски бизнес, като всеки друг, който преследва главно две цели: пари и власт. За да ги постигнеш, трябва ти тираж. За да постигнеш тираж, трябва да даваш на читателите каквото те искат. А какво искат те... поне по-голямата част от тях? Искат сочни историйки — порнография, скандали, сензация. Старият Джотам доказа това напълно, като стигна със своя „Съндей Енкуайър“ до седем милиона и се задържа там благодарение на това, че постоянно публикува криминални репортажи и каквото му попадне из интимния живот на хората. Тогава, защо е тази връвя? Хората са човеци, нищо повече. Аз например не виждам нищо лошо в малко смях, ей богу, нека се повеселим, докато не са пуснали голямата бомба. Светът всяка е пропаднал и всичките му пейджовци и прочее фантазьори, които са се раждали някога по земята, няма да го спасят.

Смит, който мълчаливо изслуша тая тирада, каза:

— Можеш да разправяш каквото си щеш. Аз лично нямам зъб на Пейдж. Той е добър човек.

— Да — каза злобно Най. — Ей сега го срещнах. Наистина изглежда добре... сякаш светът е негов. — Той смачка цигарата си и продължи: — Беше със сина си. Имаше някаква фуста с тях.

— Някоя младичка? Сигурно хубавичка, а?

— Това не е нищо. Красавица ти казвам, такава една стройна, закръгленичка, но не прекалено, точно там, където ти ги харесваш закръглени. Дори от разстояние можах да видя, че е жена и половина.

— Това е била жената на Дейвид.

— Дейвид! — каза саркастично Най. — Брат, говориш, сякаш си от семейството.

Тази забележка не се понрави на Смит и той започна да рови из книжата по бюрото. Откак превиваваше тези тревоги, си помисли Най язвително, набожната му жилка започна да се показва навън. Завчера, когато се бе вмъкнал в стаята му, той го бе сварил на колене пред леглото да се моли за малко помощ от небето... той беше по-лош дори от благочестивия Итъл Мигхил, който всяка неделя вечер уреждаше тържествени литургии във вилата си в Съри.

— Защо не сме я виждали досега насам? — запита Най след кратко мълчание.

— Кого?

— Тази дамичка, разбира се.

— Те си живеят съвсем тихичко... в Слидън.

— Не ми се стори да е много тихичка.

— Слушай, да оставим семейството на мира — отсече Смит. — Това са порядъчни хора.

— Това съвсем не е на лична почва. Аз ги мразя, в червата, всички, ей тъй по принцип.

— Страшен си, когато намразиш някого.

— Признавам. Изпълнен съм със зълъч. А сега отивам да пия бира.

Ленард стана и оставил Смит, слезе по улицата към Виктория бар, където изпи едно уиски и чаша бира. Мисълта за жената на младия Пейдж не го напускаше, нещо което той сметна за напълно естествено за град като Хедълстън, където нищо не се мяркаше на хоризонта, освен няколко проститутки, които обикаляха около гарата при настъпването на нощта. Тя му бе направила силно впечатление и той се питаше защо никога досега не я бе виждал из града. Вероятно младият Пейдж я държи отблизо; той ще да е някой ревнивец, влюбен до уши в нея — това можеше да се види още на пръв поглед.

Най не тичаше много по жените. Първо, той не вярваше на жени. И второ, както сам деликатно се изразяваше, доста бе миткал, та сега вече започнал да се понасища. И макар да му мина през ума, че тая сигурно не би била лоша в леглото, в главата му се въртеше нещо много повече — съвсем друг беше интересът му към нея. Стори му се, че тя никак си не подхожда на семейството Пейдж, а напротив, като че ли беше от неговата среда. Между нея и него сякаш съществуваше

нещо, което ги свързваше подсъзнателно, нещо скрито и съвършено неочеквано.

Как можеше да си обясни това смътно и странно чувство? Той продължаваше да се пита и все не успяваше да намери отговор. За да се приближи колкото може повече до тази загадка, макар отговорът да беше още твърде далечен, той си припомни друго подобно преживяване. Една нощ, преди много години, когато беше още млад зелен репортер, току-що влязъл във Флийт стрийт, той бе отишъл да вечеря с колеги. Бяха пили много и когато той тръгна към квартирата си, на Пикадили го хвана една проститутка. Влязоха в Хайд парк — беше тъмно като в рог, той едва-едва видя лицето ѝ. Десетина години по-късно, като се качваше в автобуса на Виктория стейшън, някаква жена слизаше отвътре. На стъпалото, може би само за две секунди, погледите им се срещнаха и за миг те се откриха и той долови, не толкова от това, което видя, колкото от някакво вътрешно чувство, че тази жена бе оная непозната, с която се бе случила необикновената интимност.

Наистина ако се заемеше, Ленард можеше да надраска набързо някоя приятна за четене дълга статия за Фройд, макар и психологията да не бе негова област. Естествено, той много добре знаеше, че никога не бе разменял нито дума с жената на младия Пейдж, нито пък някога я бе докосвал дори с пръст. Но без да може да си обясни защо, тя бе предизвикала у него същия вид реакция, каквато бе почувстввал преди много години — като че ли при известни обстоятелства той някога е бил в допир с нея, нещо, което му се стори не особено правдоподобно. Това е сигурно самоизмама, си каза той, вероятно я бе зърнал, когато е идвала за покупки в Хедълстън и може би този миг, запечатан в подсъзнанието му, сега създаваше у него илюзията за някаква предишна връзка. И все пак... той не беше напълно уверен в това. Неувереността започваше да го измъчва, когато Смит влезе в заведението. Той го проследи как седна, как си свали шапката и избърса врата си от дъжда.

— Никой не се обади — каза Смит, — та рекох да дойда при теб. Оставил Питър на телефона. Студено е в редакцията.

— Ще пиеш ли нещо?

— Може — и той облиза нервно устни.

Най чакаше. Той отдавна очакваше този момент. Той познаваше Смит — о, и зъбите му знаеше дори. Той знаеше, че макар Смит да минава за строг въздържател, щом изпадне в беда, не издържа. За него алкохолът беше отрова и всяка, когато е пил, след това са го измъчвали ужасни утрезния на съвестта. Но доколкото беше известно на Ленард, при три случая той се бе отдавал на ужасно пиянство — не от веселие, а чисто и просто от слабост. Например в Австралия, като загубил службата си в „Мелбърн еко“, той се пропил и това пиянство траяло цели три месеца. Преди две години, през лятото, когато жена му го напуснала, цялата си отпуска прекарал в една брикстонска кръчма и стигнал каки-речи до делириум tremens. Тъй че сега Най го наблюдаваше с любопитство.

— А ти какво пиеш? — попита Смит.

— Уиски с бира.

— Ха!... — Той болезнено се усмихна. — Аз ще пия само една бира.

„Не щеш още, приятелю — си помисли Ленард. — Но и без това ще ти дойде до главата.“

Настъпи продължително мълчание. Дъждът биеше в прозореца. Заведението беше празно. На бара двама спореха по евентуалните резултати от предстоящите в събота футболни мачове и се мъчеха да разгадаят таблиците за вероятностите, които „Глоуб“ на Мигхил печаташе, но никой от тях не разбираще. Най се опита да насочи мислите си към Кан и възможностите за филмовия фестивал, но те не искаха да му се подчиняват.

— Слушай, Смит — каза той най-после, — може да се чудиш, но мисля, че трябва да отидем на концерта.

— На какъв концерт?

— На благотворителния на Пейдж. В неделя.

Смит изгледа Най, отпуснал се на стола си с наметнато палто.

— Не говориш сериозно.

— Виж, това не знам. Но предлагам да отидем.

— Но защо?

— Ей тъй, имам една идея.

— Стига с твоите идеи. — Той погледна начумерено Най и изпи на една глътка бирата си. — Последната ти бе цяло чудо.

Най нямаше настроение да се разправя отново на тази тема. Той почака, тъй като знаеше, че Смит не ще устои и ще се опита да разбере какво бе намислил.

— Какво си наумил? — попита Смит.

— Мисля — каза Най с хаплива ирония, — че ще сторим добре, ако влезем в обществото на тези порядъчни хора. Ти си човек, който обича висшето общество. От друга страна, не бива да се измъкваме от града току-тъй. Нека да извършим един последен акт на обществена добродетел и тогава да си заминем тържествено. Можеш ли да вземеш билети?

Смит продължаваше да го гледа подозрително.

— Надявам се.

— Чудесно. Тогава вземи места колкото можеш по-напред.

Преди Смит да успее да формулира следващия си въпрос, Ленард стана, плати консумацията си и излезе.

II

Два дни по-късно, когато Дороти се върна следобед от Тайнкасъл и по навик тръгна към кухнята за чаша мляко и бисквити, мисис Пейдж, която се суетеше усмихната и весела из къщи, я пресрещна във вестибиула.

— Тъкмо ти ми трябваше, Дори. Искам да отидеш и занесеш една бележка на Дейвид и Кора.

— В Слидън! — изписка Дороти, сякаш я пращаха на Северния полюс.

— Да, мила. Баща ти току-що ми се обади от редакцията. Искаме да дойдат на обед в неделя, преди концерта.

— Но, мамо, днес имах такъв тежък ден. Значи да взема автобуса. А тая стара слидънска бричка може да се разглоби от друсане.

— Вземи си велосипеда, мила. Почти не си го карала, откак си го купила. Пък и времето сега следобед е чудесно.

— Предната му гума е спаднала.

— Е, добре, напомпай я. За теб това ще е полезно. Напоследък, струва ми се, не спортуваш достатъчно.

Причината за това неочеквано поръчение, както и за необичайното явяване на Хенри с Дейвид и Кора из улиците на Хедълстън, се криеше в препоръките, които доктор Ивънс бе изпратил на Пейдж от Скарбъро. Без да губи своя оптимизъм, този жизнерадостен психиатър препоръчваше Дейвид да разнообразява пълното спокойствие, сред което живееше в Слидън, като по-често идва в града и „се събира с повече хора“. Този съвет, който се покриваше с мнението, отдавна изразено от нея пред съпруга ѝ, сега допадна на мисис Пейдж и засили чувството ѝ на отговорност. С усмивка на уста, тя мушна бележката в джоба на жакетчето на Дороти.

— Ето, мила!

— Е, добре — каза Дороти примирително. — Ако от това излезе нещо лошо, мамо, ти ще бъдеш виновна.

Всъщност Дороти беше предоволна, че ще излезе. Тя и без това не знаеше какво да прави; Боб Люис ѝ бе телефонирал в училището, че ще работи до късно и не ще може да я заведе на кино и възможността да отиде при Кора щеше да разведри скучно очертаващата се вечер. Макар и да не се виждаха често, тя обичаше снаха си, у която винаги можеше да пие чаша хубав чай.

Дороти отиде под навеса, изкара от там колелото си и след като придума Ханна да ѝ помогне да напомпа спадналата гума — маркучът на помпата застрашаваше да изхвръкне в най-решителния момент — потегли за Слидън.

Не бе минала много път, собствено, едва бе стигнала до ъгъла на Дрейкот авеню и Парк стрийт, когато забеляза някой от тротоара да ѝ прави знак да спре. Инстинктивно тя стисна спирачките, сви към бордюра и скочи. Едва тогава позна Ленард Най.

— Чудесно, мис Дори, щастлив съм, че ме забеляхте. Каква приятна изненада.

— Нима? — каза Дороти неохотно.

Тя не чувствуше никаква особена неприязнь към Най заради това, че той беше против баща ѝ. Тия неща бяха твърде далечни от нейните собствени интереси и занимания, които я погълъщаха изцяло, но все пак тя с любопитство наблюдаваше как Хенри, когото никак не смяташе за глупаво старче, със свойствената си сантименталност се давеше сред куп тревоги: а най-вече ѝ се стори интересно, когато си бе представила, че и те като отнесените от вихъра могат да бъдат изхвърлени на улицата с целия им багаж или по-право с това, което щеше да им остане от него. Но, не, въпросът за нея беше преди всичко личен. Тя имаше свои лични сметки с Най и докато той ѝ се усмихваше с цялото си лице сякаш нищо не се бе случило помежду им, тя много добре помнеше какво бе писал за нея, когато откри проклетия му Човек на съкровището. Наистина оттогава бе минало доста време, но в училището ѝ се присмиваха за това до смърт — седмици наред ѝ подхвърляха по-пикантните пасажи от репортажа. От тогава тя го отминаваше по улиците, а той винаги ѝ снемаше шапка, но до този ден те нито веднъж не бяха разговаряли.

— Мислех, че сте си отишли — каза тя с тон, който трябваше да му даде да разбере, че не иска повече да го вижда в Хедълстън.

— Наближава да си отиваме. — Той остана невъзмутим. — Смятах, че би трябвало да се сбогувам, преди да замина. Само за да видите, че няма лоши чувства у мен.

— Наистина?

Той продължаваше да се усмихва не съвсем естествено, а сякаш усмивката му беше залепена на лицето.

— Нима се съмнявате? Вашият татко ни създаде малко повечко работа. Но разбира се, в нашата професия не всичко върви гладко.

Той извади цигарите си и ѝ предложи, и тя, само за да си придае важност, взе една цигара. Той щракна запалката — Най беше от тия, запалката на които винаги работи — и каза:

— Излязла сте малко на разходка?

— Да.

— Хубаво колело. „Хъмбър“, нали? Отдавна ли го имате? — И тъй като тя се изчерви, той побърза да добави: — О, прощавайте... не исках да бъда толкова любознателен.

— Разрешиха ми да го купя с част от парите, които спечелих от вас. Остатъкът татко ме накара да дам за благотворителна цел.

— Много добре! — важно каза той. — Така поне нещо ви е останало от тези пари.

Макар той да се преструваше, че не забелязва, Дороти почна да се чувства съвсем неудобно, пухкаща като начинаеща цигарата си насред улицата. Често изпушваше по някоя и друга цигара със своите приятелки, когато седяха на кафе в „Експресо“, но сега беше съвършено различно — всъщност, напълно неприлично — и тя знаеше, че ако Хенри научи, щеше да вика до бога и то с пълно основание. Тя търсеше повод да си тръгне, но преди да успее да го измисли, той каза:

— Тъкмо се прибирах в хотела за чай. Бихте ли пожелали да дойдете с мен?

— Съжалявам. Ще пия чай при снаха си в Слидън.

— О, да. — Той бързо поклати глава. — Видях я вчера в града.

Изглежда симпатична.

— Да, симпатична е.

— Чудно нещо, наистина — каза той миловидно замечтан. — От две години съм в Хедълстън и досега никога не бях я срещал. Сигурно живее съвсем усамотено?

— Да — отвърна рязко Дороти. — Вероятно знаете, че брат ми прекара тежка болест. И тя разбира, че за него няма нищо по-хубаво от това да живее на село.

— Действително, чух такова нещо. — Той съчувство поклати глава. — Брат ви е щастлив да има такава добра жена. Сигурно са се срещнали през време на войната? Да не би да е била милосърдна?

— Боже господи, не — избухна Дороти. Тя вече се канеше твърде самонадеяно да му даде да разбере, че греши, когато благодарение на някакво внезапно хрумване разбра, че той я изпитва точно както бе направил това по-рано. Със същите прекалено любезни маниери, по същия заобиколен начин той се мъчеше да изтръгне нещо от нея. Това, помисли си тя, е вече прекалено, и виждайки случай да му отмъсти, тя не го отпрати, а невинно го погледна и се изсмя.

— Защо се смеете? — попита той.

— О, нищо. Просто така, защото се заблуждавате. Как може да ви мине през главата такава мисъл?

— Сигурно съм се припознал. Но коя е тя тогава?

— Е, добре, чуйте. — И Дороти започна да съчинява история колкото може по-неправдоподобна. — Тя е дъщеря на един шотландец, стар приятел на майка ми. Тя и Дейвид се знаят от деца.

— О! — възклика той изненадан.

— Родителите ѝ са наши много добри приятели. Ние заедно прекарвахме летата. В Сент Андрюс. Имаха къща съвсем близко до... Банксхолм... Разбира се, говоря ви за времето, когато тя беше още малка, преди да стане учителка.

— Учителка? Къде?

— В едно девическо училище на север, в Шотландия... ако искате да знаете точно, в Абърдийн.

— Хм, така — смънка той вече съвсем разочарован. — Как се казва по баща?

— Елизабет Касълтън — отговори Дороти, без да ѝ мигне окото. Откъде ѝ дойде това име и тя самата не разбра, вероятно от някакъв филм, който бе гледала, то обаче звучеше добре. — Те са много старо семейство от западен Лотиан, макар и не кой знае колко заможни. Чичо ѝ бил адвокат.

— Касълтън... — повтори той, сякаш се мъчеше да си припомни дали не е чувал някъде това име, но естествено, нищо не си спомни.

Той опита още няколко пъти, като се мръщеше срещу най-близкия електрически стълб, но все без успех.

Доволна, че успя да го обърка, Дороти сметна момента за удобен да си тръгне. Оправи педалите и подкара.

— Съжалявам, но трябва да вървя. Елизабет ме чака.

— О, да, да. — Той се съвзе, хвърли цигарата, обаче забрави да си сложи чаровната маска. — Радвам се, че можах да ви видя. Довиждане!

— Сбогом — каза учтиво Дороти.

Като завиваше на ъгъла на авенюто, тя погледна назад през рамо. Той още стоеше там, навъсен, унил повече от всяко.

Скоро тя беше вън от града и като натискаше здраво педалите, чувстваше се твърде доволна от себе си. Бе му се отплатила. Кой знае за какви долни цели той търсеше да се добере чрез нея до скромния произход на Елизабет, по-точно на Кора, си помисли тя и се усмихна — и тя беше весела и доволна, че го бе надхитрила. Пусна ръцете си от кормилото и запя някаква песничка, като вмъкваше името на Касълтън, и все по-силно и по-силно въртеше педалите; не мина много и тя наближи Слидън. Като се спускаше по хълма към селото, забеляза Кора да се разхожда по кея. Малко след това, тя бе вече преминала настлания с едри камъни път. Кора се обърна, точно в момента, когато тя стигна до края на вълнолома.

— Дороти! Каква приятна изненада! О, внимавай, мила! Опасно е с колело.

— Никак дори — каза Дороти, но тя престана да се върти с колелото около Кора и слезе — забеляза, че Кора се дразни, когато караше твърде близо до края. — Нося бележка от мама.

— За Дейвид?

— Не, за теб. Защо не? Няма какво да се чудиш. — Дороти извади писмото и й го подаде.

Кора го пое някак недоверчиво, боязливо, нещо съвсем естествено, пред вид на досегашното отношение на мисис Пейдж към нея. Но когато го отвори и прочете, изражението ѝ се промени. Лицето ѝ светна от удоволствие.

— Майка ти е много мила, Дороти. Вика ни утре на вечеря, искам да кажа — на обед.

— Голямо чудо! Няма да ви нагости кой знае с какво, да не мислиш.

— О, не за това... просто ми е драго, че се е сетила. — Тя сънна грижливо писмото, сложи го обратно в плика, сякаш беше някаква скъпоценност, която трябваше да се съхрани и след това изправи глава:

— Да се качим в къщи.

— Не искаш ли да поостанем и да погледаме малко морето? Зная, че ти харесва. Често излизаш насам.

— Само когато Дейвид работи. — Кора се усмихна. — А сега ще ти приготвя чая.

Те тръгнаха, като караха колелото помежду си на ръка. Качествата на снаха ѝ, които особено я привличаха, Дороти изчерпваше с едно-единствено изречение: Кора е порядъчна. Тя никак не обича да се превзема, ако не се радва, когато те вижда, не се преструва, но ако се радва наистина, радостта е изписана на лицето ѝ. Тя се държеше винаги непринудено, беше безгранично състрадателна към другите. Начинът, по който се грижеше за Дейвид, като готвеше, переше, кърпеше, и така чудно подреждаше градината, а при това трябваше да търпи всичката му самонадеяност и благоволение и да се отнася към литературните му занимания, сякаш той е някакво съчетание от Шекспир и Милтон — всичко това силно поразяваше Дори като висш пример на порядъчност. У Кора обаче имаше нещо друго, което беше трудно да се обясни, някаква нежна топлота, някакво вътрешно напрежение, което се долавяше през външното ѝ спокойствие и което сякаш я държеше постоянно нащрек и всяваше в нея тъга. Както и да е, сега тя не беше никак мрачна, напротив, беше наистина в отлично настроение.

В кухнята, докато Дороти слагаше масата, Кора приготви чая и цял куп препечен хляб с масло и отвори една кутия сардела. След това, въпреки протестите на Дороти, тя замеси тесто и изпече цяла фурна пирожки, които просто се топяха в устата.

— Кора — каза Дороти, когато най-сетне снаха ѝ седна на масата пред чашата си чай, — как можа да станеш такъв факир на пирожки?

— Слушай, Дори, ако обещаеш, че ще пазиш тайна, ще ти кажа.

— Тя говореше весело, все още развълнувана от поканата на мисис Пейдж; тъй както беше седнала на масата, слабо зачервена от печката, тя изглеждаше необикновено хубава, а слабият ветрец, който

подухваше през отворения прозорец, леко разрошваше гъстата ѝ коса.
— То е, защото едно лято нищо друго не правих. Такава беше работата ми, разбираш ли. И сигурно съм направила хиляди такива пирожки за гладни туристи. Да, наистина, хиляди...

— Боже господи! Сигурно и ти си похапвала?

— Не, не съм... във всеки случай, не много. Миризмата на маста дотяга... когато цял ден си сред нея.

Това се видя толкова смешно на Дороти, че тя избухна в смях.

— Жалко, че не знаех това днес, когато разговарях с оня дългокосия Най. Да бях му казала, че Елизабет Касълтън е правила пирожки, за да се издържа, сигурно щяха да му настръхнат косите.

Кора, която продължаваше да се усмихва, не разбра абсолютно нищо. Дороти трябваше да ѝ обясни шегата и между глътки чай и залъзи пирожки тя разправи надълго и нашироко за случайната си среща с Най. Тя си мислеше, че това ще развесели безкрайно Кора, но за нейна почуда случката сякаш никак не се видя весела на снаха ѝ. Напротив, радостта изчезна от лицето ѝ, тя силно се разтревожи и отново загрижеността ѝ се появи.

— Какво ли е искал — запита тя, — да те спира току-тъй... на улицата? Той няма право на това.

— О, такива са те... тези репортери. Все търсят да изложат хората. Нали знаеш как ме беше наредил?

— Да — каза бавно тя, сякаш обмисляше случая, — но това е нещо друго. Аз дори и не познавам този човек. Сигурно и той никога не е чувал нищо за мен.

— Та той и сега нищо не знае за теб. — Дороти се изсмя. — Вярвайте ми, мис Касълтън, аз наистина го пратих за зелен хайвер.

— Тъй ли? Много добре си направила, Дори. — Тя тръсна глава, сякаш се мъчеше да изхвърли нещо от нея, но не успя и след кратко мълчание каза: — Мислех, че са си отишли... всички тия от „Кроникъл“.

— Скоро си отиват. Той сам ми го каза. Всъщност, ние се сбогувахме.

— Тъй ли? — Тя като че се поуспокои и лицето ѝ просветля. — Най-после да се отървем от тях! И татко ти... и всички ние. Още щом дойдоха, започнаха да правят злини. Както и да е... време е за Дейвид да пие чай. — И като погледна към часовника на камината, тя размаха

едно малко звънче, което стоеше на масата до нея и се усмихна на Дороти. — Това е нашият сигнал. Той сега е толкова зает, мила, не го занимавай с това, за което си говорихме.

След малко се появи Дейвид. Дороти, която не го бе виждала от известно време, се изненада да го види по-слаб и по-затворен в себе си, откогато и да било; той обаче се зарадва, като я видя. Взе от Кора чаша чай и сложил единия си крак на решетката пред камината, започна бавно да пие, като позираше като някоя статуя, както правеше обикновено в присъствието на сестра си.

— Опитай тези пирожки — каза Дороти. — Страшно са хубави.

— Гърците — Дейвид се усмихна — никога не са предлагали хубави неща на троянците, без да пожелаят част за себе си. Кора, дай на малката още една пирожка.

— Не, моли ти се, не — запротестира Дороти. — Аз просто помислих за теб.

— Наистина, Дейвид, вземи една пирожка — каза Кора. — Ти яде толкова малко на обед. — Тя сложи една пирожка в чиния и му я подаде.

— Хайде, Дейвид — подкани го Дороти.

— Комедията с пирожката. — Той повдигна дружелюбно вежди.

— Да ядеш или да не ядеш... това е въпросът. Все пак... благодаря ти, мила.

Той пое с вежлив маниер чинията, но я сложи на камината зад себе си и като продължи да пие по малко от чая, се увлече в разсъждения върху програмата на предстоящия концерт, която най-накрая не одобри, защото пропуснали да включат Малер и Хиндемит.

Все същото, си помисли Дороти, като наблюдаваше брат си и се възмущаваше. Защо трябваечно да хвърчи из облаците? Това негово държане кара хората да се чувстват неловко. Тя забеляза също, че когато той най-после се качи в стаята си, пирожката остана недокосната на камината. Без да каже нито дума, Кора я сложи при другите, уви ги в кърпа и ги прибра в бюфета. Сега сякаш отново се беше замислила над нещо, но когато Дороти й помогна да измие чиниите — такива работи Дори и на сън дори не вършеше в къщи — тя успя да прогони мрачните си мисли.

— А сега, мила — каза весело тя, — да откъснем малко цветя за майка ти.

Те излязоха в градината, където Кора набра голям букет багородички. Уви ги в кафява хартия и ги завърза с някаква връвчица за багажника на велосипеда.

— Много приятно беше, Кора. Благодаря ти за всичко. Довиждане до концерта.

Дороти за нищо на света не проявяваше външно чувствата си и след това кратко сбогуване, слезе по каменистия път и завъртя педалите към къщи.

III

В неделя следобед, в три часа без пет минути директорът на „Кроникъл“ Харолд Смит и редакторът Ленард Най напуснаха заедно „Червения лъв“.

— Не разбирам защо ни е всичко това — мърмореше Смит, когато слизаха по стъпалата пред хотела. — Все ми се струва, че няма защо да ходим.

— Какво! — отвърна Ленард. — След като сме се стегнали!

Той беше в особено кисело настроение. През последните четири дни го бяха измъчвали най-невероятни предположения, но той нито за момент не загуби самообладанието си и въпреки собствената си неувереност и протестите на Смит до последната минута, те сега бяха вече на път за концерта.

Нямаше го вече Фред с колата и те тръгнаха пеша. На ъгъла на Парк стрийт се сляха с навалицата, която се насочваше към Градския дом. Не мина много и влязоха в залата. Дойдоха тъкмо на време. Оркестрантите вече настройваха инструментите си; залата беше пълна; на първите места бяха насядали повечето от местните големци с жените си, които бяха облекли най-пищните си тоалети. Семейство Уелсби беше в пълен състав; д-р Бард беше дошъл с мисис Бард и леля й; те бяха в съседство Джилмор, викария на Св. Марк, адвоката Патон, майор Ситън и Харингтън от Машиностроителното дружество, който беше седнал до мистър и мисис Франк Холден. Някои бяха дошли, защото приходите бяха определени за „достойни цели“, други — защото се бяха почувствали задължени с един билет да платят своята дан на филантропи, трети — защото тези есенни концерти на филхармонията минаваха сега за всепризната светска проява в Хедълстън. Все пак, мнозина бяха дошли само защото Хенри с тихо постоянство години наред бе успял да повдигне средния вкус на градчето и бе научил не малка част от неговите почтени граждани да ценят хубавата музика.

Най обаче не беше на това мнение.

— Каква сган — каза той на Смит, след като огледа публиката. — Дават си вид, сякаш класическата музика им е била страстта в живота. Обзалагам се десет срещу едно, че не могат да различат Шопен от китайската музика.

Той изведнъж спря — в този момент, посрещнат с тихи ръкопляскания, влезе Пейдж с жена си и дъщеря си, а след тях вървяха Дейвид и „тя“. Най ги наблюдаваше как седнаха на отредените за тях места в средата на първия ред, само няколко реда по-напред от Смит и Най, точно пред тях. „Хубави места е взел Смит“ — помисли си Най. Всъщност, той ги бе получил гратис от Пейдж.

В последната минута Най наистина беше готов да отстъпи пред Смит и да се откаже от концерта. Последните два дни, в допълнение на интервюто, което взе от Дороти, той бе извършил някои и други проучвания из града, но, по собствените му думи, не се бе добрал до нищо. Сега чувствуваше колко идиотски бяха постъпили, като се бяха изтъпчили тук, където нямаше човек да не знае за техния провал: очевидно, на същото мнение беше и Смит, който от стеснение и неудобство не смееше да вдигне очи от програмата. Но достатъчно беше да „я“ зърне отново и Най разбра, че са постъпили добре, като са дошли. Имаше нещо... имаше нещо в нея... нещо, което го жегна отново и то силно.

Отначало тя се усмихваше; изглежда, се стесняваше, говореше ниско на мъжа си, но видимо очакваше с нетърпение започването на концерта. Беше в тъмночервена рокля, нито нова, нито модерна, но ѝ отиваше — червеното сигурно е нейният цвят. Нямаше червило и с бледото си лице, тъмните си коси и очи изглеждаше необикновено дяволски съблазнителна. Тя се обърна, за да разговаря с някого и тозчас видя Ленард. Изведнъж лицето ѝ се промени, вцепени се и усмивката ѝ замръза. Тя бързо и с презрение отмести погледа си. Той просто я фиксираше; естествено беше тя да погледне встрани и все пак той можеше да се закълне, че тя се смути като го видя.

Концертьт започна. Отначало никаква увертюра, след това една ниска и пълна жена с голям бюст излезе на сцената и изпя доста хубавичко една песен от Шуман. После, следващият изпълнител, мъж, изпълни соло концерт за цигулка. Сякаш отдалеч, Найолови звуците на *Sahön' Rosmarin* от Крайслер, но той не слушаше; мислеше, напрягаше ума си и изучаваше жената на младия Пейдж, сега вече

напълно убеден, че Дороти, малката лудетина, го бе заблудила умишлено.

Тя сигурно почувства, че той я наблюдава; и докато траеше концертът тя ставаше все по-неспокойна и по-нервна. Това не го изненада; естествено, тя знаеше, че той е от групата, която води борбата срещу Пейдж. Не можеше да очаква от нея особени симпатии. И все пак имаше нещо много повече от това. Тойолови как тя на един-два пъти се опита да се обърне отново, но всеки път се възпираще.

Най-после Дейвид забеляза, че тя не внимава в музиката. Той се наведе към нея и прошепна:

— Не ти ли е добре, мила?

Най не можа да чуе нейния отговор, но явно тя успокои своя съпруг, който я погледна още един-два пъти и след това спря погледа си на сцената, където оркестрантите настройваха инструментите си за главната пиеса на програмата — шестата симфония в ре минор от Чайковски. Следващите няколко минути нищо не се случи, но тогава, за да разбере дали Най продължава да я наблюдава, тя много бавно и внимателно, сякаш да не привлече вниманието на другите, погледна назад. Погледите им се срещнаха. Сега Ленард беше сигурен, че тя се изплаши — да, тя се вцепени от страх. Побледня и така силно трепна, че Дейвид бързо се обърна и видя Най. Той го изгледа гневно, наведе се близо до нея и взе ръката ѝ.

— Какво има? — чу го Най да казва.

— Нищо... Нищо...

— Да не би някой да те беспокои?

— Не... много е топло тук... Чувствам се малко отмаляла.

— Искаш ли да поизлезеш за малко?

Най забеляза, че тя иска да си отиде, но се боеше да признае това. Наведе глава, извади от чантичката си една кърпичка и я поднесе към носа си. Той подуши миризма на одеколон. Но сякаш и одеколонът не помогна. Тя прошепна:

— Да имаше чаша вода.

— Да, мила. — Дейвид беше разтревожен. Той се понадигна от стола си, но тъй като не можеше да излезе, наведе се към сестра си към края на реда. Сега той трябваше да говори по-високо, Най го чу ясно:

— Излез бързо — каза той — и донеси чаша вода за Кора.

Кора! Това име прониза Най като с куршум. Господи, ето какво било! Целия следобед той се доближаваше все повече и повече, но сега беше вече на целта. Кора Бейтс... Блекпул... лятото преди три години.

Той не почака, за да види ободрителното действие на водата. Посегна под стола да вземе шапката си.

— Да вървим! — каза той на Смит.

— Какво... вече? — Смит беше клюмнал и дремеше с полузатворени очи. — Не бива да шаваме докато свирят.

— Няма значение. Да се махаме оттук!

— Ама...

— Не виждаш ли, че е нещо важно?

Той стана и последван от тромавия Смит се измъкна на пътеката сред протестите на тия, които седяха до тях. Пребледняла, Кора с болезнено облекчение почувства, че те излизат, а Пейдж ги изгледа с възмущение. О, сега вече Най не искаше и да знае за това...

По пътя за хотела Най запази пълно и упорито мълчание и отказваше да отговаря на настойчивите въпроси на Смит, но щом стигнаха в хотела, пръв влезе в бара, поръча бира и заговори.

Отначало Смит не можа напълно да схване за какво загатва Най. Неговата мисъл беше по-бавна и се насочваше в съвсем друга насока. Той се чудеше, не вярваше, не знаеше какво да мисли за всичко това, но от начина по който Ленард говореше, той разбра, че тук има нещо много повече от това, което може да се види на пръв поглед.

— Не мога да повярвам! — каза най-после той поразен.

— Не можеш ли?

Най не се опита да го убеждава; твърдата му увереност правеше всичко друго излишно. Келнерът донесе бирата. Той отпи голяма гълтка. Никога досега бирата не му е била толкова вкусна.

— Сигурен ли си? — отново попита Смит, цял настръхнал.

— Тъй както съм сигурен, че съм тук. Знай, че никога не забравям физиономии.

— Но тогава, защо не я позна изведнъж?

— Видях я само за минутка в Блекпул. Това беше преди три години. Тогава... тя не ме интересуваше.

— Но... само за минутка. Сигурно грешиш.

— Слушай! — каза Най. — Аз съм репортер. Работата ми е да запомням. Току-що бях се върнал от Париж след Лансеновата афера.

Вернон поиска да замина и да напиша статия за поклоненията. През август Блекпул никак не е за мен, но помислих си, че там ще мога да си отпочина. И никак не беше зле. Правихме си компания с един младеж, казваше се Хейнс, работеше в групата Мигхил. Той именно беше изпратен за делото. Казах ти, че аз не се интересувах от този случай. Но стана тъй, че този следобед отидох да го взема и... просто я зърнах. И се запечата в паметта ми.

— Тя изглежда последния човек в света, който...

Толкова трудно беше да се убеди Смит, че за миг Ленард не се удържа и избухна гневно:

— Не видя ли как се смути на концерта? Има нещо, което крие.

— Нищо не видях.

— Значи си сляп.

— Те всички са толкова порядъчни хора.

— Във всяко стадо има мърша, Смит.

— Мислиш ли, че техните не знаят?

— Напълно съм убеден, че нищо не знаят. Това е нашето предимство, я!

Най-после Смит проумя какво възнамеряваше Най.

— Не, не — побърза да се противопостави той. — Не така виждам аз нещата. Дори и да си прав, не би трябало... — Той спря изведенъж. Потта, която го побиваше в моменти на напрежение, сега го обля цял. Той избърса големите си месести ръце о ръбовете на панталона. Настъпи кратко мълчание, през време на което Най го фиксираше със змийските си очи. Смит, все още недоумяващ, започна да омеква. — Знаеш, би било фатално, ако грешиш. Това ще бъде... би било престъпна клевета.

— Успокой се, Смит — каза кратко Най. — Пий нещичко. Зная какво ти мина през главата напоследък. Имаш нужда от нещо подкрепително.

— Не, Лен, не смея да го докосна. — Той с мъка прегълтна веднъж. — Имам нужда от целия си разсьдък. Защото, ако си пък прав, това би могло... как да кажа... да промени нашето положение.

— Най-после! — Най избухна в остьр катанински смях, който накара другите в бара да се обърнат към него. — Бяхме затънали. А сега, с малко щастие, сме отново отгоре.

— Не, не... не бързай толкова. Не можеш ме накара да направя нещо прибързано. Първо, заради мен трябва да направиш следното. Иди веднага в Слидън и поговори с момичето. Ако признае, добре, тогава... тогава... ще знаем поне къде сме.

— Бъди спокоен, ще я видя — каза Най. — Но сега искам най-напред да телефонирам в Лондон. Няма да им казвам нищо... няма какво да знаят... чисто и просто ще им се закълна, че само да ни дадат още три седмици време и ще им поднесем „Светлина“ на тепсия.

Той допи чашата си, стана и се запъти към редакцията.

IV

Когато същата тази вечер Дейвид и Кора пристигнаха у дома си, Дейвид все още размишляваше върху странното държане на жена си по време на концерта. Само по себе си, внезапното ѝ прималяване беше нещо, което досега не се бе случвало и въпреки че залата беше действително душна, това нейно обяснение му се стори само извинителна причина. По време на концерта, той с оная свръхизострена чувствителност, която беше злата му орис, бе почувствал, че причината за прималяването на Кора бе присъствието на редактора на „Кроникъл“, който седеше непосредствено зад тях. Сега Кора изглеждаше необикновено мрачна. Докато тя приготвяше скромната им вечеря, той не спомена нищо за това, което се бе случило следобед, надявайки се, че тя ще заговори първа. Но нейното мълчание, тази неестествена отвлеченост, която показваше, че мислите ѝ бяха някъде другаде, затвърди подозренията му. Изведнъж тя каза, че я заболяло глава и се качи горе. Той се опита да поработи малко, не толкова за да свърши нещо, отколкото да изчака действието на аспирина, който ѝ бе казал да вземе. Но когато влезе в спалнята и легна, тя все още беше будна и неспокойна и тутакси го обгърна в обятията си и прошепна:

— Обичаш ме още, нали, Дейвид? — Силно развълнуваният ѝ глас, заедно с всичко онова, което се бе случило този ден, увеличи още повече неговото беспокойство.

— Знаеш, че те обичам.

Тя силно притисна тялото си към неговото.

— Сега поне с нищо не ми доказваш, че ме обичаш.

Той разбра, че тя го желае — чувствуваше как сърцето ѝ бие като затворена птичка — и той също я желаеше, но не искаше да се поддаде. Спокойно каза:

— Ти знаеш какво ти обяснявам от толкова време, Кора. Аз трябва да правя всичко, за да каля волята си във всяко отношение. Освен това, като се въздържаме, ние още по-силно ще се обичаме един друг.

— Но това не бива. Зле е и за двама ни.

— Не, не, това само възвишиава и запазва нашата любов.

— Не разбирам... искам... и то тази нощ.

— Наложи си, Кора, мила... Освен телата си има толкова други неща, които можем да си предложим един на друг. Трябва да издигнем нашите физически желания на духовна висота.

— Изглежда не съм ти нужна — едва ли не с огорчение прошепна Кора. — Сега вече не съм ти нужна.

— Напротив, желая те и в това е именно цялата работа. Помниш ли, когато не исках да ям от ония пирожки, които беше приготвила оня ден? А толкова много ми се ядяха.

Тя дълго мълча, а след това бавно се отдръпна в своята половина на леглото. И тогава, като промени тона, каза:

— Мислех си за това, което каза, че ти омръзнала книгата... та се питах, дали не ще искаш да заминем за известно време. Една промяна ще бъде полезна и за двама ни.

От изненада той не можа да отговори веднага.

— Мислех, че ти харесва в Слидън.

— О, разбира се. Но ще бъде хубаво, ако променим малко въздуха.

— Къде би искала да отидем?

— Където и да е. Ти винаги си ми казвал, че искаш да ме заведеш във Франция. Бих искала да отида с теб в някое тихо френско селце...

Докато тревогата му растеше, трогна го вълнението, което се долавяше в гласа ѝ; трогна го и наивността и липсата на каквото и да било двуличие, с които тя му се бе издала. Сега вече, изпаднал в паника, той видя, че в тази случайна среща с Най се крие нещо твърде сериозно, за да събуди у Кора инстинкта за бягство.

Той надали знаеше какво отговори, но съзнаваше, че остави въпроса открит. Тя не настоя и след малко заспа неспокоен сън. Като слушаше в тъмнината дишането ѝ, той започна да търси причината за нейната тревога и да се измъчва, като предполагаше най-лошото. Очевидно преди него тя е познавала Най. Но в качеството на какъв? Бил ли е той неин работодател, неин съдружник, неин приятел? Остра болка разкъса нервите му. От всички мъже, които той би желал тя да не познава, този тип стоеше на първо място. Още от пръв поглед той изпита неприязнено чувство не само заради неговата враждебност към

„Северна светлина“, но и заради нещо в самия него. Потънал в мрачни мисли Дейвид почувства нещо да стяга челото му. Той много добре знаеше колко опасно беше за него да се отдава на такива мисли и се помъчи да прегради пътя им до съзнанието си, както го бяха научили в клиниката да прави това. Но мирни, безучастни образи не се задържаха на фокус върху екрана на неговото зрение и той продължаваше да лежи неподвижно, прикован, измъчван от съмнения, подозрения, ревност и преди всичко от страх за самия себе си от оня възвратен страх, който го караше да изпада в крайности на самоотрицание с надежда да се освободи от него, и който редувайки се с кратки периоди на възторженост, затваряше постоянния кръг на неговото силно душевно разстройство.

Преди около две години той бе преживял нещо, което тогава вежливо нарекоха нервен припадък. То бе започнало с обща отпадналост и странна апатия и бе последвано от ужасно силна депресия. В това именно състояние на душевна помраченост той бе изпаднал в плен на своя страх не само защото му се струвало, че може да загуби напълно разсъдъка си, но и защото бил белязаната жертва на някаква ужасна злокоба. Развивайки се, това душевно състояние се бе оформило в мания за преследване и оттогава насетне в къщи той започна да крие под възглавницата си останалия му от войната пистолет, за да бъде готов да се справи с очаквания, но разбира се, несъществуващ враг.

В началото го лекувал д-р Бард, а след това го изпратил в частна клиника някъде по височините около Скарбъро. Там настъпил пълен мрак, време, за което той не си спомняше абсолютно нищо. Тогава му дали да плете кошници, нещо, което вършил в състояние на пълна невменяемост. Той си спомни как се бе изненадал, когато шест седмици по-късно открил, след като мракът започнал да се разведрява, че изработил собственоръчно повече от две дузини върбови кошове с капаци от твърде сложен модел, нещо, което никога не би могъл да извърши в нормално състояние.

Лекарят на клиниката д-р Ивънс, който страдаше от задух, нисък, пълничък човек, с фини, по-скоро светски маниери, с весела усмивка, му казал, че е преминал опасността. „Вие излязохте от гората, момко, и навлязохте в щубраците.“ И все пак, макар че стигнал до щубраците,

по-нататък сякаш не могъл да отиде: продължавал да спи зле, все още изпитвал страх, бил мълчалив и потиснат, странял от живота.

По това време д-р Ивънс, за да му възвърне самоувереността, му разрешил да излиза от района на клиниката по един час всяка вечер, като го посъветвал да се поразтъпва по крайбрежната алея и да общува с хората там. Дейвид нямал никакво желание да излиза, но тъй като обикнал доктора, всъщност свикнал да му се подчинява автоматически, той излизал не по многолюдната алея, от която инстинктивно се плашел, а сред сравнителната усамотеност на старото рибарско пристанище, където седял и наблюдавал бавните приливи и отливи на сивия океан.

Една вечер някой му заговорил — първият човек, който го заприказвал през последните три месеца, без да има нещо общо с неговата болест. Повдигнал глава и видял една девойка, стройна, бедничко облечена, твърде бледа и прекалено слаба, която го гледала с големи тъмнокафяви очи. Нещо в израза на лицето ѝ, отпечатък от неизмерима печал, му разкрило интуитивно нейната безнадеждност, също като неговата, ако не и по-дълбока дори. Той отговорил нещо твърде банално, но това, което казал, било достатъчно да я поощри да седне до него на скамейката. Самото ѝ присъствие, лекото докосване до тънката ѝ ръка под евтината ѝ памучна блузка предизвикали у него слаб трепет. Той не я питал коя е. Нито пък тя проявила онова нетактично любопитство, което може да се очаква при такова случайно запознанство. Те чисто и просто се приели един друг без въпроси, като две самотни души в някой затънтен коридор на ада. Поговорили си твърде малко, и то за най-обикновени неща, но от това, което си казали, почувствали голямо успокоение. И когато дошло време да се приbere в клиниката, той се поколебал, започнал да позаеква и току изведнъж нещо се отприщило: той я помолил да се срещнат на същото място следващата вечер.

Те се срещнали и продължавали да се срещат; скоро започнали да се виждат всяка вечер, а също и в сряда следобед, когато тя ползвала полудневната си седмична почивка. Той започнал да чувства как мракът леко се разсейвал и да вижда света с други очи. При мълчаливите ласки на нейните прегръдки чувствата му се пробудили. Образи, които толкова време са били далечни, започнали да се приближават, цветовете се появили отново, той отново почувстввал

слънцето, росата по тревата, нежния летен дъждец. Станало тъй, сякаш животът му се възвърнал.

Д-р Ивънс следял развитието му с благосклонна осведоменост, която била трудно поносима. Той знаел за срещите с Кора: още в първите дни, когато Дейвид излизал на свобода, той наредил на един от своите служещи да го следи, тъй като се опасявал да не би „да извърши някаква глупост“, както той със свойствената си жизнерадост наричал самоубийството — оня мрачен облак, който дълго време тегнел над съзнанието на младия Пейдж. Но Дейвид нямал нужда от такова косвено насищчение, за да се забавлява — всъщност той дори се засягал. По свой особен начин той се влюбил в Кора. Спрямо нея не си правел никакви илюзии, виждал я такава, каквато е, с всичките непълноти в нейното възпитание, с липсата на граматически познания, с простотата в държането ѝ, с не особено развития ѝ ум. И все пак в тези явни недостатъци той открил именно ония качества, благодарение на които чувстввал такова спокойствие, когато е с нея, че се освободил от тягостното напрежение и преди всичко от ония съмнения, неудобство и липса на самоувереност, които преди го потискали при мисълта за други жени. Със своята нежност тя му възвърнала вярата в собствените му сили, укрепила го с предаността си и ето че макар и още със страх за бъдещето, той могъл вече да си каже: „Ето кой ще ми помогне“.

Две седмици преди датата, когато трябвало да се завърне в Хедълстън, те регистрирали брака си в гражданска служба на Скарбъро.

Всичко това премина с нова сила през ума на Дейвид, както лежеше буден, мъчейки се напразно да открие в първите им дни някаква диря, с която да си обясни настоящото поведение на Кора. На разсъмване може би спа около един час. Когато се събуди, Кора беше слязла. Той отиде при нея в малката кухня и там закусиха с кафе и препечен хляб; и макар да се държеше както всеки ден, той разбра, че жизнерадостта ѝ бе неестествена. Разговорът им вървеше никак принудено и никой нищо не спомена за това, което тя бе загатнала предишната вечер.

След закуската той не можа да си наложи да седне на бюрото. Когато каза на Кора, че ще излезе да се поразходи по вълнолома, би могъл да се закълне, че забеляза у нея облекчение. Колкото повече си

мислеше за това, като крачеше надолу по каменистия път, толкова повече го измъчващо увереността, че тя поради някаква причина искаше той да излезе. Обзе го неудържимо желание да се върне и да се обясни с нея. Но не, той не биваше да стори това. Тя първа трябва да заговори, трябва да открие сърцето си пред него. Но защо... защо тя не направи това досега?

Разходката по вълнолома се превърна в мъчително разкаяние. Разкъсан от силно нетърпение да узнае какво ставаше в дома му, той въпреки това не си позволи да бърза. Към края на пристанището се спря, както това правеше обикновено, да поразмени някоя дума с Марта Дейд, старата жена, която държеше будката срещу магазина. Най-после се запъти към къщи, започна да изкачва хълма. И тогава, на завоя, до самата ограда на къщата, остра болка внезапно прободе сърцето му, закова се на място: най-лошите му подозрения се потвърдиха.

V

Същият този понеделник сутринта, след като закуси и прегледа пощата си, Най телефонира в гараж Виктория да му изпратят една наемна кола без шофьор. После, малко след девет часа, потегли за Слидън. Той нарочно бе изчакал да мине нощта, за да даде на Кора време да си помисли, защото смяташе, че така ще стане по-податлива. Освен това нямаше защо излишно да се бърза; той бе успял да убеди главната дирекция, че очаква нещо от особена важност и след като при втората чаша кафе бе уверен и Смит, считаше работата за вързана в кърпа.

Беше хубав есенен ден, слънцето вече разпръскваше сутрешната мъгла и позлатяваше буковите гори по Елдонските възвищения. Лястовички пронизваха въздуха с острия си писък, спускаха се и кръжаха над пясъчните дюни. Пред Слидън Най спря колата и я остави на страна от пътя в една запустяла плевня — сметна за необходимо да пази дискретност, разбира се, до известно време — и тогава пеша влезе в селото. То му се стори ни повече, ни по-малко едно крайно бедно, смачкано бунище, което вони на риба и гнили водорасли, с няколко стари, изкърпени и изтеглени на пясъка лодки. Имаше каменен кей и един павилион с разнебитен покрив, където се продаваха вестници, филми „Кодак“ и сладки, но нямаше никакво място за разходка, нито пък естрада за музика, и само един магазин; в същност нищо, освен море. „Не е като Блекпул — си помисли той, — далеч не е като Блекпул.“

Той лесно намери къщата — и тя не беше кой знае каква — старият Пейдж, божем велиcodушен филантроп, а не направил нещо по-хубаво за сина си. Ленард хвърли бегъл поглед на къщата и тогава тръгна по градинската пътечка и позвъни. Той се чувстваше в отлична форма. Кураж у него колкото щеш и, както сам се хвалеше, никого не бръснеше — пред никаква задача през последните десет години не му е трепвало окото. Тъй като никой не отговори, той дръпна за втори път верижката — звънецът беше от ония обикновени звънци, които се теглят за верижката. Едва тогава чу стъпки. Вратата се отвори. Кора.

— Добро утро — каза той и се ухили. — Мисис Пейдж, ако не се лъжа? Аз съм Ленард Най от „Дейли Кроникъл“. Бихте ли могла да mi отделите няколко минути?

Като го видя, лицето ѝ не се промени много. Той не се съмняваше, че тя беше изплашена, но тя очакваше идването му и се бе подготвила да го посрещне.

— Какво искате?

Отговорът му беше готов; продължаваше да се усмихва.

— Научих, че вашият съпруг пишел книга. Такова нещо е винаги въпрос от обществен интерес. Ще бъда щастлив, ако получа някои подробности.

— Мъжът ми сега не е в къщи.

— В такъв случай уверен съм, че вие ще бъдете така любезна, мисис Пейдж. — Той извади бързо бележника си. — И тъй, какво е заглавието на въпросната книга?

— Трябва да питате мъжа ми — каза тя. — Във всеки случай не искаме да виждаме тук такива като вас. — И бълсна вратата.

Тя би я затворила, ако Най не бе поставил крака си на прага — той беше врят и кипял в такива работи, за да се остави да го изиграят. И сякаш нищо не се бе случило, той продължи да любезничи, усоявайки лекия тон:

— Но поне, мисис Пейдж — каза той, — кажете ми нещичко за себе си. Вие сте омъжена от скоро, нали?

Тя не отговори.

— А преди вашата женитба бяхте, доколкото зная, мис Кора Бейтс.

Сега лицето ѝ стана прозрачно и тъмните ѝ очи гледаха остро. Нещо в този поглед му подсказа колко бе страдала в миналото.

— Изглежда, знаете доста неща, а?

— Е, да... — усмихна се той, — такава ни е работата. Вие бяхте в Блекпул, нали, през август преди три години?

— Та какво от това, ако съм била? Да не ми държите сметка!

— Значи признавате?

— Не, не признавам: това е лъжа. Никога не съм и стъпвала в Блекпул, никога.

— Чудно нещо. — Най поклати глава, сякаш се учудваше; всъщност той започваше да се забавлява. — Бих се заклел, че бяхте

една от танц дамите в Алхамбра.

— Искате да кажете една от тия нещастнички, дето таквиз като вас ги поопипват за няколко пенса?

— Точно така — каза Най, сякаш това му се понрави. — Твърде добре се изразихте.

— Та кога ли сте бил вие в танцуvalната Алхамбра в Блекпул. Никога през живота си, ама никога. — От своята женитба насам Кора бе започнала да се изразява по-правилно, но сега от вълнение тя премина на простонародния говор от нейното детство.

— Аз не обичам да танцува — каза Най. — Случайно чух, че сте била там.

— Кой ти каза?

— Един приятел.

— Та такъв плъх като тебе има ли приятели?

— Права сте — засмя се Най, сякаш му бе направила комплимент. — Аз съм долен тип. Никой не ме обича. Това беше по-скоро едно професионално запознанство. Казваше се Хейнс. Това име говори ли ви нещо?

— Не, нищо. Ама нищичко.

— Е добре, няма значение — каза Най небрежно. — Стана тъй, че аз случайно бях с него в съда, когато съдията ви осъди.

Той бе запазил най- силния си удар за най-накрая. Този удар я зашемети. През цялото време тя се бе надявала и надявала, че той може би знае нещичко, но не всичко. Сега борбата свърши за нея. Тя се облегна на рамката на вратата, големите ѝ тъмни очи станаха още по-тъмни сред обезцветеното ѝ лице, което сякаш изведнъж се бе смалило.

— Защо не ни оставите на мира? — прошепна тя най-после толкова тихо, че той едва я чу. — Аз си имам мои чувства, нали, като всички хора? Защо трябва да идвate и да се ровите в живота на хората?

— Аз съм репортер, миличка.

— А значи ли това, че имате правото да изкарвате на показ човешката слабост, мизерия и страдания? О, вие и вашата пасмина сте големи моралисти, но какво ще кажете за собствения си морал.

— Слушай, Кора, нищо лошо не е станало... още не е.

— Щастлива съм за пръв път в живота си... тук... с мъж, за когото да се грижа...

— Значи е щастлив мъж. Не ще премълча и ще ти кажа, че му завиждам... — Той я погледна, но тя забеляза особения му поглед. Известно време тя не проговори, а после тихо и като го гледаше втренчено, едва доловимо промълви:

— Какво искате?

Само за миг Най почуства изкушение. Тя беше дяволски апетитно парче, къщата беше празна, а фактът, че го презираше, правеше това, което се въртеше в главата му, още по-интересно. Но не, той не биваше да използва случая, не беше дошъл за удоволствие, а за работа, и то твърде важна работа.

— Искаме само твоята помощ, така да се изразя, по отношение на стария Пейдж — каза той твърде спокойно. — Пълно признание, когато му дойде времето, а това ще бъде достатъчно.

Съвсем бавно тя каза:

— Няма да сте толкова безсръмни да ме наклепате.

— Слушай Кора, в края на краишата всичко може да свърши благополучно. Стига да бъдем благоразумни и никой няма да пострада кой знае колко.

— Ясно ми е — промълви тя с неописуем тон. — Вие сте наистина добър... истински добър.

Настъпи продължително мълчание и като наведе очи, тя се обърна и бавно затвори вратата. Този път Най нямаше защо да я възпира. Той остана за малко, сякаш очакваше тя да отвори отново, но тъй като това не стана, сложи бележника в джоба си и се запъти към пътната врата. Не бе минал и десетина крачки надолу по пътя, когато се сблъска с младия Пейдж. Инстинктивно Дейвид отстъпи крачка назад и с вдигната глава втренчено изгледа Най.

— Какво търсите тук? — Най-следи говорът му се възвърна.

— Разхождам се — отговори хладнокръвно Най.

— Бяхте в моя дом.

— Бих желал. Обаче всичко стана навън. Впрочем няма значение. Докторът ми препоръчва морски въздух.

— Слушайте! — Бузите на Дейвид почнаха да се сгърчат. — Не знам какво сте търсил тук, но не искам да ми се шляете насам.

— Ние живеем в свободна страна.

— Но вие не сте свободен да беспокоите жена ми.

— Кой я беспокои?

— Вие, вчера на концерта.

— И таз добра! — каза Най. — И думичка не съм й проговорил.

— Няма да споря напразно с вас, сър. — Гласът на Дейвид се повиши с две октави; слабото му тяло се тресеше от глава до пети и той беше наистина трогателен в тия жълти панталони, с износените обувки и пуловера с висока яка. — Казвам ви само, че ако беспокоите жена ми... аз ще ви счупя врата.

— Гледай си твоя врат, момче — му отвърна Най и като замахна презрително с ръка, отмина. Нямаше смисъл да се продължава: Ленард не минаваше за виртуоз в отбранителното изкуство, а сега както не беше на себе си, този младеж можеше да бъде опасен.

VI

Сърцето на Дейвид продължаваше да бие като чук, той стоеше неподвижен, поразен, неспособен да мръдне и с мътен поглед гледаше как Най се спуска надолу по каменистия път.

Тази внезапна среща го бе замаяла; Най бе ходил у тях и Кора го бе очаквала. Той за нищо друго не можеше да мисли; в ума му бушуваше буря. Мисълта, че не можа да отговори както трябва на този безочлив безсрамник и небивал циник — макар че би извършил всякакво физическо насилие над него — усиливаše още повече неговото огорчение и гняв.

Но така поне част от мистерията бе разкрита: Кора и Най са се познавали в миналото и тяхната връзка неминуемо е била твърде близка. Как другояче да се обясни крайното вълнение на Кора, бързината, с която е била уговорена среща, пренебрежителната самоувереност на Най към него? Той почувства как цял се вледени от мъчителна ревност. Защо Кора не сподели с него? Нейното неестествено мълчание, това жалко хитруване, сякаш нищо не се бе случило, го вбесяваше най-много от всичко. Той знаеше, че всеки друг, не толкова болезнено чувствителен човек, би поискал обяснение. Но той не беше като всички хора и някакъв вътрешен глас, който той често чуваše, му забраняваше това. Щом Кора не желае да говори, той няма да я насиљва да направи това. Той не бива да дава да се разбере, че е срещнал Най, ще трябва да търпи нейното лицемерие и да ѝ отговаря със същото, докато тя по собствена воля открие душата си пред него. И с това намерение той бавно продължи пътя си към къщи.

Тя беше седнала до прозореца към градината, погледът ѝ се рееше някъде далеко, силната светлина изостряше чертите на лицето ѝ. В първия момент тя не го видя, но после трепна леко и като пое бързо дъх, се съвзе и стана.

— Направи хубава разходка. — Макар да беше гърбом към светлината, той видя, че очите ѝ бяха подути. — Ще работиш ли сега?

— Трябва, да.

Мълчание. Сякаш за да обясни своето безделие, тя каза:

— Тази сутрин нищо не съм пипнала, нищичко.

— Не излиза ли в градината?

— Не. Впрочем не за дълго.

Отново мълчание. Тя погледна встрани.

— Дори закъснях с обеда ти. Ще трябва да притичам до магазина.

— Забравила си нещо?

— Да.

— Да отида аз?

— Не, не... искам да се поразходя! Само за една минутка.

Той забеляза, че тя на излизане взе портмонето си от чекмеджето на бюфета. Тъй като те имаха месечна сметка в магазина, той изведенъж схвана, че тя отива да телефонира. Огледално ясната ѝ постъпка, издаваща пълното ѝ неумение да лъже, усили още повече болката му.

Той започна да крачи нагоре-надолу из стаята, давайки си сметка за пръв път от много месеци насам, колко силно е привързан към Кора. С пренебрежителното си държане и наложено безразличие той бе свикнал да я приема като нещо дадено. Сега опасността да я загуби пробуди първите му чувства към нея и ги усили. Тя е негова... само негова... никой не бива да идва помежду им! Но той трябва да запази спокойствие както заради Кора, така и заради самия себе си. Та нали д-р Ивънс го бе предупредил да се пази от душевни кризи, да не се подава на тъга? Но можеше ли той да потуши гнева си срещу Най? Силен тънтен премина като вълна през главата на Дейвид, стаята се завъртя около него и за миг трябваше да затвори очи и се задържи за ръба на масата. Мъчейки се да се овладее, той се изкачи в таванская си стая и по силата на навика пусна грамофона. Но тутакси го спря. Днес неговият любим Берлиоз не му донесе никакво успокоение, а само още повече усили възбудата му. Той дори не намери сили да погледне ръкописа си на бюрото. Книгата, на която бе възлагал такива надежди, сега му се стори съвършено безразлична.

Той седна и се заслушва за Кора. След като бе чакал известно време, което му се стори, безкрайно дълго, пътната врата се отвори и от хола долетя шумът от нейните стъпки. После тя отиде в кухнята и от време на време той долавяше движенията ѝ около приготвяването на обеда. Обикновено тя размахваше малкото звънче точно в

дванадесет и половина, но днес беше закъсняла и го повика едва след един часа.

Долу той видя, че тя си бе освежила лицето; очите й не бяха вече подути, но тя беше по-бледа от преди — изглеждаше болна. И въпреки това с някаква отчаяна настойчивост се мъчеше да внесе нотка на оживление, дори на угодничество, нещо напълно неестествено и чуждо на нейния нрав. Отначало тя говореше несвързано за това, за онова, а после не много умело пренесе разговора на въпроса, който бе повдигнала миналата нощ.

— Сигурно си ме сметнал за някоя глупачка, Дейвид... когато ти споменах за заминаване?

— Никак. — Той трябваше да отговори със същия престорен тон.

— Съвсем естествено е човек да иска малко промяна.

— Но ти не би могъл, изглежда, заради книгата?

— Книгата не е всичко. Ако ти действително желаеш, мисля, че бихме могли да заминем.

— Наистина ли мислиш тъй? — Преди той да успее да отговори, тя побърза да продължи: — Прочетох в едно списание завчера, как някой отишъл в Калифорния и отглеждал портокали. Климатът бил великолепен, топло и слънчево. Спечелил също много пари. Не бихме ли могли и ние да направим нещо такова, Дейвид?

— Но аз нямам никаква представа как се отглеждат портокали.

— Ще се научим. Аз ще работя... ще работя всичко. Сигурно там ще бъде по-добре и за твоето здраве отколкото в Слидън.

Всичко това би било твърде комично, ако не беше толкова печално. Напрежението все повече обземаше Дейвид, но той се мъчеше да се въздържи.

— Мислех, че искаш да видиш Франция?

— Да, искаше ми се... само за едно лято.

— А сега в Калифорния искаш да заминем завинаги?

Тя поклати глава и се готвеше да заговори, когато внезапни спазми я прекъснаха. През цялото време, мъчейки се да бъде естествена, тя се насилиаше да яде. Сега стомахът ѝ се бунтуваше; подигна ѝ се, ти се задави, закашля се, посегна за чаша вода и се разплака.

Той отиде до нея. Цялата му упоритост рухна. Знаеше, че не трябва да поставя този въпрос, но не можа повече да го задържи:

— За бога, Кора, какво става с тебе?

Това, от което се страхуваше, стана: тя отказа да му каже.

— Нищо. Нищо няма.

— Но сигурно има нещо. Ти си съвсем разстроена.

— Не, не. — Тя успя да си наложи и престана да плаче. — Днес е просто такъв опак ден.

Той я погледна право в очите.

— Не е само това; някой те беспокои... оня тип Най.

— Не, не. Няма такова нещо, няма нищо. Аз не го познавам.

Никога не съм го познавала. За мен той е нула, по-малко от нула...

— А тогава защо идва тая сутрин тук?

— Дошъл да пита за твоята книга. — Тя беше изпаднала почти в истерия. — Кълна ти се Дейвид... това е самата истина. До днес никога през живота си не съм говорила с него.

Вече и Дейвид беше в такова състояние, че едва можа да проговори:

— Само да се опита да те оскърби... Ще отида и ще се разправя с него.

— Не, не... няма причина да ходиш. Никога вече няма да го видим.

— Но не може така, трябва и аз да направя нещо.

Тя обгърна двете му ръце и силно се притисна към тях. Той почувства как тялото ѝ се тресеше. Неговите нерви също бяха опънати до скъсване.

— Не ме оставяй, Дейвид. И не позволявай нищо да се вмъкне помежду ни. И тогава, нищо няма да има... ще видиш... ще видиш...

VII

В това време Най беше на път обратно за Хедълстън. Той карашебавно, защото трябваше да обмисли някои промени в своите планове и лекият ветрец, който го облъхваше при движението на колата, усилващ хода на мислите му. Интервюто, което бе взел от Кора, ужасното вълнение и уплахата, които й бе причинил, не му въздействаха ни най-малко. Много отдавна бе изучил сировостта на професията и можеше всеки ден да върши безчестни дела без никакво угрizение на съвестта.

Пътуването не му отне повече от един час и към единадесет и половина той бе вече откаран колата в гаража и се бе завърнал в „Червения лъв“. Завари Смит в безлюдния хол на хотела, но той не беше седнал в любимия си кът, а крачеше нагоре-надолу пред прозореца. Най беше много доволен от себе си и от начина, по който работите се нареждаха, но не бе в неговия стил да показва чувствата си. Той само отбеляза:

— И мал съм право. Точно както ти казах. Тя е.

— Хм... хм — измънка Смит, втренчил поглед в Най, сякаш мислеше за нещо друго.

— Но какво ти е станало? Чуваш ли? Кора е вече наша.

— Зная. Преди пет минути ми се обади по телефона.

Най седна и го загледа. За какъв ли дявол се е обаждала? Смит беше неспокоен и толкова развълнуван, че не можеше да стои на едно място, и пъхнал месестите си ръце във външните джобове на сакото си, продължаваше да крачи из хола.

— Казала на мъжа си, че отива за покупки и изтичала до селската телефонна кабина. Не беше на себе си, едва можах да разбера какво иска. Сигурно зверски си я раздрусал.

— Моля ти се, Смит — каза Ленард, — бях мил като агънце.

— Гадна работа! — Той поклати глава като някой понтер, който се изтръска от вода. — Отвратителна, мръсна работа. Направо ти казвам, не искам да имам нищо общо с това.

— Ти си луд — викна Най. — Тъкмо ги напипахме на слабото място.

— Не, не искам. Аз съм честен човек. Най-малкото винаги съм живял порядъчно... поне съм се старал да бъда честен човек.

— Стига си приказвал блудкави приказки. Да не мислиш, че си в стария лицей? Ние просто им предлагаме *quid pro quo*^[1]. Няма да изнудваме Пейдж: той ще избира. Тогава, какво толкова се тревожиш?

— Казах ти, че не искам.

Ленард никога не го бе виждал толкова рухнал; той виждаше как нервите му се похабяваха от няколко седмици насам, но сега от тях нямаше и следа. Той си помисли: „Когато такъв глупак като Смит изкукурига, чува се на цяла миля“. Най обаче знаеше как да го обработва.

— Е, добре — каза той. — Тя те е помолила да я оставим на мира. Нека да бъдем двама добри Иисусовци и да сторим това, боже помози, амин.

— Не споменавай името господне напразно! — прекъсна го Смит, като едва ли не кресна. — Не позволявам. Ти си... ти си едно неверующо куче, Най.

— Ще си приберем чантичките — продължи Ленард безобидно, сякаш Смит не бе казал нищо — и ще се върнем при Сомървил. Аз ще си дам оставката. А ти ще изхвръкнеш като тапа... ще те изхвърлят и ще се търколиш направо на дебелия задник... завинаги. След тая каша, която забърка тука, и парите, които прахоса, никога няма да намериш друга работа. И като казвам никога, значи никога. Името ти ще смърди по Флийт стрийт. Ти ще бъдеш свършен.

Смит престана да шари из хола и седна на крайчеца на едно кресло. Като се навеждаше напред и като гризеше нокътя на палеца си, той се опитваше да гледа Най. Колосаната му яка се бе откачила отзад и се бе отметнала на врата. Най-после той каза:

— Грили никога няма да приеме такова нещо. Той е човек на реда. Държи на закона.

— И ние държим на закона... няма да направим нищо незаконно. Впрочем, Грили е в отпуска, отишъл да се рови из някакви развалини. По това време винаги пътува из Италия. А Чалонър, който го замества, остави го на мене. Когато Грили се върне, всичко ще бъде свършено. Той ще бъде очарован.

— Не, Ленард — продължаваше да възразява Смит, — дори да направим това... това де, което предлагаш... и убедим Пейдж да продаде, как ще му платим? Сомървил е наистина на тясно... напоследък Мигхил го удари здраво. След като аз — искам да кажа ние — трябваше да похарчим толкова пари тук, той сега не може да ни отпусне нищо повече. Никога няма да го направи.

— Какво си дете, Харолд! — Най се усмихна студено, но дружелюбно. — Та нима не виждаш, че сега не може вече и дума да става за продажба, край! И не само на това основание, за което споменаваш. Да купим изцяло „Светлина“ би значило да опълчим срещу нас отново целия град. Не, не, ние ще предложим чисто и просто едно джентълменско споразумение при равно участие в собствеността. Все едно че сме изгладили недоразуменията си; всеки вестник ще внесе своята фирма и инвентар — не забравяй, че сме все още собственици на печатарските помещения — Пейдж ще се оттегли и всяка година ще му се плаща процент от чистата печалба. Няма да става нужда да влагаме нито пени нов капитал.

Изумен от тази най-нова идея на своя колега, Смит погледна към него и книжните му очи светнаха.

— Значи... по такъв начин ще постъпим съвсем честно... и при това ще направим дори много изгодна сделка. Ще предвидим еднакви амортизации и ще изчислим процента на Пейдж на сегашната база. А когато дойде атомната фабрика, тиражът ще се увеличи... Не, не — дръпна се изведнъж Смит, — не мога, не съм за такава работа.

Настъпи мълчание. Най запали цигара и не направи никакъв опит да прекъсне мълчанието, но след малко, като се позамисли, каза:

— Смятах те амбициозен човек, Харолд... мислех, че искаш да си създадеш положение тук, в родния си край.

Смит не отговори, преглътна няколко пъти.

Най продължи с убедителен тон:

— А нима нямаш семейни причини да искаш да преуспееш... жена ти...?

— Да, вярно... Мини. Не искам да крия от тебе, Най. Всичко бих направил, за да я върна. Но това... — Той продължаваше да гризе нокътя си чак до месото. — Това все още ми се струва такова едно...

Най видя, че той започва да омеква. Подсили тона:

— О, за бога, бъди реалист! Та нима всичко това не е мръсна конкуренция на смърт? Мигхил е хванал Сомървил за врата. Джотам — Мигхил. А Вернон дава мило и драго да забие нож и на двамата. Или ще убиеш, или ще те убият. Та каква вина имаш ти? Ти предложи на Пейдж много повече, отколкото струва неговият вестник. Той трябваше да приеме. Но ето че почна да се бори срещу нас. И хубавичко ни пооплеска. А сега, като ти поднасям толкова сигурна възможност да го притиснеш, седнал си и си се оклюмал като болна крава. Съвземи се, човече. Направо ти казвам, че ако пропуснеш този случай, цял живот ще съжаляваш.

Погледът на Смит се плъзна встрани, но се върна отново върху Най. Облиза устната си, подвоуми се малко и каза:

— Тази работа ме разстрои напълно, Лен. Да бях пийнал нещо. Смяташ ли, че няма да ми увреди?

— Боже господи, не! Ще ти стане хубавичко, приятелю.

Като протегна уж случайно ръка, Най натисна копчето на стената до него. Келнерът донесе две двойни уиски. Смит взе своето, вкуси от него, а след това го изпи на една гълтка — „сякаш току-що преминал Сахара“ — си помисли Най.

— Просто имах нужда от това. — Смит въздъхна. — Напоследък не съм на себе си. А сега тая работа... толкова е трудно да се реши човек... просто ме съсипва.

— Пийни още едно.

— По-късно... Е, добре, щом настояваш.

Най поръча на келнера същото. Той го донесе.

— Знаеш ли, Лен — започна да размишлява Смит в сладников тон, — лошото у мен е, че по душа съм все още набожен. Когато бях в Австралия, през всичкото време преподавах в неделното училище. Бедната ми майка ме възпита много строго. Аз бях много благовъзпитано момче. Още нямах единадесет години и вече можех да казвам наизуст цялата тринадесета глава от Новия завет. Но сега, като погледна другояче на положението, виждам го в по-добра светлина. Не бива да бъдем много груби. Трябва да бъдем дипломати. Пейдж наистина би трябало да се оттегли — та той е болен човек.

— Ще му направим дори и добро.

— А колкото до Кора... — Той не можа да завърши.

— Нищо ѝ няма — му каза бързо Най. — Никой вън от семейството няма да разбере нищо. Хлапакът я обича. Ще ѝ прости и ще забрави.

— Поръчай ми още едно. Тъй както представяш работата, друг изход наистина нямаме. Съвсем оправдано е... това е точната дума. Какво би предложил като първа стъпка? Да телефонираме на Пейдж, а?

— Не. Ще му изпратим писмо по човек. Ще искаме среща.

Смит помисли една секунда, като с дланта на лявата си ръка погали брадичката си:

— Още нещо... много важно. Ще трябва да извикаме твоя приятел Хейнс. Най-добре да му телефонираш веднага.

„И тоз си го бива, а — си помисли Най, — набожен, по душа, знаел преди наизуст цялата тринадесета глава на Новия завет!“

— Аз вече помислих за това — каза Най. — Още бил при Мигхил. Но най-напред писмото.

Той почака, докато Смит изпие уискито си, след това станаха и влязоха в другата стая да напишат писмото.

---

[1] Quid pro quo (лат.) — това за това. — Бел.пр. ↑

VIII

Същият ден, в два и половина часа следобед, Хенри Пейдж напусна Клуба на северните графства и тръгна бавно към редакцията. Той току-що обядва с Уелсби, който поиска да обсьди с него някои подробности около предстоящата тържествена вечеря, определена за 25 септември. Обедът мина при твърде весело настроение и Хенри, слабо възбуден от отличното бургундско вино, за което настоя неговият сътрапезник домакин, беше в най-добро разположение на духа. Той се усмихваше като си спомняше за твърде ловкия начин, по който Уелсби извести своите намерения да участва в парламентарните избори — сър Арчи не ще бъде лош кандидат, си мислеше Пейдж; като здрав нортъмбрианец той ще държи, както се казва, за Севера.

Хенри вървеше по Парк стрийт и сви направо по Римър Лейн. Като минаваше пред оказионния магазин на Бисе, погледът му бе привлечен от един порцелан, изложен на витрината. Той се спря и веднага позна, че това е рядък екземпляр от неговия любим стафордширски порцелан, великолепна глазирана черупка, бяла, със златни орнаменти по ръбовете. Тази черупка беше стара — той видя това от пръв поглед — сигурно беше от Джон Елерс, по-стария от братята Елерс, който се преселил в Бърслем през 1690 г., а означената цена беше само пет лири и десет шилинга.

Какво открытие! И то открытие, което можеше да сложи началото на нова колекция, която да замести премираните предмети, с които той се бе простил на публична продан в Тайнкасъл. Естествено, Хенри не можа да устои. Той влезе и след кратко откровено пазарене с Бисе купи черупката за пет гвинеи^[1].

Като стигна в редакцията, той разгъна това съкровище, постави го на бюрото и му се радваше, когато Мофат влезе с една бележка в ръка, за която каза, че била току-що донесена по човек. Докато Хенри й обясняваше рисунъка и знаците по черупката, тя поклащаше одобрително глава и леко се усмихваше, дори постави няколко любезни въпроса, което явно показваше, че бе подобрila мнението си

за Хенри — макар сигурно да беше вътрешно убедена, че той се бе спасил по някакво чудо. След малко тя се прибра в стаята си.

Ободрен от доброто храносмилане и като прехвърляше разсеяно между пръстите си чудната черупка, Хенри изпадна в приятна замечтаност. След дълги седмици напрежение и почти непоносими тревоги, победата, която бе извоювал в тази наложена му борба, беше сега за него невъобразима отмора. Високите морални принципи бяха възтържествували; сега вестникът му можеше да продължава спокойно да излиза, и то с по-голяма сила и по-голяма увереност отколкото преди. Домашните му, и те участваха в общата радост. У Дороти сякаш се забелязваха проблясъци на внимание към него, дори понякога и признания на уважение. Той се надяваше и отношенията му с Алис най-после да навлязат в нова, по-гладка фаза. Като гледаше с какво нетърпение тя очаква вторника, когато щеше да се състои дългоочакваният й прием, а също и тържествената вечеря, която се бе съгласил да уредят в негова чест идущата седмица, Хенри се упрекваше, задето досега с такова безразличие се бе отнасял към тази страна на нейния живот. Наивността, с която тя поддържаше този светски живот, беше част от нейната природа; и той имаше свои особености, защо тогава да не гледа през пръсти и на нейните? Така поне би я предразположил да се отнася с търпимост към Кора. Само да може да сплоти семейството си и да създаде в него атмосфера на поносимост, и той би бил напълно доволен.

В този момент той си спомни за писмото, което Мофат бе донесла. Взе го, разкъса плика и го прочете. След малко, с възглас на възмущение, скъса писмото на малки парчета и го хвърли в кошчето.

Неведнъж „Северна светлина“ е бивала прицел на оскърбителни, недостойни и заплашителни писма, почти винаги анонимни. Това обаче не беше анонимно — то носеше подписа на Харолд Смит — и все пак Хенри не можеше да допусне, че този човек е способен да извърши такава глупост и такава мерзост преди заминаването си.

Отхвърляйки писмото като стоящо под достойнството му, той се зае за работа — за следващия брой на вестника имаше предвид една икономическа статия по проекта за европейска общност, тема, която в светлината на недавнашните конференции в Париж му се стори многообещаваща. Но мислите му отказваха да текат; те все се връщаха към това необичайно писмо, което ставаше толкова по-необяснимо,

колкото повече мислеше за него. Беше сам в стаята. Едва ли не против волята си той се наведе, взе от кошчето скъсаните парчета и доста трудно ги нагоди едно до друго. Сега вече това писмо, съставено от малки парчета хартия, имаше още по-зловещ вид.

Драги мистър Пейдж,

Добрахме се до известно обстоятелство от изключителна важност, което е от естество да ви засегне сериозно. Съветвам ви във ваш собствен интерес да се срещнете в най-скоро време с моя колега и с мен, за да можем заедно да обсъдим въпроса. Касае се за нещо важно и неотложно.

Вярвайте в дълбокото ми уважение, ваш искрено предан

Харолд Смит

Хенри рязко пое дъх. За какво ли загатват, дявол да ги вземе? Неопределеността на израза, която показваше, че писмото бе грижливо редактирано, сама по себе си беше достатъчна, за да предизвика съмнение и тревога. Чувство на оскърбление кипеше у Хенри. Защо бяха употребили този клиширан израз „от изключителна важност“, сякаш загатваха за някакви бъдещи унищожителни разкрития? А в тези две загадъчни думи „съветвам ви“ не се ли криеше нещо като заплаха? Но не, той не биваше да изпада в такива предположения. Той знаеше, че Смит и съдружникът му се готоваха да напуснат Хедълстън. Писмото не беше нещо повече от един последен напън и, подобно на последното жило на смачкана оса, беше насилено с отрова. Той твърдо реши да не се занимава повече с него, смачка скъсаните хартийки и ги хвърли обратно в кошчето.

Цял час той се радва на добра съсредоточеност. Тогава за малко при него влезе Малкълм Мейтланд, за да се сбогува. Той бе взел два дни отпуска и сега отиваше на Есенната изложба на коне в Нотингам, където се надяваше да може да купи някой млад бегач.

— От известно време съм хвърлил око на една красавица — каза той на Хенри. — Великолепна млада кобила, истински дракон от Хиляда и една нощ. Чудно красива.

Откак „Светлина“ се бе съвзела, той беше в необикновено хубаво настроение и сега, като се засмя, прибави:

— Сега сме отново платежоспособни, струва ми се, че мога да си позволя това.

Хенри се бе привързал към Мейтланд повече от всяко. Последната година той бе намерил широка опора в неговите знания, опит, пълна осведоменост, но също и в искрения му и силен характер. В частни разговори той често бе прибягвал до неговия съвет и сега почувства внезапно желание да му заговори за писмото, мисълта за което беше залегнала дълбоко в съзнанието му. Но този път Мейтланд беше изцяло зает със собствените си работи и гореше от нетърпение да замине. На Хенри не му даде сърце да го задържи; реши да го остави да замине.

— Е добре, всичко хубаво, Малкълм. — Той протегна ръка и прибави разчувствано: — Знаете колко ще ми липсвате.

Сантименталността на Пейдж не допадаше на Мейтланд — това беше разликата между тях — и той по-скоро би прегърнал своята кобила, отколкото да покаже колко дълбоко уважава Хенри.

— Аз ще се върна — процеди сухо той. А след това усмивка просветли грозното му лице. — Въртете машините, докато ме няма.

Към четири часа статията беше завършена и пълничкият, свенливо усмихнат Хедли, който винаги с особена старательност си гледаше работата, влезе с фотографиите към статията: няколко интересни снимки от новото жилищно строителство на континента, летища, мостове и модерни фабрики. Той излезе и Хенри се готвеше да позвъни за Мофат, когато чу леко почукване на вратата.

— Да! — каза по-високо той.

Повдигна глава и странно чувство го обзе, когато неочаквано видя Кора.

— Смущавам ли ви?

Тя беше облечена в нов кафяв тоалет, който той не бе виждал преди, и носеше колието перли, които й бе подарил за Коледа преди две години. Той никога не я бе виждал толкова хубава: в очите ѝ имаше особен блесък. Тя продължи малко бързо, сякаш се извиняваше:

— Трябваше да свърша нещо в града... за Дейвид... и си помислих, че не бива да се прибирам преди да се отбия при вас. Но ако сте зает, по-добре да си вървя.

— Да не си посмяла. Ела ми разправи какво правиш.

Стеснителна по природа, тя рядко ходеше в редакцията, но винаги когато отиваше, разведряваше душата на Хенри. Този ден той беше особено щастлив, че я вижда така необикновено весела и оживена.

— Как си? — попита той.

— О, аз... винаги съм само добре.

— А онова прилошаване на концерта мина ли ти?

— Не беше нищо. Отвикнала съм вече от много хора. Пък и в залата беше душно. — След кратко мълчание продължи: — Ами... вие как сте?

— Великолепно, въпреки всичко.

— А кога бяхте последния път при доктора?

— Преди около седмица... забравих точно кога. Иначе редовно отивам веднъж в месеца.

— Трябва все още да вземете ония малки хапчета, нали?

— Е, да... те ми помагат много.

И сякаш за да покаже загриженост, задето той не може без нитроглицерин, Кора поклати глава, но съвсем неестествено, като някоя лоша актриса, която изпълнява мимика на съжаление. Тя се доближи до облегалката на стола, на който той седеше. Очите ѝ сега бяха необикновено разширени, като че ли го молеха да се вслуша в нейната молба.

— Снощи с Дейвид си говорихме надълго за вас.

— Така ли? — учуди се той добродушно и погледна нагоре към нея. Тъмнокафявият тоалет, по цвета на нейните очи, подчертаваше нежния тон на бузите ѝ, по които сега премина лека руменина. От нежното внимание, което проявяваше към него, той почувства някакво особено стеснение, най-вече когато тя побърза да добави:

— Вие знаете колко ви обичаме... и двамата така се тревожим. Мислим, че се претоварвате от работа много повече отколкото трябва. Пък и мислим, че за ваше добро — тя бързо пое дъх — ще трябва да си починете по-дълго време.

— Колко? — запита той и се усмихна.

— Например... — отново мъчително, нервно мълчание, — да напуснете работата.

От изненада Хенри онемя. След малко той каза:

— Мила моя... сега вече, в този етап, в края... ти ме съветваш да се откажа от вестника?

— Да, въпросът се свежда до това.

— Но аз не за да се откажа водих и спечелих тази борба на живот и смърт, а за да го запазя.

— Вярно, вие победихте. Това е точно така. Доказвахте какво можете. Не отстъпихте. Това беше чудесно. И сега можете да използвате това. Те сигурно ще ви дадат много повече пари сега... отколкото преди. — Тя взе ръката му с ласкова усмивка, която се превърна твърде бързо в легко потрепване на устните. — Моля ви, откажете се... това ще бъде наистина най-хубавото... за вашето здраве... и изобщо.

Скритата настойчивост в нейния тон, много повече отколкото самата ѝ молба, колкото и неочеквана да бе тя, предизвика внезапно у Хенри съвсем определени подозрения. Нима можеше да има някаква връзка между нейното идване и писмото на Смит? Изпаднал в смут, той погледна встрани. Не намери сили да ѝ разкаже за писмото, нито можеше да помисли лошо за Кора, но не можа да не ѝ постави следния въпрос:

— Да не би да имаш някакви неприятности?

Тя трепна — това може би беше от изненада.

— Не... аз не, нямам.

— Защото, ако има нещо, искам да ми кажеш.

— Разбира се, ще ви кажа. Но няма нищо... нищо. — Усмивка от уплаха бързо премина по устата ѝ. — Отде ще ги имам?

— Добре тогава — каза сухо Хенри. — А колкото до моето оттегляне, имам намерение скоро да взема отпуска. А дори мисля да се оттегля някой ден и Дейвид да ме замести. Но това няма да стане толкова скоро.

Настъпи напрегнато мълчание. Както Хенри, така и Кора почувстваха облекчение, когато по заведената практика Мофат влезе в стаята и донесе следобедната поща. Тя не се възхищаваше много от представителките на нежния пол, но към Кора още от самото начало бе почувствува известни симпатии. Тя я поздрави и те приветливо си размениха по няколко думи, след което Кора каза, че трябвало да си върви.

Хенри все още беше озадачен, когато седна отново на бюрото си, след като я изпрати до вратата, където тя с няколко бързо казани думи го помоли настойчиво да си помисли пак за това, което му бе казала. Нейният изпълнен с покорност прощален поглед, който сякаш молеше за милост, така силно го развълнува, че той не можа да се заеме отново за работа. Вън сменяха уличната настилка. Ревът на пневматичните пистолети се набиваше в главата му и не му позволяваше да обмисли случилото се през този ден. В пет и половина той напусна редакцията с надежда да намери в къщи атмосфера за спокойна размисъл.

Но ето че едва бе прекрачил прага на входната врата и Алис го посрещна във вестибюла.

— Колко добре стори, Хенри, че си идваш толкова рано — възклика тя. — Тъкмо ти ми трябва — тъкмо на време, преди да се е стъмнило.

Тя избираще новия цвят, в който трябваше да бъде боядисана стаята за гости, и понеже не се доверяваше на местния бояджия, бе решила сама да си приготви сместа. Хенри трябваше да се подчини и тръгна след нея по стълбите към втория етаж, където Алис, навлякла един изпоцапан син комбинезон, цял три четвърти час размесва разни бои и демонстрира цяла серия от цветове, като настояваше да чуе неговото мнение. Най-после, след дълги обсъждания и творчески колебания, след като разгледаха всички възможни комбинации, тя се спря на първия десен, който му бе показала.

Този антракт, който иначе можеше само да влоши още и без това лошото настроение на Хенри, предизвика сега у него обратен ефект. В грижите на жена му за цвета на една стая имаше нещо интимно и успокоително, което го разсея и следобедната тревога му се стори сега плод на въображение. Защо трябва винаги да мисли най-лошото? Смит просто е решил да се изкаля съвсем; Кора беше дошла, защото тя и Дейвид се беспокоят за здравето му. Между тези две събития не може да има никаква връзка.

На следващата сутрин в редакцията всичко изглеждаше нормално — никакви осърбителни писма, никакви по-нататъшни известия от Смит. Хенри вече се поздравяваше за правилното решение, което бе взел, да не обръща никакво внимание на това писмо, когато в единадесет часа му връчиха нова бележка, още по-категорична от първата.

Ако в двадесет и четири часа не получим никакво известие от вас, ще бъдем принудени да публикуваме намиращата се в наши ръце информация от най-изобличително естество относно вашата снаха.

Хенри се втренчи вдървено в бележката, държейки я на разстояние от себе си, сякаш изгaryaше пръстите му, и не спираше да си повтаря: „Относно вашата снаха“. Той би изпаднал в тревога, ако самият тон на тази бележка не бе накарал кръвта му да заври. Колкото повече я проучваше, толкова по-отвратителна му се виждаше. Без подпис тази бележка беше нещо толкова несъвместимо с общоприетите норми на поведение, поне с неговите разбирания, че той едва можеше да повярва на очите си. Той, Хенри Пейдж, да получи такова заплашително писмо в своята редакция в град Хедълстън — това е вече позор.

Сега наистина той не можеше да се колебае; налагаше се да действа веднага и решително. След като помисли малко, той нареди на Мофат да телефонира на Смит и да му каже, че ще го чака следобед в три часа. Тогава той помисли за Кора: разбира се, справедливостта изискваше и тя да бъде там. В къщата си те нямаха телефон: не беше лесно да се свърже с нея. Той й телеграфира да дойде в редакцията в същия час.

---

[1] Пет гвинеи — пет лири и два и половина шилинга. —
Бел.ред. ↑

IX

Хенри трябваше да напрегне всичките си душевни сили, за да може да дочака този следобед; мислите му бяха изцяло погълнати от предстоящата среща със Смит. Подсилван от чувството на оскърбление, той бе нетърпелив и дори ревностно искаше срещата да се състои. Не излезе за обед, а взе малко сухар от консервната кутия, която държеше в чекмеджето си. Непрекъснато гледаше бавното придвижване на часовниковите стрелки към следобедните часове.

Първа дойде Кора: пристигна по-рано, в три без четвърт. Лицето ѝ беше напрегнато, очакващо, и това му подсказа, че тя бе изтълкувала погрешно поканата му. Нима си бе въобразила, че той сега, след повторно размисляне, е решил да изпълни молбата ѝ. Той не ѝ даде възможност да се върне на въпроса. И тъй като не искаше да я тревожи, не спомена защо я бе повикал. Под предлог, че е зает, той я помоли да почака в стаята на мис Мофат и добави, че Мофат сигурно ще пожелае да ѝ направи чай.

Следващите петнадесет минути минаха непоносимо бавно. Макар да се стремеше да запази хладнокръвие, Хенри почувства как сърцето му започва да бие... все по-силно и по-силно. Той се въздържаше да прибягва до аминолитрата, която му беше дал доктор Бард, тъй като докторът го бе предупредил, че честата употреба намалява нейния ефект, но сега бе принуден да счупи една от ампулите, които за спешни случаи носеше в малка кутийка, завързана за верижката на часовника му.

Едва бе завършил инхалирането и лицето му беше още зачервено от това лекарство, когато Смит пристигна, придружен не само от Най, но и от един друг млад човек, когото Хенри не бе виждал никога преди.

Неочекваното появяване на този непознат човек, макар той да изглеждаше спокоен, любезен, дори и представителен, кой знае защо накара Пейдж да трепне — това обстоятелство сякаш прибавяше към срещата нови и неизвестни усложнения. Тримата застанаха прави и

гледаха Пейдж, а Фенуик, който ги бе придружил по стълбите, беше застанал зад тях. Смит прекъсна мълчанието:

— Получихте ли моите писма? — Пресипналият му глас звучеше глухо и странно; той сякаш полагаше усилие, за да говори.

— И двете — отговори Хенри. И след това, тъй като бе решил на всяка цена да запази спокойствие, добави: — Моля, седнете!

Те седнаха като три автомата, непознатият с вид на обезпокоително безразличие, Най — нагъл както винаги. Той погледна Фенуик, който им бе донесъл столове.

— Имаме ли нужда от него?

Пейдж освободи Фенуик.

— По-късно ще ми благодарите — каза Най. Той запали цигара и добави с престорена учтивост: — Имате ли нещо против?

Настъпи кратко мълчание, след което Смит се изкашля, за да проясни гласа си. Лицето му, което нормално имаше цвет на свинско сало, сега беше бледо и лъщеше от пот, а бледнината му се подсилаше от синкавите косми по небръснатата му брадичка и тъмните подутини под очите му. Той сякаш не беше на себе си; яката му беше мръсна, вратовръзката разкривена и цялата му външност издаваше душевно безредие. Хенри никога не го бе виждал в такова състояние.

— Мишър Пейдж — започна той като се запъваше, но продължи сякаш наизуст, — аз лично не изпитвам никакви лоши чувства към вас. Уважавам ви и не желая да ви причиня никакво огорчение. Дори, надявам се, и вие да храните подобни чувства към мен. Заедно с това обаче могат да настъпят обстоятелства, при които човек в моето положение да се види принуден да предприеме стъпки в защита на своите интереси. Мишър Пейдж, мъчно е да се каже такова нещо... но ние притежаваме сведения, които, струва ни се, трябва да донесем до ваше знание.

— Ако трябва да вярвам на вашите писма, става дума за моята снаха?

— Точно тъй — подхвърли Най като изтърси пепелта от цигарата си.

— В такъв случай, макар че това може да ви се стори прекалена и излишна коректност, аз предпочитам, ако имате да назовете нещо срещу нея, да го кажете в нейно присъствие.

— Почакайте, мистър Пейдж. По-добре ни изслушайте най-напред. Не желаем да оскърбяваме жени.

— О, накъсо, Смит — обади се Най. — Давай, за бога, направо на целта!

— Е, добре тогава — каза Хенри. — Ще ви изслушам. Но предполагам да ви е добре известен законът за клеветата.

— Мистър Пейдж, трудно ми е да говоря...

— Слушай — прекъсна го Най. — Остави ме аз да говоря. — Той смачка цигарата и прикова студените си изпъкнали очи върху Пейдж.

— Вие печатате едно съвсем морално вестниче, нали? Вие сте за морален печат, за морално общество, за всичко морално. Вие сте целият беличък и непорочен и вероятно никога не сте чувал думата аборт?

— Аз... аз зная тази дума — каза изненадан Пейдж.

— Добре че я знаете — продължи презрително Най. — Това улеснява нещата. Тогава вероятно знаете, че когато на някоя млада жена се случи известна неприятност, а не е омъжена и иска да се спаси от позор, тя бърза да се обърне към някоя стара баба в някоя затънтенна улица, която я освобождава от бременност. За нещастие обаче съществува едно мръсно законче, известно като Закон за престъпленията срещу личността, от 1861 год., който гласи, че жена, която противозаконно позволи употребата на инструменти или други средства с цел да предизвика аборт, извършва углавно престъпление и се наказва с доживотна каторга или най-малко с три години, или пък със затвор не по-малко от две години... жалко, нали?

— Достатъчно — каза с пресипналия си глас Смит. — Мистър Пейдж, мъчно ми е, но трябва да ви го кажа. През август преди три години вашата снаха, тогава Кора Бейтс, е била осъдена по той закон от углавния съд в Блекпул.

Мраз скова сърцето на Хенри, той остана като вкаменен, не можеше да откъсне погледа си от Смит. Всичко друго изчезна, остана само замреженото като в мъгла лице на Смит.

— Не... не... не вярвам.

— Но това е истина. Можем да ви го докажем.

— Не! — механично повтори Хенри. — Това не е вярно!

— О, стига празни приказки! — викна Най и посочи към третия.

— Ей този Хейнс е бил на делото... той го е проследил от началото до

края. Нали, Джек?

— Съжалявам много, сър, но така е. — Хейнс погледна Пейдж сякаш се извиняваше или поне малко от малко съжаляваше. — Бях в съда през време на целия процес. Трябва да кажа, че поради особените обстоятелства съдията беше твърде снизходителен. Присъдата беше лека.

— Присъдата? — Като се хвана за облегалките на стола, Хенри едва можа да произнесе тази дума.

— Шест месеца.

Хенри не чувстваше сърцето си; за известно време то наистина бе престанало да бие. Той бе очаквал всянаква друга инсинуация, например че ще разровят и надуят някоя нейна безразсъдна постъпка, може би някаква глупава интрига с този младеж Хейнс или пък нещо из нейното бедно минало и ранните ѝ неволи, но не и това толкова фатално и толкова далечно от най-лошите му очаквания, че изведнъж всичко се надигна в него... той не може, не, той не може да допусне такова нещо.

— Невъзможно... това е лъжа! Тя е тук... тя ще отрече това.

— Добре, извикайте я — каза Най толкова хладнокръвно и самоуверено, че Пейдж се смрази. — Тогава ще видим кой лъже.

Хенри стана, за да я повика, но отново се свлече на стола си. Той не можеше да иска от нея да отговаря за такова гнусно обвинение.

— Хайде де — подкани Най. — Да свършим веднъж завинаги. Попитайте малката лейди как е попаднала в дранголника.

Смразен от съмнения, Хенри не можеше да реши какво да стори. Докато той се двоумеше, страничната врата към стаята на Мофат се отвори. Уморена да чака, Кора влезе, за да види дали той е вече свободен.

Той никога няма да забрави нейното лице, когато тя в един миг разбра какво означава тази сцена. В стаята настъпи гробна тишина и ужасена, тя едва промълви:

— Извинете... не знаех... — и понечи да излезе.

— Чакайте малко — каза Най. — Дошъл е този джентълмен от доста далеч, за да ви види.

Тя се спря, сякаш нямаше силата да се противопостави.

— Надявам се, че си спомняте за мен? — попита Хейнс.

— Не... никога не съм ви виждала. — Отговорът беше толкова тих, че едва се чу.

— Извинете, мис... поне тогава бяхте мис Бейтс... нося отрезки от вестника заедно със снимките, а също и показанията, които подписахте в болницата.

Той поsegна към вътрешния си джоб. Пейдж помисли, че Кора ще падне. Тя започна да плаче, плач конвултивен и сух, без сълзи, от който се тресеше цялото й тяло. Той не можа да понесе тази гледка.

— Достатъчно — каза той на Смит. — За бога, вървете си.

— Убедихте ли се? — попита на ставане Най.

Смит също бе станал. Той стоеше до бюрото без да гледа Пейдж и стискаше чантата си, а потта избиваше на едри капки по челото му.

— Вижте сега, мистър Пейдж. Няма нужда никой да знае за това. Ние ще го запазим в тайна и ще мълчим като гроб. Никакво зло не е сторено. Никакво. Разрешението е твърде просто. Изготвих един малък проектодоговор, всичко е съвършено честно и откровено. — С трепереща ръка той бръкна в чантата си. — Уверен съм, че ще го приемете. В такъв случай няма да печатаме нито думичка за този малко неприятен случай. И вярвайте ми, драги мистър Пейдж, няма защо да остават лоши чувства между нас.

— Вървете си, моля, всички. Ще говоря после с вас.

Смит оставил на бюрото един голям плик и се запъти към вратата.

Когато си отидоха, Пейдж се обърна към Кора. Той нищо не можеше да каже, абсолютно нищо; думите му замираха на гърлото. Тя продължаваше да плаче, и закрила лицето си, се бе обърнала към стената. Той се помъчи да намери някаква дума на утешение, но това не му се удава. И тогава тя първа прекъсна мълчанието. Без да се обръща към него, закривайки лицето си, заговори през сълзи:

— Истина е... истина... каквото ви казаха. Но може би не са ви казали всичко... че аз тогава бях едва шестнадесетгодишна, сама се издържах, като работех все в малки пивници. Едно лято отидох за една седмица в Блекпул; само да знаете колко месеци трябваше да пестя за това пътуване. Отидох да потанцовам в Алхамбра. Директорът ме видя и ми предложи работа. Приех. Той беше любезен с мен, а аз бях така самотна. Цял живот съм била самотна. Тази самота ме гнетеше. Чувствах нужда от някого, когото да обичам. Аз не знаех, че той бил женен... отначало не знаех това. А той никога не ме е обичал; той беше

пропаднал тип, истински подлец. Когато му казах, че съм... той се озлоби към мен и започна да ме ругае. Страхуваше се жена му да не разбере. Каза, че знаел какво трябвало да се направи. Беше ми вече все едно, като взе така да се отнася с мен; и се съгласих да ме заведе. Там една жена направи това. Чувствах се зле, толкова зле, че мислех, че ще умра и исках да умра. Тя се уплаши и повика някакъв доктор. Той ме настани в болницата и там всичко излезе наяве. — Кора едва се държеше, но с последни сили продължи: — В болницата останах два месеца. Имах треска и какво ли не. Когато ме изписаха, пое ме полицията. Изглежда, трябваше да ме приберат. Искаха от мен да стана главната свидетелка срещу жената. Но и тя беше като мен, бедна, без приятели и никак си аз не можах да го сторя. Когато дойде делото, те отново се нахвърлиха срещу мен, но съдията ми даде само шест месеца. Мисля, че ме съжални. Бях за окайване. В болницата ми бяха отрязали косата и аз бях просто кожа и кости. Беше ми все едно. Щеше да ми бъде напълно безразлично и да бяха ми дали най-тежката присъда. Нямаше никакво значение за мен. Аз вече не можех да дойда на себе си.

— Спри, Кора... — Изпълнен с умиление, той стана и отиде при нея. — Не говори повече нищо.

— Трябва да ви кажа всичко, та ако ще и да се свърши с мен. Когато излязох, благотворителното дружество искаше да ми даде работа в Блекпул. Но аз не можех да понасям този град. Беше настъпило лято. Видях едно обявление за работа в Скарбъро, каквато бях вършила вече. Отидох там. Работата беше лека. Продавах пирожки и други такива в павилиона на пристанището. Но аз все още не можех да дойда на себе си. Сякаш не бях между хора. Нищо не ме вълнуваше, чувствах се като жив труп. Всяка вечер, когато затварях в шест, отивах да се поразходя до пристанището и там, на една пейка, все него виждах. Дейвид. В него имаше нещо... Една вечер не можах да се въздържа. Спрях се и му заговорих.

Нови конвулсии я разтърсиха.

— Така започна. Не посмях да му кажа нищо за себе си. Но и той беше със същата орисия. Само като го видях, познах. Исках да му помогна. И мисля, че му помогнах. Бях добра съпруга. Но ако той узнае, това ще бъде краят; не зная какво тогава ще стане с нас.

Тя изхълца още един последен път и като се тресеше цяла, обърна се към него, сякаш сега, отритната от света, без път, обезумяла, но все още жадна за щастие, го молеше за помощ.

— Не плачи! — каза той и я подкрепи. — И в никакъв случай не казвай нищо на Дейвид. Все ще можем да направим нещо.

— Не можех да си помогна... това се случи с мен... и това е всичко. Всичко казах. Но какво ще си помислите вие... особено вие? След всичко, което направихте за мен, а ето аз какво ви причиних. О, как не виждате... че сега всичко зависи само от вас.

След тези думи тя нищо повече не каза, погледна го с обезумели очи и преди още той да може да я задържи, тя се обърна и избяга от стаята.

Той не направи опит да я спре. Отпусна се тежко на стола, и стиснал глава между двете си ръце, се наведе над бюрото и се помъчи да събере силите си, за да посрещне удара от това последно нещастие. Какъв хаос, си помисли той, какъв ужасен хаос! Гневът и погнусата, които го бяха обзели отначало, сега отстъпиха място на състраданието. За него тя не беше виновна и все пак последиците щяха да бъдат фатални както за него, така и за „Светлина“.

Инстинктивно той взе договора, който Смит бе оставил на бюрото му, и почти машинално го прочете от начало до край. Това, което предлагаха, никак не беше изнудваческо; нещо повече, предлаганата спогодба беше дори необичайно честна за такъв род сделки: опитвайки се да се оправдае в собствените си очи, Смит се бе потрудил колкото може по-справедливо да определи съотношението на активите на двата вестника и да оцени фирменият право на „Северна светлина“ и на „Кроникъл“, изхождайки от тиражта през последната година. Но от финансова гледна точка договорът предлагаше съответни права на двете страни, и лично за Пейдж той не оставяше място за никакви съмнения. Пейдж трябваше да напусне „Северна светлина“. А ако откаже да предаде „Светлина“, цялата история на Кора, минало и настояще, съответно украсена, ще се появи под големи заглавия в Хедълстън и във всички вестници на Сомървил из страната.

Тръпки побиха Хенри, когато си представи този ужасяващ рекламен шум. Как щяха да го опетнят, него, поборника за напредък и просвета, бившия кмет на Хедълстън, този, в чест на когото се готвеше тържествен банкет, честният и принципиален човек, този, който така

неуморно се бори срещу корупцията. Нямаше да бъде пощадена и Алис със своите амбиции за светски живот, нито пък Дейвид, измаменият съпруг; дори и Дороти щеше да получи своя дял — никой от тях нямаше да се изплъзне. Те всички щяха да бъдат влечени в калта от сръчни ръце, практикували дълго това изкуство. За него резултатът без съмнение щеше да бъде обществена и политическа смърт. За Дейвид последиците щяха да бъдат толкова страшни, че той дори не посмя и да помисли за тях: такъв удар щеше да бъде фатален за него, щеше да го върне обратно в мъките на ада, откъдето той вече надали ще може да излезе пак.

А Кора, нима тя нямаше да страда най-много от всички? Съзнанието, че им е причинила това нещастие, че отново ще трябва да изпита веднъж преживените с такъв ужас мъки и унижения, сега увеличени стократно мисълта, че сега безвъзвратно пропадаше толкова скъпо придобитата сигурност, безопасност, душевното й спокойствие, всичко това сигурно щеше да я погуби.

Той скочи и започна да ходи напред-назад из стаята. Нима може да допусне това нещастие да се стовари над нея и над семейството му — той трябва да отстъпи, трябва да се откаже от „Светлина“. Само мисълта за това предизвика силна болка в гърдите му. Той се помъчи да се убеди, че неговата упоритост е просто накърнено честолюбие, породено от с нищо неоправдана привързаност към една дългогодишна семейна собственост, че той, Хенри Пейдж, е само един старомоден идеалист, който пише блудкави статии и си въобразява, че малкият му провинциален вестник струва кой знае какво. Но тези мисли не помогнаха. Като си спомни дългата и упорита борба, която води, и трудната победа, която спечели и то, за да бъде ограбен в последния момент, кръвта му се качи в главата. „Северна светлина“, той я бе получил по наследство от своите прадеди, тя бе традиция на неговия род, смисълът на живота му.

Машинално, сякаш изпълняваше чужда воля, той тръгна по коридора към малката стая в дъното, където се съхраняваха първите броеве от „Светлина“, и започна наслуки да ги снема от полиците. Ето в 1785 г. описание на първото прелитане на Ламанш с балон, извършено от Бланшар един петък „въпреки лошите предвиждания“, аeto и десет години по-късно първата глава от „Векът на разума“ на Пейн, една поредица публикации, заради която Даниел Пейдж е бил

преследван от правителството и която в края на краищата разклатила положението на Пит. А ето и знаменитият доклад за бунта в английската флота през 1797 г., когато Английската банка преустановила плащанията в злато. Друг брой съдържаше дописка от Чарлз Ламб из живота на знатните среди в Маргейт, където е бил изпратен да събере материали за пристигащите там знаменитости, а ето и още една дописка, живо описание на големия чартистки събор. В трескаво състояние, без да обръща внимание на хронологическия ред, Хенри премина тези избелели и пожълтели листа, всеки от които носеше някакъв печат от историята на Великобритания: Трафалгар, превземането на Кабул, Балаклава, опитът за атентат срещу кралица Виктория в 1842 г., Наполеоновите войни с ужасяващи карикатури на корсиканското чудовище, бюлетин за смъртта на Роберт Браунинг, за неговото погребение в Абатството, Южноафриканската война, фонда в полза на войниците, открит от Роберт Пейдж... не, това вече надхвърляше силите му. Той изстена и стисна с двете си ръце слепоочията, които биеха до пукване. „Северна светлина“ сам беше история; не можеше да го остави в чужди ръце, които сигурно щяха да го осквернят.

Той рязко се обърна и вече с друго намерение се върна в кабинета си. Часовникът показваше седем и половина — без да усети как мина времето, той бе загубил близо три часа. Вероятно Мофат вече си е отишла, както винаги в шест часа, без да подозира, че се бе случило нещо лошо. След дълго търсене той намери в чекмеджето на масата ѝ разписанието на влаковете. Нощният влак за Лондон тръгваше в осем без седемнадесет. Нямаше време да отиде в къщи за куфара си. Трябаше да вземе такси направо за гарата. Набързо написа на Мофат бележка, че ненадейно са го повикали в Лондон и я остави на калъфа на пишещата машина. След това телефонира в къщи; Алис беше излязла и той каза на Ханна да ѝ съобщи, че ще се върне най-късно след два дни. След това взе шапката и палтото си, излезе от редакцията и бързо се отправи към гарата.

X

На следната сутрин, след една неспокойна нощ, Дейвид разбра, че не може повече да понася мълчанието, натегнатата атмосфера и мъчителния фалш и лицемерие между Кора и него. Той трябва да намери някакъв изход. Когато излезе в девет часа, уж за обичайната си разходка, той се качи на автобуса за Хедълстън, който тръгваше от Слидън в девет и половина. В автобуса имаше само двама пътници и тъй като и двамата бяха седнали отпред, той се настани на задните седалки, където, необезпокояван от натрапничавите им погледи, можеше по-ясно да обмисли плана на по-нататъшните си действия.

Първо той тръгваше да види баща си. Въпреки че Дейвид не обичаше да се открива и често бе тласкан от чувството си на малоценност към странни прояви на самонадеяност, дълбоко в душата си той таеше към Хенри и признателност, и привързаност; и макар да не се съгласяваше с много от башините си възгледи, той безусловно вярваше в неговата добрина и в здравия му разум. От тези качества на баща си той сега имаше нужда, беше уверен, че ще ги намери в съвета, който той щеше да му даде.

При бавния ход на колата и непрекъснатото друсане дългите спирки при Лейси Хамокс и Хърст Грийн, пътуването изглеждаше безкрайно, но най-после през влажните и тракащи стъкла на автобуса започнаха да се виждат мрачните очертания на Хедълстън и скоро старата кола се затресе на последната си спирка на Виктория скъуеър.

Слаб дъждец оросяваше челото на Дейвид, когато той слезе и се запъти пеша към редакцията на „Северна светлина“. Той избягваше да ходи в редакцията, защото за него винаги беше изпитание да влеза в това здание, където баща му се отдаваше на своя идеализъм и което Хенри съвсем естествено смяташе да му остави в наследство. Дори днес, обзет от други опасения, той се почувства едва ли не като натрапник, когато изкачи каменната стълба и почука на вратата на Пейдж.

Когато влезе, стаята беше празна; тутакси се появи Мофат и го погледна с изненада, която се дължеше само на това, че той идваше

твърде рядко.

— Как сте, мис Мофат? — запита той и знаеики, че на нея трябва да се обясни и това, което е очевидно, добави: — Дойдох да видя баща си.

— Разбира се — отговори тя с оня шеговито опекунски тон, с какъвто винаги се обръщаше към него още от времето, когато бе отишла в Хенли Драйв да го види в детската му количка. — Само че татко го няма.

— А къде може да е?

— Не знам. Отишъл в Лондон.

— В Лондон!

— Да, в Лондон. Защо, не зная. Заминал ненадейно снощи и оставил само една бележка, че го повикали в Лондон. Навсякъде, във връзка със стопанская конференция. — След малко добави: — Няма да се забави много. Утре е приемът на майка ви.

Той вероятно направи нещо неволно, от което тя долови тревогата му от това непредвидено обстоятелство и продължи да го наблюдава по- внимателно и загрижено.

— Къде ви е палтото? Ах, вие лошо момче. Дори и чадър не сте взел. Не виждате ли, че вали като из ръкав? Цял сте се измокрил. А косата... чакайте, дайте да ви оправя.

Докато стоеше като прикован и цял погълнат от мисълта какво ще трябва да предприеме сега, тя се приближи към него, закопча най-горното копче на фланелената му жилетка, изчетка дъждовните капки от сакото му и най-после се успокои, като го нареди.

— Така... сега е по-добре. Тъкмо си правя предобедния чай. Ще останете да пиете една чаша. Вчера пихме с жена ви. Мило същество, Дейвид. Елате... ще отидем в моята стая.

— Не... не. — Той дойде на себе си. — Моля да ме извините... благодаря ви. Трябва да вървя.

— Но, Дейвид... почакайте една минута...

Той за нищо не би останал, не можеше да остане. Обърна се и с такъв устрем се втурна по стълбите надолу, че не можа да се спре и по инерция прекоси улицата точно пред една префучаваща кола. Без дори да забележи това, той продължи пътя си, сега вече напълно убеден, че внезапното и непредвидено заминаване на баща му е някак си свързано с тази ужасна неразгадаема енигма, която подобно на старото машинно

масло, което от време на време се появява над водата в залива на Слидън, неусетно мърси всичко наоколо си.

Той трябваше да положи усилия, за да събере що-годе мислите си. Какво да прави сега? Безполезно е да отива в Хенли Драйв да търси съвет и облекчение от майка си. Но в това състояние на покруса той не биваше да се връща в Слидън, където го очакваха безкрайни часове на мъчителна размисъл в усамотение. Само един път стоеше отворен пред него и макар това да беше труден и трънлив път, той не искаше да знае: рано или късно той неизбежно ще тръгне по него.

Пруденшъл Билдинг беше съвсем наблизо. Дейвид прекоси булеварда и пристигна за по-малко от пет минути. От указателя пред входа видя, че канцелариите на „Кроникъл“ са на третия етаж. Той не влезе веднага, а започна да крачи нагоре-надолу отвън и си повтаряше това, което си бе наумил да каже, като викаше на помощ всичките си духовни и физически сили над които още имаше власт. Знаеше, че когато изпадне в криза, става неспособен за нищо и затова реши този път да не разпилява силите си. Но още самата подготовка за това разруши всичко: само като си представи предстоящата сцена, осърблението, които щяха да му нанесат и отговорите, които щеше да им даде, обзе го гняв, гърлото му се сви и устата му пресъхна.

Това състояние беше вече непоносимо. Той направи рязко и несръчно движение, спря се, втурна се във входа и без да се спира пред асансьора, на един дъх изкачи стълбите до третия етаж. На матовите стъкла на вратата със златни букви бе написано името: „Дейли Кроникъл“: Дирекция. Без да почука, той влезе.

Липсата на каквото и да било оживление и атмосферата на мъртвило го изненада. Един около седемнадесетгодишен младеж лениво тракаше на пищещата машина на една ниска масичка, поставена косо към прозореца близо до телефонното табло. С глас, който не приличаше на неговия, Дейвид му каза, че желае да говори с Най. Както беше седнал, младежът се обрна и погледна през рамо към него.

— Няма го. Отиде в Тайнкасъл. — И като забеляза бързия и недоверчив поглед на Дейвид добави: — Няма никой от тях. Мистър Смит отиде в главната редакция в Мосбърн.

Дейвид се беше така настроил да сложи веднъж завинаги край на всичко, че никак не можа да повярва на това, което чу. Две врати в края

на тесния коридор водеха към останалите две стаи, които сега съставляваха всичко на всичко помещениета на „Кроникъл“. Той бързо надникна във всяка от тях. И двете бяха празни. Върна се в преддверието.

— Кога ще се върне? — попита той.

— Откъде да знам? — сърдито отговори младежът. — Тук сега никой нищо не върши... или почти нищо. Сигурно няма да дойде цял ден.

— Цял ден... — глуho повтори Дейвид и след малко се обърна и излезе.

На улицата отново го обзе колебание, той продължи да стиска юмруци, омаломощен от горчилката на разочарованието. Нищо не узна, нищо не уреди, до нищо не се добра. Почна да мисли, че е некадърен. Сега беше време за обяд, тротоарът бе претъпкан от народ, всички бързаха под дъжда и се блъскаха в него, а той стоеше там, разколебан в себе си и чуваше в ушите си прилива на кръвта.

Най-после тръгна към Виктория скъуеър. Нищо друго не му оставаше, освен да се завърне в Слидън както бе дошъл. Автобусът, почти пълен, се готовеше да тръгне. Той намери свободно място към средата на колата и се помъчи да овладее вълните от объркани мисли, които връхлетяха върху му. Не мина дълго и той се убеди, че останалите пътници не снемаха погледа си от него, като някои му се присминаяха, други го гледаха с нескрита ненавист. Седеше с наведена глава, приковал поглед в пода на колата, неспособен да си възвърне онова пълно безразличие, с което обикновено посрещаше провокациите на тълпата. Не можа да се освободи от потискащото го смущение, напротив, то се усилваше през целия път. Дори когато стигна в Слидън бързият ход към къщи не успя да го прогони.

Когато влезе, къщата му се стори празна, но в кухнята малкото котленце клокочеше на печката и през прозореца той видя Кора в градината да крачи бавно по застланата с чакъл пътечка. Неудържимо желание го обзе да отиде при нея. Сега бе вече изчезнала покровителствената снизходителност, благосклонността, с която той приемаше нейните услуги, всичко това бе изместено от ревността, неувереността, мъката, която му причиняваше нейното страдание. Както в първите дни в Скарбъро, той отново почувства колко тя му е необходима, неудържимо я желаеше. В този момент той бе готов да се

качи в спалнята, да я повика през прозореца и когато тя дойде... Но не, той трябва да се успокои. Тя не бива да разбере в какъв безпорядък бяха мислите му, не бива да узнае за напразното отиване до Хедълстън, нищо, което би увеличило мъката ѝ. Той се качи в таванска си стая и седна пред простата дървена маса, която му служеше за бюро.

Като успокоително средство д-р Ивънс му бе препоръчал да взема лист хартия и бързо, автоматически да записва всички мисли, които се тълпят в главата му. Той грабна перото и се отдаде на това избавление.

Болката от твърде дълбоката любов — започна той — често пъти надхвърля радостта... и човек може да се отдаde на страданието с не по-малка забрава, отколкото на щастието. Аз блуждая в лабиринт, мрак ме потиска, но не съм победен. Мога да преодолея всякаква трудност, да се справя с всякакъв враг, само ако волята ми остане силна. Скоро ние ще се избавим от това нещастие. Нищо не бива да огорчава Кора. Аз ще я браня. А сега, нека ме обхване чувство на покой, на дълбок и тих покой...

Едва бе написал тия няколко реда, когато изведнъж спря, наклони глава встрани, сякаш се ослушваше.

„Дълбок и тих покой.“

Беше ли това само слухова измама. Онова звънтене, което от месеци насам чуваше в ушите си като камбанен звън, понякога остро и пронизващо като свирка или пък наистина чуваше някакъв глас, който с насмешка повтаряше собствените му думи, едва породили се в главата му? Като сеслуша още по- внимателно, той нищо не чу, но щом продължи да пише, гласът отново поемаше думите му: „Когато светлината се ширя и мракът отстъпва...“ и ги повтаряше все по-високо веднага щом се появяваха на листа. Той започна да пише бавно, като искаше така да накара гласа да замълкне, но напразно; тогава взе да пише бързо, като драскаше по цялата страница; гласът — силен, отчетлив — се впусна в бяг с шеметна бързина.

Дейвид захвърли перото, сякаш то изгаряше пръстите му и здраво впи ръце в масата, като се опитваше така да се поуспокои,

спомняйки си строгото наставление на д-р Ивънс, когато той за първи път му бе казал, че чува гласове.

„Това е чисто въображение. Ние наричаме това слухова халюцинация: Не мислете за това. Не се поддавайте... никак.“

Дейвид бавно повдигна глава. Най-после гласът бе изчезнал. Но наистина ли? Без да мръдне, той се ослуша, почака, надяваше се да не чуе вече този глас. Вместо това, въпреки че сега не пишеше вече и независимо от перото, което лежеше на масата, той долови зов, тих, но ясен, който сякаш идваше от спалнята в долния етаж. Мъжки глас, който викаше неговото име. „Пейдж... Пейдж... тук ли сте?“ Тогава, изтръпнал от ужас, той чу следните думи: „Гледай си собствения врат, момче“. Позна гласа на Най.

Той скочи като изхвърлен от стола и с двета палеца си запуши ушите, за да не допусне до тях никакъв външен звук. Всичко е въображение, болезнена измама на разстроените ми нерви, си помисли той. Но както и да се бореше, от долната стая до него отново долитна гласът — силен, арогантен и по-ясен: „Значи смяташ да ми счупиш врата, Пейдж... но внимавай за собствения си врат, момче“.

Невъзможно бе да се лъже; той вече не можа да устои. Отвори вратата, хвърли се надолу по тясната дървена стълба в спалнята и започна да търси — в двета шкафа, под леглото, разрови дрехите, които висяха в гардероба на Кора, надникна във всеки ъгъл на стаята. Никой.

Сломен, той седна на ръба на леглото, а челото му се покри с капки студена пот. Нима разсъдъкът го напушташе? Гласът и това безплътно лице, което го зовеше, всичко бе изчезнало.

Както при други подобни случаи в миналото, основното претърсване на стаята и материалното доказателство, което то донесе, прогониха самоизмамата. Чувстваше се отпаднал, но бе отново дошъл на себе си.

Като въздъхна дълбоко, той стана, изправи се пред огледалото на тоалетната масичка и започна спокойно да оправя косата си. Тогава в огледалото той видя до себе си Кора. Ето най-после материја в света на сенките.

— Не знаех, че си се върнал — каза тя. — Направил си дълга разходка.

Избистреното му и успокоено съзнание не допускаше вече и мисъл дори за лъжа. Той се доближи до нея, взе ръката ѝ и я притисна.

— Всъщност, аз не бях на разходка — каза той. — Отидох с автобуса в Хедълстън да видя тате.

— Видя ли го? — Той почувства как я обхвана напрежение и как то изчезна, когато ѝ отвърна отрицателно с глава.

— Отишъл в Лондон. Съвсем неочеквано.

— В Лондон — повтори тя бавно и тутакси лицето ѝ се просветли, стопли се от някаква надежда, каквато той не бе виждал дни наред. — О, Дейвид, толкова се радвам. Аз вярвам на баща ти. Не ме питай нищо, нищо сега, Дейвид... но чувствам, че това ще бъде добре за нас.

XI

Рано тази сутрин, по-точно казано — в шест часа и четвърт, Хенри Пейдж пристигна на Падингтънската гара. Влакът се бе забавил в Йорк и пристигна със закъснение, а пътниците от пристигналия пет минути по-рано експрес от Лидо бяха взели всички таксита пред гарата. След продължително чакане в студения полумрак на гарата, Хенри успя да вземе такси. Той рядко идваше в Лондон и винаги отсядаше в един тих хотел „Есмонд“ близо до Британския музей. Нощният портиер го познаваше и при все че нямаше багаж, веднага му дадоха стая.

— Мога ли да получа закуска? — попита той портиера.

— Съжалявам, мистър Пейдж. В кухнята няма никой до седем. Да оставя ли поръчката на колегата, който ще ме смени?

— Не, аз ще позвъня — каза Хенри като си помисли, че най-напред ще трябва малко да поотпочине. През целия път, сгущен в един ъгъл на купето, той поспа малко и сега, когато сивото утро плъзna по мрачните покриви с покритите със сажди комини и навлезе в тясната негостоприемна стая, той легна на леглото, без да се разсъблича и затвори очи. Но съзнанието му все още беше претоварено с трескави и неспокойни мисли, които не му позволиха да заспи. Той просто лежеше, имаше странното чувство, че се бе превърнал в безплътен образ на някакъв нещастен странник, изтегнал се безчувствен на леглото.

В седем часа той позвъни и поръчка силно кафе, което му беше забранено, но в това си състояние не можеше да се лиши от него. Мина дълго време, докато го донесат и когато най-после го донесоха, то се оказа обикновената безвкусна мътилка, но след като изпи три чаши и изяде една филия препечен хляб, той се почувства някак си съживен. Изми се и отиде в съседната бръснарница, където се избръсна. По силата на навика купи сутрешните вестници, но просто ги прегледа набързо и то само поради безразсъдния страх, че може би вече се е появило някакво съобщение за неговото нещастие.

Беше още твърде рано, за да пристъпи към това, което бе замислил — Сомървил сигурно не отива на работа преди десет — но Хенри не можеше повече да отлага. Той взе автобуса до Странд и от там по Уайтхол се насочи към Херкулес Хаус.

Съвсем различно от неговото, зданието на „Газет“ господстваше над Ембанкмент^[1] студено, равнодушно и могъщо, обърнало блестящата си фасада от стъкло и стоманобетон към вековната река, която тази заран сякаш с мъка се промъкваше под своите мостове. Във фоайето с коринтски колони и мраморен под на големи квадрати, един от многото облечени в ливреи раз силни се осведоми за името на Пейдж, предаде го в приемната и след няколко минути го придружи до експресния асансьор. На най-горния етаж, в края на един дълъг коридор го прие, по-скоро спря, частният секретар на Сомървил, млад човек в жакет и райе панталон, който изглежда Хенри с вежлива неприязнь и каза:

— Собствено, мистър Пейдж, би трябвало да говорите с мистър Грили. Но за нещастие, той е в отпуск. Може би ще поговорите с неговия заместник, мистър Чалонър.

— Не — отговори твърдо Хенри. — Трябва да говоря лично с мистър Сомървил.

— Да, разбира се — съгласи се замислено секретарят. — Но за съжаление той сутрин е твърде зает. В същност още не е дошъл. Но... ако бихте пожелали...

— Ще почакам — каза Хенри.

— Тогава, от тук, моля.

Хенри нарочно не бе уговорил среща предварително, защото сметна, че има по-малка вероятност Сомървил да откаже да го приеме щом се яви без предизвестие. Той знаеше, че ще трябва да чака, ако изобщо Сомървил се съгласи да го приеме — и действително той дълго чака в малката постлана с червен килим приемна, мебелирана с кожени фотьойли и с малко шкафче, по стените с картини от осемнадесети век, изобразяващи ловни сцени. Тук той седя повече от час без да снема очи от голямото табло на Джон Фернли, изобразяващо среща на ловци, което висеше на отсрещната стена. Изобщо не виждаше картината, а се мъчеше да си спомни всичко онова, колкото и малко да бе то, което знаеше за Вернон Сомървил.

За разлика от двамата си конкуренти, Джотам и Мигхил, които бяха изплували съответно от задните улици на Абърдийн и от пустите равнини на Улстър, той бе преминал един по-общоприет път, през Дълуич и Сити. След кратък престой на Трограмортон стрийт, той решил да се отдае на издателската дейност, купил замирация и никому неизвестен по онова време „Газет“ и този му пръв опит се увенчал с блестящ успех. Благодарение на непоколебимото му решение да преуспее и рядкото му умение да предугажда вкуса на читателите, той преобразил напълно вестника. И колкото повече растял тиражът, толкова повече нараствала неговата самоувереност и вродената му ненаситност. Тласкан от някакво предчувствие за бъдещи победи и слава, той пуснал един хаплив седмичник, „Таун топикс“, а наскоро след това и „Сънди Аргъс“. Отначало тези нови и рисковани начинания вървели добре. Вкусил от властта, Сомървил започнал твърде отрано да играе ролята на голям вестникарски магнат. Появила се яхта; започнали пожертвувания за благотворителна цел и макар и да отстъпвали пред царската благотворителност на Мигхил, те бивали много по-шумно разгласявани; Дълуич Галери се обогатила с четири табла от Котман — наистина те не можели да се сравняват с единствените по рода си картини от Джорджоне, които Джотам подариł на нацията, нито с великолепните Каналето, поднесени в дар от сър Итъл, но все пак били хубави образци на английската живопис. След това дошла женитбата с Бланш Джилифлауер, любимката на светските хроники, племенницата на лорд Джотам.

И тук настъпил първият малък неуспех. Бракът се оказал нещастен. Хенри смътно си спомни какво понякога му бе казвала Алис: че още първата година след сватбата жената на Сомървил се развела с него, след това за известно време позирала за снимки рекламиращи шампоани и тоалетни кремове и след като насмалко не се оженила за някакъв австрийски барон, станала моден редактор на „Глоуб“, където сега работела с такъв успех, че Мигхил, който се ползвал от услугите на „светската любимка“, за да предаде на вестника си определен облик, се привързал бащински към нея.

Възбуджащото действие на кафето вече бе преминало; тъпа отмалялост започна да обзема Хенри и когато най-после младият човек се появи отново и с тайнствен вид го покани във вътрешната стая, той

забрави да гълтне двете таблетки, които бе решил да вземе непосредствено преди разговора.

Сомървил, облечен небрежно в свободен тъмносив фланелен костюм с червена вратовръзка и тъмночервена роза на ревера, седеше зад бюрото си и подписваше писма, когато Пейдж влезе. Това продължи цяла минута без той да вдигне глава и тогава, като се завъртя на стола, понадигна се и протегна ръка. Среден на ръст, с къс врат и широкоплещест, собственикът на „Газет“ изглеждаше по-възрастен от четиридесет и петте си години. Лицето му имаше болнав цвят, силно подчертаван от червената му вратовръзка, тъмночервената роза и от едно малко, но забележимо тъмночервено петно от рождение на врата, точно под лявото му ухо. Кървясалите му очи говореха за високо налягане, а маниерите му, нервни и неспокойни, съответстваха на извънредно зает човек, който за нищо на света не би търпял нито глупост, нито неопитност, нито пък вмешателство. След като се настани отново на стола си, той кръстоса крака, облегна се назад и започна безцеремонно да разглежда Пейдж.

Хенри седна на предложенияя му стол до старинното бюро и не намери нищо успокоително в този прием. Сомървил очевидно чакаше Пейдж пръв да заговори, но изглежда почувства затрудненото му положение и без всякакво предисловие започна:

— Трябваше да ми съобщите, че идвate. Можехме да обядваме заедно. Както и да е, разрешете ми да ви поздравя за отличната съпротива, която ни оказахте. По едно време помислих, че ще ни биете. Но сега виждам, че сме напълно съгласни по въпроса.

— Не, не напълно. — Хенри изпитваше мъчително неудобство. Той дори усещаше как краката му трепереха, но щом заговори, смелостта му се възвърна. — Изминаха се почти две години откак купихте „Кроникъл“. Признавам, че тогава се държах враждебно и че бях предубеден. Вие имахте пълното право да дойдете в Хедълстън и да пуснете там ваш вестник в конкуренция с моя. Тъй като нямаше място за двама ни, гражданството трябваше да избере един от нас. И то избра... и аз съм тук да ви помоля да признаете този избор.

Сомървил не отговори веднага. След малко каза:

— Обществената благосклонност е непостоянна величина. Тя може да се промени в една нощ. Ние все още пласираме „Кроникъл“. И ще продължаваме.

— Не. — Хенри поклати глава. — Да говорим откровено. Вие се опитахте да ме принудите да ликвидирам, но не успяхте. Сега, за бога, оставете на мира „Северна светлина“.

— Не ви разбирам — каза рязко Сомървил. — След целия труд и парите, които вложихме в Хедълстън, искате от нас да си отидем с подвити опашки?

— Аз ви моля да не публикувате известни материали.

— Да не публикуваме материали! Драги сър, вие ме учудвате. Наш основен принцип, наш морален дълг към читателите е никога нищо да не крием от тях.

— В случая се касае за нещо не от особена важност. Отнася се единствено за моето семейство и лично до мен.

— Драги сър, аз съм в пълно неведение по този въпрос. Дори не разбирам за какво собственно говорите. Сигурно всичко в Хедълстън, което се отнася до вас, е от особена важност. Предполагам моят редактор там да възприеме същото мнение.

Хенри почувства как устните му изпръхнаха и се свиха.

— Става дума за една изровена от миналото жалка история, която може само да причини страдание на много невинни хора.

— О, господи! — каза Сомървил неочеквано грубо. — Що за приказки ми говорите? Ние сме в средата на двадесети век. В днешно време не бива да бъдем толкова чувствителни. В суровата борба всеки срещу всеки, каквато е нашата работа, все ще има пострадали от едната и от другата страна. Аз не мога лично да следя за всяка дума, която излиза в „Кроникъл“. Имам пълно доверие в моя редактор. Предоставил съм това напълно на него.

Хенри не можа да скрие огорчението си.

— А той, разбира се, възнамерява да публикува тази история по морални съображения.

Сомървил направи нервно движение, погледна нетърпеливо часовника си, сякаш искаше да сложи край на разговора.

— Драги сър — каза той, — защо сте дошъл да ми хленчите! Случаят не е в мои ръце. Дал съм на моите хора в Хедълстън генерални пълномощия и трябва да се съобразявам с техните решения. В случая очевидно се касае за местен въпрос от компетенцията на местния персонал. Не може да очаквате от мен да съм в течение на въпроса, нито пък да се занимавам с него.

С това Сомървил безжалостно ликвидира въпроса, Пейдж разбра, че макар да бе напълно безскрупулен човек, Сомървил никога не би оцапал ръцете си с кал; нечистите дела вършеха други за него. Той почувства как лумна в него черен, бесен гняв, решение, от което не беше лесно да се помръдне.

— А защо ви трябва „Северна светлина“?

Сомървил, който бе започнал да подрежда някакви книжа по бюрото си, вдигна изведнъж глава, подозирачки нещо неизказано в този въпрос. Дали това малко провинциално нищожество не се досещаше за настоящите му затруднения... дали не знаеше, че трябва да се справя с неспирно увеличаващи се разходи, все по-големи и по-големи пера за заплати и да се бори срещу мощните тръстове, които чакаха само момента да го погълнат? Джотам и Мигхил са на път да се обединят... в монопол... по Флийт стрийт му се подсмиват от месеци насам, задето не можа да погълне „Светлина“, „Аргъс“ е постоянно в загуба, „Таун топикс“ изживява последните си дни... трябва да се разшири или да загине. Като се вгледа внимателно в Пейдж, той отговори:

— Много просто. Трябва да увеличира тиражта.

— Вие и без това имате вече голям тираж. „Газет“ се пласира най-малко в милион и четвърт.

— В днешните времена на остра конкуренция, ако не вървите все напред, значи да вървите назад.

— А какво означава вашето намерение да вървите все напред, да увеличите тиражта на „Газет“ или на неговия двойник „Кроникъл“? — Пейдж, забравил всяка предпазливост и решил на всяка цена да каже всичко, каквото си бе научил, пое рязко и мъчително дъх. — В един от последните броеве на „Сървей“ имаше статия по въпроса за печата. Видяхте ли я?

— „Сървей“ е първокласен вестник; рядко го чета.

— Това беше един подробен и безпристрастен преглед. Идваше до заключението, че нашите културни и високо принципиални вестници се задушават от най-долнопробното на булевардния печат, който е станал най-безсъдържателният, най-глупавият, най-вредният, най-вулгарният в света... че се издават вестници не за да служат на обществото, а единствено за пласмент на капитали.

Едва забележима усмивка се мярна по устата на Сомървил, който остана напълно невъзмутим.

— Това казват нашите клеветници. Жалко. В края на краищата ние се стремим единствено да угодим на масите... да ги обкръжаваме... бих казал... в приятна и спокойна атмосфера.

— Като им поднасяте отпадъците от информацията?

— Ние им даваме именно каквото искат.

— Не. — Пейдж нервно тръсна глава. — Хората не са толкова глупави, колкото ви се струват. Вие не можете току-тъй да отпишете нашия народ. Той притежава велики качества — мъжество, бодрост, сърдечност, хумор — но защото три четвърти от населението на страната не получава достатъчно образование, то не е подгответо да противостои на вашите примамки. Аз няма да повтарям общоизвестни истини. Не са еротиката, престъпленията и сензациите, нито пък глупостите и вулгарностите, които изпълват вашия вестник, онова, което го прави толкова зловреден; това е начинът, по който насърчавате най-дивите предразсъдъци и възбуджате най-долните апетити, а в същото време най-цинично хвърляте кал срещу всеки, който ви се противопоставя. Помните ли какво е казал Балфур: „По-скоро бих продал джин на бедните, отколкото да ги тровя по този начин“. Още петдесет години по този път, с вашите заразни миазми и вие ще сведете масите буквально до състояние на пълно невежество. Никой не знае по-добре от вас какво мощно оръжие държите в ръцете си. Защо не го използвате, за да творите? За бога, никога досега страната ни не се е нуждаела повече от един високо принципиален печат, който да служи за културното развитие на народа. През време на войната направихме чудеса, когато живеехме лице срещу лице със смъртта. Но от тогава насетне настъпи политически, стопански и духовен упадък. Това е само временно явление, аз съм уверен в това, ние трябва да се отърсим от него. Ако не...

Обзет от физическа болка, Пейдж спря. Той много добре знаеше, че това, което казва, не направи никакво впечатление на Сомървил. Той също така си даде сметка каква страшна опасност представлява властта без съответното чувство за отговорност. Езикът му надебеля, устата му се пресуши. Той не намираше нищо повече да каже. Сомървил, който бе наблюдавал Хенри с остьр и презрителен поглед,

не закъсня да се възползва от безнадеждността, която се появи на лицето на Пейдж.

— Драги приятелю — каза той примирително. — Разбирам вашите чувства. Но времето тече, да не се отвличаме от въпроса. Ние ви предлагаме разумна сделка. Не ви притискаме. Просто кажете желаете ли да приемете нашето предложение. Може би — продължи той, — ако решите да продадете вашия вестник, аз не се съмнявам в това, ще пожелаете да продължите да работите като сътрудник. Вашите уводни статии... макар и не в съвременен дух, правят внушително впечатление.

— Не — каза натъртено Пейдж. — Не мога. За мен въпросът се поставя така: всичко или нищо.

— В такъв случай, значи ли това, че ще бъде всичко?

Хенри не намери сили да го погледне, нито пък да вдигне глава. Той почувства, че краят наближава, че го очаква пълно поражение.

— Ще помисля... няколко часа. Ще ви телефонирам следобед.

— Добре. — Сомървил стана. — Ще чакам да ми се обадите.

Без да знае как, Пейдж излезе от стаята.

Тих дъждец ръмеше, когато напусна зданието на „Газет“ и бавно сви от реката към Виктория стрийт. Той беше паднал духом, чувствуваще се прекомерно отпаднал и разбра, че трябва бързо да намери нещо подкрепително — почти нищо не бе ял през последните двадесет и четири часа. На другата страна на улицата той видя ресторант и вече се готовеше да прекоси улицата, когато се стресна и изплаши от неспирния поток на префучаващите коли и сърцето му заби с невероятна бързина. Загубил дъх и доверие в собствените си сили, той не се реши да прекоси улицата. Продължи като замаян по тротоара и се оглеждаше за някой друг ресторант. На ъгъла на Ашли Гарденс до самата Уестминстърска катедрала болката започна. През последните месеци се бяха появили известни симптоми на сърдечни спазми, предимно като остри болки под лявата мишница, но тази болка беше друга, тя обхващаща целия гръден кош и то с такава сила, сякаш огромни крещи притискаха и трошаха ребрата му. Едва дишаше, дори най-малкото движение му се струваше невъзможно, прималя му и едри капки студена пот покриха челото му. Това бяха нечовешки болки, а при това го обзе и безразсъден детски страх, че ако не намери къде да се приюти, ще се строполи сред тротоара и ще стане зрелище на хората.

С големи усилия той успя да прекоси улицата и да се довлече до близката катедрала, където с последни сили се простря върху няколко стола, като се мъчеше да си възвърне дъха.

Най-после болките започнаха да отслабват; на няколко пъти с мъка пое дъх, успя да бръкне в джоба на жилетката си, счупи две от ампулите, които му бе дал д-р Бард и ги поднесе към носа си. След това гълтна една таблетка. След малко той дишаше вече по-леко и след около двадесет минути можа да се изправи и да седне, като се навеждаше напред и се облягаше на стола пред него. Атаката бе преминала, но той се чувстваше съсипан, сякаш го бяха замеряли с камъни. Учуди се, че е още жив.

Катедралата беше празна, само пред олтара стоеше неподвижна, облечена в черно жена, вероятно някаква монахиня. Нещо в държанието ѝ, застанала за молитва в полумрака на студените вътрешни тухлени зидове му напомни за Кора, и изведенъж сърцето му се изпълни с топли чувства. Съвсем ясно, сякаш бе пред него, той видя нейното лице, тревожно свитите ѝ вежди, леко хълтналите ѝ нежни бузи, тъмните ѝ очи, изпълнени с доверие и скръб. Е добре... тя, не трябва вече да скръби, нито да се тревожи, никаква опасност вече не я грози, тя отново ще се радва на щастие и сигурност. От своето поражение той можеше поне да има тази единствена дълбока утеша. Никога досега не бе изпитвал подобно чувство. Сякаш през целия си живот се бе домогвал напразно до някаква недостижима радост, мъчейки се да задоволява нужди, стремежи, амбиции, които не можеше дори да изрази с думи и които сега се събърваша, но не сред опиянението след победа, а с нещо подобно на болка, нещо, което оставя горчиво-сладникав вкус.

Най-после набра достатъчно сили и можа да стане. Внимателно, но вече по-смело той излезе на улицата. С такси отиде до хотела, където поръча да му донесат обед в стаята. След като се нахрани и почина половин час, телефонира в редакцията на „Газет“. Тъй като не можа да намери Сомървил, Хенри съобщи на секретаря да му предаде, че заминава обратно за Хедълстън с нощния влак и че на следната утрин ще подпише документите.

Сега, когато изходът беше вън от всякакво съмнение, тази страна на съзнанието му леко се замъгли, напрежението се притъпи. Но мисълта за Слидън премина като светъл лъч в този непрогледен мрак и

той почвства неудържимо желание да бъде там, може би не толкова, за да види Дейвид, който в края на краищата нищо не знаеше за събитията през последните дни, отколкото да бъде при Кора, при милата Кора, за да сложи край на нейните тревоги, да възстанови спокойствието в душата ѝ.

---

[1] Улица край Темза в Лондон. — Бел.ред. ↑

XII

В Хедълстън, същата тази сряда следобед, точно в часа, когато Хенри се завръщаше в хотела, Ленард Най слизаше от влака от Тайнкасъл, където с голямо удоволствие и не без полза бе прекарал по-голямата част от деня. Сутринта, без да знае за заминаването на Пейдж за Лондон, той с пълна увереност бе казал на Смит:

— Слушай, Харолд... Пейдж сигурно ще ти се обади по някое време тази сутрин. Когато телефонира, иди при него, насапунирай го и му вземи подписа.

— А ти, какво?

— Покажи какво можеш, човече. Знаеш, че аз го карам да настръхва. Той иска да преговаря само с тебе, А освен това, трябва да отида до Тайнкасъл.

— За какво?

— Трябва да отида на едно-две места. А трябва и да се подстрижа и да си направя маникюр.

Въпреки този хладен израз на пълна невъзмутимост, с която впрочем той особено се гордееше, целия този ден Най беше като на тръни и сега, на път за редакцията в Пруденшъл Билдинг, почувства колко нервите му бяха опънати. Като средство за противодействие той се спираше от време на време за малко, запалваше цигара, а хода намали дотам, сякаш си правеше ленива следобедна разходка.

Асансьорът го изкачи на третия етаж. Несъзнателно, той ускори крачката, когато минаваше по коридора към редакционните помещения.

— Някой да ме е търсил? — попита той Питър веднага щом влезе.

— Мистър Смит на няколко пъти ви търси по телефона от Мосбърн.

— Свържи ме с него!

Питър отиде при телефона и включи частната линия. Известно време никой не отговори. Най смачка недоизпушната си цигара,

запали друга и смукна няколко пъти едно след друго. Докато чакаше връзката, Питър каза:

— И тука ви търсиха, мистър Най. Мисля, че беше младият мистър Пейдж.

— Тук ли идва?

— Да, мистър Най. Изглеждаше като замаян.

— Та кога ли не е изглеждал? Съобщи ми, ако се появи пак насам. Аз ще го оправя.

— Добре. Ало, ало... Готово, сър!

Най взе слушалката.

— Смит... тук е Най... Какво става?

— Какво става! — долетя гласът на Смит, изпълнен с потиснат

гняв. — Много работи стават... Пейдж заминал снощи за Лондон. Бил при Сомървил тази заран. Не знам какво е станало. Грили го няма, Сомървил отишъл на конференция в Сити. Цял следобед държа връзка с главната дирекция. Не е хубаво... дето така ме оставяш. Изглежда всичко е с главата надолу.

Лицето на Най се промени при това неочеквано съобщение. Той каза рязко:

— Не знаеш ли нещо определено?

Чалонър е единственият, който изглежда знае нещо. Изглежда, че Пейдж е обещал да им отговори днес. Чалонър мисли, че ще се нареди, но не е сигурен. От един час насам вися на телефона да чакам решението. Останах без нерви.

Най прехапа устни, разгневен от това, че сметките му излизаха криви, както и от укорителния тон на Смит. Но сега в този критичен момент не беше време да се карат. Той помисли малко, като се мръщеше на отсрещната стена.

— А защо не се връщаш? — попита той. — Тук ще чакаме заедно.

От начина, по който Смит се хвана за тази идея, Най много добре си представи в какво състояние се намира той.

— Ще им кажа тебе да повикат, Ленард. Не мърдай от телефона. След двадесет минути съм там.

Най се обърна към Питър:

— Можеш да си ходиш. Днес не ми трябваш вече.

Той почака, докато младежът си отиде, влезе в стаята си и седна на ръба на масата, измъчван от досадни мисли. Мина половин час, докато Смит пристигне — трябвало да чака такси — и когато влезе, Най се убеди, че не се бе излъгал в преценката си. Смит едва се влачеше и от червените петна по лицето и от зловонния му дъх се виждаше, че му е нужна помощ, за да се държи на краката си.

— Още нищо, а? — Отговора той прочете по лицето на Най, отпусна се в едно кресло и сложи кожената си чанта на коленете. — Не мога повече да понасям това положение.

— По-спокойно — каза Ленард. Но и той самият не се чувстваше кой знае колко спокоен; нервите му се бяха опънали като струни. В последната минута тази работа бе създала такова непоносимо напрежение, че просто трябваше да преминат и този последен етап — не заради Сомървил или „Газет“, но защото той трябваше да победи, иначе не би могъл да се погледне. Сега бяха стигнали до последното препятствие, до решителното действие, то трябваше да се развие тъй както го бе замислил; той не можеше да понася дори мисълта за неуспех.

И двамата се бяха обърнали в слух до телефона. Най запали още една цигара — целия следобед той бе пушил цигара след цигара. Смит прекъсна мълчанието:

— Как ти се струва, Лен?

— Мълкни, за бога! — викна му Най. — Няма какво да говорим повече по това. Говори за нещо друго. За времето... за циганите цигулари... за любимото си разхлабително.

Настъпи мълчание.

— А ти свърши ли нещо в Тайнкасъл? — хрисимо запита Смит.

— О, и как още. Обиколих всички клиенти на реклами и навсякъде посях добри семена, в тамошната кантора на Северните заводи видях Спенсър, ходих в „Еко“ и надълго разговарях с Харисън. Той има един помощник-редактор, с когото съм имал работа в „Енкуайър“. На всички казах, че в края на краишата всичко ще се нареди и че се надяваме да постигнем приятелско споразумение с Пейдж. Съгласих се с тях, че вестникът му, вярно, върви по-добре от нашия, но че сега той по здравословни причини желает да се оттегли. Казвам ти, изпотих се, докато ги накарам да повярват — а това е много важно. Никой не бива да подозира, че има някакъв натиск; такова нещо

ще ни увреди много, когато поемем... или пък сега трябва вече да кажа, ако поемем? — Той злобно засмука цигарата си. — Това е. А ти какво свърши?

Смит извади носната си кърпичка и избърса челото си.

— Значи, цял ден висях на телефона... както ти казах. А докато чаках... написах дълго писмо на Мини и я помолих да се върне при мен. Ще го пусна, ако всичко свърши благополучно. — Той сигурно забеляза физиономията, която направи Най, защото важно поклати глава. — Никак не е за смях. Не мога аз да се отнасям с жените като теб; тъй както я караш с тях, вършиш истинско престъпление. Хващам се на бас, че не си бил цял ден по работа в Тайнкасъл. А аз... аз страдам.

Той не можа да продължи; внезапно телефонът иззвъня. Едновременно и двамата се спуснаха. Най пръв грабна слушалката:

— Ало... ало... да, тук Най... Дайте!

Съобщението, което направи Чалонър, беше кратко и ясно. Докато окачи слушалката, Най не погледна Смит. След това той обрна към него непроницаемото си лице, мълча още цяла минута, за да поизмъчи Смит и тогава каза:

— Пейдж се връща с нощния експрес. Ще подпише утре... щом се върне.

— Слава тебе, боже! — Смит се отпусна в креслото. Той отново затършува из джобовете за носната си кърпичка, не я намери и с длан избърса потната си горна устна. — Ти така ме беше изплашил.

Ленард се усмихна и сложи ръка върху рамото му; той сега беше толкова весел, че внезапно почувства приятелско съжаление към този нещастник, който не можеше да реагира другояче.

— Трябва да пийнем нещо — му каза той. — Да слезем. Аз черпя.

— Не, не... от днес нататък зарязвам пиенето завинаги. Дадох дума.

— Дал си дума? На кого?

Смит се подвоуми и след малко с полупредизвикателен тон отговори:

— Обещах... това е то... ако с божия помощ успеем.

Най беше в отлично настроение — дори не го подигра с бръщолевенията му за „божия помощ“.

— О, остави тия приказки. — Той наистина беше в отлично настроение; отвътре кипеше като голяма чаша шампанско; дори можа да бъде любезен със Смит. — Трябва да празнуваме, Смит. Това за нас е небивал ден. Хайде, не се инати. Ще се повеселим малко.

— Е добре... — Смит се поколеба, лицето му се постопли; не беше трудно да го склони човек. — Щом е за последен път.

Те затвориха канцеларията, слязоха с асансьора и тръгнаха по Парк стрийт към хотела. Беше приятна привечер. Улиците бяха сухи, в градините пееха птички, прохладният въздух сякаш нежно галеше. Последните лъчи на слънцето, провиращи се през редица пожълтели буки, по които още имаше листа, огряваха улицата и обливаха сградите в златист блясък. Обикновено Най не забелязваше такива неща, но сега той ги видя. В края на краишата Хедълстън не бил толкова лошо градче; отначало той го бе подценил, а сега му признаваше някои и други добри страни. А не беше и далеч от Тайнкасъл, където Най си имаше тайничка сърдечна връзка. Настроението му ставаше все по-хубаво и по-хубаво, сякаш целият град беше негов. А кой знае, може би един ден щеше да бъде наистина негов? Беше му дотегнало да скита из света. На тридесет и пет години той не беше вече в първа младост и започваше да му омръзва да лакейничи и да ходи като по въже от една работа на друга. Може би заслужава да се позамисли най-после и за собствен дом. Вълна от небивало великолудие го обля, когато си представи как щеше да убеди лелка си Лиз да продаде магазинчето и да отиде при него да гледа домакинството му. Не, никакъв брак, това е работа само за Смит. Изведнъж той се видя кмет, с верижка около врата, как открива... какво? Е, да кажем един дом за безпътни момичета. Той дори чуваше речта си, от която инстинктивно направи пародия: „Лейди и джентълмени, приятели и съграждани на нашия кралски Хедълстън, благородното предназначение на този дом е да запази тези безпътни момичета от... собственно, да ги запази в постоянна безпътица...“. Той едва не се изсмя високо.

Когато стигнаха до „Червения лъв“, Смит измъкна писмото от вътрешния си джоб и внимателно го пусна в пощенската кутия, като погледна за предстоящото прибиране на писмата. Писмото беше тежко — през последните няколко седмици бе изписал цели топове хартия. Най си помисли, че ако Смит беше сам, сигурно би го целунал.

Те влязоха в салона и се отправиха към двете кресла до прозореца.

— Какво ще пием?

— Е добре, щом толкова настояващ, двойно уиски.

Смит още беше с кожената си чанта; нежно я сложи на земята до крака си. Най беше сигурен, че Смит щеше да спи с нея.

— Донесох от Мосбърн договорите в три екземпляра: тази сутрин им сложих печатите; всъщност цял ден ги нося със себе си. За всеки случай. Навярно съм имал предчувствието, че ще подпише — каза Смит.

— Ще подпише, Харолд... ще подпише.

Те изпразниха чашите и Най направи знак на келнера да донесе още по едно двойно уиски. И заедно с уискито, той донесе и листа. Ленард поръча вечерята и една бутилка „Пол Роджер“ в лед.

— Знаеш ли, Ленард — каза тържествено Смит, — чудно нещо как изплувахме отгоре, въпреки всичко. Но все пак, като че ли Пейдж не ми излиза от главата... очите, с които те гледа... обичам този човек.

Най не бе обядвал, а само бе хапнал нещо в бюфета на гарата и това уиски на празен stomах съвсем го развесели. Той започна да импровизира:

*Ти обичаш малкия си Пейдж
Той излъчва чудна топлота,
Но зло не сторихме му ний
И той не ще от нас пострада.*

— Не, сериозно, Лен. — Смит строго погледна другия. — Тази работа не е за смях. Искам да кажа... че... ако беше стигнало да се разправяме със сила, струва ми се нямаше да се съглася с тебе...

— За какво?

— Да печатаме оная мръсотия.

— За бога! — Най погледна Смит и разбра, че той бе малко прекалил — вероятно цял ден е пил — но въпреки това беше отвратително да го слуша човек как се прави на светец. — Не знаеш ли, че ние живеем от тия... мръсотии... сензации... убийства... внезапна смърт? Точно както хранят животните в зоологическата

градина. Ние трябва да поднасяме месото червено, сурво, от него да капе кръв. Нима през благочестивия си живот никога не си чувал вестникарчетата да викат: „Ужасно убийство в... Холуей... изнасилена и удушена девойка“. Това е новина, брат. Всичко друго е от лукаваго.

— И все пак — Смит примигна пред Най като някой бухал, — струва ми се, че Пейдж по една точка е прав. Ние трябва да повдигнем мо... мо... е, де, извинявай, моралните изисквания към журналистиката.

— Как?

— С нещо като контролен орган.

— Не можеш да контролираш свободата на печата — в една демокрация това не може да стане. По дяволите такъв контрол, та това е цензура. А пък, ако хората не искат това, което им предлагаме, защо, дявол да го вземе, купуват вестника? Много ли те интересува дали осъденият на смърт е закусил добре, или не? Когато бях в Ню Йорк, изпълниха в Синг-Синг една смъртна присъда на електрически стол, ей богу, трябаше да видиш какво се появи после в един от вестниците... техният репортер вкаран една микрокамера и бяха пуснали цяла страница снимки от бедния нещастник, завързан с каниши на стола в килията на смъртта, с електроди по него, издут от бой. Следващата година същият този талантлив репортер спечели със снимките си от един линч наградата Хомър Глък.

— Ужасно, Ленард, просто ужасно. Това потвърждава което казвам. Ние трябва да възпи... да учим масите.

— И направо да фалираме, а? Не говори големи приказки, Смит. В наше време хората имат нужда всеки ден от малко опиум; иначе в този мръсен свят, който и без това ще стане на пух и прах, животът ще бъде непоносим. Ние сме истинските човеколюбци, а не ония самозвани благотворни като твоя приятел Пейдж.

— Добре де, добре, Ленард. Не се обиждай, моля ти се. Аз съм си доволен, че съм на страната на бизнеса. Ти поне ме знаеш. Но аз съм чувствителен... дълбоко чувствителен. Разбиращ ли? Всичко преживявам дълбоко... обичам жена си... аз съм си човек за семейство. Не мога като теб, не ми дава сърце.

— О, дръж се за полата на жена си! — каза Най. — В тази игра не бива да имаш сърце. Аз отрано си научих урока. Когато бях млад

репортер, още зелен и невинен, ако щеш вярвай, на служба при една американска корпорация, възложиха ми да пиша за един парашутист, истински артист, млад австриец, Руди Шерман, наричаха го Човекът орел. Той обикаляше страната и показваше номера си по панаирите и тем подобни, и аз по него. Беше добро, просто момче, рус, с бяла кожа, имаше хубава жена и дете, а беше храбър като дявол. Няма какво да ти казвам, номерата му бяха едни от други по-опасни. Обикнах го — по онова време още можех да обичам хората — и изпращах снимки и репортажи, докато най-после той стана прочут в цялата страна. Знаех какви рискове поема и неведнъж съм му казвал да се откаже, докато не се е пребил. Същото му казваше и жена му. Но той се усмихваше и поклащаше глава. Искаше да направи достатъчно пари, за да се оттегли в някакъв малък чифлик в Тирол, където щял да отглежда патици, пилета и крави — такъв си беше, прости чък.

И ето на, един ден стана каквото стана. Руди стигна на десет хиляди фута височина, пусна димния сигнал, мръсните селяци, които се бяха събрали долу по полето заохкаха и заахкаха и той се приготви да скочи. Но нещо не беше в ред. Той не скочи, а полетя направо надолу. Изтегли първата ръчка, обаче парашутът не се отвори. Видях го как се мъчеше да се освободи от омотаните около него кайши. Но нищо не излизаше. Беше слязъл вече на хиляда и петстотин фута. Опита втория парашут, дърпаشه отчаяно, но и той се беше оплел. Отвори се слабо, но недостатъчно. И плесна глухо на земята на не повече от тридесет крачки от мен. Ужасно. Беше още жив, когато го повдигнах; никога няма да забравя как ме погледна. Умря след няколко секунди в ръцете ми. В ония дни аз още имах чувства. Да, сега като си опомням за това, вижда ми се смешно, но тогава сълзи потекоха по страните ми. Как да е се добрах до телефонната кабина. Телефонирах на моя редактор. Цял треперех. И знаеш ли какво ми каза този кучи син? „Чудесно — каза, — ще му дадем цялата първа страница. Трябва ми всичко каквото е бръщолевил и колкото може повече снимки. Внимавай и направи една хубава на трупа.“ — Най погледна Смит и бавно изпи чашата си. — Ако искаш да знаеш, тогава именно загубих вестникарската си девственост. Къде е този келнер, дявол да го вземе? Ще пием още по едно и ще отидем да ядем.

XIII

Най-после почукването на вратата събуди Смит. Още сънлив, той смътно чу гласа на камериера:

— Часът е седем и половина, мистър Смит. Пожелахте да видите събудим, сър.

Смит едва отвори очи и след това бързо ги затвори. Светлината, която проникваше през транспарантите, го дразнеше. Лепкавите му устни се бяха здраво залепили, а в главата му сякаш биеше чук. Но той успя да каже:

— Добре де.

— Да, сър. Горещата ви вода е отвън. Обувките ви също. Времето тая сутрин е чудесно.

След като камериерът излезе, Смит полежа още известно време, като закриваше с ръце очите си и дълбоко се разкайваше, задето бе отстъпил пред настоящията на Най да празнуват предишната вечер. Той не можеше да си спомни колко бяха пили, но от сегашното си състояние можеше да съди, че бяха попрекалили. Всеки път, когато се поддаваше на изкушението, на следващата сутрин се случваше най-лошото от всичко — не толкова главоболието, нито пък отвратителния вкус в устата, макар това да бе напълно достатъчно, тъй като той никак не носеше — но мъчителното разкаяние, което го караше да се хока като слабоволев глупак. Сега, като отвори с голяма мъка очи, той се почувства особено зле. Това шампанско — с погнуса си помисли той и се оригна. Но все пак за него можеше да се намери някакво оправдание. Последните няколко дни бяха изпълнени с такова напрежение и такава неизвестност, че той трябваше някак да се поддържа. Сега, когато всичко беше в ред, той се закле никога вече да не слага капка в устата си.

Измъкна се от леглото, навлече халата и позвъни за утринния си чай. Когато камериерката донесе чая, стори му се, че тя го изгледа някак си особено, но може би така само му се привидя, защото все още гледаше като през мъгла. Тя беше една такава свободна, дори нахална девойка, за която той не искаше и да знае — неведнъж я бе чувал да се

кикоти с Най в съседната стая. Когато тя дръпна пердетата, отново му се стори, че иска да му каже нещо, но той не обърна внимание. Чаят го поосвежи, но когато стана, отново почувства, че едва се държи на краката си, тъй че отиде до гардероба, където за всеки случай бе скътал една бутилка уиски и здравата отпи от нея, за да дойде на себе си. Това, си каза той, е положително последното.

Облече се много по-бавно от друг път; дрехите му бяха разхвърляни из цялата стая и той с голяма мъка можа да нахлузи ластичните си чорапи. Смит беше много чувствителен на тая тема и никога не говореше за това, но той страдаше от разширени вени и когато си угаждаше и пийваше повечко, вените му още повече се издупаха. Тъй или иначе, в осем и половина той беше готов. Когато слизаше за закуска, надникна в стаята на Най. Както и очакваше, Ленард още спеше. Макар че го раздруса няколко пъти, Смит не можа да го събуди. Миналата нощ в бара той не знаеше мярка, говореше всевъзможни цинизми — това на Смит никак не му допадна. Той го остави и се качи в стаята си.

В салона за кафе, където сервираха закуска, той си поръча овесена каша и пушена лакерда. Собствено той не беше гладен — след като си бе направил няколко пъти гаргара, устата му продължи да мирише на кофа за смет — но именно поради това му се прищя нещо пикантно. Макар храната в хотела да беше добра, тя му бе омръзнала. Честичко си бе мислил да се премести в частен пансион, където да бъде при по-големи удобства, но не искаше да стори това без Мини, и тъй като доскоро не знаеше кога най-после ще се дойде до споразумение с Пейдж, продължаваше да живее в „Червения лъв“. Сега обаче можеше да си позволи да наеме цяла къща, някакво хубавичко имеение, което да отговаря на ранга му, с хубава градина с цветарник, в който да може да си отглежда домати, а може би и с гараж до входа. На Мини това сигурно ще й хареса. Трябва да бъде нещо наистина хубаво, например около Хенли Драйв; той трябва да се поразходи и да огледа тия места идущата седмица. А пък възможно е и Пейдж да пожелае да отстъпи къщата си и да се пренесе в друго жилище. Мисълта да се настани в Хенли Драйв подобри малко настроението и разсея унинието му.

Келнерът донесе лакердата и както обикновено постави на масата сутрешните вестници. Смит винаги ги преглеждаше преди да

отиде в редакцията. Но сега той беше твърде много зает с плановете си за настъпващия ден, за да отвлече вниманието си с новините. След като е пътувал с нощния влак, Пейдж сигурно ще бъде уморен, възможно е и да е отишъл да си полегне за няколко часа, тъй че не бива да го беспокои толкова рано. Ако уговори срещата например за единадесет часа, ще бъде тъкмо удобно време. Всички документи му бяха готови — те се различаваха, разбира се, много от първоначалните книжа, които бе донесъл със себе си преди близо две години. Само Пейдж да беше приел, си помисли мрачно Смит, колко неприятности, вражди и мъки, да не говорим за парите, можеха да се спестят и за двете страни.

Като си помисли за Пейдж, той отново се разстрои. Не можеше да се каже, че очакваше с нетърпение предстоящата среща. Той ще трябва да прикрива чувствата си и да се стегне, да бъде делови и рязък — това е явно единственият начин да се справи човек с такова мъчително положение... режи накъсо. Едно хубаво питие би го подпомогнало, а и при тези обстоятелства би било съвсем оправдано да си пийне.

Вече бе привършил закуската си и се готвеше да става, когато на масата дойде пак келнерът Джордж.

— Хубаво ли закусихте, сър?

— Отлично — каза Смит.

Джордж беше добър, услужлив и внимателен човек, но много приказваше, а сега Смит не беше в настроение за разговор.

— Още една лакерда, сър?

— Не, благодаря. — Той се готвеше вече да става, когато Джордж го погледна косо, което му напомни за начина, по който камериерката го гледаше тази заран.

Като сложи ръце на кръста и се завъртя на токовете си, келнерът каза:

— Навярно сте прочели „Глоуб“, сър?

„Глоуб“, вестникът на Мигхил, Смит обикновено не четеше с особено внимание, макар и да го получаваше заедно с останалите три ежедневника. И сега, като погледна на масата, Смит видя, че той беше поставен над другите, сгънат, без съмнение от Джордж, по начин да се вижда съобщението на две колони в средата на последната страница. Той го взе и изведнъж, като ударен с чук по главата, се замая и

насмалко не изпусна вестника. Там, пред ужасените му и невярващи очи, стоеше заглавието: „Бивша затворничка се връща отново в живота“. Първите редове танцуваха нагоре-надолу и се заплитаха в забъркано кълбо, а той се мъчеше да ги отдели и разчете.

Кора Пейдж, която през 1954 година (тогава Кора Бейтс) бе призната за виновна задето е извършила неестествено и престъпно посегателство, случайно бе открита от нашия кореспондент в Шотландия — от същия, който е присъствал на делото ѝ, когато Углавният съд в Блекпул я осъдила на шест месеца затвор...

Като прочете набързо и със затаен дъх двете колони, присви го стомахът и му се повдигна. Нищо не бяха пропуснали. Беше описано като случай на започване нов живот, приблизително така, както Най го бе замислил, нищо не липсваше; всеки мъчителен факт се разкриваше по такъв унищожителен начин и с такъв цинизъм, сякаш авторът бе самият Ленард.

Смит стана. Без да обръща внимание на Джордж, който продължаваше да говори, той инстинктивно се запъти към стаята на Най. Ленард беше станал, стоеше полуоблечен пред огледалото и се бръснеше с електрическата си самобръсначка.

— Прочети това — каза Смит, — бързо!

Още неизтрезнял, Най го погледна начумерено с кървяси очи, но тонът на Смит го накара да откачи щепсела. Той взе „Глоуб“ и седна на ръба на леглото.

Смит не можа повече да се стърпи:

— Това е сигурно Хайнс — каза той. — Сам се е възползвал от тая история.

— Мълкни! — Лицето на Най придоби мръсносив цвят. С извадена навън фланела и с висналите му долни гащи, избръснат само от едната страна, той приличаше на карикатура. Притисна челото си със стиснати юмруци. — Остави ме да помисля.

— Защо е трябвало Хайнс да...

— Ужасно си тъп, та не разбиращ ли? Това не е работа на Хайнс. Той само се е сетил да донесе за случая в главната им дирекция. Зад

всичко стои самият Мигхил. Той знае каква нужда имаше Вернон от този ход. Узнал е нашите планове и е решил да ни сложи динена кора.

— Най силно прехапа устни. — Ах, защо не помислих за това? Идиот... Какъв съм идиот. Подкопа почвата под краката ни. Колко е часът?

— Минава девет.

— Трябва да действаме бързо. — Зареден за действие, той започна да навлича дрехите си, като говореше бързо и несвързано: — Ако Пейдж узнае това преди да е подписал, свършено е с нас. Има обаче шанс да не го е прочел още. Нощният влак пристига в пет и половина... преди вестниците. Сигурно ще е отишъл направо в къщи. Сега слушай! Вземи договора и с такси право у тях. Нещо ми подсказва, че е там. Насапунисай го добре. Нали искаш да не го смъдне много, всичко да станело по домашному и прочее. Накарай го да подпише. Чуваш ли какво ти казвам? На всяка цена трябва да му вземем подписа. Аз ще вардя пред „Светлина“. Ако го няма у тях, обади ми се в редакцията.

Смит се втурна в стаята си, грабна чантата и полетя по стълбите надолу. Сутрин винаги беше трудно да се намери такси, но щастието му се усмихна: щом излезе през въртящата врата, едно от допотопните таксита на Хедълстън се затресе пред хотела и стовари някакъв пътник. Трябваше да се разтовари цял куп багаж, който приличаше много на търговски мостри и Смит фучеше от нетърпение, но четири минути по-късно той беше вече на път към Хенли Драйв. Докато таксито се провираше в потока коли на Житния пазар, той забеляза по будката на ъгъла цяла редица жълти афиши на „Глоуб“, много повече отколкото обикновено се поставяха. Той си помисли: наводнили са града с този брой. Трябва веднага да намери Пейдж. Сега, на всяка цена. Вероятността в последния момент да пропаднат плановете им и никога да не се събудне това, за което си бе мечтал, така силно отчая Смит, че той с все сили започна да натиска с крака по пода на колата, сякаш се мъчеше така да ускори хода на старото такси.

Изведнъж, когато до целта оставаха не повече от две мили, таксито току се занесе, спирачките изскърцаха, то се заклати и спря. Преди още шофьорът да успее да скочи от седалката си, Смит разбра, че се бе пукнала гума. Изгарящ от нетърпение, Смит закрачи нагоре-надолу, а в това време шофьорът повдигаше с крика задната ос на

колата и сменяше колелото. Цялото време той непрекъснато мърмореше, че не бил виновен за това, че машината му не била годна да хвърчи с петдесет мили в час по такъв селски път. Самият той не беше млад и тъй като не съблече старото си вълнено палто и не сне дългите до лактите ръкавици, пипаше толкова бавно, че човек можеше да полудее. Смит постоянно гледаше надолу по пътя с надежда да види някоя кола, която да го вземе, но единственото превозно средство, което мина, беше местният автобус за Хедълстън. А на всичко отгоре стана и душно, и от север се надвесваше черен буреносен облак. За Смит нямаше съмнение, че настъпва буря. Най-сетне гумата бе сменена и укротен от обещанието за по-голям бакшиш, шофьорът подкара колата, но вече по-бавно.

Смит не откъсваше поглед от часовника си. Стрелките показваха десет и половина, когато влязоха в селото, което сякаш задрямало, вдъхваше облекчение и спокойствие. Той имаше някаква представа за мястото, дето бе къщата на младия Пейдж, там някъде по пътя на хълма, и твърде скоро можа да я намери. Слезе от колата и пое дълбоко дъх, за да прочисти дробовете си, но когато доближи до входната врата, главата му все още беше размътена и нервите му бяха опънати до скъсване. Следващите няколко минути бяха решителни.

Той предпазливо дръпна звънчето и се ослуша. Никакъв шум. Може би звънецът не работи? Стори му се, че го чу, но в това състояние не беше много сигурен. Позвъни отново, този път по-силно, но без резултат. И когато позвъни трети път, насмалко щеше да изкърти звънчето. Сега вече ясно чу силното дрънкане, но и то остана без отговор.

Опита се да отвори вратата, като въртеше дръжката ту нагоре, ту надолу, но и в това не успя. През прозорците не се забелязваха никакви признания на живот. Какво става, за бога? Не може да няма никой в къщи. Тогава му дойде на ум, че сигурно Пейдж спи в горната стая — това му се стори твърде възможно. И ако е така, то не може да бъде пречка за Смит, той трябва да се добере до него.

Сега вече шофьорът до оградата наблюдаваше Смит с явно подозрение, но той не му обърна никакво внимание и тръгна по тясната чакълена пътечка, която водеше зад къщата. Както и очакваше, тя го отведе до черния вход. Вратата беше открепхната. Тихо, той я

отвори съвсем, влезе в антрето и оттам в кухнята. И тук, до масата, седеше Кора.

Тя не помръдна дори, когато той дойде съвсем близко до нея; сякаш не го забеляза, или най-малко, не му обърна никакво внимание. Погледът ѝ се рееще някъде далеч като хипнотизиран от никаква сковаваща гледка. Тя се беше толкова променила, откак я бе видял на концерта преди няколко дни, че той наистина се изплаши. Изглеждаше състарена с десет години, вгълбена в себе си, изчезнали бяха всяка радост и всякакъв живот. Но той сега нямаше време да я съжалява. Трябаше му на всяка цена Пейдж, и той ѝ каза това.

Тя не отговори.

— Вижте — каза Смит, като се наведе над нея, сякаш говори на дете, — търся Хенри Пейдж. Трябва да говоря с него.

Тя толкова забави отговора си, че той се усъмни дали го е чула.

Тогава тя бавно се обърна към него. Лицето ѝ беше бледо като мрамор, почти безизразно, като вцепенено от душевна мъка, толкова дълбока, че парализираше всякакво възприятие.

— Няма го — промълви тя.

— Но... казаха ми...

— Няма го — повтори тя със същия безжизнен тон. — Снощи късно променил решението си. Телеграфира ни, че ще тръгне днес.

— Но на нас ни съобщиха...

— Телеграмата е там... на камината.

Смит прочете телеграмата. Тя беше до Кора, успокояваше я, казваше, че решил да преспи в хотела и да се завърне на следващия ден следобед.

— А, не... — провикна се Смит.

— Та има ли някакво значение? — каза тя.

Изведнъж, като погледна над нея, той видя на масата един разтворен „Глоуб“. Безжизнените очи проследиха погледа му и се спряха на вестника.

— Да, ето. Сега сте доволни, вярвам. Първият път ударихте само мен. Сега погубихте всички ни.

Инстинктивно Смит се приготви да възрази. Искаше да се оправдае, да ѝ каже, че не той е извършил това, но не посмя. Той беше замесен в това дело не по-малко от другите, ако не и повече. Освен това, тя беше права. Сега всичко е безполезно. Както бе казала, те

всички бяха загубени, думите и делата, всичко беше напразно. Като я гледаше как стои съкрущена и вкаменена, всичко, което бе изгълтал предишната вечер, се обърна в стомаха му в зловонен поток; той отмая до смърт. Внезапно нещо се обърна в душата му и той за първи път видя какво ужасно злодеяние бе извършено. В това сломено човешко същество сякаш се бяха струпали всички пакости и злини, които някога е причинявал един безчовечен и безжалостен печат.

— Как намерихте вестника? — я попита той.

— Дейвид... мъжът ми.

— Но откъде?

Думите му сякаш достигаха до нея по някакъв дълъг път и забавеният ѝ отговор като че ли премина същото разстояние.

— Всяка сутрин той се разхожда по кея. На будката... видял афиша... разлепили ги навсякъде... донесе вестника в къщи. — Внезапни тръпки я побиха и разтресоха вкочанясалото ѝ тяло. — Най-вече това се мъчех да предотвратя. Знаех какво ще му струва това. Никога не бях го виждала такъв. И да ме остави без да ми продума.

— А къде отиде? — попита Смит.

— Не знам... не мога да ви кажа. Помъчих се да го спра, но нищо не помогна. Не мога повече. Свършено е с мен... Това е краят.

Какво можеше да ѝ каже? Той ле беше способен да мисли за нищо, абсолютно за нищо. Най-после направи напразен опит да я утеши:

— Не е толкова лошо, колкото вие мислите. Той ще се върне при вас.

— Не. — Тя бавно повдигна очи към неговите, а в гласа ѝ имаше нещо, което го смрази. — При мен... не, никога.

Той не можеше нищо повече да получи от нея; отчаянието отново я обзе и тя онемя. Той се опита да се убеди, че по-късно може би заедно със сълзите ще настъпи и облекчение. И тогава се обърна и излезе от къщата.

Обратно към таксито той вървеше бавно — нямаше вече защо да бърза. В далечината бурята бе избухнала и грохотът боботеше над Елдонските възвишения. Дори над Слидън небето беше като олово и въздухът по-душен от всяко. В потресното състояние, в което се намираше, Смит почувства нещо зловещо в тези тътнежи, които като топовни залпове на огромни вълни разтърсаха обедния зной.

Качвайки се в таксито, една-единствена едра капка дъжд падна на ръката му, тежка и топла като кръв.

Той каза на шофьора да кара обратно в Хедълстън — друга възможност нямаше. Сега бе изоставил всяка мисъл да намери Пейдж. В Слидън го няма, или е във влака, или е още в Лондон. Във всеки случай, сигурно вече е научил страшната новина. Сега той вече никога няма да подпише, никога няма да предаде „Светлина“. Нищо друго не им оставаше на двамата с Най, освен да дигнат ръце и да си вървят. Но не само с логиката можеше да се обясни това желание, което внезапно бе обзело Смит да зареже всичко и да бяга. Създалото се в града настроение и силите, които те с Най бяха отприщили, сега го плашеха. Прималя му и той би дал всичко за чаша уиски. Трябва да се маха оттук. Дали щеше да загуби работата си, или не, това сега почти нямаше значение. Важно беше час по-скоро да се махне от Хедълстън.

Нуждата от помощ го тласкаше към Най. Ленард бе казал, че ще бъде в редакцията и когато стигнаха до покрайнините на града, Смит каза на шофьора да го откара в Пруденшъл Билдинг. Сега вече се изливаше пороен дъжд и силният вятър, който се бе извил, шибаше потоци вода върху предното стъкло на колата. Улиците бяха почти безлюдни и само няколко пешеходци, превили се под чадърите, бягаха към някакъв подслон. Но когато от Виктория стрийт излязоха на Житния пазар, те изведнъж се натъкнаха на голямо задръстване. Смит спусна стъклото и погледна навън. Тясната уличка беше задръстена — главно от камиони и други товарни коли, които пренасят продукти на Централния пазар. Той си помисли, че сигурно главният водопровод се е спукал или пък че улицата е наводнена. Не можеше да чака, беше съвсем близо до редакцията. Мушна в ръцете на шофьора няколко банкноти и излезе от колата.

Като сви зад ъгъла и се завече по Парк стрийт, той видя цялата улица пълна с народ. Въпреки дъжда, хората стояха в гъста тълпа, протягаха врат, надничаха оттук-оттам и се натискаха да се доберат поблизо до входа на една от сградите. За миг сърцето на Смит престана да бие, когато видя, че се натискаха около входа на Пруденшъл Билдинг. Населението се е разбунтувало, си помисли той, разбили са редакцията. Той се изплаши, но как да е трябваше да види какво става. Изтича напред. В този миг чу воя на сирена и откъм булеварда, по

пясъчната алея, която обикновено беше затворена за коли, долетя бялата кола за бърза помощ.

Обзет от смъртен ужас, Смит започна с лакти да си проправя път през тълпата. Постоянно повтаряше кой е и искаше да го пуснат. Когато се добра до входа, полицаят го позна и му разреши да влезе. Той застана отвътре, до самата врата, едва дишаше, без да смее да продължи. С голямо усилие натисна копчето на асансьора. Никакъв резултат. Асансьорът не работеше, червеният знак на таблото показваше, че е задържан на третия етаж. Изведнъж той чу някой да тича надолу по стълбите. Обърна се. Беше Литър, младият телефонист. Той видя Смит, спусна се към него и се хвани здраво за ръцете му.

— Мистър Смит... о-о, сър... сър...

— Какво има?

Питър се вкопчи в Смит и истерично захълца.

— Искам да си вървя! Ужасно, ужасно... а и всичко видях.

— Какво? — раздруса го здравата Смит. — За бога, какво?

Питър го погледна, главата му се отпусна назад. Гласът му стана още по-писклив.

— Младият мистър Пейдж... гръмна по мистър Най... мистър Най падна... и тогава се застреля. — Той спря, за да си поеме дъх и още по-високо извика: — Докторът каза, че умрял.

— Кой? — едва промълви Смит.

— Дейвид... младият мистър Пейдж.

Смит се отпусна на стената като труп, устата му се напълни с горчиви слюнки. Чу сякаш отдалеко шума на спускащия се асансьор. Миг след това Най излезе от асансьора, придружен от служебния лекар. Беше разстроен и под наметнатото палто се виждаше превързаната му ръка, но бледите му устни стискаха цигара.

— Мръсното младо копеле! — каза той на Смит, като мина край него.

Като през було Смит видя как се качиха в предното отделение на колата. Той напрегна всичките си сили и вече се готовеше да си върви, когато от асансьора излязоха един след друг двама санитари с носилка, покрита с бял чаршаф. Смит се опита да затвори очи. Не можа. Проследи носилката, когато минаха край него. После я плъзнаха през задната врата на колата. През тясната междина Смит видя на фона на

зяпналата мълчалива тълпа един човек, прилекнал в професионална поза, с фотокамера в ръце.

XIV

През последните четири дни, след бурята в четвъртък, времето беше необикновено хубаво, истинско късно лято. Малкълм Мейтланд, който минаваше мрачен през Житния пазар на път за редакцията на „Северна светлина“, едва понасяше горещината, още повече че черният костюм, който бе облякъл, му бе отеснял. По време на следствието в залата на Общинския дом беше много задушно — той никога не бе виждал тази зала толкова претъпкана — и затова най-малкото почувства облекчение да излезе на чист въздух. Мястото му близо до страничния изход му позволи да излезе по-рано и сега, като се изкачваше по стълбите към стаята си, той си мислеше, че се връща пръв. Но Мофат беше дошла преди него. През отворената врата на стаята ѝ той я видя да отваря прозорците. Спря се.

— И тъй, свърши се — каза той.

Тя не отговори веднага. След малко мрачно се съгласи с него:

— Да... свърши се.

Облечена цялата в черно, с посивяло от топлината лице, Мофат беше съвсем съсипана и гледаше с невзрачни очи, но тъй като Малкълм чувстваше нужда да поговори с някого, той влезе при нея.

— Хенри твърдо понесе всичко това — каза той след малко.

— По-добре отколкото очаквах — призна тя. — Следователят помогна и той... веднъж поне се показа малко човечен. Но, боже мой — тя сне шапката си, забучи в нея иглите, които я крепяха за косата ѝ и с рязко движение я окачи на куката зад вратата, — тия нещастни млади хора! Какво безумие, какво жалко безумие! Ако този нещастен безразсъден момък поне бе извършил това, което е възнамерявал, всичко това не би било толкова безполезно. Като видях Най как нагло и безочливо си дава показанията при следователя, бих могла сама да го убия. Дейвидова работа, не можа да я свърши.

— Така е по-добре — каза бавно Мейтланд — за Хенри. Уверен съм, че това е общото мнение. Градът е все още на негова страна. В края на краищата от цялата тази каша „Светлина“ излезе по-добре, отколкото можехме да очаквахме.

— Може би — каза тя, като сви вежди. — Но какво коства... колко много коства това. Вярвайте ми, ако не бе станало тъй, името ни щеше още да е в калта. Сигурна съм, че Хенри ще отдаде всичко това на вродената добрина на хората. — Тонът ѝ стана рязък... — Всъщност работата се сведе до това, че една сензация измести друга, по-малка. — Тя се обърна, и сърдито мушна щепсела на електрическия си чайник. — Ще си направя чай. Единственото добро нещо в такъв ден като днешния. И какъв ден! Ще пиете ли?

— Ще взема — каза Мейтланд, като гледаше как тя сваля чашите от архиварския си шкаф и изважда захарта на бучки и тенекиената кутия чай, които държеше в чекмеджето на масата си. След това тя взе бутилката мляко от мястото ѝ на водопроводната тръба. Погледна я подозрително и сърдито измърмори: — Не е днешно, но ще трябва да се задоволим и с него.

— Разбира се — продължи тя, мисълта ѝ все още не се откъсваше от следствието, — най-много ме вземути Смит. Когато казваше, че трябало да остане при Кора, да не я оставя сама в къщата и като се разплака, беше наистина отвратителен. Още преди това гледаше кротко като божа кравица... когато жената от магазина, мисис Дейл, разказа как видяла Кора да бяга по кея, как ѝ извикала да спре, но тя не се спряла. Само като си помислиш, че такива като него сега са седнали да ронят сълзи за Кора, идва ли да го набиеш.

— Нещастник! — каза Малкълм. — Той се мъчеше да изкара себе си виновен за всичко! Не мога да не го съжалявам.

— Няма за какво толкова да го съжалявате — прецеди тя през стиснати устни, нещо твърде добре познато на Мейтланд. — Мога да ви кажа нещо ново за Смит.

— Да?

— Хенри го взел на работа.

— Какво!

— На мястото на Балмър. От сътрудниците. Новият ни завеждащ рекламата.

— Господи! — Малкълм помисли малко и каза: — Можете да казвате каквото щете. Пейдж е наистина най-добрият човек, когото някога съм срещал в този мясен донемайкъде свят.

Тя поклати глава и започна да налива чая.

— Той е мекущав, нищо повече. Баща му никога не би направил подобно нещо. Би изхвърлил Смит от стаята си още щом го зърне.

— Вие сте твърде строга към Хенри. Винаги сте била строга. — Той взе чашата, която тя му поднесе. — Вижте само какво преживя през последните две години... с болното си сърце и какво ли не. А на всичко отгоре и това. Вие знаете колко много той обичаше Дейвид.

— Вярно — съгласи се тя мрачно. — Милият ми Дейвид. — Тя отпи от чашата си и през изпаренията на чая стрелна Мейтланд с тъжните си очи. — Най-тежко обаче той ще чувства загубата на Кора.

Преди Малкълм да успее да възрази, тя продължи:

— Той може би не съзнаваше това, но я обичаше. О, за това аз никак не го упреквам. Напротив, това е едно от малкото неща, за които съм готова да се възхищавам от него. Кора беше истинска жена, сърдечна и човечна. Тя жадуваше за любов, а Дейвид никак не отговаряше на чувствата ѝ. Особено когато го прихвана отново и започна да я кара да чете важни книги и да се отнася с нея като с цвете под похлупак. Тя никога не ми е казвала нищо, но това се доловяше. Аз я разбирах добре, напълно я разбирах. Вярно че беше привързана към Дейвид, грижеше се за него, съжаляваше го... но това не е достатъчно.

— Говорите глупости — рязко я прекъсна Мейтланд. — А сега не е време за това.

— Може би. Но аз отдавна знаех това. Хенри обичаше Слидън, но никога не го е обичал толкова преди да дойде Кора, нито е ходил толкова често там. Той на всичко беше готов за нея... би се отказал дори от „Светлина“. Бях вчера в стаята му, когато влезе Боб Люис и му долови, че намерили трупа ѝ изхвърлен на брега. Трябваше да видите лицето му. И знаете ли какво каза? „Беше ли изранена? — каза той. — Обезобразена?“ И когато Боб отговори: „Не, сър, никак“, той въздъхна: „Благодаря ти, боже, благодаря ти за това“.

Малкълм я гледаше сърдито, но и с възбудено любопитство и току изведнъж запита:

— Мофат, защо сте толкова против Хенри? И защо винаги го сравнявате с баща му?

Тя не отговори веднага.

— В същност не съм против него — каза най-после тя. — Той чисто и просто не отговаря на моята представа за издател на „Светлина“. Твърде мек, твърде склонен да се съобразява с

обстоятелствата, вместо да ги превъзмогва и да отива докрай. Баща му не беше такъв. Той беше истински мъж.

— Вие сте се възхищавала от него.

— Да, възхищавах се. — Сега тя изведнъж заговори с предизвикателен тон. — Не само за това, което бе, но и за това, което направи за мен. Сигурно са ви казали, че той ми купи малката къщичка.

— Действително, чух такова нещо — каза Мейтланд спокойно.

Но Мофат, която не беше на себе си от събитията през деня, не можеше вече да спре.

— Да — продължи тя — той знаеше колко ми се искаше да живея извън града, да имам малка градинка, и един ден... никога няма да го забравя... ми връчи акта за собственост. Когато му предложих да

му се издължа от заплатата си, той просто се засмя и каза: „Донасяйте ми от време на време букетче цветя“. Ето защо постоянно нося цветя.

— Тя спря, забравила за присъствието на Мейтланд. — И след смъртта на жена му той идваше при мен в събота следобед да изпушва по една лула и да изпива по чаша бира. Обичаше бъртонска бира; винаги държах за него по някоя бутилка. — Тя замълча и като почувства изведнъж погледа на Малкълм, силно почервеня. За пръв път той я видя да почервенява.

Няколко минути никой не проговори. Мълчанието ставаше вече мъчително и Мейтланд стана.

— И тъй — каза той, — време е да почнем работа. Да не се отпускаме, когато го няма шефът. Сега трябва да работим и то колкото може повече. По обед ще имаме служебното съвещание. Кажете на другите. Благодаря ви за чая.

Той отиде в стаята си, седна и започна да обмисля плановете си за следващите три месеца, през което време в отсъствието на Хенри почти цялата отговорност щеше да падне върху него. В този момент някой почука на вратата и в стаята влезе Фенуик с лента от телетипа в ръка.

— Това току-що се получи от Асошиейтед прес.

— Да? — Мейтланд го погледна с питащ поглед.

— Изглежда са променили решението си относно атомния център.

— Какво! — възклика Малкълм съвсем изненадан. — Искате да кажете... че няма да го строят в Атли?

— Изглежда. Сега са се спрели на Северна Шотландия... в Сатърландшър. Държавният подсекретар направил вчера декларация в Камарата.

Той му подаде записа.

— Вярвате ли? — каза Мейтланд, след като го прочете. — Дано направи това, което казва.

— Има изгледи. Заявил, че Сатърландшър е по-подходящо място.

— Слава богу! — по-силно и със задоволство възклика Мейтланд. — Значи ще ни оставят на мира тук. — И сякаш на себе си добави: — Поне за известно време още.

Когато Фенуик излезе, Малкълм се замисли над всичко онова, което се бе случило, само защото едно министерство не бе взело още от самото начало правилно решение. А ако не беше този мъртвороден проект Атли, те щяха да избягнат безсмислената двугодишна борба и трагедията, с която тя завърши.

Той с усилие насочи ума си към бъдещето и започна да нахвърля дневния ред на предстоящото съвещание. Бе работил напрегнато около половин час, когато познат шум от коридора го накара да вдигне глава. Остана неподвижен, не можеше да повярва, мислеше си, че не е възможно това да са стъпките на Хенри, когато, за негова изненада, вратата се отвори и в стаята влезе Пейдж.

Мейтланд скочи.

— Но защо, Хенри? — попита той колкото може по-леко. — Мислех, че направо ще идете да си легнете.

— Дойдох само за няколко минути... колата ме чака долу — каза Пейдж, като се опря на масата.

Той беше по-блед откогато и да било, на лицето му се бяха изписали страданията и все пак промяната, настъпила у него през последните дни, макар и очевидна, не беше толкова съкрушителна, колкото се бе опасявал Мейтланд. Кое е това, се питаше Малкълм, което даде на този дребен, болnav и скромен човек сили да устои на всичко? Вярност и чест, отзивчивост към близния и уважение към дадената дума — крепяха го тези постоянни, неизменни, основни ценности на истинското благородство, докато всеки друг много по-силен физически не би устоял и би рухнал.

— Скоро няма да се видим, Малкълм — продължи Пейдж, като си поотдъхна. — Изглежда, че когато ми позволят да ставам, ще трябва да предприема дълго пътешествие по море. Алис винаги е искала да види Хаваи, тъй че ще отидем там... Но преди това исках да ви кажа, че ви вземам за мой съдружник в „Северна светлина“. Помолих Патон да изготви договора за съдружие. Ще го подпиша преди да отпътувам.

Мейтланд не мръдна, но грозното му лице загуби за момент руменината си и след това бавно пак почервена. След толкова години непрекъснат, недостатъчно възнаграден труд, това неочеквано предложение така го изненада, че той сега не можа да се овладее напълно. Въпреки усилието да не се вълнува, гласът му леко потрепери, когато каза:

— Какво мога да кажа, Хенри... освен да ви благодаря.

— И така, уредено — каза Пейдж и продължи сериозно: — Но има още нещо. Това вероятно ще ви учуди — може би и не трябаше да говоря за това — но през последните четири дни симпатията и съчувствието, които ми показаха, не само неочеквано, но и напълно незаслужено... са просто още едно доказателство за истинската добрина на хората от нашия град.

Дори и да си спомни саркастичното предсказание на Мофат, Мейтланд с нищо не показва това. Той не каза нищо, а Пейдж продължи:

— И си мисля, дали не трябва да наруша принципите си и да напиша веднъж нещо лично, просто само този път. Вие навсярно разбирате вече какво съм наумил. Лично обръщение към нашите читатели... да им кажа още, че винаги съм вярвал в хората... да им благодаря за тяхната лоялност и подкрепа, да ги уверя, че въпреки всичко, което ни се случи, вестникът ще продължава да излиза. — Той се спря, без да снеме очи от лицето на Мейтланд. — Смятате ли, че бих могъл да напиша нещо такова? Или пък ще бъде неподходящо?

— Напишете го, Хенри — каза твърдо Мейтланд, без да си позволи ни най-малко колебание. — Това ще бъде добре за вас. И за всички.

Лицето на Пейдж едва забележимо се просветли.

— Е добре тогава, ще го направя — каза той. — Благодаря, Малкълм!

Когато Пейдж излезе, Мейтланд почака няколко минути и след това се отправи към апаратната. Минавайки по коридора, покрай отворената врата на кабинета на Хенри, той го видя седнал пред бюрото си, малко наведен напред, подпрял глава с една ръка, да пише, да пише напрегнато, да пише личното си обръщение за утрешния брой на „Северна светлина“.

Издание:

Арчибалд Кронин. Северна светлина
ИК „RR“, София, 1992

Редактор: Златко Попзлатев

Художник: Борис Демиров

Коректор: Милена Иванова

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.